15. GADA GAJUMS

AIZSARGS

ZIEMASSVĒTKU VAKARĀ

1937. GADS

12. BURTNĪCA

dec

SATURS

Uz vāka: E. Rirdana uzņēmums — **Ziemassvētku vakarā.**

Žurnāls «AIZSARGS» iznāk ik mēneša 15. dienā

Abonēšanas maksa gadā ar piesūtīšanu: iekšzemē — Ls 4,—; uz ārzemēm — Ls 8,—. Naudas pārvedumi adresējami: Rīgā, Aizsargu štābs, «Žurnāls Aizsargs», pasta tekošs rēķins Nr. 10435. **Redakcija** un **izdevniecība** atrodas: Rīgā, Aizsargu ielā Nr. 33. Tālr. 9-3-1-1-9. **Darba laiks:** darbdienās no pulksten 8,30—15,30, sestd. no 8,30—13.

1937. GADS
15.
G. GĀJUMS

AIZSARGS

12. (174.)
BURTNĪCA
15. DECEMBRIS

MĒNEŠRAKSTS VALSTS AIZSARDZĪBAI UN AIZSARGU DOMAI, LATVISKAI RAKSTNIECĪBAI UN KULTŪRAI

Paldies devu Dieviņam,
Tas darbiņš nodzīvots.
Dieviņ, liec rociņām
Citu darbu padzīvot!
T. dz.

R Johansona uzņ.

Komandieŗi, aizsardzes, aizsargi un aizsargu sportisti!

(Aizsargu štāba pavēle Nr. 81.)

Jau 19. reizi latviešu tauta svin savas neatkarības un valsts pastāvēšanas svētkus. Nekad šie svētki nav bijuši tik lielu panākumu un ieguvumu liecinieki, kā tas ir šogad. Nekad vēl visā valsts pastāvēšanas laikā Latvijas pamati nav bijuši tik stipri, kā tas ir tagad. Vai tas būtu saimnieciskā, sabiedriskā vai kultūrālās dzīves laukā — it visur šis pēdējais gads uzrāda sasniegumus, kas pārspēj iepriekšējo gadu guvumus. Tāpēc 18. novembrī ikviena latvieša sirds pildās ar patiesu dziļu prieku, pildās ar lepnumu uz atgūto tautas vienību un brīvības kaŗā izcīnīto Latvijas valsti, kas vienīgā spēj latvietim dot darba augstākās sekmes un dzīves pilnvērtīgumu.

Panākumu vaiņagots bijis arī darbs Aizsargu organizācijā. Pateicos komandieŗiem, aizsardzēm, aizsargiem, sportistēm un sportistiem par pašaizliedzīgo darbu pulciņos, nodaļās, pulkos un sabiedrībā. Aizsarga un aizsardzes pienākumi gan prasa no organizācijas dalībniekiem daudz brīva laika, daudz pūļu, uzupurēšanās un neatlaidības, bet mūsu gandarījums ir, ka viss tas, ko aizsargu gaitās atraujam savai personīgai dzīvei, palīdz celt kopējo labklājību. Mūsu lielākais prieks lai ir apziņa, ka varam kalpot savai tautai un Tēvu zemei. Mūsu dziļākā griba arī turpmāk lai paliek vēlēšanās — būt aktīviem līdzsargātājiem un līdzveidotājiem tautas vēstures spožākajam laikmetam, ko modinājis un vada mūsu tautas Vadonis.

Rīgā, 1937. g. 18. novembrī.

Aizsargu priekšnieks,
pulkvedis PRAULS.

Māc. A. Liepiņš

Gaismas svētkos

«Debesis atvērās un atspīdēja liels gaišums.» Šis gaišums atkal šinīs dienās atspīdēs un izliesies pār mūsu klusām lauku sētām un pilsētas namiem, atgādinot to gaismu, kas pirms divi tūkstots gadiem iedegās Betlēmes laukos. Skanēs atkal Ziemassvētku vēstījums klusajā naktī, stāstīdams senseno, bet mūžam jauno debespulku draudzes slavinājumu: «Nebīsties, Kristus ir dzimis!»

Tradicija saista šo brīnišķo notikumu ar zvaigzni, kas klusajā naktī aizdegās pie tumšajām Betlēmes debesīm un ar savu mirdzumu pārsteidza tumsā iestigušo, bet gaismas alkstošo cilvēci. Tiešām, šinī gaismā neskaitāmi zemes bērni ir meklējuši un atraduši savas dzīves īsto saturu un pamatu.

Tas bija notikums, kas visā cilvēcē iezīmēja jaunus laikus un ceļus un nesa tai jaunu saturu. Viss vecais, kas pestīšanu garantēja kulta un likumu pildīšanā, tika noārdīts. Tajā vietā prasīja pašu cilvēka sirdi, viņas skaidrību un cēlumu. Tas bija laiks, kas pārkausēja tās vērtības, kas gadu tūkstošiem bija turējušas cilvēci savās važās, laiks, kas lika izšķirties: staigāt jaunā gaismā vai vecā tumsībā; nest sevī Kristus mīlas vārdu, ticību un lūgšanu, vai pasaules īgnumu un rūgtumu.

Un tomēr, neskaitāmiem zemes bērniem nebija zudušas ilgas pēc skaidrākas un gaišākas dzīves. Viņu ilgas piepildījās. Ziemassvētku notikumā tie piedzīvoja jaunas dzīves sākumu. Tur dzima jauna gara pasaule, kuŗas gaismā līdz mūsu dienām ir celta civilizētās pasaules kultūra.

Daudziem tomēr šis brīnišķais notikums ir mīkla. Gadu simteņiem tie ir minējuši un min vēl šodien: kas ir šis jaunās dzīves sācējs — Jēzus no Nācaretes? Tas, kas taču tik daudz gara veldzes ir devis cilvēcei, tik daudz noskumušos ir priecinājis un slimus darījis veselus?

Atbildi jau pirmkristīgā draudzē ir devis apustulis Pāvils: «Tu esi Kristus, dzīvā Dieva dēls!» Dievs, kas ir atstājis debesu godību, iemiesojies cilvēkā un nācis zemes virsū, lai mīlestību iedegtu sāpju cilts vārgākā asniņā un cietākā akmens dzīslā. Dievs pats ir tapis cilvēks, lai katrā līdzcilvēkā saskatītu likteņa varā pamestu bērnu, kas savās dvēseles sāpēs un slāpēs lūdzas debess gaismas un palīdzības. Dievs pats ir pazemojies, lai cilvēce tiktu paaugstināta; ir cietis un gājis sāpju ceļu, lai cilvēku sāpes mazinātu; ir ziedojies krusta stabā, lai viņu pārkāpumus izpirktu. Brīnišķi ir Dieva ceļi.

Bet, daudz mūsu dienās ir cilvēku, kuŗu ausis nesadzird Ziemassvētku vēsti, kuŗiem gaŗām iet svētku miers un gaisma. Gan savā brīvībā, kopā ar vecākiem, tie kādreiz gara acīm ir skatījuši mazo Nācēju, Viņa mieru lūgušies un svētku gaismā sildījušies. Bet daudzos šī gaisma izdzisa, daudzi šajā gaismā sadega un tagad — nav tiem vairs sava Pestītāja. Līdzi tam ir zudis arī dvēseles miers. Šo mieru tie cenšas rast savā prāta dzīvē un atziņā.

Ir taisnība: prāts dara brīnumus. Tas brīvi urbjas kalnu grēdās, nirst jūŗas dziļumos un it kā uz ērgļa spārniem paceļas virs zemes. Tas spēj aprēķināt zvaigžņu ceļus un viņu tālumu. Un tomēr, prāts apgaismo tikai mūsu cilvēcīgos ceļus, bet gaismu un siltumu dvēselei tas nevar dot. Tas nevar dot atziņu par īsto un neīsto dzīvi, par viņas sāpēm un laimi. To meklējot, cilvēku skati bieži vēršas pagātnē, lai redzētu to, kas, pats augdams krēslā, nesa citiem gaismu, prieku un laimi.

Ziemassvētki, šķiet, bezgala tuvi ir taisni latvju tautai. To visdziļāk izjūt tie viņas dēli, kuŗiem viņās gŗūtās mūsu tautas piemeklēšanas dienās bija jāiet nemiera un sāpju ceļš Ložmetēju kalnā un Tīreļu purvā. Tie svētajā naktī bija nomodā par svētu lietu — savu dzimteni un gāja skaistu ceļu — mirt par Tēvu zemi.

Vēl tagad lauku tālumā un klusumā ir mātes, kuŗas skumst un klausās katrā solī, kas atskan viņas pagalmā: vai nepārnāks viņas auklējums un dzīves lolojums. Bet velti. Tam bija jāziedojas uz dzimtenes mīlestības altāŗa, lai tas neapdzistu. Vēl tagad ir mātes, kuŗām taisni šis klusais Ziemassvētku laiks liek atcerēties savu dzīves zaudējumu un raisa viņas asaru un sāpju vaidus. Bet, neskumsti, māt! Ziemassvētku vēsts, kas toreiz, Tīreļa purvus brienot, klusajā naktī pēdējo reizi iepriecināja tavu dēlu, arī tev šodien teic: «Nebīsties, Kristus ir dzimis!»

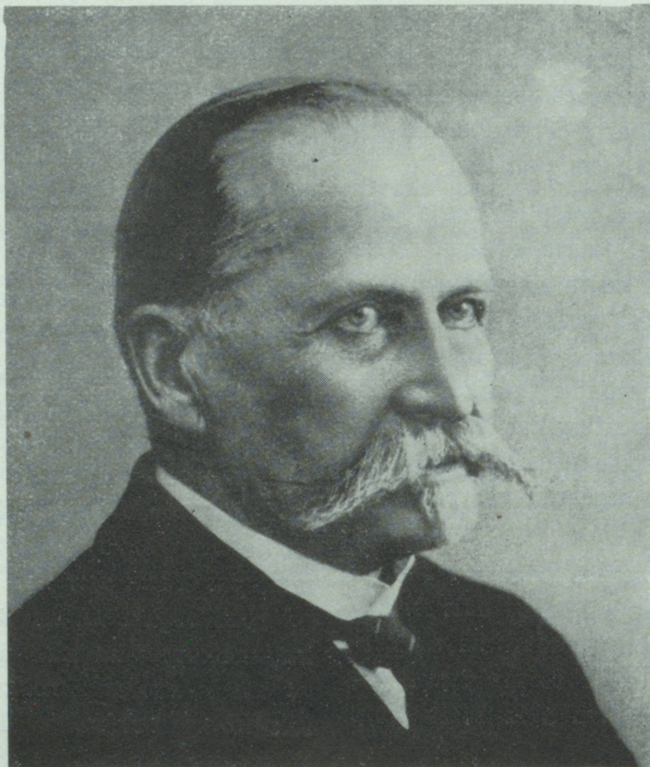
Šo notikumu dziļi sirdī rakstot, mēs mācīsimies stipri būt ticībā uz Dievu un savu Tēvu zemi. To prasa no mums mūsu atbrīvotā zeme Ziemassvētku mīlestības vārdā. To prasa no mums jaunais laiks, kas ir ausis pār mūsu dzimteni, laiks, kas grib likt un liek mūsu tautai un zemei pamatus, stiprus un mūžīgus.

Lai Betlēmes gaisma atkal atblāzmo ikvienā sētā un namā, lai Betlēmes miers un mīlestība pilda katra latvieša sirdi un apgaro viņa dzīvi, tad Betlēmes bērniņš sava Tēva svētības neliegs mūsu vienotai tautai un dārgai Tēvu zemei.

T. Veicherts

Somijas divdesmit pastāvēšanas gadi

No Baltijas jūŗas piekrastes jaunajām valstīm Somija ir vecākā, jo viņas tauta 6. decembrī atskatījās uz neatkarībā un patstāvībā noietiem 20 gadiem. Šo vēstures posmu somi pavadījuši savas saimnieciskās dzīves un savu politisko pamatu stiprināšanas un izveidošanas raženā darbā, gūdami panākumus, kas dara godu viņu centībai un izturībai. Kāds franču zinātnieks teicis par Somiju šādus vārdus: «Maza valsts, bet liela nācija, īsa vēsture, bet cildens paraugs pārējām tautām.»

K. Kallio,
Somijas Valsts prezidents.

Pie šī raksturojuma gan būtu piezīmējams, ka savā zemes platībā Somija nemaz tik mazā nav: tā aizņem apm. 385 tūkst. kv. km un ir lielāka par Angliju, kuŗai viņa stipri līdzinās savu ārējo kontūru veidojumā un zīmējumā, jo abas valstis atgādina sievietes tēlu gaŗos svārkos un paceltām rokām. No minētās zemes platības lielāko daļu aizņem meži, neauglīgā virsma un ezeri, kuŗu skaits sniedzas pāri 60 tūkst., tā kā galu galā tikai 7 proc. vai apm. 2,5 milj. ha kalpo somu lauksaimniecībai un noder viņu arāju darbam. Ja vērā ņemam arī bārgo ziemeļu klimatu, tad saprotamas kļūst grūtības, kādas jāpārvār somu zemtuŗiem viņu ikdienas cīņā un dzīves gaitā. Bet neraugoties uz visu to, viņu saimniecības tagad lepojas ar priekšzīmīgu ienesību, kuŗu bez tam vēl vairo ienākumi no mežiem, medniecības un zvejas. Arī somu rūpniecības pamatā rodam lauksaimniecību un mežkopību: viņu siers un sviests iekaŗojis plašus tirgus Eiropā u. c., bet somu koki pazīstami visā pasaulē. Tad ādu rūpniecība, tekstila, papīra un metalurģijas izstrādājumi arī ieņem redzamu vietu Somijas ārējās tirdzniecības skaitļos un apgrozījumos.

Jau no seniem laikiem Somijas izdevīgais ģeografiskais stāvoklis un viņas dabas bagātības bija par iekārdinājumu somu tautas lielajiem kaimiņiem rietumos un austrumos. Pirmie iekaŗotāji bija zviedri, kas iebruka Somijā 12. gadsimtā, bet viņu iecietīgās valdīšanas laikus somi uzglabājuši gaišā un siltā atmiņā. Zviedru virskundzība jeb protektorāts deva iespēju somu tautai tikt pie gara gaismas, kas toreiz nāca no rietumiem caur Skandinavijas zemēm. Tad, somu kareivji ņēma dzīvu dalību visās zviedru militārās gaitās, gan Baltijas piekrastē, gan arī cīņās pret krievu cariem. Beidzot, kad 18. gadsimtā Krievijas valdnieki sāka mest savus iekārošanas skatus uz rietumiem, tos, protams, savaldzināja somu meži, pilsētas un ostas. Nevien ķeizarienei Elīzabetei, bet arī Katrīnai II tomēr neizdevās atraut Zviedrijas tronim bagāto somu provinci, un tikai 1809. gadā to pieslēdza un pievienoja Krievijai. Kaut gan krievu cars saucās par Somijas lielkņazu, somi tomēr baudīja zināmu patstāvību — viņiem bija sava valsts satvērsme, savs parlaments, sava armija, administrācija un nauda. Ilgus gadus krievu režīms Somijā bija diezgan viegls un paciešams, un tikai Aleksandra III un Nikolaja II laikos tas kļuva bargs un neiecietīgs. Bet visi toreizējie pārkrievošanas centieni un mēģinājumi atdūrās uz somu tautas lielo un nikno pretestību, kas līdz ar to stiprināja viņas nacionālās kustības spēkus un pamatus, kā arī deva spēcīgus ierosinājumus somu mākslas attīstībai, viņu valodas, vēstures un folkloras plašajiem pētījumiem. Krievu valoda un viss slaviskais toreiz tika ienīsts un apkaŗots, tā kā beidzot cara birokrātiem nācās atzīt savu bezspēcību un nevarību somu sabiedrības sīvās «ietiepības» priekšā. Administrātīvā un kultūrālā autonomija, kādu krievu laikos baudīja somu tauta, deva viņas intelliģencei iespēju augt un attīstīties politiskā darbā, tā kā pēc tam, kad Somija bija ieguvusi pilnīgu patstāvību un brīvību, viņas valsts vadība jau atra-

dās rūdītu un piedzīvojušu vīru rokās. Šais visai labvēlīgajos pagātnes apstākļos meklējams arī iemesls, kādēļ modernās, pēckaŗa Somijas valsts gaitas rit mierīgāki un nosvērtāki nekā tas bijis daudzās citās jaunajās valstīs, kuŗu tautām, diemžēl, bijusi laupīta pilnīgāka politiskā audzināšana un arī attiecīgās tradicijas.

Lai nu kā, bet par kungiem un noteicējiem savā zemē somi kļuva tikai krievu revolūcijas dienās, t. i. 1917. g. 6. decembrī. Tāpat kā pārējām Baltijas jūŗas tautām, tā arī somiem vajadzēja cīnīties ieročiem rokās, lai izkaŗotu savu neatkarību un patstāvību. Par uzvaru šai grūtajā un sarežģītajā cīņu posmā somiem jāpateicas savai tēvzemes mīlestībai un saviem vadoņiem, no kuŗiem pirmā vietā mināmi agr. valsts prezidents P. E. Svinhufvūds un ģen. Mannerheims. Beidzot, 1920. g. mierlīgums, kuŗu parakstīja Tērbatā, izbeidza kaŗu ar Pad. Savienību. Tā kā šis līgums atstājis Krievijai kādus 130 tūkst. somu tautības piederīgo, kas apdzīvo tā sauc. austrumu Karēliju, tad līdzīgs stāvoklis vienu otru reizi novedis pie diezgan skarbām nesaskaņām somu - krievu attiecībās un lielā mērā ietekmējis arī Helsinku ārpolītikas virzienu. Ar laiku tomēr šie asumi izzuduši, un somu - krievu sadzīve jau iegājusi pilnīgi dabīgā un normālā gultnē.

E. Palins,
Somijas sūtnis Latvijā.

Vēsturiskās un sadzīves saites, kas vieno somus ar Skandinavijas tautām, veicinājušas Somijas ciešo sadarbību ar Zviedriju, Norveģiju un Dāniju, un attālinājušas viņu no saviem dienvidus kaimiņiem Baltijas piekrastē. Tā sauc. Feunoskandinavijas četru valstu bloks attīstījis atzīstamu rosību savstarpējo sakaru un attiecību izveidošanas un padziļināšanas darbā. Šinī sakarībā laiku pa laikam notiekas konferences likumdošanas saskaņošanai, saimnieciskās kopdarbības uzturēšanai, tūrisma veicināšanai, kā arī pasta, satiksmes, banku u. c. lietās. Arī aprādīto valstu ārlietu ministri mēdz sanākt uz kopējām apspriedēm, lai vispārējos vilcienos koordinētu savu ārējo polītiku un taktiku. Un jāatzīst, ka šīs kopdarbības rezultāti izrādījušies visai iepriecinoši, sevišķi saimnieciskās dzīves laukā.

Somi var lepoties ar augstu kultūru un bagātu, vispusīgu mākslu. Viņu tautas ēposs «Kalevāla», kuŗu sakrājis un sakārtojis Eliass Lenrots, pārspēj šinī ziņā daudzas citas tautas. Tas aptveŗ somu dzīvi, viņu senos ticējumus, dievu pasauli, Somijas dabu, kā arī upju, ezeru un jūŗas dzīvniekus. «Kalevālas» pamatā rodama mistiska dzeja, kas sākas ar pasaules radīšanas apdziedājumu, vēlāk izveidojas pasakainu varoņu ēposā par Kalevālas un Pohjolas dēlu cīņām un piedzīvojumiem, un kur beidzot burvi Veinemeinenu uzvar kristīgā Mariatta. Lenrots vēlāk izdevis arī tā sauc. »Kanteletar» — somu liriskās tautas dziesmas, kuŗu pamattonis ir grūtsirdība un kas aptveŗ cilvēka dzīvi no šūpuļa līdz kapam. Par somu literātūras nodibinātāju uzskatāms bīskaps Agrikola, kas 16. g. s. vidū tulkojis somu valodā Jauno Derību un daļu no Vecās, kā arī izdevis reliģijas mācības u. c. baznīcas grāmatas. Somu rakstniecība kļūst pazīstāma 19. g. s. otrajā pusē, ar savu ievērojamo dzejnieku, drāmatiķi un romānistu Aleksi Kivi. Tad minami Johana Rūnenberga, Larsa Stēnbeka, Cachras Topeliksa, Oksanēna, Minnas Kant, Juchani Acho u. c. vārdi, kas plaši pazīstami arī ārpus Somijas robežām. No mūziķiem atzīmējams pasaulslavenais Sibēlius, melancholiskais Levi Madejots, tad Irje Kilpenens un Dr. Heikki Klemetti. Somu lirikā un mūzikā ir raksturīgs īpatnējs ritms — ziemeļnieciskā grūtsirdība un asais dzīves prieks. Glezniecībā lielus darbus devis Alberts Edelfelds, Aksels Gallens-Kallela un Eero Jernefelds, bet architektūrā — Saarinens un sevišķi Zaarinens, ko uzskata par modernās architektūras stila tēvu, kuŗa debesskrāpji Ziem. Am. Sav. Valstīs un tirdznieciskie «boldingi» Austrālijā padarījuši nemirstīgu viņu lielo autoru un iedvesmotāju.

Somu un latvju tautas, kā zināms, vieno senas draudzības saites, bet mākslas un intellektuālās tuvināšanas darbā starp abām valstīm gūti visai iepriecinoši panākumi. Kā somu glezniecība un mūzika Latvijā, tā arī mūsu māksla Somijā pazīstama no izstādēm un daudzajiem koncertiem, bet biežās ekskursijas abpusīgi stiprinājušas patieso draudzību un devušas savstarpējus ierosinājumus darba dzīvē un saimnieciskās rosības gaitā.

Cerībā, ka nākotnē abām valstīm izdosies padarīt dzīvāku un spraigāku arī savstarpējo polītisko un saimniecisko sadarbību, novēlēsim mums draudzīgajai somu tautai vislabākos panākumus arī turpmākajos gados.

Pulkvedis-ltn. J. Ķikulis

Somijas Aizsargu korpusa 20 gadi

Somijas aizsargu korpuss, šī jēdziena tagadējā izpratnē, radās 1917. gadā. Aizsargu korpusu nodibināja Krievijas 1917. g. revolūcijas sākumā, lai pasargātu somu zemi un tautu no nekārtībām un revolūcionāru patvaļas — parādībām, kas kā vadmotīvs ieausts katrā revolūcijā un kas Krievijas revolūcijā ne tikai iztrūka, bet taisni otrādi, jo spilgti uzliesmoja plašās Krievijas tiklab tuvākos, kā arī attālākos novados un kas skāra arī toreiz Krievijas impērijā ietilpināto Somiju.

No seniem laikiem pie kārtības, likumības un taisnības pieradušā somu tauta nevarēja vienaldzīgi un mierīgi noraudzīties un nolūkoties notiekošās nekārtībās un, dzīvniecisko instinktu atraisītās, satrakotā, svešā pūļa patvaļībās, jo revolūcijas «padziļinātāju» pūlī pašu somu, kas no seniem laikiem nīda visu krievisko, tikpat kā nebija. Tamdēļ arī Aizsargu korpusa rindas, kas komplektējās no dzimtenes mīlestības apgarotiem un goda prāta apskaidrotiem somu zemes īstiem vīriem un tautas dēliem, auga augumā un vērsās plašumā. Plaši izvērstais Aizsargu korpuss un viņa vadība sāka nojaust savas organizācijas lielā spēka vērtību un tā lomu savas zemes un tautas eksistences jautājumā un likteņa lemšanā.

Sākumā izvirzītie darbības mērķi izrādījās par pārāk šauriem, niecīgiem un nesamērīgiem, lai izmantotu pilnīgi iespējamības robežās tos spēkus, ko slēpj sevī Aizsargu korpuss. Tamdēļ ne tikai varēja, bet arī vajadzēja izvirzīt jaunus darbības vai, pareizāki sakot, cīņas mērķus, kas prasītu maksimālo spēku piepūli, bet līdz ar to arī būtu augstākais gandarījums cīnītājiem.

Par šādu cīņas mērķi sprauda — atbrīvoties no Krievijas jūga un izkarot patstāvīgu Somijas brīvvalsti.

1918. gadā Somijas Aizsargu korpuss uzsāka savu lielā mērķa reālizāciju, ģenerāļa Mannerheima, tagadējā feldmaršala un Aizsargu korpusa goda šefa vadībā un virspavēlniecībā. Aizsargu korpuss, uzsākot uzvarām vaiņagoto brīvības karu, bija tajā laikā vienīgais valsts un valdības rīcībā esošais bruņotais spēks. Aizsargu korpuss savā cīņu gaitā un uzvaras gājienā atbrīvoja lielu territoriju platību no naidīgās varas un deva valdībai iespēju ievest zemē vispārīgo karaklausību, uz kuras pamata tad varēja noorganizēt pastāvīgo regulāro armiju, kas, visciešākā sadarbībā ar Aizsargu korpusu, deva somu tautai to, ko tā viskarstāk bija vēlējusies — brīvo, neatkarīgo Somiju!

Skats uz Helsinkiem. Priekšplānā dzelzceļa stacijas celtne, kas raksturo Somijas granītbūvniecību.

Kad senlolotais tautas sapnis un Aizsargu korpusa mērķis bija sasniegts, tad aizsargi atradās problēmas priekšā: ko tālāk darīt? Un vai nevajadzētu vispār savu darbību izbeigt? Šāda doma pacēlās jo vairāk tāpēc, ka jaunformētās regulārās armijas papildināšanai aizsargu rindas atstāja lielākā daļa kara dalībnieku un gandrīz viss vadības personāls. Tomēr doma par darbība likvidēšanu tika atmesta, un Aizsargu korpuss turpina vēl līdz šai dienai savu darbību, izvirzot mērķi — izkopt savu dalībnieku starpā un propagandēt tautā valstiski militāro garu, fiziskās spējas un valsts aizsardzībai nepieciešamās militārās zināšanas.

Savā pastāvēšanas laikā Aizsargu korpusa iekārta ir vairākkārtīgi grozīta un patreiz pamatojas uz 1928. gada pieņemtā likuma. Jau 1921. gadā Aizsargu korpusu tieši pakļāva Valsts prezidentam. Sākot ar 1923. gadu pie-

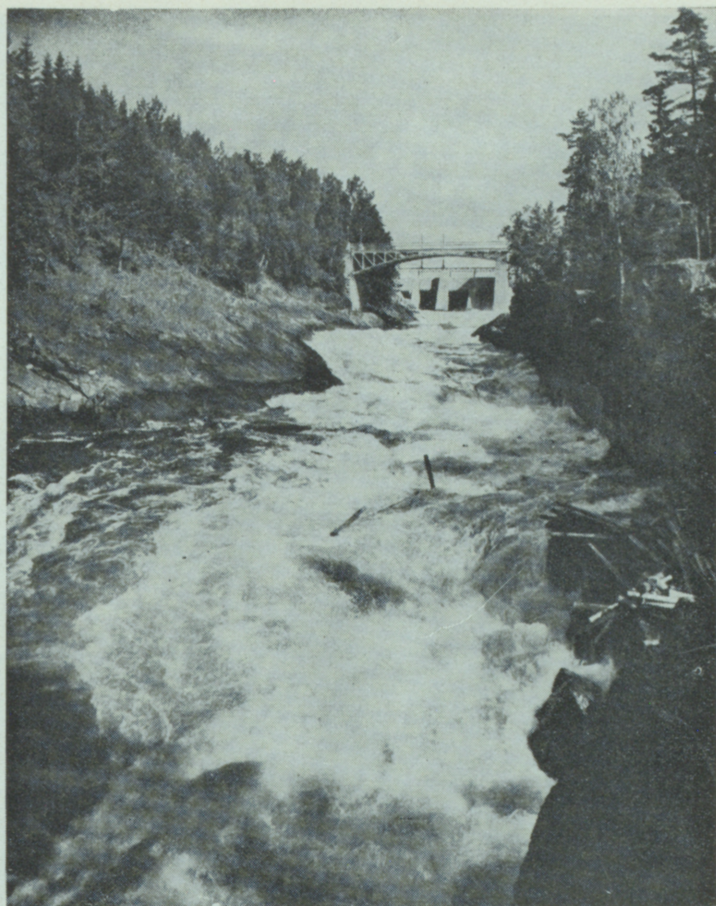
griezta liela vērība Aizsargu korpusa militārizēšanai un militāro zināšanu piesavināšanai.

Patreiz Aizsargu korpusu vada tā ilggadīgais pavēlnieks, brīvības cīņu varonis un somu tautā augsti cienījamais ģenerālis Malmbergs, kam kā palīgorgans Aizsargu korpusa vadībā ir galvenais štābs. Aizsargu korpusā patreiz ietilpst 100.000 apbruņotu aizsargu un 20.000 vīriešu kārtas jauniešu, kas jaunāki par 17 gadiem un kuŗiem Aizsargu korpuss sniedz militāro pirmizglītību. (Somijas iedzīvotāju skaits ir 3.500.000). Cilvēku, kas vēlētos aktīvi līdzdarboties Aizsargu korpusā ir daudz vairāk nekā augstāk minētais skaitlis, bet Aizsargu korpusa vadība to nepārkāpj, vadoties no organizācijas bruņošanās un sekmīgas apmācības iespējamībām. Aizsargu korpusa dalībnieki iedalīti 22 pulkos. Pēdējie sadalīti iecirkņos, pavisam 271, un vietējās (lauku) nodaļās, kuŗu skaits sasniedz 655.

Sākot ar 1923. gadu par organizācijas pamatvienību uzskata vietējo aizsargu nodaļu. To priekšnieki komplektējas no uzticības personām, kas spējīgas ap sevi pulcināt un ietekmēt vēlamā virzienā apkārtnes iedzīvotājus. Viņi nav, kā tas bija agrāk, virsnieki ar speciālām militārām zināšanām, bet gan vietējās vadošās personības ar izcilām organizātoru spējām, kas pašas dažos gadījumos ir piedalījušās brīvības kaŗa priekšdarbu veikšanā vai pat tur darbojušās vadošās lomās. Militārā darba sekmīgai veikšanai vairākas vietējās nodaļas apvienotas iecirknī, kā priekšgalā atrodas iecirkņa priekšnieks — aktīvās armijas virsnieks, kas nes atbildību par militāro apmācību sekmēm un kam, attiecībā uz militārām apmācībām, ir padoti arī vietējo nodaļu priekšnieki.

Aizsargu pulku komandē pulka komandieris — aktīvās armijas virsnieks, kam kā palīgorgans ir pulka štābs. Katrā pulka štābā ietilpst 3 militārie instruktori — virsnieki: viens militārām apmācībām, viens šaušanas apmācību vadītājs un viens fiziskās audzināšanas speciālists. Aizsargu pulku iecirkņi pēc ieroču šķirām sadalās sekojoši: kājnieku, lauku artilerijas, krastu artilerijas, kavalerijas, riteņbraucēju, sapieru, pretaviācijas, sakaru, apgādes un jūrnieku vienībās. Jūrnieku rīcībā ir vairāki simti peldlīdzekļu, galvenām kārtām zvejnieku motorlaivas, kuŗu īpašnieki ir labi vietējo ūdens apstākļu un ūdensceļu pazinēji.

Aizsargu korpusa dažādo nozaru speciālisti papildinās un izglītojas savās speciālitātēs organizācijas skolā Tuusulā, kas atrodas 30 km no Helsinkiem. Šeit noturēto kursu ilgums ir dažāds, atkarībā no kursu uzdevumiem un mērķa. Tuusulas skola ir organizācijas ideju vienotāja, jo kursus beigušie šīs idejas izplata pārējo organizācijas dalībnieku starpā un visā tautā. Skolā kā pasniedzēji piesaistīti spējīgākie mācības spēki, kas ņemti no Ģenerālštāba, Kaŗa akadēmijas un citām augstākām mācības iestādēm.

Imatras krāces.

Līdztekus Aizsargu korpusam Somijā darbojas «Lotta Svärd» (aizsardžu) organizācija, kuŗas mērķis ir veicināt Aizsargu korpusa ideju un stiprināt Aizsargu korpusa dalībniekus darbam dzimtenes un tēvzemes labā. «Lotta Svärd» organizācija vieno savās rindās apaļos skaitļos 90.000 somu sievietes, kas nāk no visām iedzīvotāju aprindām. Viņu nodarbības risinās to kaŗam nepieciešamo uzdevumu veikšanā, kas nav saistīti ar ieroču pielietošanu. Šai organizācijai ir sava centrālā vadība un vietējie darbības rajoni, saskaņoti ar aizsargu pulku territorijām.

Aizsargu korpusa līdzekļi sastādās no valsts budžetā paredzētiem un paša Aizsargu korpusa ziedojumu vākšanas ceļā, pašaplikšanās un citādā veidā sagādātiem līdzekļiem. 1934. gadā valsts budžetā bija paredzētas 3.124.600 somu markas, kas sastāda tikai trešo daļu no visa Aizsargu korpusa gada izdevumiem. Vietējās (lauku) aizsargu nodaļas savu darbību veic bez valsts līdzekļiem.

Dr. phil. J. Students

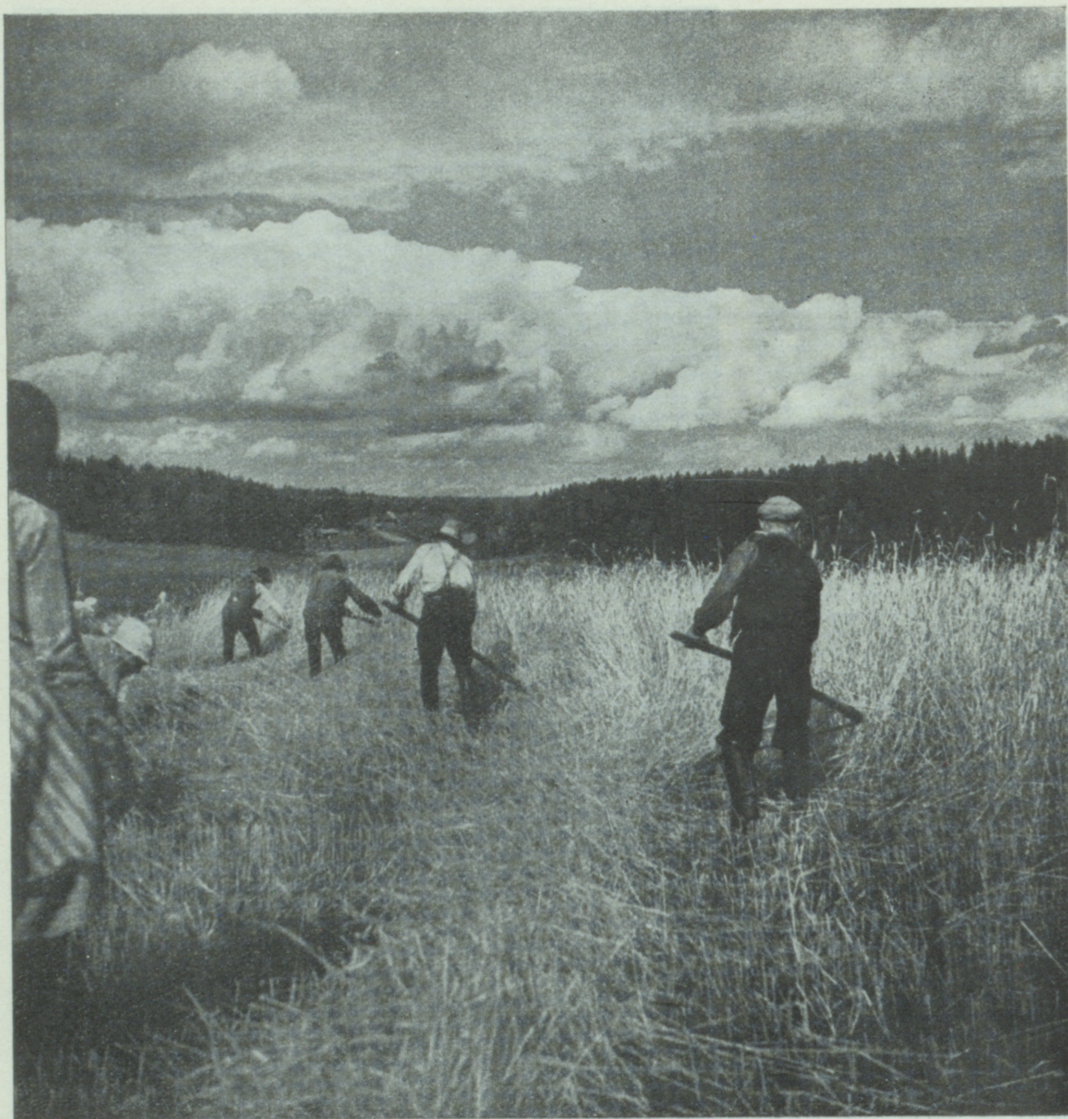
Zīmīgākās rakstura vājības un to labošana

Par raksturu tiklab sadzīves valodā, kā arī zinātniskajos meklējumos dzird runājam ļoti bieži. Šī parādība viegli saprotama, jo cilvēka raksturs ir tas kodols un centrs viņa dzīvē, ap ko risinājas viņa darbi, un no kā iziet darbības pamudinājumi. Raksturs ir cilvēka savdabīgums. Raksturs ir gan vairāk cilvēka gara īpatnība, bet nav tikai gara īpatnība vien, kā to parasti agrāk domāja un daži domā vēl tagad. No savas puses pasvītrosim, ka raksturs ir cilvēka dvēseles un miesas, gara un ķermeņa sav-

Rakstura vājības, pie kā šeit apstāsimies, pēc mūsu novērojumiem, visai bieži sastopamas, un tās cilvēku dažkārt saista savos tīklos tik cieši, ka padara viņu gandrīz vai pilnīgi nebrīvu, bez savas garīgās sejas un pašnoteikšanās. Ir arī tā, ka vienam cilvēkam ir viena vājība blakām ļoti labām īpašībām, citam atkal ir vairāk vājību u. t. jpr., tā ka šādos un līdzīgos gadījumos dažam cilvēkam nākas ar dziļu nožēlošanu atzīt, ka viņa labie nodomi nepiepildās taisni viņa paša vājību dēļ. Acīm redzot, viena vai otra vājība tomēr izaugusi tik stipra, ka nomākusi viņa labo gribu.

Zīmīgākās un svarīgākās rakstura vājības ir divējādas: vienas, kas vairāk saistās ar atsevišķu cilvēku, t. i. izpaužas attiecībā pret sevi pašu, un otras, kas izteicas attiecībā pret citu cilvēku.

Vispirms par vājībām, kas izpaužas attiecībā pret sevi pašu, un no kā otrs tieši necieš, kaučū gan netieši arī citiem no tam nav nekāda labuma. Starp šādām vājībām minēsim: vergošanu visādām iekārēm un kaislībām, slinkumu, darba atlikšanu, nenoteiktību.

Somu zemnieki druvā.

dabīgums, kas tomēr visvairāk liek sevi manīt gribā, kamdēļ arī rakstura vājības lielāko tiesu ir gribas vājības, ko savukārt ietekmē viena otra norise ķermenī.

Runājot par rakstura vājībām, šķiet, nepieciešams šķirot vāju raksturu no ļauna un stipra rakstura. Tas svarīgi tai ziņā, ka cilvēks ar vāju raksturu ne vienmēr ir ļauns, kamēr stiprs raksturs savukārt atšķiras nevien no vāja, bet arī ļauna. Kādā apstāklī tad slēpjas izšķirība? Vājš raksturs labu grib, bet sliktu (nereti arī ļaunu) izdara; ļauns raksturs ļaunu grib un ļaunu izdara, bet stiprs tikumisks raksturs labu grib un labu izdara. Šī starpība tiklab sevis, kā citu vērtēšanā jāievēro, jo citādi viens otrs iebildums, kas vērsts pret ļaunu, patiesībā jāvērš pret vāju raksturu un otrādi, kaut gan jāpatura vērā, ka pilnīgi ļauns nav neviens cilvēks, tāpat kā nav arī pilnīgi laba. Visbiežāk mums darīšana ar rakstura vājībām, un rakstura labošana, par ko turpmāk runāsim, visvairāk vēršas uz vājību pārvarēšanu vai arī iepriekšēju rūpēšanos, lai vājības nerastos. Nav jāaizmirst arī, ka rakstura vājības patiesībā ir sevišķs spēks, labāki sakot pretspēks, ar ko jācīnās, pie kam nereti šis pretspēks salauž labos nodomus un labos spēkus.

Vergošana visādām iekārēm un kaislībām visai pazīstama parādība. Nereti cilvēks vienā vai otrā darbības novadā ļoti apdāvināts, bet viņš neko vērtīgāku nepanāk, tamdēļ ka viņu no pienākuma pildīšanas atviļ tāda vai citāda iekāre vai kaislība. Iekāres ir tie mūsu gribas izpaudumi, ko galvenām kārtām noteic ķermeņa prasības. Ķermeņa vajadzības, protams, noliegt nav iemesla, bet nav vairs labi, ja iekāres kļūst par baudkāri, piem., ēdienos, dzērienos, apģērbos u. tml., kur tad doma par savu miesu nomāc citas intereses, un cilvēks kļūst par savas miesas vergu. Tas pats un vēl sliktāk ir, ja arvien noteicošāku varu iegūst kaislības, piem., narkotisku vielu lietošanā, dzimumdzīves izlaidībā, nevajadzīgu — bieži vien dārgu — lietu pirkšanā, azarta spēlēs. Tās jau ir tādas vājības, kas samērā īsā laikā saposta cilvēka dzīvi. Padomājot, cik daudz laba laika cilvēks šādām kaislībām upurē, un cik neatlaidīgi tās grauž garu un miesu, ne mirkli nav jāšaubās par šo iekāru un kaislību postošu iespaidu. Dažs bez pārtraukuma stundām ilgi nosēž pie kāršu galda un, azarta kaisles pārņemts, nejūt pat izsalkuma; cits gandrīz vai katru vakaru līdz vēlai naktij pavada visāda veida ka-

ļejnīcās un lokālos, un pierod pie šās gaitas tā, ka jūtas nelaimīgs, ja kādreiz jāpaliek neaizgājušam; vēl dažs pērk, pārdod un maina pulksteņus, mēbeles u. c. lietas, it kā tas būtu visas viņa dzīves saturs. Piemetināsim arī, ka nereti viena vai otra kaisle liekas gluži nevainīga, bet tomēr ir nožēlojama parādība, piem., ja pērk grāmatas, bet tās nelasa vai ļoti maz lasa. Zīmīgi, ka pats cilvēks bieži vien ļoti labi apzinās savu vājību; viņš pat dažreiz sevi nopeļ un nožēlo, bet tai pašā laikā viņam trūkst spēka pret savu kaiti cīnīties.

Slinkums ir nelūgts ciemiņš, kas mūs grib vienmēr apmeklēt, pie kam tā i negribas viņu raidīt prom. Slinkumu cilvēks gan tik skaidri neapzinās, kā savas iekāres un kaislības. Dažam, kas patiesībā ir slinks, nebūt neliekas, ka viņš tāds ir, bet gan, ka ar viņu viss kārtībā. Slinkums, ko var dēvēt arī par laiskumu vai kūtrumu, nāk virsū tikpat kā miegs, un cilvēku tā apreibina, ka viņš bieži vien nav spējīgs izšķirt, kādēļ zināms darbs būtu jādara un kādēļ nedrīkstētu palikt bezdarbībā. Beidzot slinkuma tvans cilvēku tā apreibina, ka viņam nebūt neliekas vajadzīgs darīt to, kas jādara. Ir gadījumi, kur cilvēks paliek kūtrs, sasniegdams augstāku stāvokli un saņemdams lielāku atalgojumu, pēc kā viņš kārojis, kaučū gan sākumā tāds nav bijis. Te pievienojas vēl lepnība un iedomība, kas beidzot noved garīgā tukšumā. Sadzīvē šo parādību nereti sauc par «apsūnošanu» vai «mietpilsonību», kas nav nekas cits kā pilnīga apstāšanās un trulums garīgajā attīstībā. Nav reti gadījumi, kur ar slinkumu saistās nekārtība jeb nevīžība, kas izpaužas nolaidībā, kaut gan ir arī tādi ļaudis, kas, būdami nolaidīgi, tomēr nav slinki, un otrādi.

Darba atlikšana vēlākam laikam sevišķi zīmīga rakstura vājība, ko parasti tik ātri neievēro, bet kas ļoti kaitīga. Mūsu Valsts Prezidents un tautas Vadonis Dr. Kārlis Ulmanis šo trūkumu gaužam zīmīgi sauc par vilcināšanās slogu (sk. K. Ulmanis: Sabiedriski raksti 374. lapp., I sēj.). Jā, tāda šī vājība tiešām ir! Tas ir slogs, kas cilvēku, kam viņš uzveļas, nomāc. Kā ģimenē, tā skolā un arī plašākās dzīves gaitās ļaudis bieži vien to darbu, kas jāveic nekavējoties, atliek uz vēlāku laiku, it kā tad šo darbu būtu vieglāk izdarīt. Tā tomēr ir pašapmānīšanās. Jāievēro, ka ikvienu uzdevumu, pie kā veikšanas neķeramies tūliņ, tiklīdz tas dots, vēlāk veikt jau grūtāki, jo tad sarodas arī citi, ne mazāk grūti uzdevumi. Ja darbi sakrājas, tos veikt daudz grūtāk, jo tad pie tiem ķerties nav vairs patikas. Cilvēks jūtas nebrīvs, un darbu daudzums viņu biedē. Daudz brīvāka apziņa, ja darba smagums jau laikus mazināts. Tā iznāk, ka darbu nobīdīšana uz rītdienu un vēlāku laiku ir gribas vājības pazīme.

Nenoteiktība lielāko tiesu saistās ar iepriekšējo trūkumu, jo ļaudis, kas atliek darbus, parasti ir arī nenoteikti. Visvairāk noteiktības trūkums izpaužas solījumu došanā un to nepildīšanā. Ir arī gadījumi, kur cilvēks nedod nekādu solījumu un reizē arī neko nedara otra vajadzību apmierināšanai. Tāpat nav noliedzams, ka dažkārt nenoteiktība saistīta ar šaubām, tā ka šaubu gars ir arī nenoteiktības gars un otrādi, bet pastāvīga šaubīšanās stipri traucē sprausto mērķu sasniegšanu. Ieskatoties nenoteikta cilvēka psīcholoģijā, izrādās, ka viņš ar savu svārstību nevien traucē pats sevi, bet maldina arī otru, tā ka nav reti gadījumi, kur viena nenoteiktības dēļ dabū ciest arī citi, un pat sabojā visu savu dzīvi. Šī vilcināšanās pamudina otru arvien vēl cerēt, līdz paiet laiks, un, beidzot atģiedoties, neko vairs nevar atgūt. Nenoteiktajam nav drosmes un uzņēmības pateikt «jā» vai «nē», un tā kā viņš vilcinās un galīgu lēmumu arvien vēl atliek, tad ne pats laikā spēj veikt savu uzdevumu, un arī otram bieži vien sagrauj labas cerības.

Nenoteiktību jau var uzlūkot par rakstura vājību, kas ir it kā pāreja uz tām vājībām, kas tieši vēršas uz otru cilvēku un, zināms, kaitējot otram,

Karelijas rūnu dziedonis somu tautu meitu vidū.

kaitē arī pašam sev, jo viens cilvēks ar otru atrodas dažādās interešu un darba attiecībās. Starp šām vājībām minēsim: darba smaguma novelšanu uz otru, kaimiņa aprunāšanu, skaudību un rakstura nenosvērtības dusmas.

Darba smaguma novelšana uz otra pleciem izskaidrojama ar laiskumu un izvairīšanos no savu pienākumu pildīšanas. Tādās darba attiecībās, kas saistītas ar citiem ļaudīm, viens otrs mēģina, kā mēdz teikt, «izlavīties», nosist laiku it kā ar kādu blakus uzdevumu, lai citi pa to laiku veic smagāko darba tiesu. Šeit darbinieks i nedomā uzņemties grūtāko uzdevuma daļu, bet dažkārt ar apbrīnojamu, bet nekādā ziņā teicamu veiklību iegroza lietas apstākļus tā, lai darbu padarītu citi viņa vietā. Ir gadījumi, kur šādi darba nobīdītāji uz citu pleciem ir jau diezgan rutinēti (norūdīti) savos nolūkos, bet ir arī tādi, kas te neko ļaunu nedomā, bet tikai sava rakstura vājības dēļ nevar piespiest sevi strādāt. Un tā dzīvē sastopamies ar to visai zīmīgo parādību, ka tiem ļaudīm, kas jau tā vairāk strādā, citi uzliek arvien vairāk darba, jo kas vairāk var un spēj, no tā arī vairāk prasa. Šai parādībā tomēr ir dziļa jēga, jo nemaz nav pārāk daudz jādomā, ka ieguvējs galu galā tomēr ir tas, kas strādā, kaut gan nenoliegsim, ka dažreiz citu uzveltā darba nasta iznāk pārāk smaga. Vismazāk iemesla priecāties tomēr būtu darba nastas novēlējam, jo tā ir un paliek cilvēka rakstura kaite, kas viņam godu nedara.

Feldmaršals Mannerheims,
Somijas Aizsargu korpusa goda šefs.

Sava kaimiņa aprunāšana arī bieži vien nav tikai ar vājības, bet jau ar ļaunuma piegaršu. Ja pētī cilvēkus sabiedriskajā dzīvē savstarpējās attiecībās, izrādās, ka vairāk ir gadījumu, kur viens par otru izsakās slikti, nekā labi. Izskaidrojums šai parādībai meklējams tai apstāklī, ka patmīlība ļaudīs ir dziļi iesakņojusies, un vienam otram it kā taisni patīk vairāk izcelt attiecīga individa trūkumus. Mēs gan tālu stāvam no pazīstamās pārliecības, ka cilvēks savā būtībā vairāk egoists (patmīlis), nekā altruists (otra mīlētājs), bet tomēr nevar neredzēt arī lietas īstenību. Mums nācies daudzreiz novērot, ka tas cilvēks, kam pašam savās mājās nav vajadzīgās kārtības, tai pašā laikā ar zināmu pašapziņu un pat prieku runā par sava kaimiņa trūkumiem, un ja šo aprunātāju nepazītu, varētu likties, ka ar viņu gan viss kārtībā. Nereti ir arī tā, ka daži pastāvīgi pukojas par citiem ļaudīm, un pat ar sašutumu izsaucas, ka nevienam vairs nevar ticēt, visi tikai krāpnieki un nelieši, bet, lūk, — tā vien it kā gribētos domāt, — ka šie tiesātāji paši, tie gan ir krietni cilvēki, un ka ja visi būtu tādi, tad gan pasaulē klātos labi. Izskaidrojums šai parādībai īstenībā pavisam vienkāršs: aprunātājā vispirms pašā ir trūkumi, un ja kāds pastāvīgi pukojas par citiem, tā ir zīme, ka ar viņu pašu šis tas nav kārtībā, jo cilvēks par citiem labu vai sliktu parasti domā atkarībā no tam, vai viņš pats ir labs vai slikts.

Skaudība jau ir visai spilgta nelabvēlības izpausme, un ja to cilvēks nevar apspiest, šo īpašību jau var uzlūkot nevien par vājību, bet arī par ļaunumu. Skaudības asākā galējība ir lāsti, bet vieglāka forma — klusa nenovīdība. Visbiežāk skaudība izpaužas divi sāncensos, kas apmēram līdzīgos garīgos spēkos un apstākļos. Šī sāncensība parādās gan garīgos meklējumos, gan mīlestības sacensībā (kur to dēvē par greizsirdību), gan materiālajās interesēs. Skaudība ir garīga vājuma pazīme. Cilvēks, kas otru apskauž, vai kas pret otru nenovīdīgs, noteikti jau glabā sevī garīga sabrukuma dīgļus, un ja viņš šo savu pārdzīvojumu neapspiež, no viņa nekāda vērtīgāka darbība nav gaidāma, tamdēļ ka nenovīdības doma un izjūta viņu pašu nomāc, bet otram tā faktiski nevar kaitēt. Pakļaušanās skaudības domām un izjūtām nav rakstura stiprums, bet vājums. Blakus minot, mēs, latvieši, diezin vai slēpjam sevī vairāk dziņas uz skaudību kā citas kultūras tautas, kā to daži domā; tomēr, lai būtu kā būdams, skaudība ir sērga, kas jānomāc bez žēlastības.

Rakstura nenosvērtības dusmas ir viena no visbiežāk sastopamām vājībām. Tagadējais cilvēks ar šo vājību slimo vairāk nekā agrāk, jo viss mūsu laikmets ir diezgan satraukts un nervozs. No šā paššavaldīšanās trūkuma arī rodas nenosvērtības dusmas, kas nav nekas cits kā dusmošanās bez iemesla. Skaidrības labad jāsaka, ka par katru dusmu izpausmi nebūt nevar teikt, ka tas kaitīgs. Piem., dusmas bioloģiskajā nozīmē ir nepieciešamas, jo tās pavairo spēkus, kas nepieciešami sevis aizstāvēšanā; tāpat, piem., tēva t. s. «svētās dusmas» ir kaut kas pavisam cits, jo tās nepaklausīgam dēlam vai meitai liek attapties un novērsties no palaidnības ceļa. Nenosvērtības dusmas, turpretim, izpauzdamās bez dibināta iemesla, un liecinādamas tikai par dusmotāja neapvaldību, nes tikai ļaunu, iznīcina paša dusmotāja garīgo līdzsvaru un arī otram kaitē. Šādās dusmās cilvēks kļūst personīgs, zaudē lietišķību, sper netaisnus soļus, apvaino otru, pat uzbrūk blakus ļaudīm, dzīvniekiem un nedzīvām lietām, vār-

du sakot, gānās, lauž, posta un dauza visu, kas gadās ceļā, līdz beidzot nespēkā atkrīt sēdeklī, lai prāta mulsumā raudzītos apkārt, kādus nedarbus pats izdarījis. Dažreiz tad sākas taisnošanās un nožēlošana, kas parasti nāk par vēlu. Vai tā nav vājība? Vai tas, tāpat kā citi, iepriekš minētie, nav trūkums, pret ko jācīnās?

Visas šās vājības, ja tās cilvēkā iezīžas, viņu padara iekšēji nebrīvu, un šāds cilvēks, nereti pats savus trūkumus apzinādamies, spiests redzēt, ka ar viņu vairs nav tā, kā vajadzētu. Lūk, kamdēļ ir vērts domāt, kā šādus trūkumus pārvarēt. Nav svarīgi tikai rakstura vājības konstatēt, bet arī mēģināt atrast līdzekļus to pārvarēšanai.

Kā tikt galā ar šām vājībām? Vai ir kādi līdzekļi to pārvarēšanai un reizē rakstura labošanai? Vai cilvēks var savu raksturu labot? Vai — ja viena vai otra no šām vājībām ir iestājusies — no tās atkal var atbrīvoties? Vai cilvēks var kļūt citāds nekā viņš ir?

Ģenerālis Malmbergs,
Somijas Aizsargu korpusa priekšnieks.

Lai uz to atbildētu, atcerēsimies, ka rakstura vājības galvenām kārtām ir gribas vājības, un ka rakstura labošana lielāko tiesu ir gribas labošana, tuvāki izsakoties, — gribas izturības un neatlaidības stiprināšana, tai pašā laikā nemaz nenoliedzot, ka rakstura audzināšanā sava tiesa nozīmes ir arī prāta skaidrības veicināšanai, jūtu izkopšanai, reliģiskās apziņas stiprināšanai, veselības kopšanai u. t. jpr. Gribas neatlaidības un izturības stiprināšanai rakstura labošanā tomēr vislielākā nozīme, jo griba taču ir cilvēka rosīguma, viņa aktīvitātes izpaudums. To atzinuši visi lieli domātāji un arī lielu, vērtīgu darbu darītāji. Darba cilvēki ir vispirms gribas cilvēki. Lai minam tikai pāris zīmīgas ievērojamu personību domas. Tā, piem., mūsu tautas Vadonis Dr. Kārlis Ulmanis savu Sabiedrisku rakstu I sēj. 515. lappusē saka: «Arī cilvēks ar vidējām spējām, bet ar lielu gribas spēku, var, ja viņš stipri turas pie reiz uzsāktā, gūt lielus panākumus.» Rakstnieks un filozofs Fridrichs Šillers savā traģēdijā «Vallenšteina nāve» 4. cēlienā, 8. skatā savam varonim liek izteikt šādus vārdus: «Tikai griba dara cilvēku lielu vai mazu.» Tie ir dziļi dibināti vārdi. Griba nav tukša skaņa, bet tas ir jēdziens, kas norāda uz rosmi, tieksmi pēc mērķa, vajadzīgu līdzekļu izvēli šā mērķa sasniegšanai un pietiekoši neatlaidības un izturības ceļā uz to. Liels gribas spēks nepieciešams nevien lieliem mērķiem, bet arī traucējumu pārvarēšanai, kas rodas tiklab cilvēkā, kā ārpus viņa. Un, lūk, šie dažādie traucējumi iztei- cas gribas vājībās, ar ko jātiek galā vispirms. Ja nepārvaram sava rakstura vājības, savus spraustos mērķus sasniegt nevaram. Bet kā ir ar šo vājību pārvarēšanu? Vai cilvēks var sevi pārveidot? Uz to atbildēsim, ka, nemaz neiedomājoties šeit dažās rindiņās šo atjautājumu pilnīgi atrisināt, vienu lietu apzināmies skaidru, proti, ka ja cilvēks nav ar iedzimtām, bet dzīvē iegūtām vājībām, viņš var savu raksturu labot. Bet kā zināt, vai vājība iedzimta, vai iegūta? — To ikviens apzinīgs cilvēks zina, jo viņš taču savā prātā spēj sevi salīdzināt pirms un pēc attiecīgās vājības parādīšanās. Vajaga tikai apņemties un gribēt. Vajaga pievērst sev vairāk uzmanības. Par sava rakstura kopšanu allaž vairāk jārūpējas nekā par otra audzināšanu, jo ja ikviens pats būsim labs vispirms, tad arī otrs labosies, ja viņš tāds gadījumā nav. Tepat piezīmēsim, ka arī pret iedzimtajām vājībām var cīnīties, jo kas attiecas uz rakstura iedzimtajiem pamatiem, tie nav pilnīgi neatkarīgi no audzināšanas. Iedzimtībai liels spēks, bet cilvēka dzīvē vēl lielāks spēks ir audzināšana, sevišķi pašaudzināšana, un ja nepieciešams cilvēku padarīt labāku nekā viņš ir, nav cita ieteicamāka līdzekļa par audzināšanu. Lūk, kamdēļ ģeniālais filozofs un matēmatiķis Vilhelms Leibnics atrod iespēju teikt: «Audzināšana pārspēj visu.» (Kop. r. 2. sēj. 201. lapp.).

Stājoties pie sava rakstura labošanas paņēmienu iztirzāšanas, jāievēro priekšnosacījums, ko varētu izteikt vārdos: esi patiesīgs pret sevi, vispirms sevi kritizē un atzīsti savus trūkumus. Vienīgi tā var izvirzīt sevi savas uzmanības centrā, sevis audzināšanas nolūkos. Tikai sevis nesaudzīga kritizēšana palīdz atklāt trūkumus un vainas sevī, un tad, kad trūkums ieskatīts, var stāties arī pie tā labošanas.

Pieejot iepriekš uzrādītajiem trūkumiem, paturēsim vērā, ka pret katru no tiem var cīnīties ar sevišķu pašaudzināšanas līdzekli, ko tikai jāzina īstā vietā un laikā piemērot. Lai būtu atļauts aizrādīt uz dažiem no tiem.

Mēģinot pārvarēt ķermeņa iekāres un kaislības, jācenšas sevi izsargāt no apstākļiem, kas šās iekāres un kaislības pastiprina. Tā, piem., ja kāds atrod un atzīst sevī vājību nodoties alkoholam, azarta spēlēm, izlaidībai dzimumdzīvē vai tml., viņam jau iepriekš jāizsargā sevi no apstākļiem, kas izdevīgi krišanai šādās nebūšanās. Tā sagatavojoties, iespēja savas domas novirzīt citā virzienā, un savu apziņu sagata-

Somijas aizsargi - kājnieki kaujas apmācībās.

Ar noteiktību jāmēģina izbēgt no vilcināšanās sloga vai arī to novelt, ja gadījumā tas uzvēlies.

Kā cīnīties pret paradumu darba smagumu novelt uz citu pleciem? Te visvairāk vietā prasība: padari pats. Zināms: ar to nav noliegta darba dalīšana. Ir darbi, kas jāveic vairāk darītājiem kopā. Bez tam jāņem vērā arī darbu rīkotāji, priekšnieki u. t. jpr. Bet visu to apzinoties, paliek spēkā prasība par neizvairīšanos no smagākajiem pienākumiem. Ikvienam jāstrādā tā, it kā viņš stāvētu attiecīga uzdevuma centrā, it kā taisni no viņa atkarātos vissvarīgākais grūdiens darba veikšanā. Ja darbu noveļ uz otra pleciem, tad bieži nāk priekšā gadījumi, kur darbs paliek nedarīts, un kur jānes atbildība, tur nu sāk dzenāt viens otru, viens otru vainot, līdz lieta kļūst smieklīga. Tuvāki ieskatoties, izrādās, ka darbs palicis nedarīts tamdēļ, ka neviens nav apzinājies par savu pienākumu to darīt, un šo pienākumu novēlis uz otru. Taisni darba atbildība prasa uzdevumu pašam veikt un nevis gaidīt tā veikšanu no otra.

vot citam — svētīgākam uzdevumam. Ar dažādām kaislībām ir gluži tāpat, kā, piem., ar zobu sāpēm — jo vairāk tu sāpju gadījumā par tām domā, jo vairāk tās pieņemas; turpretim, ja novirza uzmanību citā gultnē, sāpes gluži nemanot pāriet. Un pajautāsim tikai, ko tu, piem., ej pie kāršu galda un skaties, kā citi nododas azartam: gluži nemanot tevi pašu pārņems šī kaislība, un vēlāk tai grūti būs pretoties.

Cīņai pret kūtrumu palīdz savu uzdevumu pēc iespējas biežāka pārcilāšana, lai sev atgādinātu, ka, lūk, tas un tas jādara. Ja manām, ka kūtrums mācas virsū tikpat kā miegs, papurināsim, ja tā varētu izteikties, savu apziņu, lai no jauna sāk darboties pienākuma balss, kas tad, pamazām kļūdama arvien spirgtāka, mūs izraus no garīga stinguma.

Darbu atlikšanas vājums liek domāt, ka vislabākais ceļš darba veikšanai ir darba neatliekama sākšana. Ir taisnība, ka darba sākšana vēl nenozīmē tā beigšanu, bet tikpat skaidrs, ka bez darba sākšanas to nevar beigt. Un kamdēļ gan tad nesākt laikā? Kamdēļ vilcināties? Kamdēļ gaidīt it kā uz labākiem laikiem un sevi apmānīt, jo vilcinoties viena uzdevuma vietā jau rodas divi, trīs, un tad darbu veikt ir nesalīdzināmi grūtāk, ja tam blakām drūzmējas arī citi uzdevumi.

Nenoteiktība jāpārvar ar strauju un apzinīgu izšķiršanos. Apdomāšana, apsvēršana, bez šaubām, nepieciešama, bet taču nevar domāt bezgalīgi. Lēmums ir jātaisa, un tad jau — labāk ātri nekā vēlu vai nekad. Nav jāaizmirst, ka nereti arī citi gaida mūsu lēmumu, un lai citus nemaldinātu, nepieciešama noteiktība izšķiršanās un lemšanas brīdī.

Slikts paradums un rakstura vājība ir sava kaimiņa aprunāšana, vispār — negātīva izsacīšanās par otru viņam nedzirdot. Šeit sevis audzināšanā svarīgi ir atzīt, ka labāk par otru labu runāt, nevis sliktas domas izteikt. Ja tu par savu kaimiņu labu nevari teikt, labāk par viņu nerunā nemaz. Sliktas runas par otru ir liela izlaidība un rakstura nenosvērtība. Bet vai par otru labs jārunā arī tad, ja viņš labu nedara? Atbildēsim, ka tādā gadījumā sliktu ieteicamāk noklusēt, nevis par to daudz runāt. Jo nav jāaizmirst, ka runāšana par sliktu ne mazākā mērā nesekmē sliktuma pārvarēšanu, bet gan to vēl pastiprina. Jo vairāk otru, sakarā ar viņa trūkumiem, aprunājam, jo trūkumi vairāk pieņemas, pie tam — nevien otrā, bet arī mūsos pašos. Tā ir negāžama patiesība, ko apliecina dzīves fakti. Tamdēļ sava rakstura labošanas nolūkos ļoti ieteicams par otru labu domāt un labu runāt, tad otrs arī patiešām labosies, ja gadījumā viņš tāds nav.

Šis pats nosacījums spēkā arī par skaudību. Skaudība un nenovīdība jau ir nevien rakstura vājība, bet arī ļaunums, kamdēļ no tā sevišķi jāsargājas. Kaut gan skaudība otram reāli nekaitē, pašam apskaudējam tā nāk par sliktu vienmēr, jo skaudīgais savos nelabvēlīgajos nodomos par otru pats sevi garīgi vājina. Bez tam skaudība cilvēku padara personīgu, subjektīvu, vienpusīgu savos spriedumos,

tā ka līdz objektīvitātei viņš nav spējīgs pacelties. Ir tiesa, ka skaudība zināmos gadījumos var rasties, un tas ir cilvēcīgi, bet cilvēcīgi vairs nav, ja to nevar apspiest. Skaudība, tiklīdz tā modusies, jāapspiež ar labvēlības domām. Vienīgi tas ir raksturā stiprs, kas attiecībā pret otru nenovīdības vietā spējīgs likt labvēlību. Cēls un stiprs raksturs izstaro tīru labvēlību, kas savukārt stāv augstsirdības — šās ievērojamās rakstura īpašības — pamatos.

Pret rakstura nenosvērtības dusmām nav cita labāka līdzekļa, kā lietas apstākļu aukstasinīga novērtēšana. Tiklīdz tu mani, ka tevī mostas dusmas bez dibināta iemesla, kas draud izlauzties nevien attiecībā pret dusmu izsaucēju cilvēku vai apstākli, bet arī pret blakus personām, dzīvniekiem vai pat nedzīvajiem priekšmetiem, ko tu gribētu spārdīt un dauzīt, — pamēģini sev zibeņātrumā uzstādīt jautājumu: vai ir vērts dusmoties? Ko es ar dusmām panākšu? Vai nekļūšu smieklīgs? Vai es ar dusmām varu lietai līdzēt? Lūk, tā sevi un lietas apstākļus vērtējot, dusmas vienā mirklī saplok, bet citreiz tās vairs tik strauji nerodas, un ļoti var gadīties, ka mirst uz visiem laikiem. Rakstura nenosvērtības dusmas nav nekas patīkams, nekas cildens, kas cilvēku varētu celt un stiprināt. Šādas dusmas cilvēku garīgi un miesīgi vājina, aptumšo viņa prātu un padara neglītu. Dusmu vietā jāliek paššavaldīšanās un aukstasinība, un tas panākams, nevis ļaujoties uzbudinājumam, bet uzbudinājumu apslāpējot jau pašā sākumā ar vērtētāju skatu.

Visi šie apcerētie paņēmieni rakstura vājību labošanā patiesībā svārstās ap vienu centrālu punktu, proti, ap seku priekšstatīšanu un tēlošanu. Tas ir paņēmiens audzināšanā, ko saucam par seku uzrādīšanas metodi. Pamatdoma te šāda: ja gribi sevī vai otrā iznīdēt zināmu rakstura vājību, vai arī tiecies gādāt, lai šāda vājība nerastos, padomā par sekām, kādas radīsies, ja rīkosies tā un ne citādi. Cilvēks krīt tādā vai citādā vājībā nevien tamdēļ, ka viņam trūkst tikumiskās gribas spēka vājībai pretoties, bet gan viņam trūkst spēka vājībai pretoties tamdēļ, ka viņš domā tik par acumirkli un nedomā par rītdienu, nākotni, mūžību. Cilvēks, kas pakļaujas sliktam kārdinājumam, ņem un izmanto tikai to, kas ir, bet nedomā par to, kas būs, t. i. nedomā par sekām. Bet par sekām jādomā vienmēr. Raksturā vājais ir tikai acumirkļa un tagadnes, stiprais turpretim ir rītdienas, nākotnes un mūžības cilvēks.

Ja saka, ka maldīties ir cilvēcīgi, tad — vēl cilvēcīgāki ir savus maldus labot un savas vājības pārvarēt. Krist kļūdās un vājībās nav nepieciešamība, bet nepieciešamība ir gan — savas kļūdas labot un sava rakstura vājības uzvarēt.

Runādami par rakstura vājībām, pārliecinājamies, ka tās nereti izdodas labot. Ne viens vien cilvēks apliecina, ka viņš pārvarējis sevī, piem., baudu kāri, iemācījies apvaldīt dusmas, apspiedis sevī tieksmi slikti izteikties par savu kaimiņu u. t. jpr. Protams, ir gadījumi, kur rakstura vājību labošanai nav panākumu, tikai vaina šādās reizēs nav meklējama pašaudzināšanas vai otra audzināšanas bezspēcībā, bet gan vai nu nepietiekošā sevis un otra pazīšanā, vai arī nepareizā audzināšanas līdzekļu izvēlē, vai arī vienaldzībā attiecībā pret sevis vai otra labošanu. Ja jau cilvēks pats necenšas savus trūkumus pārvarēt, arī otrs viņam nevar līdzēt. Ar rakstura vājību labošanu ir gluži tāpat, kā ar miesas slimības ārstēšanu: ja slimnieks pats grib ārstēties un sevi šai virzienā drošina, viņa ārstēšanai ir vairāk

Somijas aizsargi - artileristi aizstāv galvaspilsētu pret «ienaidnieka» gaisa uzbrukumu.

panākumu, nekā tad, ja slimniekam nav gribas izveseļoties.

Jāsaka tomēr, ka ar rakstura vājību uzrādīšanu ne tuvu nav izsmelti visi rakstura trūkumi. Vēl paliek pāri tādi rakstura trūkumi, kas nav tikai trūkumi vien, bet īpašības jau ar zināmu ļaunuma nokrāsu, tā ka nekad nav jāsajauc vājums ar ļaunumu: ļauns raksturs ļaunu grib un ļaunu arī izdara; vājš labu grib un ļaunu izdara, kamēr stiprs, labs raksturs labu grib un labu izdara. Ja cilvēks krīt ļaunuma varā, viņš savu sliktu darbu dara jau ar iepriekšēju nolūku. Lūk, kamdēļ arī sodu likumi ikvienā kultūras valstī šķiŗ pārkāpumus no noziegumiem, pie kam arī noziegumus šķiŗo sliktos darījumos bez un ar iepriekšēju nolūku. Uz cilvēku, kas pastrādā sliktu darbu, sliktu gribēdams, jāskatās pavisam citādi, nekā uz cilvēku, kas izdara sliktu, labu domādams, t. i. kas izdara sliktu savu rakstura vājību dēļ.

Kādas tad būtu tās rakstura vājības, kas, ņemot tās zināmā pakāpenībā, satur sevī arvien vairāk ļaunuma elementu? Kādas mēs varētu nosaukt ļauna rakstura īpašības, protams, tūliņ nedomājot, ka te darīšana ar nelabojamu ļaunumu?

Minēsim spītību, nesaticību jeb ķildīgumu, savtīgumu, otra izmantošanas kāri, liekulību, melīgumu, zaglīgumu, krāpšanu, atriebību. Var viegli saprast, ka šām rakstura pazīmēm pavisam cita nokrāsa, nekā iepriekš iztirzātajām vājībām, pie kam dzīve apliecina, ka ikviena ļauna rakstura īpašība var dažādos cilvēkos izteikties dažādi.

Mazliet dažus vārdus par katru no tām, lai pēc tam izvirzītu audzināšanas pretlīdzekļus to pārvarēšanai.

Spītība ir ietiepšanās sakarā ar tādas vai citādas iekāres tūlītēju neapmierināšanu. Piem., darbinieks savam priekšniekam lūdz atvaļinājumu maijā; priekšnieks aizrāda, ka maijā diezin vai varēs; — tagad darbinieks atsakās no jebkāda atvaļinājuma, — pat arī no atvaļinājuma maijā, ja priekšnieks to dod. Tā ir spītība.

Nesaticības jeb ķildu gars bieži sastopams. Nesaticīgi ļaudis ķildas meklē. Viņi apstākļus ar nolūku iegroza tā, lai varētu celt ienaidu. Dažreiz tas notiek alkohola skurbumā, citreiz skaidrā prātā. Ar ķildīgiem ļaudīm grūti saprasties un sadzīvot.

Savtīgums izpaužas apzinātā pašlabuma meklēšanā. Te personīgās intereses pārsvarā. Visu apstākļu un lietu mērošana ar patības prasībām. Neievērot otra tiesības savtīgajam parasta lieta. Savtīgums ir viena no varmācības saknēm.

Otra izmantošanas kāre savtīgumu papildina, jo savtīgums īstenībā bez otra izmantošanas nevar būt. Izmantošana var izpausties tiklab garīgi, kā materiāli. Izmantot var otra līdzekļus, zināšanas, atzinību, pateicību, slavu, — lai parādītu citiem sevi labākā gaismā, neapzinoties tai pašā laikā pret izmantojamo nekādu pateicību.

Liekulība ir apzināta neīsta izturēšanās. Acu priekšā liekulis izliekas labvēlis, pie tam dažkārt — pat sevišķi liels labvēlis, bet īstenībā viņš domā pavisam otrādi un, kā mēdz teikt, aiz muguras spējīgs parādīt zobus. Liekulības palīglīdzekļi ir: glaimi, lišķība, un liekulis par to nebūt neuztraucas, ja citu acīs viņš pārvēršas par nelgu.

Melīgums nav gluži tas pats, kas melošana. Kamēr melošana var būt vienreizīga, tikmēr melīgums ir melošanas paradums, t. i. apzināta nepatiesības teikšana, kur vien melotājs to atrod par izdevīgu. Melīgums ir ilgstošs netikums. Ne vienmēr tas, kas kādreiz melo, jau ir melīgs, melīgais turpretim melo vienmēr.

Gluži tāpat ar zaglīgumu. Arī zaglīgums ir ilgstošs netikums. Vienreizīgs zaglis ne vienmēr jau zaglis, bet zaglīgais ir zaglis vienmēr. Tiklab zaglīguma, kā melīguma dziņa, resp. dispozicija ir iedzimta, un pret to nav viegli cīnīties.

Krāpšanai ir citāds raksturs, kaučū gan it sevišķi ar melīgumu krāpšana saistās vienmēr. Krāpnieks, izmantodams otra uzticību, netiešā kārtā piesavinās otra godu, naudu, mantu. Bieži vien krāpnieki ir tik veikli blēži, ka viņiem ne vienmēr no sodu likumu viedokļa var pieķerties.

Atriebība uzlūkojama par vienu no viszīmīgākajiem rakstura trūkumiem, ar ļaunuma nokrāsu. Atriebīgais savam faktiskajam vai nereti arī tikai iedomātajam pāri darītājam tiecas atmaksāt pirmajā izdevīgākajā gadījumā, pie tam — div- un trīskārtīgi. Ir tiesa, ka atriebību var izsaukt netaisnība, bet tāpat ir patiesība, ka dažu cilvēku atriebībā dzen vienkārši iedomāta netaisnība no otras puses, piem., sakarā ar greizsirdību un skaudību. Savā stiprumā atriebības tieksme var sakāpt līdz visbriesmīgākajiem noziegumiem, un, palaudamies domai un izjūtai, ka atriebība salda, atriebīgais pret otru spēj sakurināt visneticamāko naida liesmu. Lūk, kamdēļ visbīstamākie starp bīstamajiem ir taisni atriebīgie cilvēki.

Ja nu mēs uzņemtos teikt dažus vārdus arī par šo rakstura trūkumu labošanu, tad vispirms pasvītrosim, ka ar šām nebūšanām nesalīdzināmi grūtāk cīnīties, nekā ar iepriekš iztirzātajām rakstura vājībām. Kur cilvēks nevien savas tikumiskās gribas nespēkā, bet arī ļauna nolūka pamudināts dara sliktu, tur pret viņu jau daudz grūtāki cīnīties. Gribā vājš cilvēks dažkārt otrā modina līdzjūtību un

---

---

sāpīgu nožēlošanu; ļauni noskaņotais turpretim citos rada nicināšanu, kaučū gan arī tā nebūtu īsti vietā. Bez tam nule pieminētie rakstura trūkumi sēž nesalīdzināmi dziļāk un stiprāk cilvēka būtībā, nekā agrāk iztirzātās vājības. Izskaidrojums meklējams iedzimtībā: kur sliktas īpašības pamati vairāk iedzimti nekā iegūti, tur šos pamatus nesalīdzināmi grūtāk satricināt. Piem., pret liekulību, melīgumu, zaglīgumu, atriebības kāri u. t. jpr. daudz grūtāk cīnīties, nekā pret dzeršanu, dzimumbaudu, darba smaguma novelšanu uz citu pleciem, rakstura nenosvērtības dusmām u. tml., pie tam teiksim arī, ka liekulīgais, melīgais, zaglīgais un atriebīgais cilvēks citos spēj modināt daudz mazāk simpatiju nekā, piem., baudītājs, kūtrais u. tml. Vājums, kaut arī nav patīkams, tomēr patīkamāks nekā apzināts ļaunums. Un tomēr jāsaka, ka arī pret tiem rakstura trūkumiem, kam ļaunuma nokrāsa, ir jācīnās, nezaudējot pārliecību par audzināšanas nozīmi un vērtību.

Šai sakarībā jāievēro divi priekšnosacījumi, bez kā izpildīšanas cīņa pret rakstura ļaunumiem nav un nevar būt sekmīga.

Pirmais priekšnosacījums: attiecīga trūkuma atklāšana un tā pareiza uztveršana, pazīšana un saprašana. Iekams ļaunumu labotu, jāzin, vai, kur un kāds tas ir, un kā tas radies. Šī nosacījuma izpildīšana nepieciešama tamdēļ, ka nereti ļaunuma tur pavisam nav, kur tas meklēts, vai arī, ka notikusi apzināta vai neapzināta maldināšana. Tikai tad, kad trūkums atklāts un pareizi ieskatīts, var būt runa par tā labošanu.

Otrs priekšnosacījums: labotāja, t. i. audzinātāja pilnīga neatkarība no attiecīgā trūkuma. Vienīgi tas, kas pats ir brīvs no viena vai otra vājuma vai ļaunuma, to spējīgs labot otrā. Cilvēks, kas pats ir liekulis, otrā liekulību neizārstēs; tāpat melīgais neizlabos melīgo, krāpnieks krāpnieku, atriebīgais atriebīgo u. t. jpr. Rakstura labošanā ir gluži tāpat, kā, teiksim, slīcēja glābšanā: tikai tas, kas prot peldēt, vai arī — mazākais — kas pats atrodas uz cietākas vietas; kam pašam ir zināms pieturas punkts, spēj grimstošo glābt. Tam, kas otram var un spēj palīdzēt, pašam jāatrodas uz cietāka pamata. Citādi palīdzība ir velti gaidīta, un tā nekad nevar nākt.

Abi šie metodiskie priekšnosacījumi rakstura labošanā dod iespēju izvēlēties tiešus līdzekļus trūkumu un ļaunumu pārvarēšanā. Šeit minēsim dažus no tiem.

Vispirms aizrādīsim uz iecietības un pacietības garu. Pret rakstura trūkumiem ar ļaunuma nokrāsu nav sekmju cīnīties, jau pašā sākumā izlietojot asus līdzekļus. Ja, piem., kāds ir spītīgs un ķildīgs, tad te var līdzēt tikai paššavaldīšanās, augstsirdība, pacietība, iecietība. Vai ir kāda jēga ķildoties ar ķildīgo? Vai spītīgums ir kādreiz izlabots ar spītību? Otra sliktu soli nevar labot ar tādu pašu soli, jo pretējā gadījumā viena ļaunuma vietā jau rodas otrs. Lai nerastos pārpratums, piemetināsim, ka te nav runa par ļaunumiem, kas atkārtojas, un kur jau iepriekš izmēģināti iecietības un augstsirdības līdzekļi. Te ir runa vienīgi par rakstura trūkumiem, kur tie vēl sākumā. Un te ir noteikti spēkā doma, ka otra negātīvu soli jāmēģina likvidēt ar pozitīvu soli, t. i. ļaunais jāmēģina uzvarēt ar labo.

Ja iecietības un pacietības gars nelīdz, var ķerties pie cita — tāpat pozitīva līdzekļa, tikai ar citādu nokrāsu. Šis līdzeklis ir novēršanās no cilvēka ar sliktām tieksmēm. Šis audzināšanas paņēmiens attiecināms, starp citu, uz savtīgajiem, izmantotājiem, zaglīgajiem, krāpniekiem, bet it sevišķi uz liekulīgajiem un melīgajiem. Tiklīdz šie vai viņiem līdzīgie nomana un noskārš, ka pārējie no tiem novēršas, viņi sāk laboties. Nav jāaizmirst, ka neviens cilvēks nespēj dzīvot bez un ārpus sabiedrības. Neviens nevar iztikt arī bez citu tiešas vai netiešas palīdzības. Un ja nu kāds noskārš, ka citi no viņa novēršas, viņš agri vai vēlu sāk atzīt, ka vaina bijusi viņā pašā, un viņš sāk laboties. Apziņa, ka tu, ja traucēsi citu dzīves kārtību, tiksi atstāts un pamests; ka citi tevi neuzskatīs par cieņas un uzmanības vērtu, ir varens, bet reizē arī neuzkrītošs un neuzbāzīgs audzināšanas līdzeklis.

Visai svarīgi izcelt sirdsapziņas nozīmi. It sevišķi pasvītrojama sirdsapziņas nozīme atriebības kāres pārvarēšanā. Nevar būt runa par rakstura stiprumu, ja sirdsapziņa kļuvusi nemierīga un smaga. Iekšēji stiprs cilvēks var būt vienīgi ar skaidru sirdsapziņu. Lūk, kamdēļ ikvienam, ko tāds vai citāds apstāklis mudinātu atriebībā, jāpadomā par to, vai atriebības kāre neierosina arvien uz jauniem un smagākiem noziegumiem, kam savukārt seko arvien smagāki sirdsapziņas pārmetumi un mokas. Sirdsapziņas nozīme dzīvē tik liela, ka to nekad pietiekoši augsti nevar novērtēt. Tamdēļ rūpes par savu sirdsapziņu ir reizē rūpes par raksturu, un domas

Somijas aizsardzes atpūtā.

par sirdsskaidrību var pasargāt no atriebības domām. Rakstura trūkumu labošana ir arī sirdsapziņas labošana, un otrādi, rūpējoties par savu sirdsapziņu, gūst spēku arī raksturs.

Visbeidzot var rasties jautājums par soda nozīmi rakstura labošanā. Vai sods var cilvēku labot? Uz to atbildēsim, ka vispareizāk sodu uzlūkot par pēdējo līdzekli audzināšanā. Nepareizi būtu sodu uzlūkot par pirmo līdzekli. Citādi sakot, ja visi pieejamie un pieņemamie līdzekļi izmēģināti un sekmju nav bijis, var ķerties arī pie soda kā pēdējā labošanas līdzekļa. No audzināšanas viedokļa sods nav uzlūkojams par ļaunu līdzekli pret ļaunu, bet gan kā labs solis pret ļaunu. Vienīgi tā sods jāsaprot. Lūk, kamdēļ arī tiesu iekārtā t. s. progresīvo sodu sistēma īstenībā dibinās uz cilvēka labošanas un viņa iespējamās labošanās principa, un nevis uz atmaksas jeb atriebības, kā tas bija agrāk. Vēl sakarā ar soda jautājumu uzsveŗama doma, ka sods, ja pie tā jāķeŗas — vai nu tas būtu ģimenē, skolā vai plašajā dzīvē, — jāpiemēro nevis tikai sakarā ar pārkāpuma smagumu, bet arī atkarībā un sakarībā ar pārkāpēja individuālo īpatnību un raksturu. Sods piemērojams nevis tikai samērā ar pārkāpumu, bet arī samērā ar pārkāpuma izdarītāju. Vienīgi tad sods kā labošanas līdzeklis var sasniegt savu mērķi.

Visa mūsu iepriekš iztirzātā pieeja rakstura labošanas jautājumam īstenībā dibinās uz pamatpārliecības, proti, cilvēkā vairāk jāmeklē labais, nevis jāsaskata sliktais. Nav pareizi palikt pie pazīstamā principa: cilvēks jāņem tāds, kāds viņš ir. Pareizāk un auglīgāk cilvēkā meklēt arī to labo, kas acumirklī viņā nav saskatāms, bet kas tomēr var parādīties, kas var būt. Cilvēks ir gan jāpazīst tāds, kāds viņš ir, t. i. ar visiem trūkumiem, bet nekad nav jāpaliek tikai pie tā, kas viņā ir. Dzīves piemēri liecina, ka cilvēks allaž ir labojies, kur otrs viņā meklējis un atradis vai arī, mazākais, cerējis atrast labu. Ja viens otrā saskata tikai vispirms vāju vai ļaunu dabu un negaida labu, tad nav brīnums, ka cilvēks bieži vien kļūst par rakstura vāju vai ļaunu. Rakstura labošanas reālās iespējas dibinās uz cīņas par labu ar pieņemamiem un attaisnojamiem līdzekļiem. Un ja arī tad pūliņiem kādreiz nav panākumu, tad mazākais ir tā pārliecība, ka darīts viss iespējamais rakstura labošanai. Tikai ticot labā uzvarai, cilvēkā labais arī uzvar, un šās uzvaras auglis — ir tikumiski stiprs, neatlaidīgs un izturīgs raksturs.

Kapteinis R. Bernhards

Dienvidus puslodes Šveicē — Tasmanijā

(Ceļojuma piezīmes.)

Tamaras upes grīvā, melnie gulbji, Lonstonā.

Mans tālākais brauciens iet uz dienvidus puslodes Šveici — Tasmaniju, kuŗu no Austrālijas šķiŗ 150 j.j. plašais Basa jūŗas šaurums.

Kluss un skaidrs vakars slīgst pār Melburnu, kad gatavojamies tālākā ceļā līdz Lonstonai. Diena bija lietaina, bet pievakarē debesis noskaidrojas. Tikai ap rietošās saules apli paliek miglains aploks. Uz kuģa pēc sarakstiem pārbauda personālu, notura vakara lūgšanu, un vecākais virsnieks pieteic, ka kuģis sagatavots braukšanai. Uz bakas lēni sāk darboties enkuru tītuve. Bet saule jau norietējusi aiz Disappoitmenta un Mecedona kalnājiem, un pāri uguņotai Melburnai ar viņas skaistajiem parkiem paceļas ragainais mēness, kad iedegas signālu uguņi, sāk darboties kuģa mašīnas un lēni virzāmies laukā no kuģiem pārpildītā plašā reida. Atstatums līdz nākošai ostai apmēram 200 j. j., ko ceram veikt 17 stundās. Filipa jūŗas līča līmenis pilnīgi rāms. Pēc četrām stundām, pabraukdami gaŗām Lonsdales ragam, mainām virzienu uz dienvidus rītiem, lai krustotu Basa jūŗas šaurumu.

Tasmanijas piekraste.

Barometrs lēni sāk pazemināties un labu laiku nesola. Pēc pusnakts no dienvidus rītiem sāk pūst spēcīgi vēji. Barometrs turpina strauji pazemināties, vēja strāvas paliek aizvien spēcīgākas. Ap plkst. 3 rītā jūŗa jau trako, un lielie viļņi viens pēc otra gāžas pāri kuģa klājam.

«Kolymai» ir apbrīnojamas jūŗas un peldes īpašības. Kā pīle tā viegli paceļas un peld viļņu galotnēs. Bet rodas arī tādi momenti, kad kuģis sazveļas uz sāniem, un ar malām smeļ ūdeni, kas pārpilda visu klāju. Pēc tam kuģis sveŗas atkal atpakaļ, ūdens ātri notek. Bet kuģis jau sveŗas uz otriem sāniem, atkal vai nu uzņemdams ūdeni, vai paļēni paceldamies vilnī.

Nemitīgi vēja svilpieni kuģa virvēs, viļņu krākšana, kuģa korpusa triecieni pret tūkstošiem tonnu smagajiem ūdeņu kalniem un kuģa pastāvīgā valstīšanās no vieniem sāniem uz otriem nervozē komandu.

Apkārt galīga tumsa, tikai brīžiem iz mākoņiem parādās mēness. Un mēness staru apspīdumā redzams, kā kuģim pretī slīd milzīgs ūdens kalns. Rodas baiga sajūta, raugoties uz niecīgo kuģi un briesmīgi satrakoto ūdens kal-

Tasmanijas iedzimtais.
Viņu cilts izbeidzās 1901. gadā.

nu. Rodas šaubas, vai niecīgais kuģis uzvarēs šo draudošo milzeni un vai ūdens masas savās dzīlēs neapraks kuģi ar visiem ļaudīm. Bet moments, kuģis pārveļas uz labajiem sāniem un lēnām sāk pacelties lielajā ūdens kalnā. Sasniedzot viļņa virsotni, kuģa priekšgals paceļas augstu gaisā, tad ar sparu krīt lejā, un viss kuģis ar savu smagumu traucas ūdens kalnu ielejā, pretī nākošam kalnam. Slīdot ūdeņu ielejā, tā vien liekas, ka kuģis ar savu priekšgalu ieurbsies nākošā ūdens kalnā un pazudīs bezdibeņos. Bet arī tas viss tiek pārvarēts, un niecīgais kuģis lepni turpina cīņu ar satrakoto jūras stichiju.

Basa jūras šaurums pielīdzināms mūsu Biskājas jūras līcim, kuŗu visas pasaules jūrnieki skaita par nemierīgu un kuŗā ūdeņi pastāvīgi mutuļo kā raganu katlā.

Nākamās dienas pēcpusdienā negaiss sāka aprimt, kuģa mašīnas atkal varēja darboties pilnā gaitā un pievakarē tālumā sāk parādīties tie paši kalni, kas pirms 300 gadiem saistīja jūrnieka Aveļa Tasmāna uzmanību. Tasmans šo salu atklāja 1642. gada 24. novembrī. Pēc Tasmana atklāšanas šo dienvidus puslodes Šveici — Tasmaniju neviens neapmeklē. Paiet pat pusotra gadu simteņa, līdz lielie jūras braucēji Bass un Flinders atkal nokļūst Austrālijas dienvidus apgabalos un 1798.-99. gados atklāj Basa jūras šaurumu un Flindersa salu. Abi šie jūrnieki apbrauc Tasmaniju un apstiprina, ka tai nav nekas kopīgs ar Austrāliju un ka Tasmanija ir sala.

Pirmos eiropiešu kolonistus uz Tasmaniju Anglija izsūta 1802. gadā. Tie sastāvēja no Londonas klaidoņiem — bezpajumtniekiem, bezpasniekiem, noziedzniekiem un katordzniekiem, ar kādiem tika kolonizēta Austrālija un no turienes arī Tasmanija.

Atsūtītie noziedznieki un uzraudzībai pārvietotie ierēdņi drīzi vien aprada ar salas apstākļiem un sāka ierīkoties uz pastāvīgu dzīvi, pie kam lielākā daļa noziedznieku palika par godīgiem lauku strādniekiem, vēlākiem fermeŗiem un administrātoriem.

Vēl saule nebija norietējusi, kad laimīgi nokļuvām Basa jūras līča pretējā pusē, Tasmanijas piekrastē. Vēl pirms krēslas iebraucām šaurā līcī, kas stiepjas dziļi salas iekšienē un savienojas ar Tamaras upi. Un tiešām, grūti noteikt, kur beidzas jūras līcis un kur sākas upe, jo šaurais līcis ir platās Tamaras upes turpinājums. Pašu Tamaras upi ieslēdz lēzeni krasti, kas vietu vietām tuvojas viens otram, pēc tam atkal attālinās, veidodami ezeram līdzīgu lagūnu. Braucot šajā upē tā vien liekas, ka brauktu no ezera ezerā, kuŗi savienoti šauriem kanāļiem. Tumsa sedz jau apkārtni, vēl neesam pie mērķa, sāk rasināt arī lietus, caur ko redzamība tiek stipri apgrūtināta. Apturam mašīnas un kādā no plašajām lagūnām noenkurojamies, lai nogaidītu dienas ausmu. Ap pusnakti lietus pārstāja un iestājās dienvidus puslodes ziemas nakts aukstums (bija augusta mēnesis). Dzidrās, tumši zilās debesis pārpildītas spožām zvaigznēm. Temperātūra $+7^0$R.

Nākamās dienas rītā saule jau augstu pacēlusies pie debesīm un kuģis pilnīgi uzposts, kad paceļam enkuru un turpinām ceļu tālāk. Upes krastu zaļumi rīta saulē izskatās vēl zaļāki, vēl skaistāki. Liekas, ka zaļš samts klāj abus krastus. Vietu vietām redzami diezgan augsti kalni, pārklāti zaļu koku augsni. Bet kalnu pakājē novietojušās fermeŗu mājiņas, ieslēgtas lielos un plašos augļu dārzos, ar ko slavena Tasmanija. Bet pāri šai skaistajai dabas gleznai tālumā paceļas Barrova un Lielā Vesterna kalnu masīvu kontūras.

Pārbraucis kādu no upes lagūnām, kuģis slīd gaŗām upes līcim, kuŗa ūdeņi dziļi iestiepjas purvainā krastā. Līča klusajos ūdeņos graciozi peld melno gulbju pāris, kādus Eiropā var sastapt tikai lielāko zooloģisko dārzu dīķos un lepnākos privātos parkos. Par melnajiem gulbjiem Eiropā pirmās ziņas nonāca sešpadsmitā gadu simteņa vidū, bet šīs ziņas apstrīdēja citi Austrālijas apceļotāji un Karaliskās Londonas biedrības locekļi-zinātnieki, norādīdami, ka redzētie melnie gulbji visādā ziņā bijuši kādi citi putni. Šos strīdus starp zinātniekiem un jūrniekiem izšķiŗ Holandes jūrnieks Vilhelms Vlamings, kuŗš 1698. gadā no Austrālijas Gulbju upes nogādā Holandē pirmos melnos gulbjus, par ko tiek paziņots arī Karaliskai Londonas biedrībai.

Melnais gulbis lieluma ziņā līdzīgs mūsu parastajam gulbim, tikai ar mel-

Ķirzaka medībās.

Tasmaniešu galvenā nodarbošanās ir augļdārzniecība.

nu spalvu, iebrūni spīdošā nokrāsā. Šai krāsā skaisti izceļas spilgti sarkanais knābis, kuŗu graciozi cilā augsti izliekts, stalts kakls. Bet vēl brīnišķīgāki ir šie putni, kad, kuģa trokšņa sabījušies, tie paceļas no ūdens gaisā un ar savu gaŗo, uz priekšu izstiepto kaklu un plaši izplestiem spārniem, kas it kā apšūti ar baltu iekantējumu, šķeļ gaisu pretim zilganām debesīm. Tad no tālienes raugoties liekas, ka gaisā lidotu sēru lentas, kuŗas palēnām gulstas uz zemi. Gulbji, pacēlušies virs meža, lidojumā apraksta plašu loku un nosēžas purvā, kur, domājams, šie dīvainie putni ierīkojuši sevīm ligzdas. Ligzdu šie putni pin no ūdens augiem, pie kam ligzdu veido ļoti plašu. Novembŗa mēnesī gulbji dēj olas, lai izvadātu jauno paaudzi.

Līdz Tasmanijas kolonizēšanai no angļiem, šie putni bagātīgā daudzumā klīduši salas upēs un ezeros. Bet Eiropas kolonisti tos nežēlīgi izkāva, nolasīja izdētās olas, un spalvu mešanas laikā, kad šie putni nav spējīgi lidot, tie ķerti pat dzīvi un tā daudz iznīcināti. Agrākos laikos gulbju gaļa skaitījās gardākais ēdiens un tika pasniegta lepnākās dzīrēs. Tagad šos putnus gan aizliegts izskaust. Bet šie rīkojumi nākuši par vēlu, un melnos gulbjus daudz biežāk var redzēt zooloģisko dārzu dīķos, kopā ar savu ziemeļu puslodes radinieku, balto gulbi, nekā savā dzimtenē Austrālijā.

Ap pusdienas laiku lēnā gaitā tuvojamies krastam. Šeit divas upes, no kuŗām vienu sauc Macquari un otru — Meandra, savienojas kopā, veidodamas plašo Tamaras upi. Uz Tamaras labā krasta kalnu aizā novietojusies Lonstonas pilsēta ar saviem 30.000 iedzīvotājiem. Pilsētiņu no trim pusēm ielenc kalni, bet ceturtā puse pieskaŗas Tamaras upes ūdeņiem.

Pēc trokšņainās un dzīves pilnās Melburnas, Lonstona šķietas pavisam niecīga, pat līdzīga kādam mazam, nabadzīgi apdzīvotam ciematam. Pilsētiņa pati par sevi pieskaitāma pie vecākām Austrālijas koloniju pilsētām un viņa dibināta deviņpadsmitā gadu simteņa sākumā. Tajā laikā Tasmaniju apdzīvoja iedzimtie melnādaiņi, bet angļi uz turieni no Austrālijas sāka kolonizēt noziedzniekus, kuŗu uzraudzībai pārsūtīja arī kareivjus. Starp nosūtītiem noziedzniekiem un kareivjiem no vienas puses un iedzimtajiem no otras puses bieži cēlās ķildas sieviešu dēļ, kuŗas pirmie zaga un laupīja no iedzimtajiem. Asiņainas sadursmes noveda līdz tam, ka neilgā laikā iedzimtie tika apkauti, bet pāri palikušie atspiesti salas vidienā, kur viņi palēnām tuvojās savai iznīcībai. Tagad uz Tasmaniju noziedzniekus vairs nesūta, bet salas pirmatnējie apdzīvotāji, melnādainie iedzimtie, arī jau izmiruši. Neraugoties uz tik drūmu un baiguma pilnu pagātni, Tasmanija skaitās par vienu no visskaistākām un tūristu iecienītākām Austrālijas kolonijām. Ne par velti kolonisti viņu dēvē par dienvidus puslodes Šveici, ko apstiprina arī tas, ka ik gadus uz šejieni izbrauc daudz skaistas dabas cienītāju, lai apbrīnotu salas gleznainās kalnu ainavas.

Lonstonas tuvumā redzami dabas skati, kādus reti var sastapt pat Šveicē. Pārejot pilsētas tuvumā kādu tiltu, kas celts pāri kādai upītei, tilta vidū apstājos, lai noraudzītos drūmajā un gleznainā Tamaras aizā. 600 metrus augstas, stāvus paceļas tumši-brūnas nokrāsas granīta kraujas, apaugušas ar sūnu un sīku krūmāju. Abu krastu augstās kraujas ļoti tuvu viena otrai, it kā tās tiektos nosprostot straujās upītes ūdeņus. Bet pēdējie traucas cauri aizai un ieplūst plašajā lagūnā. Skatoties no lielā augstuma uz leju, galva sāk reibt. Bet mazās upītes straujie ūdeņi, burbuļodami un ar lielu troksni, kā zila lenta aizvijas starp aizas kraujām un pazūd aiz akmeņaina krasta. Brīnišķīga aina. Bet veŗot skatus uz otru pusi, pāri tilta pretējām margām, redzama plašā lagūna. Upītes ūdeņi it kā apmierināti, ka sasnieguši plašumu, slīd daudz lēnāk, daudz mierīgāk. Krastmalā ierīkota peldētava, viņai blakus no ūdens rēgojas metrus 5—6 augsta akmeņu krauja. Ap krauju pulcējas grupiņa bērnu, kuŗi viens pēc otra uzrāpjas uz kraujas virsmas un no turienes ar jautriem smiekliem lēc un pazūd upes zilajos ūdeņos. Kad viena galva parādās atkal virs līmeņa, jau cits no kraujas kā bumba ienirst ūdeņu dzīlēs.

Tasmanijas mūža mežā.
Milzīgo koku gaŗums sniedzas līdz 100 m.

Eju gar upes krastu uz tuvējo mežu. Tas tāds pats, kā Austrālijā, kur dominē: eucalyptus, akacijas un kokveidīgas papardes, bet krāsas ziņā šejienes augsne it kā zaļāka, svaigāka. Tuvodamies smilšu krastam, dzeltenās smiltīs izbaidīju divas ķirzakas — «Molochi» sugas, jeb, kā kolonisti viņas sauc, «ērkšķu ķirzakas» jeb «ragainie velni». To gaŗums nepārsniedz 15—18 centimetrus. Ķirzakas āda pārklāta rožu dzeloņiem līdzīgām adatām, kuŗas aizsargā kā galvu, uz kuŗas aug divi šādi dzeloņi, tā kājas, asti un visu ķermeni. Šī savādā ķirzaka ēd tikai skudras, kas sastopamas gandrīz ikvienā kolonista mājā. Ķirzakas mēle skudru tvarstīšanai darbojas ļoti veikli, zibens ātrumā viņa tveŗ skudru pēc skudras un savu ēstgribu apmierina ar 1500—2000 skudrām. Tomēr pēc Brēma norādījumiem, «ērkšķu ķirzaka» ēdot arī stādu vielas. Savu dzimtu, līdzīgi citām ķirzakām, «ragainais velns» pavairo ar olām, kuŗas mātīte naktī izdēj un aprok smiltīs. Apmēram pēc mēnešiem diviem, augustā vai septembrī, zem saules silto staru iespaida, mazie «ragainie velnēni» iznāk no olām un tūliņ ir tik kustīgi, kā viņu vecāki, met ādu tajā pat rudenī un meklē kādu cauruminu, kur palikt pa ziemu.

Ķirzaka «ragainais velns» ar savu mazo mutīti iekost nav pējīga, kamdēļ neskaitās par bistamu rāpuli.

Nākamās dienas rītā sēžos vilcienā, lai krustotu salu no ziemeļiem līdz dienvidus piekrastē esošai Tasmanijas galvas pilsētai Hobartai. Kalnainā salas virsma, pa kuŗu virzās dzelzceļa stiga, bagāta dabas krāšņumiem. Vilciens kā čūska aizlokās gar kalnu nogāzēm, un no vienas puses stiga iet gar augstu, stāvu krauju, apaugušu ar zaļu augsni, bet tanī pat laikā, stigas pretējā pusē, tā pati krauja tieši stāvus nokrīt apakšā esošās zaļās ganībās, kur ganās ragu lopi un aitu ganāmpulki. Bet tālāk, caur zaļganām ganībām stiepjas upītes zilie ūdeņi, ar fermeŗu mājiņām un augļu koku dārziem krastos. Kādā citā vietā no augstas kraujas slīd lejā ūdeņu masas un, atsizdamās pret akmens radzēm, sašķīst baltās putās. Saules staros sasmidzinātās ūdens lāses ap ūdenskritumu veido skaistus vaŗavīkšņu lokus.

Salas kalnainā virsma apaugusi mūža mežiem, kamdēļ maz noderīga zemkopībai un aitkopībai. Tamdēļ tasmanieši visu savu vērību piegriezuši augļdārzniecībai. Un tiešām, kā klimatiskie apstākļi, tā vietējās dzīves prasības tik labvēlīgas Tasmanijas augļdārznie-

cībām, ka Tasmanijas fermeŗa panākumus reti kādam citam iespējams pārspēt. Fermeŗi no savāktiem augļiem izgatavo ievārījumus, vāŗa sīrupu, augļus konservē un veselām kuģu kŗavām izsūta uz ārieni.

Ceļa posmā līdz Hobartai uzmanību saista staciju nosaukumi. Piemēram, kāda pieturas vieta, kuŗas tuvumā vairākas fermeŗu mājiņas un pāris piena veikalu, saucas par Jeriku. Tālāk ir kāda sādža ar pāris simts iedzīvotājiem, viņas dzelzceļa stacija nosaukta par Jeruzālemi. Turpat blakus tek strauja upīte, tā saucas Jordāna. Šādus nosaukumus devuši misionāri, un tie sastopami tajos ciematos, kuŗos misionāri vairāk attīstījuši savu darbību.

Pārbraucis pāri salas centrālai augstienei, vilciens ātrākā gaitā sāk slīdēt no kalnāja, ripodams paralēli upes krastam, līdz beigās apstājas Hobartas stacijā.

Drūmā Tasmanijas galvas pilsēta Hobarta novietojusies diezgan gleznainā vietā, kalnu nogāzē, kuŗa piekļaujas upes līču plašajiem ūdeņiem. Tas pilsētai piedod izskatu, it kā viņa būtu celta uz jūŗas krasta. Pilsētas aizmugurē paceļas mežiem apauguši kalnāji, kuŗiem doti sevišķi nozīmīgi nosaukumi. Viens no viņiem nosaukts par Nelsona, otrs par Vellingtona kalnu. Kaut gan abi kalni nedaudz augstāki par 1000 metriem, tomēr viņi atstāj ļoti grandiozu iespaidu, sevišķi, ja tuvojamies pilsētai no jūŗas puses. Iežogota vienā pusē ar jūŗu, otrā pusē ar kalniem — mazā, diezgan tīrā Hoborta ceļas amfiteātrveidīgi — ar daudziem parkiem, dārziem un baznīcu un citu celtņu torņu smailēm.

Hobartā neliels mūzejs, kuŗā uzglabāti dažādi eksponāti par Tasmanijas salas agrākiem apdzīvotājiem.

Skapjos aiz stikla redzami vienkāršie un primitīvie kaujas ieroči, ar kādiem agrākiem mežoņiem nācies pretī stāties kultūrālās pasaules iebrucējiem. Tie ir koka šķēpi, bez kaut kādiem zivju kaulu smaiļiem, vai noasinātiem akmens uzgaļiem, kādi sastopami pie Austrālijas nēģeŗiem. Tasmanijas mežoņu vienīgais kaujas ierocis bijis gaŗš koks ar noasinātu galu. Turpat redzami mežoņu āmuri, izgatavoti no koka kāta, ar iešķeltā galā iestiprinātu kramu vai zaļo akmeni. Stūrainie akmeņi iesieti rokturī ar koka sloksnēm. Bez tam skatus saista iedzimto primitīvie tīkli ún pītie kurvīši, no kuŗiem daži diezgan oriģināli. Bet uzkrītoši, ka skapjos nav redzami iedzimto tērpi, kas dod iemeslu domāt, ka agrākie salas iedzimtie staigājuši galīgi kaili, tikai reizēm uzmezdami pāri pleciem ķengūra ādu. No visa tā varam taisīt slēdzienu, uz cik zemas attīstības pakāpes atradušies pirmatnējie salas apdzīvotāji - mežoņi. Pēc vecāko kolonistu nostāstiem, tasmanieši neesot nodarbojušies ne ar zemkopību, ne lopu audzēšanu, pat mītnes neesot cēluši. Tikai reizu reizēm sakrāvuši zaru būdas, lai paslēptos no vēja.

Tasmanijas apdzīvotāju vēsture pārpildīta cilvēciskās jūtas aizgrābjošām epizodēm. Piemēram: salas jaunie iemītnieki-kolonisti medī iedzimtos melnos veselām partijām, gluži tāpat, kā zvērus. Arī salas administrācija sarīkojusi medības uz mežoņiem. Gani un fermeŗi nekad no mājas neizgājuši bez ieročiem. Tie bez kaut kāda iemesla nošāva ikvienu iedzimto, kuŗš tikai pagadījās ceļā. Taisnība, arī iedzimtie nepalika baltajiem parādā, un ja radās izdevība, tad arī melnie izdarīja tādus pat asinsdarbus un nodedzināja kolonistu mājas.

Beigu beigās kolonisti panāca, ka valdība 1835. gadā sagūstīja visus salas iedzimtos un tos nosūtīja uz kādu no Tasmanijas tuvumā esošām salām. Gan valdība visādi atbalstīja šo 300 izsūtīto mežoņu dzīvi, bet jaunā dzimtene ļoti nelabvēlīgi atsaucās uz Tasmanijas iedzimtajiem, viņi ļoti ātri izmira. Gan nedaudzus vēl dzīvus palikušos pārvietoja atpakaļ uz Tasmanijas dienvidiem, kur par viņiem rūpējās misionāri, tos ēdinādami, apģērbdami un piegriezdami kristīgai ticībai, tomēr 1901. gadā Hobartā beidza dzīvot arī pēdējā senās melnās cilts pārstāve.

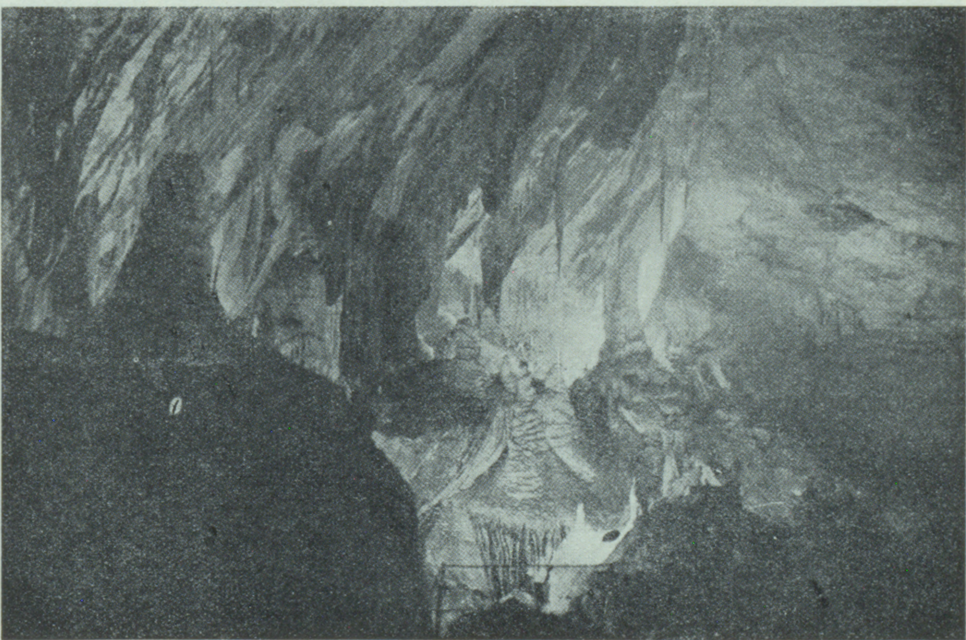
Mūzejā atrodas izbāzti zvēri, no kuŗiem daži tādi, kādi nekur citur pasaulē nav sastopami. Tie dzīvojuši tikai Tasmanijā. Viens no tiem būtu «somu vilks». Šis zvērs bijis vidēja suņa lielumā, tumši brūnu, gludu spalvu, ar melnām strīpām pāri mugurai. Spicais purns un gaŗā, gludā aste šim dzīvniekam piešķiŗ līdzību ar suni. Agrāk šis zvērs bijis ļoti bīstams, laupījis māju lopus un uzbrucis pat cilvēkiem, tagad viņš vairs nav sastopams un, domājams, iznīdēts. Otrs kolonistu ienaidnieks, kuŗu tagadējie salas apdzīvotāji nosaukuši par «somu velnu», līdzīgs nelielam lācēnam, ļoti neveikls, lielu galvu, platu purnu un īsām ausīm. Zvērs pārklāts ar melnu, cietu spalvu, tikai ap kaklu balta strīpa, kas kā lenta rotā zvēra kaklu. Šis dzīvnieks arī bijis viens no bīstamākiem Tasmanijas zvēriem, no viņa pat suņi bēguši. Pateicoties šautenei un dažāda veida lamatām, arī šis zvērs vairs nav salā sastopams.

Tagad, kad salā nav ne mežoņu, ne bīstamu zvēru, ikviens var pilnīgi droši klejot pa šejienes kalniem un mežiem, nebūt nebaidoties no uzbrukumiem. Skaistie un priekšzīmīgi izveidotie ceļi un dažādie ērtie satiksmes līdzekļi dod ikvienam iespēju ieskatīties salas mežonīgajā dabā un skaistajās dabas ainavās.

Kāds no šādiem ceļiem ved pāri Vellingtona kalnam. Pārgājis šo kalnu, nonāku īstā mūža mežu biezoknī. Kalnu nogāzēs un aizās zaļo drūmie eukalyptu meži, kuŗos koki sniedzas pie 100 metru augstumā. Kādam no šiem milzeņiem apgāju apkārt, un viņa resnums apkārtmērā sniedzās pie 30 metriem.

Tālāk ejot redzamas brīnišķīgas stalaktitu un stalagmitu alas. Tajās dveš pretī svaigs aukstums, bet cilvēks drīz vien pie tā pierod un dzestrajā gaisā jūtas ļoti patīkami. Alās stalaktiti kā milzīgas lāstekas nokarājas no grotu griestiem, bet viņiem pretī stiepjas stalagmitu stabiņi, kas, kā vieni, tā otri, veidojas no pastāvīgas ūdens pilēšanas. Tūkstošiem gadus tie auguši, līdz sasnieguši tagadējo veidu. Vietu vietām stalaktits ar stalagmitu jau saauguši kopā, tā izveidodami kolonādēm līdzīgus pīlārus, kas sevišķi skaisti izskatās uguns apgaismojumā. Uzsitot ar cietu priekšmetu akmeņveidīgam stalaktitam vai stalagmitam, tas skan līdzīgi sudraba zvaniņam. Nodzēšot uguni, ala atmirdz maigi zilā gaismā, un milzīgas akmeņu lāstekas iezilganā tumsā izskatās kā balti, gaŗi tēli. Kāds no alas grotiem pildīts ar ūdeni, kas tik skaidrs un dzidrs, ka pat vairāk metrus dziļā ūdens baseinā it skaidri var redzēt dibenu ar vissīkākiem akmeņu graudiņiem. Ejot pie uguns apgaismojuma, ūdens grūti ievērojams un ūdeni ierauga tikai tad, kad nejauši iebrien tajā.

Nolauzis dažus stalagmitu gabalus, steidzos atpakaļ uz staciju, lai atgrieztos atpakaļ Lonstonā.

Skats stalagmitu alā.

Kapteinis Valters

Kāds varētu būt nākotnes kaŗa ķīmiskais uzbrukums

Neapskatot pasaules kaŗa ķīmisko kaujas vielu pielietošanas metodes, jo par tām jau ir daudz rakstīts un pārrunāts, savā rakstā gribu skārt jaunākos paņēmienus, kas izstrādāti pēckaŗa laikmetā un ar kuŗu pielietošanas iespējamību nākotnes kaŗā varētu rēķināties.

Šos pēckaŗa laikmetā izveidotos paņēmienus varētu iedalīt divās grupās. Vieni ir pasaules kaŗā pielietotie paņēmieni, kuŗi pārveidoti uz pasaules kaŗa piedzīvojumu un jaunāko atziņu pamata. Otrie ir pavisam no jauna izstrādātie paņēmieni, kas pasaules kaŗā nav pielietoti.

A. Pasaules kaŗā pielietoto paņēmienu tālākā attīstīšana.

1. Ķīmisko kaujas vielu izlaišana no baloniem.

Pasaules kaŗā tērauda balonus, piepildītus ar ķīmiskām kaujas vielām, naktīs nogādāja uz pozicijām un novietoja pirmās līnijas ierakumos, ierokot tos zemē. Šāda balonu iebūvēšana bija saistīta ar grūtībām. Darbu varēja izdarīt tikai naktīs, ievērojot vislielāko slepenību, lai ienaidnieks neko nemanītu. Ierakt un novietot smagus tērauda balonus, kuŗi piepildīti svēra no 80—90 klg. katrs, bija grūti, un šis paņēmiens prasīja vairākas naktis darba. Vajadzēja labu ceļu šo balonu pievešanai no aizmugures. Ienaidnieka artilerijas apšaudes laikā, ja sašāva kādu no šiem baloniem, izplūstošā ķīmiskā kaujas viela apdraudēja pašu kaŗaspēku.

Lai samazinātu šīs neērtības, tad jau pasaules kaŗa beigās angļi atmeta šo balonu iebūvēšanas metodi un šo ķīmiskās kaujas vielas pielietošanas veidu padarīja kustīgu. Balonus ar ķīmisko kaujas vielu novietoja uz dzelzceļa platformām. Iestājoties labvēlīgiem meteoroloģiskiem apstākļiem, kad varēja izvest ķīmisko uzbrukumu, vilciens ar platformām, kas piekrautas ar ķīmisko kaujas vielu baloniem, brauca no aizmugures uz fronti. Lai maskētu troksni, kas pie šādas vilciena kustības rodas, izlaida gaisā lidmašīnu eskadriļu, lai motoru rūkoņā nedzirdētu vilciena tuvošanos. Vilcienus vilka elektriskas lokomotīves. Vilcienu pievirzīja cik vien iespējams tuvu frontei. Tad to sadalīja pa daļām un atsevišķos vagonus cilvēki piestūma līdz tai vietai, no kurienes bija domāts ķīmiskās kaujas vielas izlaist, tas ir apmēram 400—800 mtr. aiz galvenās kaujas līnijas. Tērauda balonu atvēršanu ķīmiskās kaujas vielas izlaišanai izdarīja elektriskā ceļā, lai visus balonus atvērtu vienā laikā un sasniegtu augstu kaujas vielas koncentrāciju. Lai maskētu sprādzienu troksni, kas radās pie balonu atvēršanas, atvēršanas laikā lika šaut savai artilerijai. Pēc ķīmisko kaujas vielu izlaišanas vilcienu nosūtīja atpakaļ uz aizmuguri.

Šāda paņēmiena lielākā priekšrocība bija pārsteigums. Ienaidnieks nevarēja novērot nekādas pazīmes, ka gatavojas ķīmiskais uzbrukums. Tikai pēc uzbrukuma nākošajās dienās, izdarot fotografiskos uzņēmumus no gaisa un pēc tiem vērojot nodzeltējušo zāli un koku lapas, varēja spriest, no kurienes un kādā virzienā gājis ķīmisko kaujas vielu mākonis.

Angļi tērauda balonu pievešanai uz galveno kaujas līniju ir lietojuši arī pievedceļu vagonetes, kuŗas vilka traktori, un zirgu pajūgus, kuŗu riteņiem pierīkotas automobiļu riepas, lai braucot nebūtu dzirdams troksnis.

Pasaules kaŗa beigās parādījās pārnesamie baloni ar ķīmiskām kaujas vielām. Pēc pasaules kaŗa šie pārnesamie baloni ievesti daudzu armiju apbruņojumā. Ar ķīmiskām kaujas vielām piepildītus balonus nēsā līdzi cilvēki uz muguras. Ķīmiskā uzbrukuma izvešanai, balonus noliek zemē, savieno ar elektriskiem vadiem un vienā laikā no visiem baloniem izlaiž ķīmisko kaujas vielu. Pēc angļu ziņām no šādiem līdzi nēsājamiem baloniem var radīt gāzu mākoni, kuŗa iedarbība sniedzas līdz 9 klm. un kas sajūtams vēl 18 klm. no izlaišanas vietas. Ķīmiskā kaujas viela, kuŗu izlaiž no līdzi nēsājamiem baloniem, ir chlorafosgena un chlora-chlorpikrīna maisījumi. Lietojot fosgenu, kas pie parastās temperātūras jau pats par sevi ir stipri gaistošs, pieliek šai ķīmiskai kaujas vielai vēl apmēram 8% saškidinātas ogļskābes. Tādā veidā panāk ātrāku balona iztukšošanu un ķīmiskās kaujas vielas koncentrācija palielinās. Balonus atveŗ ar elektriskās spridzināmās kapsulas palīdzību, saspridzinot izlaišanas ventiļa sieniņu. Balona augstums apmēram 70 cm. Tanī var iepildīt no 11 līdz 13 klg. šķidras ķīmiskās kaujas vielas. Piepildīts balons sveŗ no 21 līdz 22,5 klg.

Ķīmisko kaujas vielu izlaišana no baloniem ir vienkāršs un lēts paņēmiens. Vienkāršība un lētums atsveŗ tos ķīmiskās kaujas vielas daudzumus, kas pie izlaišanas iet zudumā un nenodara ienaidniekam zaudējumus. Ir iespējams, ka nākotnes kaŗā ķīmisko vielu izlaišanu no baloniem atkal pielieto. Visvairāk ir jārēķinājas ar ķīmisko kaujas vielu izlaišanu no pārnesamiem baloniem un no baloniem, kas novietoti uz dzelzceļa platformām.

Lai varētu spriest par to, cik izmaksā ķīmisko kaujas vielu izlaišana no baloniem un cik maksā tāda paša ķīmiskās kaujas vielas daudzuma pārsviešana ar artilerijas palīdzību, pievedīšu dažus skaitļus. Skaitļi ņemti no franču avotiem pēc viņu cenojuma.

20 tonnu fosgena izlaišana no baloniem izmaksā: ķīmiskā kaujas viela à 3500 franku tonnā = 70.000 franku; 200 tērauda baloni à 150 franku gabalā = 37.500 franku, kopā 107.500 fr.

Iepildot tās pašas 20 tonnas fosgena 75 mm lielgabala šāviņos, un pieņemot katra šāviņa tilpumu, kuŗu var izmantot fosgena iepildīšanai, 600 cm lielu, katrā šāviņā var iepildīt 840 gramu fosgena.

Pavisam vajadzīgi 24.700 šāviņi à 215 franku gabalā, kas izmaksā — 5.310.500 franku.

No aprēķina redzams, ka ķīmiskās kaujas vielas pārsviešana ar artilerijas palīdzību izmaksā apmēram 50 reizes vairāk, nekā izlaižot to pašu ķīmiskās kaujas vielas daudzumu no baloniem. Ja ņemtu vērā arī artilerijas materiālās daļas nodilšanu, tad šī cenas starpība būtu vēl lielāka.

2. Indīgo sveču pielietošana.

Šis paņēmiens pēc būtības stāv tuvu ķīmiskās kaujas vielas izlaišanai no baloniem. Indīgā svece pēc uzbūves ir skārda bundža, kas piepildīta ar degošu sastāvu un ar ķīmiskām vielām. Šādas sveces uz kaujas lauka nostāda rindās un no virspuses aizdedzina, kā to dara ar parasto dūmu sveci. Svecēm degot rodas indīgu vielu mākonis, kurš vēja nests virzās uz ienaidnieka novietojumu. Pasaules kaŗā šis paņēmiens pielietots pirmo reizi no vācu puses 1917. gada augusta mēnesī, rietumu frontē. Ar difenilchlorarsinu pildītas sveces degot attīstīja indīgu mākoni, kas, nonākot pie sabiedrotiem, gāja cauri viņu gāzmasku respirātoriem, izsauca pie cilvēkiem stipru šķaudīšanu un baiļu sajūtu un spieda kareivjus noģērbt gāzmaskas. Šo sveču uzdevums nav nonāvēt ienaidnieku, bet to apgrūtināt, traucēt viņu darbībā un to piespiest noņemt gāzmasku.

Pēc pasaules kaŗa šo indīgo sveču izmēģināšana un izveidošana turpinās. Bieži vien šādās indīgās svecēs ievieto vēl dūmus radošo sastāvu un dabū indīgās dūmu sveces. Šādas indīgas dūmu sveces lieto kā uz sauszemes, tā arī uz ūdens. Sveces izveido dažāda lieluma un svarā no 2 līdz 12 klg. Sveču pildīšanai lieto pa lielākai daļai kairinošās ķīmiskās kaujas vielas. Lai izsauktu asarošanu, lieto clor-acetofe-

nonu. Šķavu izsaukšanai lieto difenilchlor- vai difenilcianarsinu un difenilaminchlorarsinu. Indīgās sveces aizdedzina vai nu no rokas vai elektriski. Sveču degšanas laiks 2—5 minūtes. Sveci iededzinot no rokas, jāatiet apmēram 5 metri atpakaļ, jo degšana dažreiz var pāriet sprādzienā. Indīgā mākoņa iedarbība var sniegties 2—5 klm. no aizdedzināšanas vietas, atkarībā no sveču lieluma, resp. ķīmiskās vielas daudzuma svecē un no sveču daudzuma, kas uzstādīts uz katru frontes tekošo metru. Vēja ātrums, pie kuŗa visizdevīgāk indīgo vielu mākoni virzīt uz ienaidnieka novietojumu, ir no 1,5—2,0 mtr./sek.

Indīgās un tāpat indīgās dūmu sveces var lietot kājnieki, sapieri un jātnieki.

3. Artilerijas ķīmiskie šāviņi.

Pasaules kaŗā lietotie zilā, zaļā un dzeltenā krusta ķīmiskie šāviņi, kā rādās, paliks lietošanā arī nākotnes kaŗā. Kādas konstruktīvas pārmaiņas pie atsevišķu šāviņu veidiem izdarītas, pamatojoties uz pasaules kaŗa piedzīvojumiem, nav zināms. Pēc amerikāņu un krievu ziņām, pēdējā laikā izdarot mēģinājumus, lai iperītu, kuŗu pasaules kaŗā pielietoja tikai pie aizstāvēšanās, varētu pielietot arī uzbrukuma kaujā. Esot izmēģinātas iperīta brizantās granātas ar laika degļiem, kas plīst gaisā, pie kam viss iperīts jāpārvērš gāzveidīgā stāvoklī, iekams granāta vēl nav nonākusi līdz zemei. Bet, kā rādās, šāda veida mēģinājumi nav devuši apmierinošus rezultātus.

Visizdevīgākā ķīmiskā apšaude ir no vieglās un no vidējo kalibru artilerijas, no 75—155 mm. Smacējošās iedarbības ķīmisko municiju (pēc vācu apzīmējuma — zaļais krusts) vislabāk lietot pie 15—15,5 cm haubicēm jeb lielgabaliem, kad jāsasniedz augstas ķīmisko kaujas vielu koncentrācijas. Lauku 75—77 mm lielgabali visizdevīgāki iperīta (vācu apzīmējumā dzeltenais krusts) municijai apvidu saindēšanai.

Par ķīmisko artilerijas šāviņu izveidošanu pēc pasaules kaŗa literātūrā maz kas atrodams. Bet jādomā, ka nākotnes kaŗā ķīmiskai municijai artilerijā piekritīs ne mazāk svarīga loma, kā tas bija pasaules kaŗa laikā.

Artilerijai pēdējā laikā ir radusies stipra konkurente ķīmisko kaujas vielu pielietošanas ziņā, tā ir — aviācija. Kā pielieto ķīmiskās kaujas vielas aviācijā, par to runāšu vēlāk.

4. Mīnas ar ķīmiskām kaujas vielām.

Tuvu artilerijai stāv mīnumetējs. Pasaules kaŗā sabiedrotiem bija Stokes mīnumetēji, no kuŗiem, bez parastās municijas, izšāva arī mīnas, pildītas ar ķīmiskām kaujas vielām. Kājnieku rīcībā bija 3" (7,62 cm) Stokes mīnumetējs, bet speciālās ķīmiskā dienesta kaŗaspēka daļas bija apbruņotas ar 4" (10,2 cm) Stokes mīnumetējiem. Abi šie ieroči pēckaŗa laikā techniskā ziņā ir pārlaboti un piepaturēti armijas apbruņojumā. Mīnumetēju kalibri ir — 7,6, 8,1, 10,2, 10,5, 10,7, 12 un 15 cm. Mīnumetēju šaušanas tālums līdz 2500 metru. Maksimālais šaušanas ātrums 20 šāvienu minūtē. 10,2 cm Stokes mīnumetēja mīna, pildīta ar ķīmiskām kaujas vielām, sver 11,3 klg., no tiem ķīmiskās vielas svars ir 3—4 klg., atkarībā no tam, ar kādu no ķīmiskām kaujas vielām mīna ir pildīta. Kā ķīmisko kaujas vielu mīnās lieto fosgenu, vai chlorpikrīnu, kuŗā izšķīdina chloracetofenonu. Šādā ceļā dabū mīnas ar divējādu iedarbību — ar smacējošu un ar asaras izsaucošu. Mīnu pildīšanai lieto arī iperītu kopā ar chloracetofenonu. Pēdējās vielas uzdevums ir maskēt iperītu. Beidzamā laikā mīnumetējus motorizē, novietojot tos uz speciālām pārvadāšanas ierīcēm, kuŗas piekabina traktoriem. Viena hektara laukuma pārgāzēšanai resp. saindēšanai parasti uzstāda 4 mīnumetējus. Šāvienu skaits, kas no mīnumetējiem jāizšauj, atkarīgs no mērķa svarīguma un no atmosfēriskiem apstākļiem.

5. Gāzmetēji.

Lai gan ķīmisko kaujas vielu izsviešana no zemē ieraktiem gāzmetējiem, tāpat kā izlaišana no baloniem, ir piemērota poziciju kaŗa apstākļiem, tomēr arī tagad, pēc pasaules kaŗa, gāzmetēji ir uzņemti daudzu armiju apbruņojumā. Ar gāzmetējiem ir apbruņotas ķīmiskā dienesta kaŗaspēka daļas.

Līdz pasaules kaŗa beigām gāzmetēja techniskā izveidošana vēl nebija pilnīgi nobeigta, tā izdarīta tikai pēckaŗa laikā. Gāzmetēja stobrs ir ar vītnēm, tā caurmērs 20,3 cm. Stobra sienu biezums 9,5 mm. Stobra gaŗums 84 cm. Gāzmetējs kopā ar atbalsta plāti sveŗ apmēram 50 klg. Maksimālais šaušanas tālums līdz 1800 mtr. 25 gāzmetējus savieno vienā batarejā. Batarejas izkliede sānu virzienā 200 mtr., dziļumā 140 mtr.

Gāzmetēju stobrus var trijādi novietot:

a) Pavisam ierokot zemē tā, ka tikai stobra gals paliek ārpusē;

2) Ierokot stobru apmēram līdz pusei;

3) Nemaz neierokot, bet nostādot stobru uz zemes virsmas un atbalstot to uz divām kājiņām.

Ja zemes virsma ir mīksta, purvaina jeb smilšaina un ja nevar atrast sting-

Valsts Prezidents Dr. K. Ulmanis un kaŗa ministrs ģenerālis J. Balodis ar pavadoņiem apstaigā kaŗavīru rindas 18. novembŗa parādē

ru pamatu priekš atbalsta plātes, tad gāzmetējs ir pilnīgi jāierok zemē. Ja grunts apstākļi atļauj un ja apvidus ir segts un ir grūti pārredzams no ienaidnieka puses, un nav jābaidās, ka ienaidnieks gāzmetēju bataireju ieraudzīs, tad pietiek, ja stobru ierok zemē līdz pusei. Gāzmetēja ierakšana līdz pusei prasa apmēram tikai 1/4—1/5 no tā laika, kurš jāpatērē pie gāzmetēja stobra pilnīgas ierakšanas. Beidzamā laikā amerikāņi, angļi un krievi pierīkojuši gāzmetēju stobram balstu divu kājiņu veidā, un novieto to pilnīgi atklāti uz zemes virsmas, caur ko atkrīt visi ierakšanas darbi. Pēc angļu instrukcijas 3 cilvēki 3 stundās ierok 20 stobrus līdz pusei zemē, turpretim šo stobru uzmontēšana uz kājiņām prasa tikai 30 minūtes laika.

Ķīmiskā šāviņa garums, kuru lieto gāzmetējos, ir 56 cm.; ārējais diametrs 19,5 cm. Šāviņa dobums, kurā iepilda ķīmisko kaujas vielu, ir apmēram 12 litru, tā tad šāviņā var iepildīt lielu ķīmisko kaujas vielu daudzumu. Beidzamā laikā ir mēģināts stobru izveidot tik vieglu, lai viens vīrs to varētu viegli panest. Tas domāts priekš tam, lai vienā naktī varētu sagatavot un izvest ķīmisko uzbrukumu no apmēram 100—500 stobriem. Kas šinī virzienā jau būtu sasniegts, par to nekādu ziņu nav.

Pasaules kaŗa laikā 25 stobrus savienoja batarejā un šo 25 stobru sviediena pildiņu aizdedzināja vienlaicīgi elektriskā ceļā ar induktora palīdzību. Pēdējā laikā ir izstrādātas elektriskas aizdedzināšanas metodes, kas atļauj reizē izšaut 550 stobrus. Gāzu sviedēju šāviņu pildīšanai visvairāk piemērotas ir ātri gaistošās smacējošās ķīmiskās kaujas vielas, galvenām kārtām fosgens un difosgens.

6. Ķīmiskās šauteņu un rokas granātas.

Pasaules kaŗā ķīmiskās šauteņu un rokas granātas maz pielietoja viņu niecīgā ķīmiskās kaujas vielas daudzuma dēļ. Pēc pasaules kaŗa dažas armijas tomēr ir ieveduśas savā apbruņojumā ķīmiskās šauteņu un rokas granātas. Tās domātas galvenām kārtām kā kājnieku tuvcīņas ierocis ienaidnieka traucēšanai un ierakumu tīrīšanai. Šādām rokas granātām var būt nozīme poziciju kaŗā. Lauka kaŗa apstākļos ķīmiskām rokas un šauteņu granātām maza nozīme. Miera laikā šādas granātas lieto policijas vajadzībām.

Tuvu šīm granātām stāv 2" amerikāņu Stokes mīnumetēja ķīmiskā municija. Šis mīnumetējs ir kājnieku tuvcīņas ierocis. Mīnumetēja stobrs, pamatplāte un 16 ķīmiskās mīnas sveŗ kopā 24 klg., un viens cilvēks var ienoci ar šādu municijas daudzumu viegli līdzi nēsāt. Mīnumetēja šaušanas tālums apmēram 600 metru.

B. Jaunas ķīmisko kaujas vielu pielietošanas metodes.

Šeit gribu apskatīt tās metodes, kas pasaules kaŗā nebija pazīstamas, bet izveidotas tikai pēckaŗa laikmetā. Lielākais attālums, uz kuŗu pasaules kaŗa laikā varēja pārsviest ķīmiskās kaujas vielas, bija artilerijas maksimālais šaušanas tālums. Ar aviācijas straujo attīstību radās iespēja pārsviest lielus ķīmisko kaujas vielu daudzumus ne tikai pret ienaidnieka kaŗaspēku, bet arī tālu viņa aizmugurē.

1. Aeroķīmiskais uzbrukums.

Pasaules kaŗā kaŗojošās puses savu ienaidnieku aizmuguri ar ķīmiskām aerobumbām neapmētāja, lai neciestu neaizsargātie mierīgie iedzīvotāji. Pēckaŗa laikmetā novērojama stipra aeroķīmisko ieroču propagandēšana. Šī propaganda nāk galvenām kārtām no krievu un amerikāņu puses.

Apskatīsim ķīmisko kaujas vielu pielietošanas iespējamības no lidmašīnām.

a) Lidotāju ķimiskās bumbas.

Bumbas ķermeni izveido no tērauda vai dzelzs caurules, piedodot tam tādu formu, kas visizdevīgāka gaisa pretestības pārvarēšanai. Galvas daļā ieskrūvēts deglis. Lieto kā uzsitiena, tā arī laika degļus. Pie uzsitiena degļiem bumba sprāgst atsitoties pret zemi, bet lietojot laika degļus panāk bumbas detonēšanu gaisā, iekams tā vēl nav nonākusi līdz zemei. Bumbas ķermenī zem degļa ievietota sprāgstviela bumbas čaulas saplēšanai un ķīmiskās kaujas vielas izsmidzināšanai. Lai bumbu padarītu noturīgāku gaisā lidošanas laikā, tai pierīko spārnus 3—4 piemetinātu plākšņu veidā. Bumbu svars svārstās no 10—100 klg. Ar vienu 50 klg. bumbu, kas pildīta ar iperītu, varot saindēt 500 kvadr. metru lielu laukumu. 50 klg. smaga bumba 4—5 stāvu mājai iet cauri visiem stāviem no jumta līdz pagrabam.

b) Ķīmisko kaujas vielu izlaišana no lidmašīnām.

Ķīmisko kaujas vielu izlaišana no lidmašīnām notiek divējādā veidā. Sakarā ar to ir arī divu veidu aparāti abiem šiem paņēmieniem:

aa) Šķidras ķīmiskās kaujas vielas izlaišana no lidmašīnas lietus pilienu veidā.

Ja no lidmašīnas grib izsmidzināt šķidru ķīmisku kaujas vielu, lai uz zemes tā nonāktu pilienu veidā, tad kaujas vielas pilieni jāizsviež no lidmašīnas ar ātrumu, kas atbilst lidmašīnas lidošanas ātrumam. Pretējā gadījumā ķīmisko kaujas vielu pilnīgi sasmidzinās, tā paliks gaisā miglas veidā, un var gadīties, ka tā pat līdz zemei nenonāk.

Aparātūra šādam ķīmiskās kaujas vielas izlaišanas paņēmienam sastāv no tvertnes, kurā ievietota šķidra ķīmiskā kaujas viela, un no balona ar saspiestu ogļskābi. Ķīmisko kaujas vielu izspiež no tvertnes ar ogļskābes palīdzību. Ķīmiskā kaujas viela izplūst pa cauruli, kuŗa nobeidzas pie lidmašīnas astes ar smidzinātāju. Aparātu uzkaŗ bumbu novietošanas vietā. Tā kā aparāts ir samērā smags, tad piekārt to var tikai smagā tipa lidmašīnām. Kā ķīmisko kaujas vielu lieto iperītu, kuŗu izsmidzina no neliela augstuma.

Pilienu lielums atkarīgs no smidzinātāja spraugas caurmēra un no spiediena, ar kādu vielu izgrūž. Kurā vietā uz zemes ķīmiskās kaujas vielas pilieni nolīs, un cik liels būs saindētais laukums, tas atkarāsies no vēja virziena un ātruma un no lidošanas augstuma. Lielā augstumā lidojot ir grūti ieturēt virzienu, lai apslacītu vajadzīgo vietu uz zemes. Augstāk par 600 metriem izlaistīšana vairs labus rezultātus nedod. Lidojot 250—300 metru augstumā, var ar 300 klg. šķidras ķīmiskās kaujas vielas nosegt laukumu, kura platums apmēram 200, bet garums ap 1000 metru. Kaŗa laikā gan reti būs izdevība tik zemu lidot.

bb) Ķīmisko kaujas vielu sasmidzināšana ar gaisa strāvu, kas rodas no lidmašīnas ātruma.

Šāda veida mēģinājumi izdarīti Ziemeļamerikas Savienotās Valstīs. Ķīmisko kaujas vielu sasmidzināšanai izmanto gaisa strāvu, kas rodas lidmašīnai lidojot. Aparāts sastāv no tvertnes, kurā ievietota ķīmiskā kaujas viela, un no caurules — vielas izplūšanai Tvertnē ir caurums, pa kuŗu gaisa strāva spiež uz šķidro ķīmisko kaujas vielu un dzen to pa cauruli ārā cauri smidzinātājam, pārvēršot to smalku pilienu jeb miglas veidā. Tvertnes ar ķīmisko kaujas vielu var būt novietotas vai nu blakus benzīna tvertnei, jeb, ja tās piemēroti izveidotas, zem lidmašīnas spārniem bumbu uzkāršanas vietā. Tvertnes parasti gatavo ar noapaļotām formām, lai samazinātu gaisa pretestību.

Ātrums, ar kādu izsviež šķidro ķīmisko kaujas vielu, atkarīgs no lidmašīnas lidošanas ātruma. Zemu lidojoša lidmašīna pie vidēja vēja ātruma, ar 200 klg. šķidras ķīmiskās kaujas vielas, var saindēt laukumu, kuŗa platums apmēram 200, bet garums ap 1000 mtr. Amerikāņi šim paņēmienam piegriež lielu vērību. Viņi skaita, ka tas esot visekonomiskākais paņēmiens ķīmisko kaujas vielu ievešanai kaujā. Otra šā paņēmiena priekšrocība esot tā, ka apvidus saindēšana notiekot tik ātri, ka pretinieks nepaspēj izmantot savus pretķīmiskās aizsardzības līdzekļus. Pagaidām šie ir tikai vēl miera laika mēģinājumi.

2) Nesamie un vedamie ķīmisko kaujas vielu izsmidzinātāji.

Šādiem aparātiem ir diezgan ierobežota pielietošanas iespējamība. Tos var pielietot tikai tādās vietās, kur nav jābaidās, ka ienaidnieks varētu šo darbību traucēt.

Pie šāda veida vedamiem līdzekļiem pieder uz automobiļiem novietotas cisternas ar apmēram 2000 litriem šķidras ķīmiskās kaujas vielas. Šķidrumu izsmidzina vai nu ar spiedienu, vai ļauj tam vienkārši iztecēt pašteces ceļā. Cisternas domātas galvenām kārtām ceļu saindēšanai, jo smagās mašīnas ar cisternām var virzīties tikai pa ceļiem.

Bez šīm smagajām mašīnām ir arī vieglāka veida pussmagās mašīnas, ar 400—500 litriem ķīmiskās kaujas vielas. Šādas mašīnas var virzīties arī ārpus ceļiem un var noderēt apvidus saindēšanai.

Vēl ir uz muguras nēsājami hidropulti, ķīmiskās kaujas vielas izsmidzināšanai. Šie aparāti ir līdzīgi mūsu miglotājiem, kuŗus lieto dārzkopji kaitēkļu apkaŗošanai. Ķīmisko kaujas

vielu izsmidzina ar saspiesta gaisa palīdzību. Šos hidropultus lieto tādu vietu saindēšanai, kur mašīnas nevar izbraukt. Aparātu tilpums ir apmēram 10 litru. Vienīgā ķīmiskā kaujas viela, kuŗu lieto šādos nesamos un vedamos izsmidzinātājos, ir iperīts. Visiem šiem vedamiem un nesamiem aparātiem ir nozīme tikai pie aizstāvēšanās.

Itaļu-abesiņu kaŗa laikā itaļiem esot bijuši uz muguras nēsājami smidzināmie aparāti, kas lietoti uzbrukumos. No tiem, līdzīgi ugunsmetējiem, pūš ienaidniekam virsū ķīmisko kaujas vielu mākoni. Šo aparātu darbības tālums ir stipri ierobežots. Tos var lietot tikai pie nepietiekoši apbruņota, neapmācīta un morāliskā ziņā vāja pretinieka. Arī tikai pie labvēlīgiem vēja virziena un ātruma, ķīmisko kaujas vielu mākonis varēs nonākt pie pretinieka.

3) Ķīmiskie fugāsi.

Pēc pasaules kaŗa dažās valstīs izdarīti mēģinājumi ar ķīmiskiem fugasiem. Fugasos iepilda iperitu un novieto tos tādās vietās, kur paredzama ienaidnieka virzīšanās. Fugasus uzspridzina pa lielākai daļai ar elektriskās strāvas palīdzību. Ar vienu fugasu varot saindēt apmēram 280 kvadrātmetrus lielu laukumu.

4) Ugunsmetēji.

Beigās varētu apskatīt vēl ugunsmetējus. Par šā ieroča noderīgumu ir dažādas domas. Vieni domā, ka ugunsmetējs ir pavisam nederīgs ierocis un ka nākotnes kaŗā to vairs nelietos. Citi atkal domā, ka tas kā tuvcīņas ierocis var būt visai noderīgs. Spānijas pilsoņu kaŗā ugunsmetēji ar labām sekmēm pielietoti pretinieka tanku apkaŗošanai. Lai gan nav izdarīti mēģinājumi, ar ugunsmetēju palīdzību radīt ķīmisko kaujas vielu mākoni, tomēr ir izteiktas domas, ka, ja degošam sastāvam piemaisa ķīmiskās kaujas vielas, var panākt darbību, kas līdzīga augstāk aprakstītām indīgām dūmu svecēm. Kā indīgo vielu šeit vislabāki varētu lietot chloracetofenonu, kas izsauc asaŗošanu.

Apskatot šos daudzos un dažādos paņēmienus, varētu rasties iespaids, ka nākotnes kaŗā ķīmiskās kaujas vielas nodarīs vēl lielākus zaudējumus, nekā pasaules kaŗā. Tomēr jāsaka, ka kaŗa laikā visu šo līdzekļu izmantošana ir daudz grūtāka, nekā miera laika mēģinājumos. Kaŗa laikā būs jārēķinās ar pretdarbību, un jo stiprāka ir pretdarbība, jo mazākas sekmes dos ķīmiskais uzbrukums. Pasaules kaŗš un tāpat Abesinijas iekaŗošana pierādīja, ka ķīmiskais uzbrukums ir bīstams tikai vāji apbruņotam, nepietiekoši apmācītam un maz disciplīnētam kaŗaspēkam.

Valsts himnai atskanot.

Pulkvedis - ltn. K. Vidiņš

Kaujas apmācība

(Turpinājums.)

Karte 1:25000.

Minēto karti 1937. gada abonentiem «Aizsarga» redakcija izsūta pēc 30 santimu (pastmarkās) saņemšanas pārsūtīšanas izdevumu segšanai.

I/6. K. P. kom-ra darbības iztirzājums.

No plk. 03,00 līdz plk. 03,20 I/6. K. P. k-ris deva mutvārdu pavēli sapulcētiem rotu un piedalīto vienību komandieŗiem. Pareizi, jo parasti bataljona pavēles jādod mutvārdiem. Tomēr šādu pavēļu īss saturs jāpiezīmē, kas jāizdara bataljona adjutantam.

Rakstveida pavēles bataljona komandieris dod tikai tad:
— ja rīcībā daudz laika;
— ja to prasa slepenība;
— ja mutvārdu pavēles nodošana nav iespējama nedz tieši personīgi, nedz ar ziņnešiem vai techniskiem sakaru līdzekļiem.

Mutvārdu pavēles bataljona komandieris var dot:

1. Personīgi visiem attiecīgiem sapucinātiem padotiem vispārējās operātīvās pavēles veidā. Tas ir visizdevīgākais paņēmiens, kas nodrošina pavēļu pareizu saprašanu un var novērst daudzus pārpratumus, kādi varētu rasties, nosūtot pavēli ar ziņnešiem vai techniskiem sakaru līdzekļiem.

Tomēr ne vienmēr šo paņēmienu varēs lietot, jo kaujas laikā ne katru reizi komandieŗus varēs atsaukt no viņu vienībām.

2. Personīgi atsevišķiem padotiem svarīguma (steidzamības) pakāpenībā atsevišķu operātīvo pavēļu veidā. Šis paņēmiens parasti būs jāpielieto, ja rīcībā par maz laika vispārējās operātīvās pavēles došanai.

3. Ar sakaru līdzekļu palīdzību, pie kam svarīgākās mutvārdu pavēles jānosūta ar virsniekiem.

Nosūtot mutvārdu pavēles ar sakaru instruktoriem vai ziņnešiem, tām jābūt īsām un tās nonesējam jāatkārto. Tomēr ieteicams svarīgāko piezīmēt rakstveidā (laiks, vietu nosaukumi, dažādi skaitļi u. t. l.).

Kā mēs redzējām, bataljona komandieris savu pavēli atdeva pēc kartes. Tas ir izņēmuma gadījums, jo parasti bataljona komandierim savas pavēles jādod apvidū. Karte bataljona un zemāku vienību komandieŗiem noder tikai vispārīgai orientēšanai, apvidus studijai un lēmuma vai uzdevuma grafiskai atzīmēšanai. Tā, piemēram, bataljona komandieris var gan pēc kartes dot pavēli aizstāvēšanās pozicijas ieņemšanai, bet ne noorganizēšanai (uguns plāns), ko var veikt tikai apvidū. Tā arī bataljona komandieris rīkojās šai konkrētā gadījumā: deva pēc kartes pavēli pozicijas ieņemšanai, t. i. izbīdīja vienības un ieročus uz paredzētiem iecirkņiem, lai tie nonāktu līdz turienei vēl līdz gaismai un ienaidnieka pienākšanai. Pēc tam uguns plāns tiek sastādīts apvidū.

Tomēr neaizmirsīsim, ka līdz ar vienības samazināšanos pat pavēli par pozicijas ieņemšanu nevarēs vairs dot pēc kartes, bet tikai apvidū. Tā, rotu komandieŗiem vispārīgos vilcienos tas vēl ar grūtībām visumā būs iespējams, bet vadu komandieŗiem parasti gan nekad.

Pēc pozicijas ieņemšanas bataljona komandieris domā par pozicijas izlūkošanu un noorganizēšanu, ko tas veiks līdztekus, apjājot bataljona iecirkni no kreisā spārna. Tai pašā laikā tiks dota arī pavēle par apvidus sagatavošanu. Pie pozicijas apjāšanas bataljona komandieris ņem līdzi ložmetēju rotas komandieri un art. virsnieku, t. i. tos uguns ieroču komandieŗus, kuŗu darbība paredzēta visā bataljona iecirknī. Pārējie smago ieroču komandieŗi un strēlnieku rotu komandieŗi sagaidīs bataljona komandieri savos iecirkņos noteiktā laikā un punktos.

Pozicijas ieņemšanas, bet galvenā kārtā noorganizēšanas nodrošināšanai bataljona komandieris izliek priekšgrupu pozicijā 1. rotu, t. i. gājiena priekšrotu, kuŗa visātrāk un ērtāk var ieņemt priekšgrupu poziciju.

Priekšgrupu uzdevums var būt:

— pretoties priekšgrupu pozicijā līdz noteiktam laikam (pretošanās uzdevums);

— novērot ienaidnieka darbību, bet ienaidniekam uzbrūkot ziņot par to un kavēt tā uzbrukumu (novērošanas uzdevums).

Atkarībā no uzdevuma jānorīko arī spēki. Tā, nevar vājiem spēkiem dot pretošanās uzdevumu, jo tas būs neizpildāms un mazie spēki tiks iznīcināti. Lai varētu pretoties, jābūt pietiekoši stipram, jo nevar, piemēram, zīdainim uzdot cīnīties ar milzi. No otras puses, ir tikpat liela kļūda, ja priekšgrupas ar novērošanas uzdevumu izliek pārāk stipras. Tā ir lieka spēku izšķiešana, jo novērošanai nav vajadzīgs spēks, bet tikai acis.

Lai priekšgrupu pozicija ar pretošanās uzdevumu būtu viengabalaināka un lai nevājinātu kaujas ešelona rotas un dotu tām iespēju visus savus spēkus ziedot pozicijas ātrākai noorganizēšanai, bataljona komandieris priekšgrupas neizlika no kaujas ešelona rotām, bet izmantoja rezerves rotu. Bet līdz ar to bataljona komandieris paziņo, ka pēc pozicijas noorganizēšanas 1. rota tiks atvilkta rezervē un priekšgrupas izliktas no kaujas ešelona rotām un, proti, tikai ar novērošanas uzdevumu. Ļoti pareizi, jo pēc galvenās aizstāvēšanās pozicijas noorganizēšanas nav nozīmes paturēt priekšgrupu pozicijā rezerves rotu ar pretošanās uzdevumu. Tāda rīcība novestu pie mūsu spēku sakaušanas pa daļām, pie kam pirmā tiktu satriekta rezerve. Tādēļ tiklīdz galvenā aizstāvēšanās pozicija ir noorganizēta, t. i. spējīga uzsākt kauju, priekšgrupu pozicijā novietotie spēki jāsamazina, dodot tikai novērošanas uzdevumu.

Priekšgrupas ar novērošanas uzdevumu bataljona iecirknī var izlikt divējādi:

— no rezerves rotas;

— no kaujas ešelona rotām.

Pēdējam veidam jādod priekšrocība, jo nav vēlams, ka vienas rotas aizstāvēšanās iecirknī ir divi saimnieki: uz priekšgrupu līnijas viens, bet uz G. K. L. otrs. Arī kopdarbības labā, kas sevišķi nepieciešama priekšgrupām atejot, vēlams, lai priekšgrupas ar novērošanas uzdevumu izliktu no kaujas ešelona rotām, kuŗas tās parasti ņem no savām rezervēm.

Pantā «aizmugure» bataljona komandieris ieroču un municijas ratus nav novietojis vienkopus, bet pa rotām, kas pie izdevīga ceļu tīkla un novietošanas iespējamībām pilnīgi pielaižams, bet plašākās frontēs pat nepieciešams. Pēc pavēles došanas, bataljona komandieris pavēl to 1. rotas komandierim atkārtot. Pareizi, jo pavēle vienmēr jāatkārto, tikai atkārtošanas veids atkarīgs no rīcībā esošā laika. Var rīkoties sekojoši:

1. Vienam no padotiem komandieŗiem likt atkārtot visu pavēli.

Tas ir parastais veids, kad rīcībā pietiekoši daudz laika. Tomēr, lai obligāti piespiestu arī visus pārējos domāt līdz un iedziļināties pavēlē, tad ieteicamāki katru pavēles pantu pavēlēt atkārtot citam, pie kam komandieŗus saukt ne pēc zināmas kārtības, bet neregulāri.

2. Vienam vai arī vairākiem pēc kārtas likt atkārtot tikai pašu galveno uz uzstādītiem jautājumiem, piemēram:

Kapt. Ozoliņ! — Kāds bataljona uzdevums?

Virsl. Kalniņ! — Pozicijas nospraušana?

Virsltn. Vanadziņ! — Spēku sadalījums, komandpunkti un signāli?

Tas ir pavēles atkārtošanas veids, ja rīcībā maz laika. Ja laika rīcībā nav nemaz, tad pavēli neatkārto, bet tam var būt ļaunas sekas.

Pirms komandieŗu atlaišanas bataljona komandieris pasaka laiku. Pareizi — pirms katra nopietnāka darba pulksteņi saskaņojami.

I/6. K. P. kom-ris dod apvidū pavēles par aizplānēšanās pozicijas noorganizēšanu un nocietināšanu.

I/6. K. P. komandieŗa darbība un pavēles pie aizstāvēšanās pozicijas noorganizēšanas.

1. Plk. 03,20 Vuziliški 5. btl-na k-ris beidz dot mutvārdu pavēli aizstāvēšanās pozicijas ieņemšanai, pēc kam atlaiž padotos komandieŗus, bet pats dodas uz savu komp-tu Lužņevas mž. vns. 1.

2. Plk. 04,20 no sava komp-ta btl-na k-ris pa tālruni norunā satikšanos ar savu kaimiņu pa kreisi, t. i. 5. K. P. btl-na k-ri. Satikšanās plk. 05,00 Prudu pmž. vns. 4.

3. Plk. 04,30 btl-na k-ris pavēl savam adjutantam palikt komp-tā, bet pats lžm. rotas k-ŗa, artil. virsnieka un 2 raitnieku pavadībā dodas uz Prudu pmž. vns. 4, kur sastopas ar 5. K. P. btl-na k-ri un vienojas par uguns sakariem btl-na salaidnē Prudu meža ZA stūrī, paredzot apmaiņai pa 1 patšautenei.

4. Plk. 05,30 pie Prudu pmž. vns. 4 sapulcējušies 3. rotas k-ris, 1. lžm. vada k-ris un mīnumetēju k-ris.

3. rotas k-ris, kurš jau savu iecirkni apstaigājis, ziņo btl-na k-rim par savām vajadzībām.

Visi kopā dodas gar G. K. L. uz Guduļi 4, kur btl-na k-ri sagaida otra komandieŗu grupa ar 2. rotas k-ri priekšgalā. Btl-na k-ris dodas tālāk līdz Lužņevas mž. vns. 9, pakāpeniski atlaižot tos komandieŗus, kas tam vairs nav vajadzīgi.

Apjājot poziciju, btl-na k-ris atdod sekojošo mutvārdu pavēli:

Pavēle pozicijas noorganizēšanai un nocietināšanai.
Kopsavilkums.

I. Uguns plāns.

Esmu nolēmis ar galvenās aizstāvēšanās pozicijas kājnieku ieroču tālo uguni sākt apšaudīt ienaidnieku un mēģināt to apturēt, nākot tam pāri augstumiem pie Kps, Markauki 5 un Soboļi 2; uzbrukumu G. K. L. apturēt ar sprostuguni labā spārnā starp Ribčinskajas meža R. malu un G. K. L., centrā — uz purvainās upītes līnijas, bet kreisā spārnā — uz ceļa, kas iet no Prudu pmž. vns. 7 uz ZA.

S p r o s t u g u n s G. K. L. p r i e k š ā:

1. bater. sprosts pa Ribčinskajas meža R malu.

2. mīnum. sprosts pa Ribčinskajas meža ZR malu.

1 lžm. gr. no Prudu pmž. vns. 7. rajona: g. š. virz. pa ceļa stigu uz ZA, sprostojot pāreju šai stigai; p. š. v. uz Gudu ezera Z galu, sprostojot pieejas pie Guduļi 5 un 4.

1 lžm. gr. no Prudu pmž. vns. 7. rajona: g. š. v. uz Gudu ezera Z galu, sprostojot pieejas pie Guduļi 5 un 4; p. š. v. pa ceļa stigu uz ZA, sprostojot pāreju šai stigai.

1 lžm. gr. no Charčenki 1. rajona: g. š. v. uz Ribčinskajas meža DR stūri, sprostojot pieejas pie Lužņevas mž. vns. 9 un Charčenki 3; p. š. v. uz Ezerēni 4, sprostojot pieejas pie Guduļi 4 un 6.

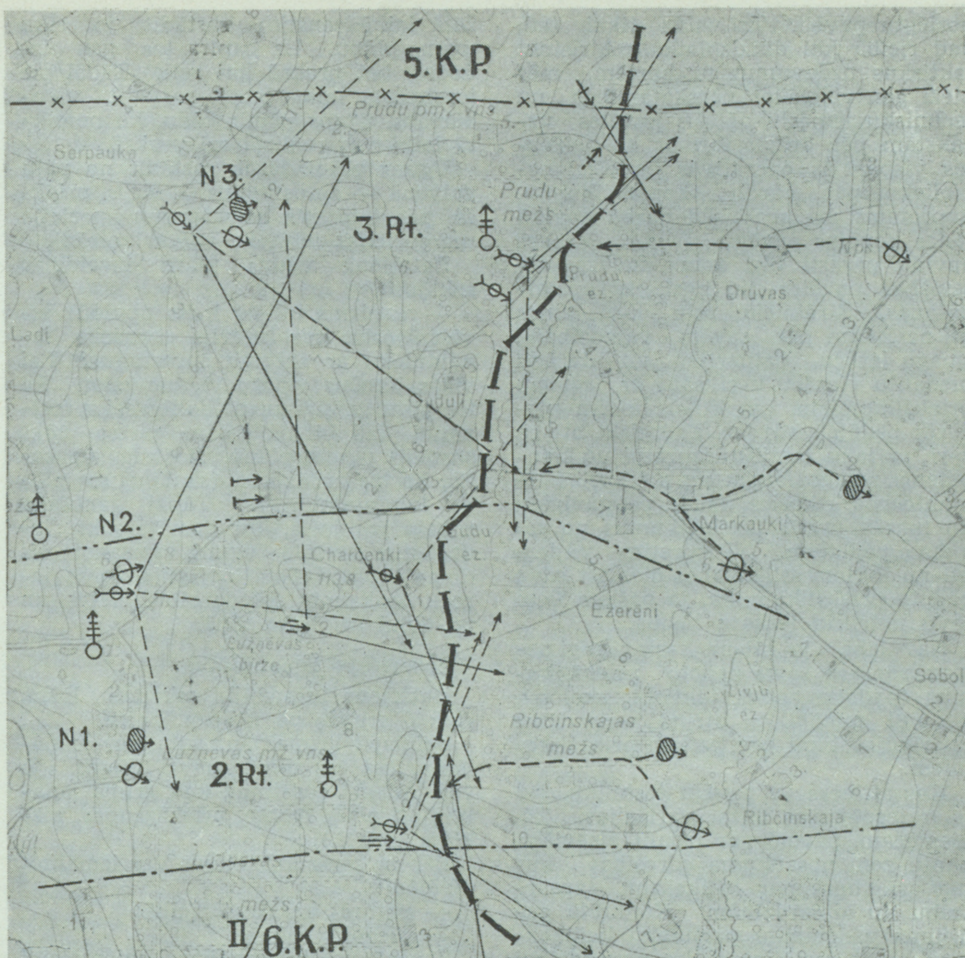
1 lžm. gr. no atb. p. Nr. 2: p. š. v. uz Gudu ez. D galu, sprostojot pieejas pie Charčenki 3.

1 lžm. gr. no atb. p. Nr. 3: p. š. v. uz Ezerēni 2, sprostojot pieejas pie Guduļi 4 un 6.

Sprostuguns pozicijas iekšienē:
1. bater. sprosts pa Prudu meža R malu.
2. mīnum. sprosts pa Prudu meža R malu.
1 lžm. gr. no atb. p. Nr. 3: g. š. v. uz Charčenki 3, sprostojot atstarpi līdz atb. p. Nr. 2; p. š. v. uz Prudu pmž. vns. 1, sprostojot pieejas pie Serpauka 11.
1 lžm. gr. no atb. p. Nr. 2: g. š. v. uz Prudu pmž. vns. 2, sprostojot atstarpi līdz atb. p. Nr. 3; p. š. v. uz Lužņevas meža ZR stūri, sprostojot pieejas pie Lužņevas mž. vns. 1, 2, 3, un 4.
Sprostuguns priekšgrupu priekšā:
1 bater. sprosts Kps priekšā.
2 mīnum. sprosts Markauki 5 priekšā.
Uguns sakari:
5. K. P. ar 1 patš. no Prudu pmž. vns. 4. rajona sprostos pieejas pie Prudu meža ZA malas; 3. rotai ar 1 patš. no Prudu meža ZA stūŗa sprostot pieejas pie Prudu pmž. vns. 4.
II/6. K. P. ar 1 lžm. gr. no Kivļani 6. rajona sprostos pieejas pie Lužņevas mž. vns. 9; mūsu btl-na 1. lžm. grupai no meža stūŗa uz D no Lužņevas mž. vns. 9 g. š. v. uz Sosnas meža R stūri, sprostojot pieejas pie II/6. K. P. kreisā spārna; p. š. v. uz Gudu ezera D galu, sprostojot izejas no Ribčinskajas meža.
Tālā uguns:
Baterijai, abiem mīnumetējiem un ložm. rotai vismaz ar 4 grupām būt spējīgai atklāt uguni, nākot ienaidniekam pāri līnijai Kps, Markauki 5 un Soboļi 2.
Gaisa aizsardzība:
Ložm. grupām atbalsta punktos kā papildus uzdevums btl-na iecirkņa gaisa aizsardzība.
Aizsardzība pret kaujas ratiem:
1 prett. lgb. no Lužņevas birzes ZA stūŗa: g. š. v. uz Ribčinskajas meža ZR stūri; p. š. v. uz Serpauka 11.
1 prett. lgb. no meža stūŗa uz D no Lužņevas mž. vns. 9: g. š. v. uz Ribčinskaja 7; p. š. v. uz Gudu ezera D galu.
Uguns koncentrācijas:
Nr. 1 — pa Ribčinskaja meža R malu: 2 btr. un 2 mīnum.
Nr. 2 — pa ieleju starp Ezerēni 4 un Markauki 1: 2 btr., 2 mīnum. un 1 v. ložm.
Nr. 3 — pa Prudu mežu uz ZA no Prudu ezera: 2 btr. un 2 mīnum.
Nr. 4 — pa Guduļi 5 un 6: 1 btr., 2 mīnum., 1 prett. lgb. un 1. v. ložm.
Nr. 5 — pa Lužņevas mž. vns. 9: 1 btr., 2 mīnum., 1 prett. lgb. un 1 gr. ložm.
Koncentrācijas izprasāmas caur mani.
Sprostuguns ilgums 2 minūtes; tiesība izsaukt uz priekšgrupu pozicijas, sākot ar priekšgrupu k-ŗiem, galvenā aizstāvēšanās pozicijā — sākot ar vadu k-ŗiem.

II. Apvidus sagatavošana.

Līdz plk. 09,00 sagatavot apšaudes lauku un ierīkot strēlnieku bedres šaušanai no ceļa, savienotas ar līdgrāvjiem.

I/6. K. P. aizstāvēšanās pozicija.

Turpmāk paredzēt:
— izveidot ierakumus šaušanai stāvus;
— ierīkot aizcirtumus pret kaujas ratiem: Prudu meža G. K. L. priekšā un meža Z malā; Ribčinskajas meža R malā; Lužņevas meža A un Z malā; pmž. vns. 1, 2, 3 un 4;
— ierīkot drāšu žogus Lužņevas mž. vns. 9 un Charčenki 3 priekšā, kā arī Prudu mežā uz ceļa stigas;
— pārpludināt upīti starp Prudu un Gudu ezers;
— izbūvēt šķēpeļdrošas patvertnes Ļadu meža A malā un pie Lužņevas automatiskiem ieročiem.

5. Plk. 08.00 pēc G. K. L., priekšgrupu pretošanās līnijas un aptures līnijas apskates btl-na k-ris atgriežas savā komp-tā, kur adjutantam diktē sekojošo pavēli, kuŗu nosūta visiem rotu k-ŗiem, prett. lgb. k-rim, mīnum. k-rim un tiešā pabalsta btr. k-rim:
Kaujas ešelona rotām līdz plk. 09.00 savos iecirkņos izlikt priekšgrupas ar novērošanas uzdevumu sekojošos punktos:
1 patš. gr. — Ribčinskaja 5;
1 str. gr. — Ribčinskaja meža A malā;
1 patš. gr. — Markauki 5;
1 str. gr. — Markauki 2;
1 patš. gr. — Kps.
Priekšgrupu atiešanas ceļi:
2. rotas priekšgrupām pa Ribčinskajas meža D stigu;
3. rotas priekšgrupām no Markauki 5 un 2 caur Markauki 1 gar lielceļu uz Guduļi 4, bet no Kps caur Druvas 1 uz Prudu ezera D galu.
1. rotai pēc priekšgrupu izlikšanas atiet btl-na rezervē uz Ļadu mežs, pēc kam ierīkot sekojošos atbalsta punktus:
Nr. 1 — pie Lužņevas mž. vns. 3 un 4; sastāvs — 1 kaujas grupa;
Nr. 2 — pie Lužņevas mž. vns. 6; sastāvs — 1 patš. gr. un 1 lžm. gr.;
Nr. 3 — pie Serpauka 12; sastāvs — 1 kaujas gr. un 1 lžm. gr.; komandieris — str. vada k-ris.
Bez tam rotai paredzēt un sagatavot pretuzbrukumus virzienos:
— Lužņevas mž. vns. 4, Lužņevas mežs, Lužņevas mž. vns. 9;
— Lužņevas mž. vns. 1, Lužņevas birze, augst. 113,8, Guduļi 5, Prudu mežs.

Iztirzājums.

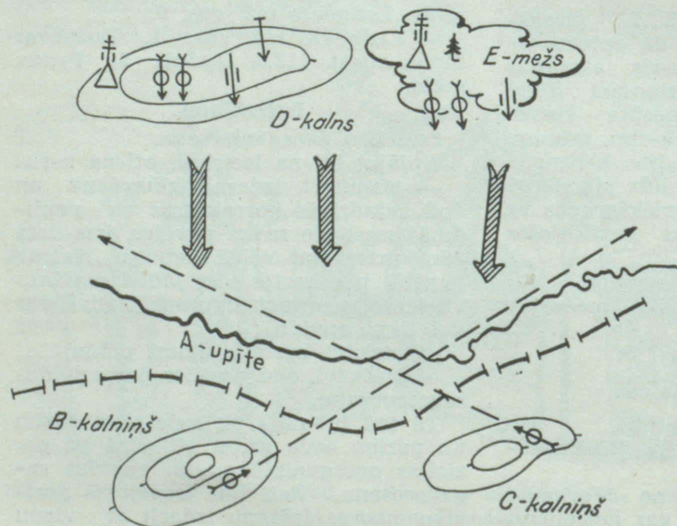
Pozicijas noorganizēšana.
Apjājot btl-na iecirkni, btl-na k-ris:
— pirmkārt, izdara izlūkošanu un dod vajadzīgās korektūras un papildinājumus pie savas pavēles, kas dota pēc kartes (lai vēlāk nebūtu jāatceļ, pavēles pēc kartes viss jādod plašākos vilcienos, neminot sīkumus, kādus var dot tikai apvidū);
— otrkārt, sastāda uguns plānu;
— treškārt, dod pavēles par apvidus sagatavošanu.
Tā tad btl-na k-ris veic savu darbu un paziņo savu gribu attiecībā uz pozicijas noorganizēšanu un apvidus sagatavošanu. Reti būs iespējams pozicijas noorganizēšanu izdarīt ar vienu

noslēgtu pavēli. To varēs tikai tad, kad rīcībā ļoti daudz laika. Atrisinot taktiskus uzdevumus uz kartēm, mēs bieži gan vieglākas pārskatāmības un technisku iemeslu dēļ šīs pavēles uzrakstām pēc ārējās formas kā noslēgtas vispārējās operātīvās pavēles, nepieliekot pat vārdu «kopsavilkums». Saprotams, ka praktiskā darbā apvidū tādas kopējas pavēles nebūs. Praksē apvidū parasti tiks dotas daudzas atsevišķas pavēles pie pozicijas apstaigāšanas. Strēlnieku rotu k-ri ziņos btl-na k-rim par savām vajadzībām, smago ieroču, artilerijas un dažādu piedalīto vienību k-ri nāks ar saviem priekšlikumiem, bet btl-na k-rim piederēs pēdējais vārds. Enerģiski btl-na k-ŗi, ar labu taktisku izpratni un kompetenci smago ieroču un artilerijas izmantošanā rīkosies daudz patstāvīgāki un mazāk prasīs priekšlikumus no saviem padotiem. Turpretim vājiem btl-nu k-ŗiem atliks tikai piekrist savu padoto priekšlikumiem, jo pašiem tiem savu noteiktu ieskatu nebūs.

Nav labi, ja btl-na k-ris pilnīgi nemaz neprasa savu padoto priekšlikumus (padotie netiek taktiski skoloti), bet vēl ļaunāki, ja btl-na k-ris dzīvo un rīkojas tikai pēc padoto priekšlikumiem.

Kas attiecas uz pavēļu techniku, tad te ir iespējamas dažas variācijas. Tā, piemēram, pavēlē var izdalīt atsevišķu pantu zem nosaukuma «drošība» kur tad arī runāt par izlūkošanu, apsardzību un aizsardzībām. Konkrētā gadījumā uzdevumus prettanku lielgabaliem un ložmetējiem gaisa aizsardzībai mēs ietilpinājām kopējā uguns plānā. Ir lietas, kuŗas pēc sava satura var ievietot dažādos pavēles pantos. Nebūsim pedanti un netieksimies pēc negrozāma standartizēta pavēles šablona, kādu pat reglāments noliedz.

Kas attiecas uz uguns plāna plašumu, tad viss atkarājas no rīcībā esošā laika. Vispārīgi jāņem vērā, ka pilnīgi gatavu un noslēgtu uguns plānu vienā paņēmienā nekad sastādīt neizdodas. Uguns plāns izveidojas pakāpeniski ilgākā laika sprīdī. Tādēļ pie pozicijas noorganizēšanas, kur rīcībā parasti maz laika, nāksies ierobežoties ar īsu un tikai pamatvilcienos izstrādātu uguns plānu, kuŗu vēlāk var papildināt un izveidot. Ir kļūda ierobežotā laikā censties sastādīt jo sīku uguns plānu. Uz papīra tas gan izdodas, bet praksē ļoti reti. Tādēļ pie ierobežota laika labāk sastādīt vienkāršāku uguns plānu, tādu, ko noteiktā laikā var reālizēt arī praksē.

Uguns plāns jāsāk sastādīt no paša galvenā — sprostuguns G. K. L. priekšā, pēc tam nāk priekšgrupu pozicija un pozicijas iekšiene vai arī otrādi.

Bataljona uguns plāns izveidojas sekojoši:

— vispirms btl-na k-ris apvidū izvēlas joslu, kur izdevīgi satriekt ienaidnieku ar spēcīgu sprostuguni. Lai visus ieročus varētu tā novietot, ka tie būtu spējīgi ņemt dalību šai sprostugunī, tad btl-na k-rim, pirms sākt sastādīt uguns plānu, šī josla jāpasaka, ko tas arī izdara (skat. uguns plāna kopsavilkumu). Tāpat jānosaka robeža vai josla, kur domāts sākt iedarboties ar tālo uguni. Pasakot šīs divas lietas, btl-na k-ris nodrošina ieroču saskaņotu kopdarbību vietas un pa daļai arī laika ziņā.

Ložmetēju izmantošana.

Bataljona ložmetēji sakopoti ložm. rotā 6 grupās pa 2 ložm. katrā.

Principā grupa jāuzskata par nedalāmu, bet tas tomēr nav likums, jo var būt arī gadījumi, kad grupa jādala (ļoti plaša fronte, priekšgrupas, aizklājs u. t. l.).

Btl-na k-ris ložmetējus var izmantot divējādi:

— paturēt tos savā rīcībā;

— piedalīt rotām.

Saprotams, ir iespējams vienlaicīgi pielietot arī abus šos paņēmienus.

Ložmetēji ir aizstāvēšanās pozicijas mugurkauls. Aizstāvēšanās kaujā, ja vien iespējams, btl-na k-rim ložmetēji jāpatur savā rīcībā, jo tikai tā var panākt saskaņotu un viengabalainu ložmetēju uguni visa btl-na mērogā. Piedalot ložmetējus rotām, rotu komandieŗi pie to izmantošanas pirmā kārtā katrs domās par savas rotas vajadzībām un visa bataljona vajadzības paliks otrā vietā. Šādos gadījumos būs vairāku rotu atsevišķi uguns plāni un trūks kopējas, btl-na mērogā saskaņotas ložmetēju uguns sistēmas.

Noorganizējot aizstāvēšanās poziciju, ložmetējus drīkst piedalīt rotām tikai sekojošos gadījumos:

— kad rīcībā ļoti maz laika un btl-na k-ris ne pats personīgi, ne caur ložm. rotas k-ri nevar paspēt dot ložmetējiem uzdevumus;

— kad strēlnieku rotas vai vadi novietoti atsevišķi ar samērā patstāvīgu uzdevumu (konkrētā gadījumā 1. rota, kuŗai uzdots ieņemt priekšgrupu poziciju un pretoties līdz plk. 09,00).

Novietojot ložmetējus galvenā aizstāvēšanās pozicijā, jāievēro sekojošais:

— ložmetēji pēc iespējas jāgrupē šachmatveidīgi dziļumā. Saprotams, līdz ar ložmetēja novietošanu vairāk dziļumā, grūtāk panākt flankējošu sprostuguni G. K. L. priekšā, it sevišķi, ja tā nav lauzta;

— katrs atklāti novietots ložmetējs ātri tiks iznīcināts (artilerija, snaiperi, prettanku ieroči; pēdējie tikpat bīstami mūsu smagiem ieročiem kā tankiem). Tādēļ ļoti vēlams ložmetējus pozicijā novietot tā, lai tos nevarētu redzēt no ienaidnieka uguns bazes un artilerijas novērošanas puktiem. Tas panākams, novietojot ložmetējus apvidus krokās, lai no priekšas tie būtu segti, kā tas parādīts zīmējumā.

Zīmējumā parādītas 2 ložm. grupas, kuŗas ieņēmušas pamatpozicijas sprostuguns došanai G. K. L. priekšā. Viena grupa novietojusies uz B-kalniņa, otra — uz C-kalniņa. Pienākot ienaidniekam pie A-upītes, abas ložm. grupas atklāj sprostuguni. Uz C-kalniņa novietotā grupa ātri tiks no ienaidnieka neitrālizēta vai pat iznīcināta, jo tā redzama no ienaidnieka art. novērošanas punktiem un uguns bazes, kas ierīkota uz D-kalna un E-mežā.

Ložm. grupa, kas novietota uz B-kalniņa, domājams, varēs netraucēti turpināt šaušanu, jo tā no E-meža un D-kalna nav redzama. To redz gan ienaidnieka kājnieki, kas pienākuši pie A-upītes un nospiesti ar šās lžm. grupas uguni pie zemes. Bet šiem kājniekiem nav ieroču, ar kuŗiem tie varētu neutrālizēt vai iznīcināt šo ložm. grupu. Paziņot par ložm. grupu un, galvenais — precīzi norādīt tās atrašanās vietu artilerijas novērotājiem un uguns bāzei nav tik viegla lieta, it sevišķi tad, ja apvidū nav tikai viens B-kalniņš, bet to ir vairāki.

Bez tam ložmetēju pozicijas pēc iespējas ierīkojamas trieciendrošas, t. i. tādas, pie kuŗām tik viegli netiek klāt ar durkli vai ar kaujas ratiem.

Tas panākams, izbūvējot mākslīgus šķēršļus vai arī novietojot ložmetējus aiz dabīgiem šķēršļiem, kā tas izdarīts mūsu konkrētā piemērā ar ložmetējiem pie Prudu pmž. vns. 7 un Charčenki 1. Pirmā vietā ložmetējus no frontes sedz kājniekiem grūti pārejamā, bet tankam pilnīgi nepārejamā purvainā upīte. Otrā vietā — visiem nepārejamais Gudu ezers.

Šādi novietoti ložmetēji sekmīgāk varēs pildīt savus uzdevumus, jo tie šaus daudz aukstasinīgāki un līdz ar to precīzāki, apzinoties, ka tiem ar durkli un ar kaujas ratiem tik viegli netiek klāt.

Katram ložmetējam jābūt vienai galvenai vai pamatpozicijai, no kuŗas varētu pildīt galveno (pamat-) uzdevumu (pie aizstāvēšanās parasti dot sprostuguni G. K. L. priekšā). Taisni šai pamatpozicijai jābūt rūpīgi sagatavotai un noslēptai, lai vissvarīgākā momentā ložmetējs varētu netraucēti strādāt. Lai šo poziciju ienaidniekam neatklātu priekšlaikus, tad ierīkojamas viena vai vairākas papildu pozicijas dažādu papildu uzdevumu veikšanai (tālā uguns, priekšgrupu pabalstīšana u. t. l.) vai arī galvenā uzdevuma pildīšanai, ja to ienaidnieka uguns dēļ nevarētu pildīt no pamatpozicijas. Ļoti svarīga prasība, lai satiksme starp

pamatpoziciju un papildus pozicijām būtu ne tikai segta no ienaidnieka redzes, bet, vēlams, arī uguns.

Tā tad mēs redzam, ka ložmetējs nav piekalts pie vienas vietas, bet tas ienaidnieka maldināšanas, maskošanās un uguns sekmīguma nolūkā var pārvietoties no pozicijas uz poziciju.

Katram ložmetējam dod vienu galveno šaušanas virzienu un vienu līdz divi, augstākais trīs, papildus šaušanas virzienus.

Galvenā šaušanas virzienā guļ galvenais vai automatiskais sprosts; papildus šaušanas virzieniem var dot papildus sprostus. Katram ložmetējam, kuŗam nav mērķu galvenā šaušanas virzienā, jāšauj papildus šaušanas virzienā, ja tur ir izdevīgi mērķi.

Novietojot ložmetējus galv. aizstāvēšanās pozicijā, papildus šaušanas virzienus un līdz ar to arī papildu sprostus parasti dod diametrāli pretējā virzienā g. š. virzienam. Ar tādu ložmetēju uguns plānu mēs panākam uguns koncentrācijas iespējamības. Tā, piemēram, mūsu konkrētā piemērā (skat. schēmu), ja ienaidnieks neuzbruktu vienlaicīgi visā bataljona frontē, bet tikai virzienā no Markauki 1 uz Guduļi 4, tas saņemtu uguni no 4 ložm. grupām, no kuŗām tikai vienai grupai tas būtu galvenais šaušanas virziens. Vēlāk, sīkāki izveidojot uguns plānu, varētu pievilkt pie šī darba pat vēl 1 ložm. grupu no atb. p. Nr. 2.

Tomēr visām iespējamībām ir zināma robeža. Kaujā nekas mākslots un ŗārāk komplicēts nefunkcionē un neizdodas. Šī robeža stingri jāievēro pie ložm. uguns sastādīšanas, kuŗu no sākuma nedrīkst sastādīt komplicētu. Stāvot dažas dienas un ilgāku laiku pozicijā un pamatīgi ar to iepazīstoties, var uguns plānu papildināt.

Noslēgumā par ložm. uguns plānu atcerēsimies veco parunu: «Kas pēc diviem zaķiem dzenas, nevienu nenoķeŗ». — Tas, kas īsā laikā grib sastādīt sīku un plašu uguns plānu, — nesastāda neko!

Aizsardzība pret kaujas ratiem.

Galvenie līdzekļi aizsardzībai pret kaujas ratiem ir:
1. dabiskie un mākslīgie šķēršļi,
2. maskēšanās un
3. uguns ieroči.

Aizstāvēšanās pozicijas aizsardzībai pret kaujas ratiem pirmā kārtā visā pilnībā jāizmanto apvidus, kas panākams ar piemērotas aizstāvēšanās pozicijas izvēli. Vislabāki aizstāvēšanās pozicija būs nodrošināta, ja netālu G. K. L. priekšā atradīsies labi apšaudāmi, kaujas ratiem nepārvarami vai grūti pārvarami dabiskie šķēršļi. Jāūpējās arī par atklāto flanku nodrošināšanu.

Lai pieņemtu konkrētu lēmumu par aizstāvēšanās pozicijas aizsardzību pret kaujas ratiem, rūpīgi pēc kartes un ar izlūkošanu jāizpēta apvidus, kas pēc kam tas sadalāms trijās grupās:
1) kaujas ratiem nepārvaramā,
2) kaujas ratiem grūti pārvaramā un
3) kaujas ratiem pārvaramā apvidū.

Pēc tam, novērtējot katra apvidus nodalījuma svarīgumu taktiskā ziņā, varēs lemt par līdzekļiem un pakāpenību to izmantošanā pie aizstāvēšanās pozicijas aizsardzības pret kaujas ratiem.

Visbīstamākās un svarīgākās vietās mums būs jānovieto mūsu prettanku ieroči, jo to uzstādīšana prasa vismazāk laika, būs jāķeŗas arī pie mākslīgo šķēršļu būves un dabisko šķēršļu pastiprināšanas.

Izmantojot mūsu 47 m/m prettanku lielgabalu, jāņem vērā sekojošie techniskie dati:

— sistēmas svars kaujas stāvoklī ap 280 kg;

— šaušanas ātrums — 1 minūtē līdz 20 šāvieni;

— līmeniskais apšaudes sektors 60^0;

— šaušanas tālums bruņusitēju granātai ap 7000 m (lieto pret kaujas ratiem), bet brizantai granātai ap 5000 m (lieto pret dzīviem mērķiem un ienaidnieka smagiem ieročiem);

— caursišanas spējas bruņusitēju granātām uz 600 m pie 90^0 trāpījuma leņķa ap 45 m/m bruņu plati.

Prettanku lielgabali parasti pa vienam novietojami pozicijā tā, lai tie spētu ar tieši tēmētu uguni apkaŗot kaujas ratus G. K. L. priekšā un kājnieku pozicijas iekšienē, pie kam jāņem vērā, ka sekmīgais šaušanas tālums ir līdz 1000 m. Prettanku lielgabali rūpīgi jāmaskē un tie pēc iespējas pasargājami no tanku tiešiem uzbrukumiem, kas panākams izvēloties to pozicijas aiz dabiskiem vai mākslīgiem šķēršļiem. Lai neatklātu savu novietojumu, prettanku lielgabals parasti atradīsies aizsegā, kuŗas tuvumā būs ierīkotas vairākas uguns pozicijas, kas tiks ieņemtas tad, kad ienaidnieka kaujas rati būs pienākuši sekmīgas uguns attālumā. Ienaidnieka maldināšanai ierīkojami maldu prettanku lielgabali.

Strēlniekiem, ieņemot aizstāvēšanās poziciju, jāzina, ka viņu galvenais uzdevums atsist ienaidnieka kājniekus. Ienaidnieka tanki palaižami gaŗām, jo tie nav bīstami strēlniekiem, kuŗi atrodas kārtīgi izbūvētos un labi maskētos ierakumos. To apkaŗošana atstājama prettanku ieročiem un artilerijai. Tā kā ienaidnieka kājnieku atsišanā galvenā loma piekrīt ložmetējiem un patšautenēm, tad jārūpējas par to novietošanu tankiem tieši nepieejamās pozicijās (ēkas, aiz šķēršļiem u. t. t.).

Kājniekus pret tanku uguni un tiešu sabraukšanu lielā mērā aizsargā stipri līkumoti, šauri un dziļi ierakumi, kuŗu sienas spēj izturēt tanku smagumu. Pie visa tā vēl jāņem vērā, ka tanks vāji redz un dzird, kādēļ maskēšanai un maldu būvēm liela nozīme.

Mūsu konkrētā piemērā mēs redzam, ka abi prettanku lielgabali novietoti tā, lai tie varētu darboties iecirknī, kas kaujas ratiem viegli pārvarams, t. i. starp Gudu ezers un Kivļāni 6. Purvainā upīte starp Prudu ezers un Gudu ezers, kā arī Prudu mežs kaujas ratiem grūti pārvarams, kādēļ btl-na kom-ris prettanku lielgabalus te nenovieto, bet paredz vēlāk šos grūti pārvaramos šķēršļus pastiprināt un izveidot par nepārvaramiem, kas panākams pārplūdinot upīti un ierīkojot aizcirtumus Prudu mežā.

Tā kā kaujas rati btl-na iecirknī var iebrukt arī no Z., nākot caur 5. K. P. iecirkni, tad prettanku lielgabalam pie Charčenki 2 papildu šaušanas virziens dots uz Serpauka 12, ar ko tas pārvalda arī pozicijas iekšieni.

Gaisa aizsardzība.

Gaisa aizsardzībai pielieto:

1. Pasīvos gaisa aizsardzības līdzekļus, kuŗu uzdevums pasargāt no lidotāju novērošanas un samazināt zaudējumus to uzbrukuma gadījumos. Pasīvie līdzekļi ir maskošanās, nocietināšanās un sadalīšanās sīkākās vienībās.

2. Aktīvos gaisa aizsardzības līdzekļus, kuŗu uzdevums ir ienaidnieka gaisa spēku apkaŗošana. Aktīvie līdzekļi ir zemes kaŗaspēka ieroči un iznīcinātāju aviācija.

Kā pasīvo, tā aktīvo līdzekļu savlaicīgai pielietošanai nepieciešama gaisa novērošana, kuŗa dalās vispārējā un tiešā. Vispārējā gaisa novērošana, saskaņā ar reglamentu, bataljonā jāveic T-palaga apkalpei, kuŗa ar tālruņa palīdzību ieslēdzas vispārējās gaisa novērošanas tīklā, tā savlaicīgi saņemot brīdinājumus no citiem vispārējās gaisa novērošanas posteņiem par ienaidnieka lidotāju tuvošanos. Tiešo gaisa novērošanu organizē tikai gadījumos, kad brīdinājumu par ienaidnieka lidotāju tuvošanos nav iespējams saņemt laikā no vispārējās gaisa novērošanas organiem.

Ņemot vērā to, ka viss minētais paredzēts reglāmentā un tam jānotiek automatiski, btl-na kom-rim savā pavēlē nākas runāt tikai par atbalsta punktu ložmetēju nozīmēšanu gaisa aizsardzībai.

Jāņem vērā, ka ložmetēji var apkaŗot lidmašīnas, kuŗas nelido augstāk par 1000 m. Ložmetēji apgādājami speciāliem pretaviācijas balstiem un mērķierīcēm.

Blakus ložmetējiem, lidotāju apkaŗošanā dalību ņem arī patšautenes, kuŗas parasti nozīmē rotu kom-ŗi. Ļoti zemu lidojošo, tā saucamo pļaujošo, lidmašīnu apkaŗošanai ložmetēji un patšautenes jau mazāk piemēroti, jo nespēj tik ātri mainīt savu pacēlumu. Ļoti zemu, t. i. zem 100 m lidojošo lidmašīnu apkaŗošanai vairāk piemēroti strēlnieki ar šautenēm. Šim nolūkam nozīmējams ne mazāk par grupu. Savrupējā šaušana noliedzama.

Pretķīmiskā aizsardzība.

Pretķīmiskā aizsardzība balstās uz:

1. Pretķīmiskās aizsardzības techniskiem līdzekļiem, kā gāzmasku, gāzu uzvalku, degāzēšanas līdzekļiem, signālierīcēm u. t. t.

2. Pretķīmiskās aizsardzības taktiskiem paņēmieniem, kuŗos ietilpst arī ķīmiskā izlūkošana, novērošana un troksnis.

Tā kā visu šo līdzekļu pielietošana stingri noteikta reglamentos, tad tas notiek parasti automatiski, bez kādām sevišķām pavēlēm. Tādēļ arī bataljona vispārīgā pavēlē par pretķīmisko aizsardzību nekas nav teikts. Visu vajadzīgo varēs nokārtot ar atsevišķu pavēli. Bez tam neaizmirsīsim, ka katrā strēlnieku rotā ir viens ķīmiskā dienesta kaprālis, bet pulkā šo nozari pārzina virsnieks-speciālists.

Apvidus sagatavošana.

Apvidus sagatavošanā ietilpst:

— apvidus nocietināšana;

— ceļu un pāreju uzturēšana un ierīkošana;

— sprostošana;
— maskēšana.

Pie aizstāvēšanās pozicijas ieņemšanas parasti nekad nebūs noteikti zināms, kad var sagaidīt ienaidnieka uzbrukumu un līdz ar to, cik rīcībā paliktu laika apvidus sagatavošanas darbiem. Ņemot vērā minēto, ir grūti sadalīt darbus un noteikt darbu pakāpenību. Tādēļ vienmēr jāpieturās pie principa — vispirms gādā par saviem ieročiem un pēc tam tikai pats par sevi! Tā tad vispirms jāpanāk iespējami lielāka savu uguns ieroču iedarbība (aizstāvēšanās pirmā kārtā balstās uz mūsu uguni) un pēc tam tikai jārūpējas par segšanos no ienaidnieka uguns.

Tā tad darbu pakāpenība apmēram šāda:

— apšaudes lauka sagatavošana (iztīrīšana un attālumu noteikšana);
— ložmetēju, patšauteņu un strēlnieku ligzdu rakšana;
— mākslīgo šķēršļu būve;
— pēc tam visi citi darbi, ieskaitot arī patvertnes.

Visi darbi no paša sākuma jāievada tā, lai tos vēlāk nebūtu jāpamet, bet varētu izveidot tālāk. Stingri jāievēro, ka jāmaskē ne tikai veiktais darbs, bet arī pati darba veikšana. Tādēļ maskēšanās jāsāk vienlaicīgi ar pozicijas izbūvi. Neaizmirsīsim nekad veco patiesību, ka vājāki nocietināta, bet labi maskēta pozicija ir tomēr stiprāka par vislabāki nocietināto, bet vāji maskēto, jo pēdējo ienaidnieks viegli var saskatīt. Bet kas viegli saskatāms, tas viegli arī ar uguni vai citiem līdzekļiem iznīcināms.

Ņemot vērā minēto, btl-na k-rīs līdz plk. 09.00 pavēl sagatavot tikai apšaudes lauku un ierīkot strēlnieku bedres šaušanai no ceļa, tā pirmā kārtā rūpējoties par to, lai mūsu uguns būtu sekmīga un spējīga atsist uzbrūkošo ienaidnieku. Ja ienaidnieks plk. 09.00 neuzbruktu, tad apvidus sagatavošanas darbi varēs tikt turpināti, rūpējoties tagad arī par segšanos no ienaidnieka uguns. Tā tad — vispirms rūpes par savas uguns sekmīgumu un pēc tam tikai rūpes par segšanos no ienaidnieka uguns.

Uzdevums:

Uzrakstīt 1./6. K. P. kom-ra darbību un pavēles pie priekšgrupu pozicijas ieņemšanas un noorganizēšanas.

(Atrisinājums nākošā burtnīcā.)

Idejas un fakti ārvalstu aizsardzībā

Par Ļeņingradas kaŗa apgabala manevriem. Krievu prese 1937. g. vispār visai skopa ar ziņu sniegšanu par manevru gaitu, kādēļ arī nav viegli gūt sakarīgu ainu par tiem. Vācu mil. periodika tomēr sniedz dažas ziņas par Ļeņingradas kaŗa apgabalā noturētiem manevriem. Šajos manevros piedalījušās Ļeņingradas kaŗa apgabala un Kronštates kaŗaspēka vienības, kā arī Baltijas jūŗas kaŗa flote. Ļeņingradas iedzīvotāji aviācijas uzbrukuma laikā bijuši spiesti piemēroties kaŗa laika prasībām. Pasīvo gaisa aizsardzību vadījis «Osoaviachims», kuŗš atradies pastāvīgā kontaktā ar manevru augstāko vadību. Manevru ideja: pretiniekam izdevies nogriezt Ļeņingradu, Kronštati un Gatčinu no satiksmes ar Maskavu. Manevru pamatā likta Pad. Krievijas R.-robežas aizsardzības doma un darbība pret iebrukušo no Somijas, Igaunijas, Latvijas un Polijas pretinieku. Gar Pad. Krievijas R.-robežu neesot izveidota nepārtraukta nocietinājumu sistēma, kā tas vērojams Francijā, bet gan izbūvēts lielāks skaits atbalsta punktu. Līdzās tiem esot iekārtota arī vesela rinda aerodromu un pozicijas smagai artilerijai. Ļeņingradas kaŗa apgabala aviācija bijusi pastiprināta ar gaisa spēku vienībām no Krievijas iekšienes. Šie pastiprinājumi sadalīti starp 24 lidotāju atbalsta punktiem gar Somijas, Igaunijas, Latvijas robežām. Šajos manevros arī mēģināts masveidīgi izsēdināt izpletņu lēcējus un «gaisa desantus», kā tas jau parasti sarkanarmijā, bet šoreiz šis mēģinājums it kā cietis neveiksmi: šī izsēdināšana notikusi lietainā rudens dienā un, neraugoties uz rūpīgu sagatavošanu, izsēdināmās vienības nolaidušās tālu no paredzētās vietas, kādēļ tās nav spējušas veikt tām uzlikto uzdevumu. Krievu prese gan mēģinot šo neveiksmi pierakstīt nelabvēlīgiem atmosfēras apstākļiem, sarkanarmijas vadošās aprindās jo dienas, jo skaļākas kļūstot balsis, ka lielas cerības uz šo moderno ierīci — «gaisa kājniekiem» — nav liekamas. Maršals Vorošilovs jau agrāk izteicies, ka no «gaisa kājniekiem» kaujas īstenībā nekādi jūtami panākumi nav sagaidāmi. (D. W. 1937. — 42.).

Kā vācu mil. periodika vērtē gaisa spēku stāvokli Tālos austrumos. Vācu mil. periodika, bazēdamās uz vairāku speciālistu izteikto domu, mēģina noskaidrot gaisa spēku stratēģisko stāvokli Tālos Austrumos. 1932. g. Ķīnai pie Šanhajas bijušas ap 150 kaŗa lidmašīnas, bet tagad viņu gaisa spēku stāvoklis esot pavisam citāds: tie ievērojamā pakāpē pastiprinājušies, lai gan kvalitātes un vadības ziņā vērojami lieli trūkumi. Skaitliskā ziņā japāņu gaisa spēki ievērojami pārsniedzot Ķīnas aviāciju, bet šo spēku izmantošana un operātīvā vadība arī neesot visai spīdoša. Konflikta sākumā japāņiem uz sauszemes nav bijušas nodibinātas pietiekošā skaitā aviācijas bazes, un viņu eskadriļas sūtītas no Formozas salas (600 km), no Japānas salām (800 km) un no Korejas (600 km). Šādu tālu aviācijas bazu neērtības spilgti apstiprinājis 24. VIII 37. notikums: no Formozas izlidojušas japāņu 24 lidmašīnas virzienā uz Nankinu. 21 no tām ceļā bijuši spiesta nosēsties Ķīnas teritorijā degvielu trūkuma dēļ. Lidotāji šīs lidmašīnas iznīcinājuši. Ķīnas gaisa stratēģisko stāvokli, salīdzinot ar Japānas, turpretim uzskata kā visai izdevīgu. Angļu mil. presē kāds speciālists izteicies, ka Ķīnas bruņoto spēku vadība pielaidusi lielu kļūdu, vērsdama no sākuma savas aviācijas uzbrukumus pret japāņu kaŗa floti. Rezultāti būtu bijuši pavisam citādi, ja Ķīnas gaisa spēki būtu vērsti pret japāņu uzbrūkošo aviāciju. Tādā ceļā ķīniešiem laikam būtu izdevies nodrošināt vismaz pirmā laikā gaisa pārvaldību Šanhajas rajonā. Zviedru mil. prese par augusta septembra mēneša gaisa operācijām Tālos Austrumos izsakās, ka, neraugoties uz labvēlīgo gaisa stratēģisko stāvokli, Ķīnas gaisa spēku neveiksme izskaidrojama trejādi: 1) visai neapmierinoši reālizēti bumbvežu uzbrukumi; 2) mērķi izvēlēti nepareizi; 3) bazēšanās bijusi nelietderīga. Vienīgi tamdēļ japāņiem, kuŗi no sākuma atradušies daudz neizdevīgākā stāvoklī, laimējies gūt absolūtu pārsvaru gaisā. (D. W. 1937. — 42.).

Franču īpatnējs izgudrojums. Krievu prese zina vēstīt, ka divi franču izgudrotāji nākuši klajā ar orģinālu priekšlikumu bumbvežu apbruņojumā: viņi ieteic bumbu, kuŗu iespējams buksēt 800—900 m attālumā no lidmašīnas. Šādai bumbai saduŗoties ar pretinieka lidmašīnu, elektriskā strāva automatiski noslēdzas un notiek sprādziens. Kā vērtīgāko šajā izgudrojumā uzskata to, ka tas bumbvedim dod ievērojamu drošību. Bumbvedis vienlaicīgi spējīgs buksēt ne vienu vien, bet vairākas bumbas. Izgudrotāji domā, ka iznīcinātāju darbība, uzbrūkot bumbvedim, apbruņotam ar tādām bumbām, būšot visai ierobežota. Izgudroti pat speciāli stabilitātes organi tādām bumbām. Šo organu darbība esot tik precīza, ka vienlaicīgi iespējams buksēt divas bumbas dažos metros vienu no otras, pilnīgā pārliecībā, ka tās nesadursies. (Kr. Zv. 5. VIII 37.)

Motociklu nodrošināšana pret apgāšanos. Austriešu armijā izmēģinot motociklus ar drošības ierīci pret apgāšanos. Patentētā ierīce sastāvot no 2 mazākiem ritenīšiem ar pilngumijas riepām. Tie piekabināti motocikla abās pusēs — pakaļējā riteņa priekšā. Pie motocikla nosvēršanās uz vienu pusi šie ritenīši automatiski, bez braucēja līdzdalības, pieduŗas ceļam un ripo līdz. Motociklam atrodoties vertikālā stāvoklī, abi ritenīši karājas apm. 15 cm augstumā virs ceļa. Ierīci pēc vajadzības var piestiprināt arī augstāk virs norādītās normas. Visa šī ierīce sveŗot ap 10 kg. (M. W. 1937. — 17.).

Ams.

LITERĀRĀ DAĻA

Līlija Auza

Ziemassvētku vakarā

Klusi sniega pārslas slīd
Viegliem, baltiem lokiem,
Ziemas svētkus sagaidīt
Vakars nāk pār kokiem.

Nāk kā maigs un gaišots gars,
Raugās loga rūtīs,
Kur uz galda egles zars
Uzbur teiksmu krūtīs.

Koki sniegā balti zied —
Zied kā pavasarā,
Putnu vietā klusums dzied,
Katrā egles zarā.

Ziema, ziema, vai tā tu
Apber zemi baltu? —
Varbūt es tik sapņoju
Ziemas sapni saltu?

Zils un blāzmains gaisos viz,
Sidraboti smaida,
It kā spārnots eņģelis,
Kas mūs glābs no naida.

«Gaišais, labais, visiem tu
Atver savas mājas, —
Stāsti miera pasaku,
Lai mums labi klājas!»

Liega līksme liegi plūst,
Naktī zvani zvana;
Mitra sniega pārsla kūst —
Dziest uz vaiga mana. .

Klusi sniega pārslas slīd
Viegliem, baltiem lokiem,
Ziemas svētkus sagaidīt
Vakars nāk pār kokiem.

Fridrichs Gulbis

Sniegains rīts

No augstumiem sniegpārslas laidās
Kā putni, pie zemes kas krīt.
Un klajumi sastinga gaidās,
Kad kopā ar debesīm klaidā
Balts putenis sāka tos vīt.

Kā tauriņu mākonis sitas
Gar zediņiem pūkainais vilns.
Un pagalmā skrēja bez mitas
No bezgales sniegpārslas citas,
Līdz pagalms kā miglas bij pilns.

Līdz baltas bij palodas brūnās
Un slieksnis kā kupena augsts,
Un iegrima soļi kā dūnās;
Bet mežā, zem paegļiem, sūnās,
Nu likās, ka kreimenes plaukst.

Un istabā — krēsla kur bija
Kā pelēks un nekustīgs tvaiks —
Caur logu kā kaskadēm lija
Un gaismoja kaktus un sijas
Spožs, klajumos vizēdams laiks.

Uz āru kāds atrāva durvis
Un iekliedzās līksmis kā vējš.
Bij pārvērtis sniegainais burvis
Par pasaku krūmus un purvus,
Kā lokā ko turēja mežs.

Sniegs gurkstoši pielipa kājām
Un mētelī iekšērās maigs.
Un pāri kokiem un mājām,
Kā pelēko stingumu klājam,
Rīts vizēja samtains un zaigs.

Filarets Lūsis

Progress

Plūst trauksmā steigā laiks šis dzīvei pāri,
Un jaunus veidus tā kā asnus dzen.
Plaukst ziedu zelts un izsmaršo pa āri,
Kur sūnu klāsts vēl tikko bij nesen.

Kur vakar cilvēks pirmo kāju spēris,
Brauc šodien traktors dziļas vagas dzīt;
Kur tagad plešas tuksnesis, vai vēris,
Varbūt, tai vietā pilsēta būs rīt.

Kur vēl nesen, kā slēpdamies no briesmām,
Bij sila vidū kluss un tumšs kāds nams —
— Pa spožām sliedēm, zibot acu liesmām,
Trauc šodien garām vilciens dunēdams.

Vēl vakar skatiem klejojām pār jūru
Un mums zem kājām drupa palsa smilts,
Pār viļņiem šodien vējš ceļ baltu buru,
Rīt būs tai vietā pāri dziedošs tilts.

Plūst trauksmā steigā laiks šis dzīvei pāri, —
Dzimst jauna gaisma, tumsa pīšļos krīt.
Ko savā elpā šodien progress skāris,
Tas jaunā veidā atmodīsies rīt.

Arn. Lūsis

Brauciens debesīs

Ilgi tovakar Jēkabs Osis stāvēja pie loga un raudzījās laukā. Viņš zināja, ka neviens nenāks. Un tomēr nemierīga bija vecā vīra sirds. Uzmanīgi viņš klausījās, vai kaut kur uz ceļa priecīgi neieskanēsies zvārguļu šķinda un, kamanu sliecēm samtaini gurkstot, neatbrauks jautru un skaļu ciemiņu bars. Bet pagalmā valdīja klusums.

Saule paslēpās aiz zilām egļu skūpsnām. Tad iestājās tumsa.

Un pamazām izdzisa arī tā mazā gaismas dzirksts, kuŗu Jēkabs Osis bija glabājis sirdī, gaidīdams Ziemassvētkus un mānīdams sevi ar klusām cerībām. Tagad viņš saprata, ka viss paliks tāpat, kā vakar vai aizvakar. Nekas nepārmainīsies, un dzīve ritēs uz priekšu kā melni ūdeņi rudenīgu upju krastos.

Viņu nomāca briesmīga vientulība. It kā mēģinādams atvairīt kādu tumšu domu, viņš noglauda pieri ar vēso delnu un skaļi ieklepojās. Tad piegāja pie galda, sameklēja sērkociņus un aizdedzināja piecas baltas sveces, kas nedroši šūpojās sīkas eglītes zaļos zaros. Istabā kļuva gaišāks. Tīkams siltums pamazām piepildīja plašo telpu, kas nebija ilgi kurināta.

Atsēdies niedru krēslā, Osis paņēma vecu, melnos ādas vākos iesietu bībeli, no kuŗas iedzeltenām lapām viņam pretim dvesa tālas pagātnes elpa. Šī grāmata viņam piederēja jau sešdesmit gadus. Tā bija tēva dāvana iesvētīšanas dienā. Un viņš to glabāja kā dārgu piemiņu. Varbūt tik pat dārgu, cik dārgas viņam bija tēva atstātās mājas un šī zeme, no kuŗas viņš nespēja šķirties. Jā — krievu kazāki, atkāpjoties, bija pavēlējuši iet projām visiem, lai vāciešiem atnākot, tukša būtu zeme no viņas iedzīvotājiem. Bet viņš bija tomēr palicis. Ejiet vien jūs, jaunākie, viņš teica kalpam tad, kad visas vērtīgākās mantas jau bija sakŗautas augstās redeļu orēs un lopu pulks izdzīts uz lielā ceļa, pa kuŗu gāja gaŗas Kurzemes bēgļu rindas. Ejiet vien — jums vieglāka gaita tālu ceļu staigājot! Es palikšu tepat un pieskatīšu mājas. Mani, vecu vīru, neviens neaizskārs. Un, ja arī vācieši mani nobendēs, tad, vismaz, miršu pats uz savas zemes...

Velti aizgājēji mēģināja viņu pierunāt. Vecais par daudz dziļi bija ieaudzis Ošu auglīgajos tīrumos, lai viņu varētu izkustināt. Viņu varētu no turienes izraut tikai tad, kad tam, tāpat kā kokam, apcirstu saknes...

Un nu jau bija pagājis ilgs laiks, kopš viņš no saviešiem nesaņēma nekādas ziņas. Viņu pēdas bija izdzisušas aiz Daugavas tāpat, kā izdzisa Kurzemes un Zemgales bēgļu ratu sliedes plašās krievu zemes lielceļu smiltīs. Pieci viņi bija aizgājuši... Piecas mīļas un tuvas sirdis... Un tamdēļ piecas sveces viņš bija aizdedzinājis šovakar. Kuŗa no tām pirmā izdzisīs, tam pirmam jāaiziet no dzīves...

Skatoties gaišo liesmu plandā, Jēkabs Osis atcerējās Ziemassvētkus tālā pagātnē. Eglīti viņi vienmēr bija dedzinājuši lielā saimes istabā, kuŗas izkaltušās, sveķaino baļķu sienas dziedāja līdzi cilvēku mēlēm. Savieši un gājēji svētku drānās tad sēdēja nopietnām un svinīgām sejām. Tajās mirdzēja viņu dvēseles skaidrība un miers. Kad mājas dievvārdi bija galā, bērni sāka rotaļas, un viņu smiekli un gaviles skanēja tik priecīgi, kā cīruļu triļļi debesu bezgalībā... Katros Ziemassvētkos Ošos sabrauca tuvi un tāli ciemiņi. Viņu kumeļiem zviedzot, drebēja loga rūtis, bet lāstekas lūza no durvju palodām un jumta pažobelēm. Ai, jā — tās bija jaukas dienas! Sievas drīz nošķīrās savrūp, jo tām bija pašām savas valodas runājamas. Klusi dūdojot, kā meža baložu bars, viņas izstāstīja viena otrai visu, kas bija sakrājies sirdī — prieku un bēdas, laimi un nelaimi. Bet vīri slavēdami dzēra saimnieka darīto miestu, kuŗam līdzīga neprata pagatavot neviens no Sēlijas bajāriem. Tas bija salds kā plaukstošas meitenes sārto lūpu pieskāriens, un tik stiprs, ka varēja uzkāpt vīru galvās ātrāki, kā vāvere spēj uzrāpties smuidras egles galotnē. Un jau pēc trešā izdzertā kausa skaļākas un bramanīgākas kļuva vīru valodas, kad tie stāstīja viens otram savus patiesos piedzīvojumus un melus, kuŗiem paši sāka ticēt un ar kuŗiem gribēja dižoties klausītāju un sievu priekšā. Oša svainis, bagātais Rubas dzirnavnieks, tad vienmēr pirmais iesāka dziesmu, un — kas par to, ja vārdi tai dažreiz bija pavisam pasaulīgi un nepiemēroti šim svinīgam brīdim. Zemniekam jau nav vaļas ilgi Dievu lūgt. Viņam vienmēr jāplēšas ar nebeidzamiem darbiem, un tad, kad atliek brīvāks brīdis, jāizpriecājas tā, lai pietiktu ilgākam laikam...

Sauss egles zars asi iesprakšķējās. Viena svece bija izdegusi, un liesmas skāra zaļās skujas. Jēkabs Osis atmodās no domām, kas to bija iešūpojušas tikpat viegli, cik viegli ezera viļņi iešūpo trauslu skaidu. Viņš paskatījās uz eglīti un nodrebēja baigā nojautā... Tā bija viņa svece, kas tur taisījās izdzist... Vai tad tiešām lielā, neatvairāmā stunda jau bija tik tuvu? Vai tiešām viņam jāmirst? Vienam, atstātam, aizmirstam... Savādi... Vai viņam bija žēl šķirties no dzīves? Jau septiņdesmit sešus pavasaŗus viņš bija sveicis pirmos strazdus bērza galotnē, un tik pat daudz rudeņus, cepuri paceldams, mājis ardievas pēdējām dzērvēm, kas augstu lidoja rēnās rudens debesīs... Ko dzīve viņam vēl varēja dot? Laimi? Prieku? Ko viņš lai iesāk ar šīm dvīņu māsām, kas tā mulsināja jaunatnes prātus? Viņš bija tām par vecu. Un tomēr — kaut kam vēl vajadzēja notikt. Lielai tiesas dienai bija jānāk. Dienai, kuŗā viņa tautai taps atdota zeme un mājas. Tur, Daugavas pusē, viņš vienmēr dzirdēja dobju dunēšanu, un daudzreiz vakaros pie debesīm liesmoja sarkana rūsa... No vāciešiem viņš bija dzirdējis, ka tur cīnoties latvju strēlnieki, kuŗus tie pieminēja kā varen niknus un bezbailīgus kaŗotājus. Tur bija arī viņa dēls, viņa Andris... Dažreiz vecā vīrā pamodās neprātīga vēlēšanās — iet un nokļūt pie savas tautas, no kuŗas to šķīra vācu durkļu tērauda loks. Fronte nebija pārāk tālu. Verstis divdesmit, varbūt, vai drusku vairāk... Bet viņš zināja, ka grūti nāksies kļūt pāri Daugavai, un tamdēļ apslāpēja sevī ilgas, gaidīdams to brīdi, kad šāvienu dārdi nāks tuvāk viņa mājām, liecinot, ka vācu pulki tiek dzīti atpakaļ. Reiz šai dienai bija jānāk...

Viņš aizvēra evanģēliju, kurā bija lasījis stāstu par Glābēja piedzimšanu, jo viņa sirds šovakar nepazina mieru, ko enģeļu pulki sludinā zemei, un viņa prāts nespēja būt labs. Un, rokas lūgšanai salicis, viņš drebošā balsī lasīja Dāvida dziesmas vārdus... Kungs, ņem vērā taisnību, klausies uz manu brēkšanu, griez savas ausis uz manu lūgšanu, kas nenāk no viltīgām lūpām. No tava vaiga lai nāk mana tiesa, jo tavas acis skatās uz to, kas ir taisnība. Es tevi piesaucu, jo tu mani paklausi, ak Dievs! Griez savu ausi pie manis, klausi manu valodu... Parādi brīnišķīgi savu žēlastību, tu, kas glābi no pretiniekiem tos, kas tveŗas pie tavas labās rokas...

Piepēši viņš pārtrauca lasīšanu un pacēla galvu. Kāds klaudzināja pie aizsalušās loga rūts. Sākumā nedroši, it kā baidīdamies. Tad stiprāk un neatlaidīgāk. Osis piecēlās, atgrūda krēslu un aizvēra bībeli. Tur, laukā, kāds gaidīja viņu. Vēls ciemiņš bija atnācis sērst pie viņa. Viņš atbultēja durvis un nostājās uz sliegšņa. Nakts bija melna kā piķis. Pie debesīm neredzēja nevienas zvaigznes. Bija sacēlies sniegputenis, un vējš, drāzdamies pāri tukšiem laukiem, kā nerātns zēns iesvieda viņam sejā veselu sauju mīkstu, vieglu pārslu...

— Vai tur kāds ir, — raudzīdamies tumsā, Osis mēģināja pārkliegt vēja gaudošanu.

— Ir, — no loga puses atskanēja gurda balss, — vai varu brīdi apsildīties? Esmu, laikam, apmaldījies un nevaru vairs atrast pareizo ceļu.

— Nāc vien iekšā, — mudināja Osis, priecādamies, ka viņam vairs nebūs jānīkst vienam, — nāc, būsi gaidīts ciemiņš!

Un, atvērdams plaši durvis, viņš nostājās sāņus, dodams ceļu atnācējam, kas pārkāpa istabas sliegsni, nodauzīdams sniegu no zābakiem un nokratīdams balto pārslu segu no mēteļa... Un liels kļuva Jēkaba Oša pārsteigums, kad viņš redzēja, ka svešais ir kaŗavīrs, kuŗu, liekas, māca bezgalīgs nogurums. Viņš tikko spēja nostāvēt kājās, un atkrita solā, negaidīdams mājas tēva aicinājumu apsēsties.

Brīdi valdīja klusums. Ar neatvairāmu ziņkāri Osis raudzījās jaunajā sejā, kurā jau varēja saskatīt daudzas cīņu un vīra drosmes atstātās pēdas. Viņam bija rudzupuķu zilas acis un gaiši mati, kas vieglās cirtās krita pār augsto, daiļo pieri. Un savāds siltums atplauka sirmgalvja sirdī. Viņš juta, ka atnācējs tam kļuvis tikpat mīļš, kā paša dēls, par kuŗa likteni viņš nekā nezināja.

— Tu, krusttēv, droši vien brīnies, mani redzēdams šeit, tālu vāciešu aizmugurē, — beidzot teica Jēkaba Oša ciemiņš, — bet es tev visu izstāstīšu... Ja vien ļausi man brīdi atpūsties un nedzīsi mani prom. Esmu strēlnieks. Aizvakar mani saņēma gūstā un aizveda uz kādu muižu, netālu no šejienes. Bet šonakt man laimējās izbēgt. Esmu ceļā uz fronti. Man jākļūst atpakaļ pie savējiem... Šī puse man ir sveša, bet pie Daugavas jūtos kā mājās, jo esmu aizkrauklietis. Zinu tās vietas, kur man, varbūt, laimēsies pārkļūt otrā krastā. Un, ja arī man tas neizdosies, tad labāk mirt ar godu, kā kaŗavīram pieklājas... Tā. Tagad tu zini visu. Vai tev nav bail? Par izbēgušu gūstekņu slēpšanu draud lode... Un, nu jau varu arī iet, ja vēlies...

Strēlnieks gurdi piecēlās, bet viņam uz pleca nogūlās smaga roka un nospieda to atpakaļ solā.

— Vari būt pilnīgi mierīgs, dēls. Tu vari šeit palikt tik ilgi, cik ilgi vien vēlies. Kamēr es te būšu, sargāšu tavu dzīvību tāpat, kā savējo.

— Nē... ilgi es te nepalikšu. Vēl šonakt man jāiet tālāk. Laiks ir tik nejēdzīgs, ka vāciešiem grūti nāksies saost manas pēdas... Bet — vai tev nav kaut kas ko ēst... jau vairākas dienas neesmu redzējis maizi. Tur, muižā, mūs, laikam, gribēja nomērdēt badā...

— Pagaidi... Atnesīšu...

Pēc brīža galdā jau stāvēja klaips rupjas rudzu maizes un gabals žāvētas cūkas gaļas, kuŗu Osis bija pratis labi noslēpt uz bēniņiem. Kāri ēzdams drupano maizes riku, jaunais kaŗavīrs aizgūtnēm stāstīja Osim savus piedzīvojumus četrās kaujās, kuŗās viņš bija piedalījies, līdz to, granātas kontuzētu, nakts izlūku gājienā bija sagūstījuši vācieši. Un Jēkabs Osis saprata, ka viņa pienākums tagad ir šo jauno zēnu glābt.

Viņš piecēlās, aizdedza lukturi un gāja uz durvīm.

— Kurp tu iesi, krusttēv?

— Jūgt zirgu.

Viņš paskatījās uz eglīti un nodrebēja baigās nojautās.

— Tu gribi braukt — tagad, naktī?

— Mēs abi brauksim. Pa meža ceļiem es tevi aizvedīšu līdz Daugavai. Tev jānokļūst otrā krastā un jāpasaka mūsu zēniem, ka mēs tos gaidām.

Noteikta un skarba apņemšanās skanēja runātāja balsī. Un ciemiņš nemēģināja to aizturēt. Viņš zināja, ka tās būtu veltas pūles...

— Paldies, — viņš klusu teica, — paldies, krusttēv...

*

Meža aizvējā valdīja dziļš klusums un miers. Piesnigušā ceļā ragavas viegli slīdēja uz priekšu, un arvien tuvāk un tuvāk nāca Daugavas krasti. Viņi bija braukuši jau vairākas stundas. Drīz vajadzēja būt rītam, jo tikko jaužama, zilgana gaismas svītra uzgūlās austrumu pamalei. Putenis bija norimis, un vējš, kas visu nakti bija plosījies egļu galotnēs, tagad aizmidzis snauda piesnigušās pazarēs. Ceļš veda caur pirmatnēju biezokni. Zari sitās vīru sejās un birdināja sniegu aiz mēteļu apkaklēm. Brīžam ceļš gāja pāri slīkšņām un purva dumbriem, kur vasarā smaržoja vaivarāji un purva zāles, Bet tagad viss pārsegts ar dziļu sniegu. Kad vecais bēris līdz kaklam iestiga kupenā, braucējiem bija tas jāizjūdz, lai izdabūtu laukā. — Daugava vairs nevarēja būt tālu.

— Nu, pietiks, krusttēv, — grožus satvērdams, teica strēlnieks, — tagad tu tālāk vairs nebrauc. Ja mūs ieraudzīs šitā vizinoties, tad slikti klāsies abiem — tev un man...

— Nekas, dēls, — vēl jau mazu gabaliņu varam braukt. Šonakt taču ir Ziemassvētki! Kas tādā svētā laikā dauzīsies mežā? — atbildēja uzrunātais, stingri saraudams grožus. — Aizvedīšu tevi līdz tai vietai, kur mežs pieiet gandrīz pie krasta... Tad gan tev pašam jātiek ar pārējo galā...

Un viņi brauca. Mežs palika retāks. Kaut kur tālumā, mirdzēdama kā neredzamas rokas sviesta zvaigzne, tumšās nakts debesīs uzliesmoja zaļa raķete, un viņai izdziestot, pret zemi lidinājās spožas dzirkstis... Retumis, kā asas pātagas cirtiens, nosprakšķēja kāds šāviens, un ierējās ložmetējs, tūdaļ apklusdams, kā suns, kas nokaunējies pazīst nācējā savu saimnieku.

— Vācieši guļ, — domāja Jēkabs Osis, — guļ... Un, varbūt, arī es varētu tikt pāri Daugavai. Varbūt arī man laimējas...

Nepārvaramas ilgas sagrāba veco vīru. Tur, aiz Daugavas, dzīvoja no Zemgales aizdzītie brāļi... Tur bija viņa dēls un dēla dēls... viņa radi un draugi... Tik tuvu — un tomēr tik tālu...

Bēris apstājās. Viņi atradās neliela lauka malā, aiz kuŗa atkal sākās mežs. Un tikai tagad braucēji redzēja, ka ir jau rīts. Zvaigznes bālēja pie debesīm, bet austrumi plauka kā sārts magones zieds.

— Tā. Nu mēs esam galā, — teica Osis, izkāpdams no ragavām un līdz viducim iestigdams irdenā sniegā. — Tagad tu, dēls, ej vairāk pa kreisi, un neatstāj mežu, pirms nonāc līdz upei.

— Un tu, vectēv?

— Es? Braukšu atpakaļ. Bet nu pasteidzies. Rīts vairs nav tālu. Un, lai Dievs tevi sargā. Ja tiec laimīgs galā — uzmeklē manējos un sveicienus aiznes... Tā — tagad nu ej... Sveiks, dēls! —

Viņi izšķīrās. Viens nozuda mežā, otrs palika uz ceļa. Brīdi raudzījās aizgājējā, kas, ienirdams meža krēslā, vēl māja ar roku. Tad iesēdās ragavās un gribēja griezt apkārt zirgu. Apdomājās. Uzcirta bērim ar pātagu un brauca taisni uz priekšu.

*

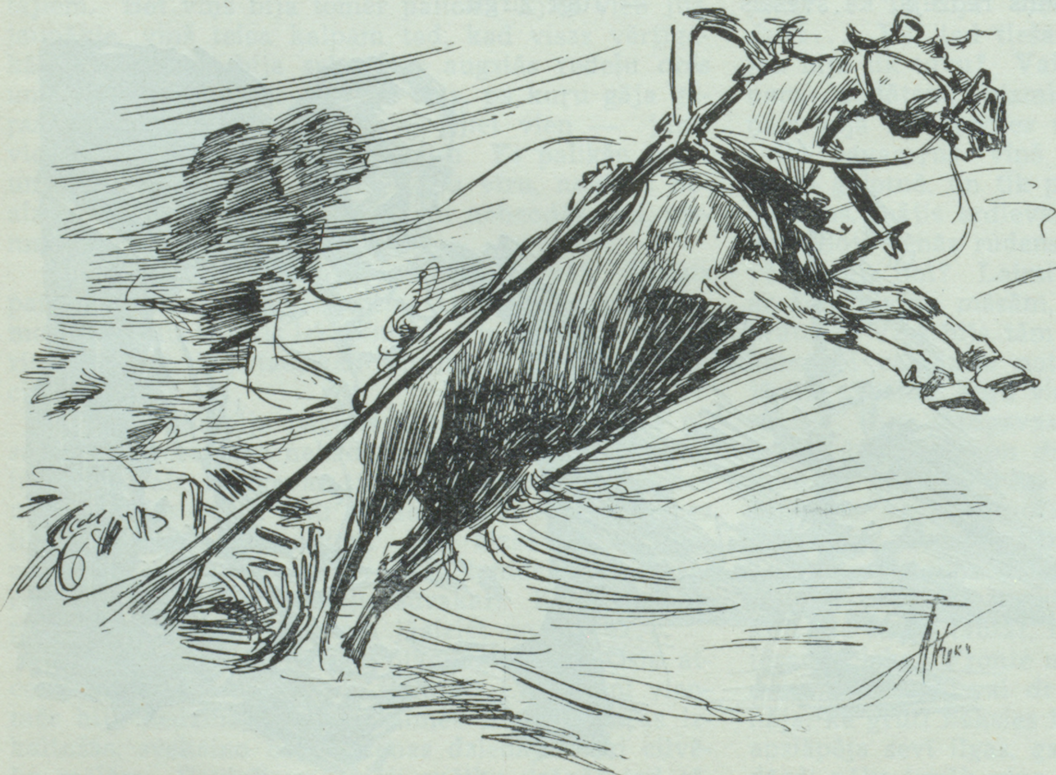
— Halt!

Jēkabs Osis dzirdēja šo saucienu, un saprata, ko tas nozīmē. Bet neapstājās. Spītīgi sakodis zobus, viņš no visa spēka sarāva grožus. Bēris satrūkās un drāzās uz priekšu, sviezdams braucējam sejā sniega un ledus pikas. Zeme dimdēja zem viņa tērauda pakaviem, un skrienot pār granātas izspārdītām smiltīm, ragavu slieces meta dzirkstis kā krama šķiltavas. Viņi joņoja uz priekšu, gaŗām vācu blokhaužiem, uz to pusi, kur bija jau saskatāmi stāvie Daugavas krasti...

— Halt! Halt!

— Nē! Uz priekšu! Tikai uz priekšu! Skrien, bēri, skrien, skrien...

No savām pazemes slēptuvēm izlīda pelēki, nomiegojušies vācu kareivji. Pārsteigumā aizmirsdami meklēt ieročus, tie raudzījās savādajā braucējā, kas drāzās lejup pa stāvo nogāzi, taisni virsū aizputinātiem dzeloņdrāšu žogiem. Braucējs un zirgs, rīta ausmas asiņainā

Bēris saslējās, iekrācās un tad saļima.

gaismā, izlikās kā baigs rēgs, kas pēkšņi nokāpis no debesīm. Kā asiņainas buŗas planda zirga krēpes. Vīrs, kas ragavās droši stāvēdams, grieza ap galvu mirdzošus kaņēpāju grožus, bija līdzīgs milzim, kuŗš šķiļ ap sevi niknu zibiņu grīstis.

Skats bija tik lielisks, ka tuklie bavārieši, kas vēl nesen bija sapņojuši par treknu zoss cepeti un saldo, putojošo Minchenes alu, aizmirsa šaut un stāvēja vaļējām mutēm. Bet — tikai īsu brīdi.

Krasts vēl nebija aizsniegts, kad Jēkabs Osis dzirdēja aiz sevis negantu šāvienu troksni. Medības bija sākušās. Kurti vajāja vecu Sēlijas vilku.

Lodes sīca bēglim visapkārt kā sakaitinātas lapsenes, un arvien tuvāk un tuvāk līda, mērķi meklējot, ložmetēju svina graudu lietus... Pēkšņi bēris saslējās, iekrācās un tad saļima pār ilksīm, apgāzdams ragavas un izsviezdams braucēju sniegā. Un arī viņš juta, ka kāds tam iesit mugurā ar smagu, trulu priekšmetu. Viņš mēģināja piecelties, bet sajuta tik asas sāpes, ka atkal gurdi atslīga atpakaļ. Viņam nebija vairs spēka. Sarkans ap viņu kļuva sniegs, un viņš novērsās, lai neredzētu savas asinis...

Šaušana nemitējās. Likās tā, ka tur, krastā, kāds būtu iesviedis ugunskurā sausu kadiķi, kas deg jautri un skaļi sprakšķēdams. Un pēkšņi Jēkabam Osim kļuva bezgala silti un labi. Viņš vairs nejuta sāpes, un neizteicams miers iegūlās viņa sirdī. Dziestošu skatu raudzīdamies debesīs, viņš redzēja, kā lēc saule. Saule — mīļā saule! Zibošu staru vaiņagu galvā nesdama, tā majestātiski pacēlās pāri tālajiem mežiem, un mirējs juta, ka viņš pats kļūst gaismai rada. Tālu aiz viņa izdzisa visi trokšņi. Mirdzot par viņu noliecās vaŗavīksnes loks. Un, Ziemassvētku zvaniem priecīgi gavilējot, caur šiem mūžības vārtiem nāca kāds vīrs. Sāpes un ciešanas bija lasāmas viņa sejā, bet virs pieres tam mirdzēja rīta zvaigzne.

— Nāc, — viņš teica, — es tevi vedīšu gaismā, Jēkab Osi...

Un viņš cēlās, iesēdās ragavās un aizbrauca tur, kur naktī bija bālējis putnu ceļš. Priecīgi, kā jaunās dienās, rikšoja bēris, tak viņa pakavu dipoņa nebija sadzirdama debesu ceļos, kuŗi bija piesēti ar zelta zvaigžņu zvirgzdiem...

— — — — — — — — — —

Ātri, kā lūsis, pāri Daugavai skrēja jauns strēlnieks. Velti to mēģināja panākt no otra krasta raidītās vācu lodes. Likās, ka to sargā kāds neredzams vairogs, un viņam laimējās aizsniegt savējo ierakumus.

Bet tur, kur meži piekļāvās stāvajam krastam, vācu kareivji skatīja nošauto zemnieku un viņa veco bēri.

Jānis Sārts

Tiltkrāces

(Beigas.)

16.

Un atkal Viestarta mēteli naktīs turēja līkkocis. Sals pieņēmās spēkā. Debesis zaigoja kā stikls. Aukstas strāvas gulēja pār pilsētu, nospiezdamas sarmas putekļiem un dūmiem pieblīvētus gaisa slāņus ielās. Ļaudis ātri cilpoja. Cimdotas rokas šad tad balstīja apsarkušus degungalus. Viņi visi gribēja no kaut kā izbēgt. Un iebēga — marta atkusnī.

Jā, gluži nemanot pavasaris.

Viestarts dedzīgāk dzina Reiņa Pakalna pēdas. Neatlaidīgi, bet tas neko nelīdzēja. Dažādu amatu pratējs bija pazudis kā tīklam izlīdis līnis atvarā. Varbūt viņš bija pārgājis valsts ziemeļu robežu, vai toreiz, pa Kalsnavu klīstot, vējš iepūtis Latgalē?

Viestarts izsūtīja reizē vairākas vienādas vēstules dažādos valsts novados adresātus uzmeklēdams tēlefona abonentu sarakstā. Pāris atbildes saņēma trešā dienā. Staigājot visādi «mākslas dārznieki», bet taisni tāda izskata klaidonis neesot ievērots. Viens Viestartu izsmēja, cits atsūtīja atbildi bez markas, lai gan ziņu lūdzējs ikvienā aploksnē tādu bija ielicis. Viens vēstīja, ka adresātu varbūt izdotos sastapt debesīs.

Tomēr gadījās arī laipnāki ziņotāji. Tā, no Alūksnes novada viņš saņēma vēsti, iepriecinošu vēstījumu, ka taisni tāds večuks kopš rudens dzīvojot viņa kaimiņos. Bet drošības dēļ lai Radzes kungs labāk aizbraucot pārliecināties. Būšot pie Alsviķa piestātnes pretī.

Protams, Viestarts nekavējās. Tak Alsviķa piestātnē, vēlā nakts stundā, jau radās šaubas. Ziņotājs un reizē arī sagaidītājs bija pārāk jauniņš, krietni īsāks par pusaudzi. Taču turējis jau liela cilvēka vārdu — sagaidīja.

«Mazais dēls», Viestarts nopūties teica, «cik tālu ir tavas mājas?»

«Divpadsmit», — tie kilometri.

«Atbrauci ar zirgu?»

«Nē, kājām. Ceļi izšķīduši. Es jau nedrīkstēju mātei teikt, ka šovakar iešu uz Alsviķi. Izmānījos. Teicu, ka gulēšu pie drauga. Janci, nāc šurp!» Gar stacijas ēkas stūri apvijās augumā vēl drusku mazāks puika. «Tas ir mans draugs; mēs abi esam skauti.»

Viestarts ieminējās par večuku.

«Pie mana tēva viņš dzīvo, skolotāja kungs!» mazākais apmulsa.

«Runā vien droši, skolotājs arī es esmu.»

«Jā, mūsu mazmājā dzīvo.»

Viestarts sajūsmināts saķēra abu pusaudžu rokas. «Mīļie zēni, ko mēs nu darīsim?»

Nakts. Ap stacijas ēku spīdēja sniega ūdens peļķes. Dubļi.

«Vai te ir kāda viesnīca?»

Klusums.

«Esmu dzirdējis, ka viesnīca esot Apē.»

«Cik tālu tas būtu?»

«Trīspadsmit.» — «Muļķīti!» lielākais apsauca. «Vai neesi ievērojis, kad lielie brauc uz Api, tad viņi dod zirgiem auzas pulksten divos naktī.» Pēc tam tas pats pusaudzis pievērsās Viestartam: «Jūs nezināt, kur mēs naktī apmetīsimies? Iesim uz mūsu šķūnīti. Tur vēl drusku siens.»

Viestarts pasmīnēja un, noglāstījis spriganā skauta galvu, saņēma abus pie rokas un ieveda stacijā. «Te mēs sagaidīsim dienas gaismu. Sēdiet, ja miegs nāk, variet pagulēt.»

«Skolotāja kungs, mēs neesam noguruši.»

«Sēdiet te, pie krāsns. Sasildait kājas.» Kad mazie bija apsēdušies, Viestarts atvēra somiņu. «Ēdīsim vakariņas. Ņem droši, dēls.»

«Paldies, es jau paēdu.»

«Un tagad man pastāsti, kuŗš no jums rakstīja to vēstuli?»

«Es!» — lielākais.

«Kā tas gadījās?»

Pusaudzis atstāstīja. Izlasījusi sveša cilvēka vēstuli, viņa māte (tēva neesot — miris) nometusi to uz galda. Teikusies neatbildēt, tā kā drusku baidīdamās, lai beigās nebūtu jāstaigā pa tiesām. Un tā nu šis, mazais, to nokārtojis.

«Ko tas večuks mazmājiņā dara?»

«Par ziemu drāza lazdas stīpas sviesta muciņām,» mazākais paskaidroja. «Ķēra seskus un ūdeles. Oi, dažādus darbus strādāja! Vārdoja zirgus. Viņam vajadzēja zināt tikai zirga spalvas krāsu. Taisīja govs raga matsukas. Viņam bija dažādi smalki rīki. Un mana māte ļoti baidījās. Mēs pagraba durvīm dabūjām ietaisīt slepenu bomi.»

«Zaga?»

Rakstītājs piebikstīja elkoni biedram. «Stāsti!»

«Mums nē, skolotāja kungs. Tā zagļi darot. Sava saimnieka mantu neaiztiekot.»

«Vai viņš jau ilgi dzīvo mazmājā?»

«Tikai par ziemu. Rudenī Pakalniņš ienāca.»

Gaismai austot viņi devās ceļā. Ar katru soli tuvāk mājām, mazie kļuva nemierīgāki. Viestarts sākumā domāja, ka šo nemieru sekmē bailes no vecākiem. Viņš dažādi izdrosminājās, tak mazie nebija nomierināmi.

Nonākot krūmainās ganībās, lielākais puika teica: «Tās tur palejā ir manas mātes mājas. Pagaid', jūs palieciet te. Mēs pakāpsim kalna galā, apskatīties, ko mūsmājnieki dara? Ja māte būs aizbraukusi uz pienotavu, tad mēs varēsim droši iet mājās.»

Viestarts atļāva vaļu, un mazos gaidīdams, apsēdās uz akmens. Pacilāti joņoja asinis. Nu beidzot Reinis būs nagos!

Puikas ielīda krūmainē. Viens taisījās parāpties eglītē, bet biedrs atturēja. Par kaut ko saķildojās. Strīdus turpinājās tik skaļš, ka abi no dusmām sāka gandrīz raudāt.

Viestarts nenocietās. Piegāja.

Tā un tā. Mazākais pārmeta lielākajam, kam vajadzējis vēstuli rakstīt, jo Pakalniņš viņa tēva mazmājā vairs nedzīvojot.

«Bet par ziemu dzīvoja!» rakstītājs atbrēca. «Es neesmu vainīgs, ka skolotāja kungs tūlīt neatbrauca.»

«Nemelo! Tu rakstīji pēc tam, kad Pakalniņš jau bija aizgājis!»

Viņi abi trīcēja dusmās un bailēs. Skolotāja kungs nu izstāstīšot vecākiem, pēdējie pēršot vainīgos, pēršot bez saudzības. Tak Viestarts solījās visu nokārtot miera ceļā, pat pateikties viņu vecākiem. Saņēma atkal abus pie rokas un sāka iet.

17.

Izvaicājis mazmājiņas īpašnieku un ieguvis sīkākas ziņas par meklējamo vecīti, Viestarts, turēdamies galvenā ceļa tuvumā, sāka doties uz dienvidiem. Savā ziņā tas bija muļķīgs, bet interesants ceļojums. Tak pamest šīs pēdas nedrīkstēja. Un tā nu Viestartam vajadzēja steigties, vesela nedēļa jāpārskrien, lai panāktu priekšgājēju. Zeme vēl bija izmirkusi, kalnāju ziemeļu nogāzēs turējās sniegs. Naktīs uzsala, bet pēc brokasta kruveši pārvērtās lipīgos dubļos.

Pēc aptaujām vērojot un atzīmējot ceļa virzienu uz kartes, Reinis Pakalns, daudz līkumodams, virzījās uz Piebalgu. Gandrīz katrā trešā vietā uzdevies par cita amata prateju. Tomēr darbu atradis maz. Izmēģinājies pat kulstīt linus. Vājo krūšu dēļ jau otrā rītā pametis linu darbu un pazudis, iebāzdams savā kabatā saimnieces cimdus.

Un tā Viestarts sekoja, kamēr atkal pazaudēja pēdas. Laikam Pakalns bija nostaigājis garāku gabalu, neiegriezdamies nevienā pajumtē. Trīs dienas izmaldījies Nītaures apkārtnē, Viestarts nolēma atgriezties pilsētā, lai «Tiltkrāču lietai» pievienotu visnesekmīgāko aprakstu. Tas notika pārāk nekrietni. Priekš trim dienām tepat bijis, izlabojis sienas pulksteni un citā vietā izslaucījis ieres. Bet piepeši nav.

Iedams uz Līgatni, kur vajadzēja jau būt atsūtītam divritenim un tēva vēstulei, Viestarts vēl pa ceļam iegriezās tuvākās saimniecībās, lai šis ceļš nebūtu otrreiz jāpārskraida ar divriteni. Jā, ak! Te nu atkal iedrebējās sirds! Priekš apmēram trim stundām tāds vecītis vienā jaunsaimniecībā paēdis azaidu!

Viņi abi trīcēja dusmās un bailēs.

Šai novadā dzīvoja laipnāki ļaudis. Ar prieku pavērās durvis, izstāstīja taisnākus ceļus un Viestarts paātrinātā gaitā tuvojās priekšgājējam. Viens jauns cilvēks (arī zaļais dzimtenes sargs) solījās sazināties pa tālruni ar biedriem, sacelt trauksmi un ceļojošo amatnieku aizturēt. Viestarts lūdza to nedarīt, jo tāda rīcība varētu aizsprostot vecīša vaļsirdību.

«Tikko te bija,» rocīgā namamāte paskaidroja, «viņam vajag būt mūsu kaimiņos. Lūdza naktsmājas. Nevarējām. Mums pašreiz četri namdaŗi.»

Viestarts steidzās pusskriešus. Tuvojās nakts. Krēslas aizsega bija ļoti izdevīga.

Un te nu viņš bija. Sildījās uz mūrīša.

Viestarts saļima laimes brāzmienā.

«Mums jau viens naktsmājnieks tup uz ķieģeļa,» saimnieks iebilda, vai tik jūs abi neesat pazīstami?»

Bija jaužams, ka saimnieks kaut ko apšaubīja, pat baidījās. Protams, iemesls aizdomām bija labs. Sak' večuks iet pa priekšu izlūkodams, un jaunais nes spēku.

Viestarts alka izdevības, lai varētu parunāt ar saimnieku savrūp. Tak to nemaz nevajadzēja. Saimnieks ieskatījās savu dēlu acīs un teica tikai vienu vārdu: «Varēs?»

«Lai pārguļ, tēvs,» — atbildētājs bija aizsargs.

18.

Ceļiniekiem ierādīja atsevišķu istabu. Ap sienām izkārstītie zīmējumi un apkārtnes krāšņāko vietu fotografiskie uzņēmumi liecināja, ka vasarā šo telpu var izmantot tūristi.

Sveces gaismā Viestarts sāka novērot biedru. Viņam bija divi somas, viena ādas, otra pagatavota no iznēsāta lietus mēteļa muguras. Nodilusi, melna platmale, uz āru nošķiebti kājāvi, pusmētelis, aptašķīts eļļas traipiem. Pakausī izkrituši mati, bārdele savēlusies, iesirma, bet ap lūpām it kā piekvēpusi. Smēķētājs, un pašreiz iesnas.

Pārtīrījis degunu, viņš atkal piedziņa tabaku pašgrebtā pīpē un aizkūpināja. Parasti šādi staiguļi mēdz daudz pļāpāt, lielīties. Šis ļoti atturīgi un piespiesti atbildēja, it kā būtu rūpes par sievu un deviņiem neapģērbtiem bērniem. Vārdu sakot, viņš nemaz negribēja runāt. Varbūt nojauta?

Lai varbūtējas aizdomas izklīdinātu, Viestarts atlaidās guļvietā, izvilka kabatgrāmatiņu un sāka rēķināt kā tirgotājs, biedram nepiegriezdams vērību. Pēc tam piecēlās, uzmeklēja kabatā degvīna pudeli, drusku iedzēra un pārējo pabāza zem salmu maisa.

Vecīša acis iespīguļojās.

Viestarts sāka atģērbties. Atmetis segu, viņš vēl izvilka degvīna pudeli un, likdams pie mutes, noteica: «Kad izstaigājas drēgnā pavasaŗa gaisā, vakarā drusku der.»

«Jā, tā ir jauka lieta.» Vecītis aplaizījās.

«Jūs laikam necienītājs?»

«Kad ir . . . Un es jau visu laiku domāju, nezi' vai saimniekam nav pagrabā alus?»

Viestarts piedāvāja. Pāris malku ie-

vilcis, vecītis paskatījās pudelē. «Pārējo jūs varbūt man pārdotu?»

«O, nu tas nemaz nav vajadzīgs! Dzeriet visu, ja garšo. Es daudz nedzeru; rīt atkal gadīsies iet gar noliktavu, dabūšu.»

Ar šo brīdi sākās tuvāka draudzība. Laipnas vārstījās vecīša lūpas. Atskanēja parasti vaicājumi, smiekli, aptaujas.

«Jums vajag būt bagātniekam,» vecītis piebilda, «ka varat bez īpaša darba klieverēt. Redzat, ar mani ir savādāki. Tiklīdz vienā dienā nedabūju pastrādāt, otrā ir jālūdz maize. Bet ja nu pagadās divi tukšās dienas, tad trešajā jau sāku domāt par debesīm. Izsalkušam tik ļoti negribas mirt! Un tā es staigāju. Lielu badu gan esmu piedzīvojis tikai vienu reizi mūžā. Tas notika priekš kaŗa. Es vienam cilvēkam izdarīju labu, jāsaka, palīdzēju iedzīvoties mantā, bet šis mani aizmirsa. Un par to es dabūju slapstīties trīs gadi Pliskavas purvos. Jā, man pašam arī bija lauku mājas, Tak minētās lietas dēļ vajadzēja pārdot. Tas mans lāsts. Zemes lāsts. Staigulis! Līdz kapa malai nu jāklenderē pa pasauli. Un tā gribētos palikt uz vietas! Vismaz nomirt klusā kaktiņā.»

Viestarts izrādījās nevērīgs. Tomēr katrs sīkums nogrima viņa atmiņā. «Jā, tā arvien gadās, ka labdaŗus aizmirst.»

«Es jau varētu, varētu tam cilvēkam izspiest. Negribas. Es zinu, cik ļoti viņš baidās no manis. Viņš dzīvo kā uz slideniem svariem. Ja tikai es vienu vārdiņu, un kaut arī mani tad sagaida cietums, bet nu šis? Ak, lai dzīvo. Kad gaŗām iedams iegriežos, mani paēdina. Izgulda kā ģenerāli. Saimniece iedod ceļa maizi. Jānudien, viņa man iedeva sviestā ceptu vistu! Tiesa, nav daudz, tak man nav tā vista bijusi jābaŗo. Varbūt man pienāktos savs kaktiņš un vecuma maize, bet tik daudz es negribu izspiest.»

Viestarts ilgi prātoja, kādus līdzekļus ņemt palīgā, lai pilnīgi apgaismotu noslēpumu? Arī viņš nedrīkstēja un negribēja neko izspiest ar varu, bet pacietīgi gaidīt, saņemt ar pateicību. Sirds karsa laimes mulsumā jau no tā vien, ka mērķis nu bija reiz rokās. Un nebija arī vīlies, kabatā ilgi nēsādams degvīnu. Tas noderēja.

«Kā novēroju, jūs strādājat dažādus amatus. Kā tas gadījās?»

«Dzīvīte izmācīja.» Vecītis iebāza somā iztukšoto degvīna pudeli un kļuva pārāk domīgs. «Velns sazina, vai saimniekam varētu būt alus?»

«Jūs ienācāt agrāk. Varbūt ievērojāt? Nu, tagad nams ietinies klusumā, saimnieks varbūt jau krāc.» Viestarts pievienojās.

«Tad jau un tad jau...» Vecītis karsa nemierā. «Un es jau neko vairāk negribētu, lai jūs pa to laiku, kamēr es iziešu ārā . . . tikai skaļāk te runātu! It kā ar otru cilvēku — mani, sapratāt?»

«Pilnīgi, bet ko svešā vietā var galvot?»

«Svešā vietā? Miegs visās malās ir vienāds. Un nedomājiet, ka es daudz. Tikai sev un jums par runāšanu. Man it kā viens saka ausī: Reini, tagad vari droši iziet ārā.» Vecītis atvēra ādas somu un izvilka pāris dučus dažāda lieluma atslēgu.

Viestarts gatavojās sagrābt zagļa rokas, bet savaldījās. Lietas labā viņš bija ar mieru pat piedalīties zādzībā. «Vai zināt, mēs labāk varētu paiet uz krogu.»

«Kur tad te ir tik augstas lietas? gar lauku ceļmalām ir tikai degvīna

«Vai tu neesi Reinis Pakalns?»

noliktavas. Nav vecie laiki, kad bija stūŗa krogi, baznīcas krogi, tilta krogi, sila krogi. Tagad? Tu nedrīksti izdzert pat cimdā iebāztu pudeli! Līgatnē, tur gan ir viss. Bet tas ir tālu.»

«Celsimies rītu agrāk un tur pastiprināsimies. Es jums izmaksāšu. Jā, izmaksāšu kā ceļa biedram. Man prieks, ka ir ar ko parunāt.»

«Es pats arī spēju. Šodien nopelnīju trīs lati ar santimiem. Es domāju, mums būtu izdevīgāk tūlīt doties uz Līgatni. Kopā ar gaismiņu mēs jau būtu tur.»

Viestarts apsvēra. Tiešām nebūtu peļama šāda izdoma. Tuvāk pie iestādēm. Tur varētu iepriekš sagatavoties. «Bet mūsu pases?»

«Jānudien! Nu redz', negribot tu esi piesiets uz vietas.»

Viestarts smagi nopūtās. «Varētu varbūt iet apskatīties pagrabā, tak saimniekam tik jauni un spēcīgi dēli. Viņi ir, tā sakot, trīs pret mums.»

«Hē! Tie jaunie! Pavasaŗa laiks — kaķu laiks! Droši vien aizgājuši meitās. Esmu pārgājis plašu pasauli, zinu, miegs un nakts visās malās ir vienādi.»

«Pag', es iziešu ārā paklausīties, vai visi ļaudis ir nomierinājušies.» Viestarts piecēlās un sāka iet uz durvīm.

«Jums ir cukurs?» vecītis skubīgi jautāja. «Sunim! Tas pirmais ikreiz jādabū draugos. Jānudie', jūs esat vēl nepratējs!»

«Man ir drusku desu maizīte.»

«Vēl labāk! Kad atveŗat durvis, tad to desas gabaliņu krietni saņurkājiet un izkaisait pa sētu. Tik nu ievērojat, no kuŗas puses vējš. Tad būs labi.» Un tūdaļ viņš sāka skaļā balsī jautāt un atbildēt — sarunāties ar «otru».

Pēc apmēram pusstundas Viestarts ienāca ar zaļu alus krūzi rokā. Putas kāpa pāri malām, un vecītis aiz prieka sasita plaukstas. «Dzīvīte! Kur jūs dabūjāt?»

Viestarts apspiestā balsī atēukstēja: «Palievenī. Nav atslēgas.»

«Es teicu! Dienā ievēroju. Mucai ir krāns?»

«Jā.»

«Nu, tad viegla lieta! Bet krūze?»

«Arī tā turpat bija.»

Vecītis trīcēja slāpēs. «Vai mums nevajadzētu nodzēst uguni? Man likās, ka nupat viens ienāca istabā.»

Viestarts apsvēra, labāk teikt vienu patiesības daļu. «Jāatzīstas, šo alus krūzi nopirku. Saimnieks vēl bija nomodā, labprāt pārdeva.»

«Tad var droši?»

«Bez bailēm.»

«Cik šim bija jāmaksā?»

«Tas sīkumi. Nogaršosim!» Viestarts iedzēra un piedāvāja biedram. Pēdējais līksmoja. Varena manta.

Nu varēja sākt. Viestarts, it kā apskurbis, iedūra roku večuka sānos, nosēdās uz guļvietas maisa un teica: «Vai mēs nevarētu iepazīties? Runāt vienkāršu draugu valodu?»

«Runā kā maģis! Man jau sen uz to prasās sirds. Es tikai baidījos, vai tu negribi spēlēt augsta kunga lomu teātrī.»

«Jā, nu kā tevi sauc?»

«Par Reini, par Reini, draugs.» Večuks glāstīja alus trauku un piemetināja: «Esmu no vecās paaudzes, tāpēc arī vārdam nāves smaka.»

«Vai tik tu neesi Reinis Pakalns?»

Večuks satraukts ieplēta acis. «Kā tu zini?»

«Esmu Krišjāņa Runka dēls.»

«Migasliču Runka dēls?» Reinis brīnījās. «Nebiju gan dzirdējis, ka Runkam ir dēls.»

«Visu jaunības laiku nodzīvoju pilsētā. Un es jau, patiesībā, esmu Runka otras sievas — civīlsievas dēls.»

«Ak tā.» Reinis noticēja. «He, to es zinu, ka Runkam ir daudz sievu!»

«Lūk, un Migasliči ar visiem pārējiem īpašumiem ir norakstīti man. Es skolojos. Tikai šopavasar, beidzis stu-

dijas, gribu mazliet paceļot. Kā teikt, gribu iepazīties ar priekšzīmīgākām saimniecībām. Pēc pāris gadiem ar abām kājām nostāšos tēva pēdās.» Viestarts runāja nepārtraukti, vairīdamies, lai Reinis nespēj apdomāties un neuzprasa kaut ko tuvāk par Migaslīčiem. «Drīz mans tēvs sāks pameklēties tiesās, un tad dabūsim atpakaļ otras mājas — Tiltkrāces. Ļaudis gan melš, ka tā lieta esot netaisna. Tomēr, kas pieder mums — Runkiem, lai neviens nemēģina piedurt pirkstu! Nav tā?»

«Vai tad tu esi tāpat kā īsts Runka dēls?»

«Jā, adoptēts.»

Reinis savādi pamāja ar galvu un sāka dzert ar tādu aprēķinu, ka Runka dēlam derētu uzspiest nopirkt vēl otru alus trauku.

«Nevienam nav daļas gar Migaslīčiem un Tiltkrācēm!» Viestarts, iekaisumu izrādīdams, teica, un tam arī bija savs nolūks. «Tās abas ir mūsu mājas. Rietekļus izsēdināsim kā sakārņus! Tu sākumā teici, ka vienam cilvēkam darījis labu. Vai tas ir mans tēvs?»

«Tā es domāju. Manis un vēl viena liecinieka dēļ viņš ieguva Tiltkrāces.»

«Un ko tu vari mums padarīt? Neko!»

«Es jau arī neko.»

«Tāpēc neplāties tik daudz! Tā lieta ir novecojusi, apsūnojusi, mirusi.» Viestarts dusmīgi, pat pārāk naidīgi saŗauca seju.

«Nav vis, dēls, novecojusi. Tā lieta varētu mirt vienīgi reizē ar mani un to otru liecinieku.»

«Otrs jau sen pazudis bez vēsts!»

Reinis nokrekstēja. «Viņš miris dažiem cilvēkiem, ne Dievam. Es zinu, kur viņš dzīvo. Saprotams, tas liecinieks juku laikos dabūjis citu vārdu.»

«Taisni tādēļ viņš nedrīkst plest muti!»

«Pateicoties vienīgi man. Viņš ir nabadzīgāks par mani. Un tāpēc, lietas labā, to pabalstu. Bet tavs tēvs pat to neņem vērā.»

«Kur viņš dzīvo?»

«Jēkabpilī.»

«Un jūs abi domājat kādreiz sacelties paši pret savu nelaimi? Jāsmejas!»

«Nesmejies vis. Tu vēl esi par jaunu. Katram cilvēkam, kāds arī tas nebūtu, pienāk reiz brīdis, kad jānodod norēķini, Un te nu liels atbalsts ir trūkums.»

Viestarts tvīka. «Ēk, tu laikam esi sasapņojies pārāk! Neko mums neizdarīsi! Galīgi neko!»

«Kuš! Kas tur staigā?»

«Saimnieks lasa avīzes.»

Reinis pielika krūzi lūpām.

«Hm, ak tu būsi sasapņojies par to pilnvaru? Nu, tā lieta ir pārāk skaidra, neapšaubāma. Par to rakstu mums nav vērts pat runāt!»

«Var gan runāt!» Reinis izdzēra pēdējo lāsīti, nosūkādams ūsās iekērušās putas, un tukšo krūzi nolika biedra priekšā. «Ja nu saimnieks vēl nomodā?»

«Labprāt ietu, bet ka nu tu taisies būt suns — »

«Es jau neko.» Reinis blisināja acēles. «Tikai runāju, kā tās lietas stāv. Tu teici, alus esot palievenī?»

«Lai tas būtu tepat namā — neiešu!»

«Kā vēlies, tak nepiemirsti, ka uz Tiltkrāču durvīm rakstāms arī mans vārds.»

«Cik es zinu, tā lieta ir pilnīgā kārtībā! Dokumenti un viss, kā vajag.»

«Nebrēc, neuztraucies, es jau neko nesaku,» Reinis centās nolīdzināt. «Es tikai savā muļķa prātā domāju, ka dokumenti dažkārt nav vēl viss.»

«Nu tad izstāsti, kā tas notika?»

«Vai nu tu nezini, delveris!» Reinis pacilāja alus trauku. «Atnes, un es nemaz pilnu negribu. Tikai pusīti. Varens alus. Aizpērn vienā pagrabiņā gadījās . . . Bet šis jāliek goda vietā.»

Viestarts iecirtīgi vilcinājās izpildīt mudinājumu.

«Un tu nevari, ai nevari, jaunais Tiltkrāču saimnieks! Atnes vienu vienīgu malciņu alus sava tēva draugam! Debesīm jāraud, tad tur es neko nevaru darīt.»

«Ka tu runā par manu tēvu tik ļaunu valodu, pat draudi — lūk, arī es nevaru izpildīt.»

«Es jau sacīju, tas otrs, «mirušais» liecinieks tur sakniebtu muti vienīgi manis dēļ. Saproti, es daru labu jums vēl vienmēr. Kad nu atkal šovasar parādīšos Jēkabpilī, es viņam atdošu visu, cik man būs palicis. Tā. Roka roku mazgā. Ej, palūdz, vēl pāris malciņus! Cik šis prasa par litru?» Reinis izvilka no drīksnainas vestes kabatas sīknaudu.

«Sīkumi! Bet es gribu reiz noskaidrot, kā īsti ar to pilnvaru? Ja tavi vārdi izrādītos pamatoti, patiesi, es būtu ar mieru visdrīzākā laikā nokārtot, t. i. par klusuciešanu samaksāt tev un arī otram lieciniekam Jēkabpilī.»

«Es runāju patiesību.»

«Pierādi.»

Reinis nekavējās: «Iesākumu es nezinu. Tavs tēvs, kopā ar vienu svešu cilvēku, mani atrada krogā. Lieta ļoti vienkārša. Aizgājām pie notāra, blēdīga krieva. Parakstījām, un ar to.»

«Bet uz pilnvaras redzams arī Tiltkrāču saimnieces paraksts.»

«To viņi paši iztaisījuši. Tā gluži nebija, ka tavs tēvs palaistu mūs tukšā. Tos laikos bija liela nauda. Desmit rubļi katram. Tomēr, ja salīdzina ar Tiltkrācēm, kas gan ir desmit rubļi?»

Viestarts piekrītoši pamāja ar galvu.

«Nopietni, tu būtu ar mieru mūs atcerēties? Es jau neko vairāk negribētu, kā mierīgu kaktiņu, kur nomirt.»

«Un tas otrs liecinieks?»

«Arī viņš vairāk nekāros.»

Viestarts paņēma alus krūzi. «Mums derētu tavu draugu apciemot. Redzi, es gribu vispirms ar jums tikt skaidrībā un tikai pēc tam sākšu domāt par Tiltkrācēm. Esi ar mieru? Rīt sēdīsimies Līgatnē vilcienā un aizbrauksim uz Jēkabpili.»

Reinis piekrita.

Mirklī, kad Viestarts vēra durvis, mazliet nočīkstēja arī otras durvis blakus istabā. Reinis, laimes samulsināts, nedzirdēja, toties skaļi uzsauca: «Ja vari — nes pilnu krūzi!»

Ar elektriskām kabatlampiņām rokās trīs cilvēki sastapās priekšnamā.

«Dzirdējāt?» Viestarts apspiesti jautāja.

«Visu. Mums vajadzēja tūlīt apciecināt.»

«Vēl jāsagūsta otrs liecinieks.»

«O, veikli jūs protat. Mēs dzirdējām, viņš kāroja vēl alu. Labi. Tad kļūs vēl vaļsirdīgāks.» Saimnieks lika dēlam atnest. Viestarts pa to laiku pierakstīja namatēva vārdu un lūdza pateikties arī tam aizsargam, kas bija veicis priekšdarbus, paziņodams pa tālruni uz šejieni, lai tādu un tādu večuku aiztur, dod naktsmājas un tā tālāk.

19.

Kā vieglas laivas pār mirdzošu ezeru šūpojās saulpilnās jūnija dienas. Pļavās jau smaržoja siens. Un zaļie dēli atkal pulcējās, lai dziļāk izjustu dzimtās zemes svētumu, saaugtu ar to un smeltos izturību turpmākā aizsardzības darbā.

Pēc 1934. gada maija vēsturiskajiem notikumiem bija sekojis vēl otrs, kas pacēla šīs aizsargu nodaļas možumu. Lūk, Tiltkrāču Ieva bija atguvusi savas vecāku mājas. Un to bija klusībā veicis Viestarts, ar cildenu piemēru sagādādams vienībai slavu un biedrus mudinādams iet cīņā par patiesību, ko glabāja senču pilskalni — pagātne. Tiesa, par vecu noturētā lieta bija it kā no pazemes izcelta.

Liels, varens un krietna darba tikumos nesatricināms spēks gulēja šai zemē.

Par Krišjāni Runku neviens vairs nebrīnījās un nebūtu arī noziegums, ja to sāktu saukāt vectēva vārdā — par «Kriš Ronk». Laimīgā kārtā Krišjānis izvairījās soda, tak viņa dēļ viens cilvēks atkal iekrita postā. Baidīdamies, ka būs jāzaudē arī Migaslīči, viņš bija pierunājis uzticamu kaimiņu, lētticīgu cilvēciņu, pagatavojuši obligāciju. Ļaudis to zināja, nēsāja dažādas valodas. Izdzirdis, ka obligāciju uzskatīšot par fiktīvu, Runka kaimiņš pārcietis tādu dvēseles satricinājumu, ka patlaban viņš vēl ārstējās psichiatriskā slimnīcā. Un nebija cerību, ka nelaimīgais atgūs dvēseles līdzsvaru.

Tur neko nevarēja darīt. Cilvēks nebūtu sodāms par neziņu, bet ne — vieglprātību.

Rietekļi aizgāja uz Kurzemi, kur bija, it kā paredzēdami, īsi pēc jaungada iepirkuši jaunsaimniecību.

Kā zaļie sargi glaudās pie zemes, tā arī Tiltkrāču Ieva, ieiedama pēc nepilniem divdesmit gadiem savā namā, nometusies ceļos un pateikusies Visvarenajam, kas devis spēku labdarim. Lūgusi Dievu asarām acīs, lai ikviena dzimtenes dēla krūtīs kvēlotu šī liesma. Pašaizliedzīgi iet cīņā par patiesību!

Un tagad viņa jau sāka saimniekot. Kaimiņi bija ļoti atsaucīgi. Dāvāja sēklu. Pat aitas un vienu govi. Viņa priecājās un atguva it kā jaunības sparu. Nora beidza ģimnaziju.

«Māmiņ!» Viņas apkampās. «Es vēl neticu!»

«Jātic. Vai tu nejūti, pat gaiss mūs sveicina.»

Nora trīcēja saldās gavilēs. «Bet cik viņam būs jāmaksā?»

«Kā tev šķiet, gluži maz nevarētu būt?»

«Cik šis prasa?»

«Apsolījos Jāņu vakarā nokārtot. Tad te atnāks mūsu labdaris. Lai gan mēs esam vēl nabagi, tomēr tik daudz sagādāsim. Es lūdzu Viestartu, lai viņš uzaicina arī draugus.»

«Šaubos, vai tie nāks.»

«Viestarts teica, būšot visi.»

Nora, pēkšņi kaut ko sadomājusi, aizvēra drūmas acis.

20.

Skaļi gavilējošās liesmās iedegās jāņuguns senču pilskalnā. Jautrām līgotnēm un vaiņagiem rotātām galvām greznojās priekpilni ļaudis. Seno parašu līksmā verda sirdis. Lūk, te nu atkal spilgti izpaudās tas brīnums, kas stāstīja, cik krāšņā vijumā var iešalkties tautas dižgara spēks, dziesmās un līksmā šķilts spēks.

Zaigoja un laistījās aizsargu nozīmes. Augstu gaisā, kā mundras bites, šāvās gaviļnieku balsis, trīcinādamas mežus, un ielejās saplūzdamas ar nakts nomodnieču-griežu rubinājumiem. Tā bija skaistākā dziesma dzīvei, krāšņākie saikļi Dieva līdzības nesējam cilvēkam ar visumu.

Nora nepacietīgi kaut ko gaidīja. Viņa gan laipna un atjautīga iesaistījās ciemiņu pulkā, smējās un čaloja, tomēr savrūp plēnēja tāds nomākts ogļu pavardiņš, un tiklīdz sastapās acis ar otrām, viņa klusu ievaidējās. Pārāk īsa šķita nakts. Tik īsa, ka Nora šaubījās, vai milzīgais brīnums pavisam varēs notikt.

Iztvīka austrumi. Asāk iezīmējās koku galotnes pret debesīm. Sāka trallot cīruļi. Līgotāji izšūpoja uz rokām abas Tiltkrāču saimnieces un atvadījās, solīdamies uz priekšu katrus Jāņus ielīgot Tiltkrāču pilskalnā.

«Bet vecgada vakarus visi pie manis Rijniekos!» Viestarts papildināja.

Aizsargi, it kā ar nolūku sarunājušies, visi aizgāja gar upmalu. Lielākajai daļai tas nebija taisns ceļš, tak ja nu viņi to izvēlējušies, Viestarts neko neiebilda.

«Kā mēs jums spēsim pateikties, tiešām trūkst prāta,» Tiltkrāču saimniece, mājup iedama, ieminējās.

«Es jums tūlīt minēšu vienīgo veidu,» Viestarts, soļodams līdzās, teica. «Tā. Kad tie abi sirmgalvji izcietīs sodu, neliedziet viņiem pajumti mazmājā. Viņi abi veci, cik gan ilgi? Pēc tiesas lēmuma pasludināšanas es to viņiem apsolīju. Noziedznieku sejās tūdaļ uzziedēja prieks. Kā vēroju, viņiem pēc tam nenācās grūti sekot cietumsargam. Dzīvodami Tiltkrāču mazmājā, viņi šo to labu jums pastrādās.»

«Solījusi esmu, mīļais dēls, to pildīšu.» Tiltkrāču Ieva pēkšņi apstājās. «Kur kavējas Nora? — Meitiņ!»

Neatsaucās.

«Būs aizmigusies augšā.»

«Iešu pameklēt,» Viestarts noteica un devās pilskalnā.

«Vai drīkstu kautko jautāt?»

Nora sēdēja pie jāņuguns ogļu drupām. Mazā pelnu kaudzīte ritināja augšup tievu dūmu stīdziņu. Upīte kūpēja, ietīdama tvaika zīdā krastmalas un tālu ielejās izstiepdama sudrabpelēkus sapņus. Saule jau apkampa mākoni. Tas pietvīka kā kautra jaunekļa vaigs.

Viestarts apsēdās zilganās dūmu stīdziņas otrā pusē, viņai iepretī. «Kādēļ jūs palikāt te viena?»

«Nezinu,» Nora, skatu nepacēlusi, atteica. «Un kamdēļ jūs nācāt mani meklēt?»

«Arī es nezinu. Nē, jums vispirms jāatbild noteiktāk manam jautājumam.»

«Tad jūs, savukārt, pateiksit, kādēļ te nācāt?»

«Jā.»

Noras plakstiņi atsedzās. Bet piepeši acis kļuva karstas. Skats no jauna pievērsās zemei. Kvēlā mulsumā trīcēja rokas. «Nekad šis pilskalns man nav bijis tik mīļš.»

«Tam tā vajag būt. Nu atkal viņš pieder jums. Cenšaties saprast šīs vietas vērtību, mīliet arvien dziļāk brīnumu, no kurienes nākusi arī jūsu dzīvība. Vīsimies vītņu vītnēs un celsim augšā pili! Es ticu, ka jūs neliegsit zaļajiem dzimtenes dēliem te pieglausties arī turpmāk, te, kur tik gaišās skaņās izplūst no zemes senču dižgara dziesma.»

Nora klusēja. Tad saņēmās un teica: «Vai drīkstu kaut ko jautāt?»

«Lūdzu.»

«Kas īsti jūs pamudināja uz so labdarību?»

«Pienākuma apziņa, ko nes krūtīs ieslēgtu ikviens aizsargs, katrs krietns tautietis.»

«Vairāk nekas?»

Viestarts saprata. «Hm, nu, varbūt tur ieaudās arī vienas krāšņas dzintara rotas raksts, tak to varētu uzskatīt par notikumu gaitas paātrinātāju.»

Nora iesmelgta piecēlās. «Jā, tad es zinu.»

«Negribu ļaut šaubīties. Un jūs zinātu vēl īstenāk, ja nebūtu aizmirsusi vienu vārdiņu, ko sacījāt jaungada agrā rītā. Tiesa, bezgodis toreiz es biju.»

«Ai, to taču sacīja čigāniete!» Nora vaļīgāk izsaucās. «Pie tam, torīt es biju vēl skolniece. Čigāniete, čigāniete to teica!»

«Bet man jūs bijāt mulsinoši daiļā Nora. Katru nakti mani apciemojāt pilsētā. Tā bija teiksmaina pasaka.»

«Arī patlaban?»

«Vienmēr.»

Nora aizsedza rokām degošus vaigus.

«Bet — — vēl visu es jums nepateicu.»

Viņa satraukta stinga. «Lūdzu. Ai! Nesakiet labāk! Es zinu, tie būs visbraismīgākie vārdi.»

«Nē, tādus nespētu jums pateikt. Man būtu tikai vēlēšanās, lai nākamu gadu ap šo laiku jūs stāvētu aizsardžu pulciņa vidū.»

«Tik vien?»

«Nav maz. Uzdevums ir lielāks nekā daži iedomājas. Mums vienmēr jātur spodra dzimtenes dailes atslēga.»

Viņa nemanot bija satvērusi Viestarta roku. «Skriesim!»

Pretī brāza ziedu smaršas apkampts gaiss. Zaļos krastos iegrauzies strauts dziedāja. Un pasaka pārvērtās īstenībā.

Jonāss Miesnieks

Sateklas Rūsiņš

(Turpinājums.)

Nākošā dienā Sateklas pilī ieradās Cēsu bruņinieku brāļu komturs Bērtulis. Viņš nekad vēl nebij bijis Rūsiņa pilī un bij pārsteigts par tās vareno nocietinājumu, iemezdams aci arī tur, kur Rūsiņš nemaz negribēja.

«Tavi karavīri aplaupot Antinas ļaudis», sacīja Rūsiņš: «te bij bīskapa sūtnis», viņš turpināja, gribēdams palielīties, «vai šie ļaudis aplaupīti ar tavu ziņu?»

«Ar komtura ziņu? Kādas pasakas! Es jau tamdēļ vien neļautu, ka tas bij bīskapa daļā, nē, nē... Bet ko tu uztraucies? Vai tad ļaudīm kāda darīšana, kā m ē s pret tiem izturamies...»

«Bet tas ir tā noticis.»

Komturs nepaspēja atbildēt, jo šai brīdī ienāca Ode, mirdzēdama dzintarā un sudrabā, un karavīrs pēc bruņinieku parauga nolieca pret pirmo reizi skatāmo dāmu celi. Tas bij jo sevišķi jādara tamdēļ, ka aiz namamātes parādījās meitas — verdzenes, nesdamas galdu, apkrautu ēdieniem. Uz galda bij redzamas izceptas trīs vistas — zīme, ka ēdīs tikai trīs personas, — bet tām blakus 50 auti. Kūpēja turpat tikko izceptie pīrāgi, bet ik galda galā bij sakrauti īpašos traukos augļi: āboli, krauši, glomes. Turpat stāvēja skaista krūze un dzeramie trauki. Cēsu Bērtulis nevarēja vien nopriecāties, redzot no krūzes līstam dzidro dzērienu savā traukā. Tomēr vairāk viņa acis kavējās pie Odes. Nevilus raugoties šai «mežonē» vācu komturs, lai gan bij karavīrs, izjuta, ka viņš bij ieradies zemē, kur valdīja kāda liela, senatnīga kultūra: dzintara rotas, sudraba apkalumi, bronza... Un lai gan komturam kabatā bij zelta rokas sprādze, ko bij uzdevis aplikt Odes rokai komtura priekšnieks Rīgas mestrs, tad tomēr Bērtulis to vairs nevarēja izdarīt ar to pašpaļāvību, ar kādu viņš šurp bij atjājis viens no Cēsīm.

Kalpones aizsteidzās tūliņ prom pēc galda ienešanas. Viņi sāka ēst. Lai gan Ode gribēja izrādīties priecīga, tomēr viņas skatiens bij skumīgs. Varbūt tas bij tās acu dēļ, kuras bij gan zilas, bet kurām cauri lauzās lībju acu brūnums. Nē, šīs zemes aristokrati vairs nebij tīrasinīgi, gluži kā Frīzu zemē; bij samaisījušies viena tauta ar otru; bet tāda jau bij aristokratija visur.

Mielasta vidū Cēsu komturs izņēma rokas sprādzi no kabatas. Galvā bij iesitis dzēriens.

«Te būs ciema kukulis» Bērtulis teica. «Tiesa, jūsu rotas, nerunājot par jūsu ģērbu, ir skaistas, bet es drīkstu cerēt, ka šī aproce nesapostīs jūsu daiļumu.» Ode nosarka, bet aproces aplikšanu komturs izdarīja ar to veiklību, kāda piemīt vienīgi karavīriem. Ja vārdi, ko tas bij izteicis, bij bijuši par patētiskiem, tad pati rīcība pilnīgi attaisnoja viņu. Ode nevarēja ne acu novērst no skaistās zelta aproces. Kā tā pieskanēja dzintara kakla rotai! Cik pati roka ar to kļuva skaista!

«Viņi mani uzpērk», konstatēja pie sevis Rūsiņš. «Un tomēr tas ir arī draudzības žests», likās, atbildēja komturs.

«Rītu sapulce!» ziņoja dažas dienas vēlāk Rūsiņam Aivess.

«Jā», Rūsiņš apstiprināja.

«Tu esi tik karstasinīgs, bet tur vajadzīgs apdoms», turpināja Aivess cieti.

«Nav jau vēl zināms, kā izturēsies bīskaps», sacīja Rūsiņš.

«Es turpretī domāju, ka viss ir izlemts», atbildēja Aivess.

«Ko tu gribi ar to teikt? Vai mēs nekas neesam?»

«Nekas, un tamdēļ izlemsim arī mēs, kā rīkoties. Mums ir uz vietas jānostājas vācu pusē.»

«Nē!»

«Neprātīgais! Vilks vilkam acīs nekad nelēks!»

Luces leja atradās netālu no tagadējās Valmieras.

Paradums bij tāds, ka sapulcējās tur visi vīri pilnīgi apbruņojušies. Nonākuši sapulcēšanās vietā, sateklieši atrada jau priekšā lībiešus no Satezeles un letgaļus no Autines. Bij jau priekšā arī Cēsu brāļi. Lībji savām garām sejām un stipri uz priekšu stāvošiem vaigu kauliem izskatījās daudz nopietnāki kā gaļīgie, resnie sakši, apgrieztiem matiem, un Autinas letgaļi.

«Ja mēs nedabūsim taisnību, mēs neiesim rokas klēpī turēt», runāja bīskapa lībieši no Koivas otras puses, kuru virsaitis bij letgals Vesiķis. Letgaļi un lībji dzīvoja ap Koivu pamīšus un nebij nekāds brīnums, ka lībjiem virsaitis gadījies letgals: toreiz skatījās ne uz tautību, bet uz dūšību.

«Ko tad jūs darīsit? Kausaties?» jautāja Autines virsaitis Varidotis. Viņš bij vecs, sirms cienīgs vīrs, garu bārzdu.

Iestājās klusums, un pats Varidotis turpināja: «Viņiem ir mūra pilis, viņi visi iekalušies dzelzīs, no kura lec atpakaļ mūsu šķēpi, tiem ir akmens metamās mašīnas, mūsu dienas, bērni ir skaitītas.»

«Tā var runāt tikai vecs vīrs, ne mēs,» atbildēja Satezeles virsaitis Ase.

«Nē, nē! Kaklus mēs viņu priekšā nelieksim!» viņam piekrita kliedzot viņa ļaudis, rādīdami uz brāļiem, kas, būdami strīdū, turējās savrūp.

«Vai tad Kaupo jau nav noliecis savu kaklu?» jautāja Varidotis.

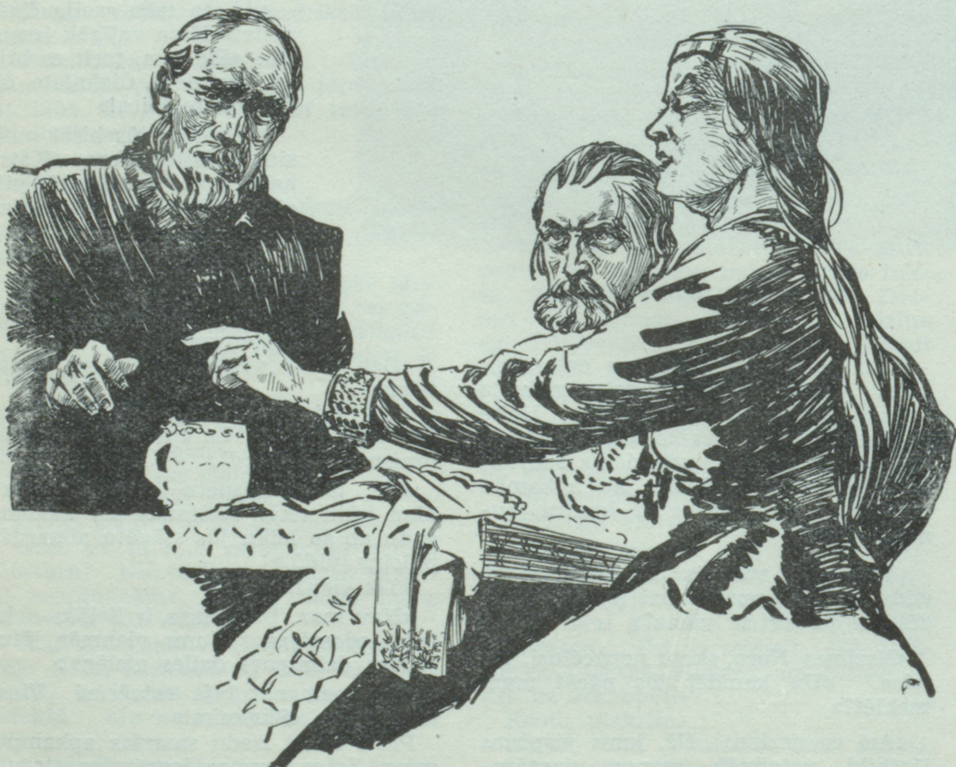
«Neruna par Kaupo!» atbildēja Ase, draudoši paceldams šķēpu. «Nost ar Kaupo!» kliedza Vusiķa ļaudis.

«Klusu!» apsauca kāds Kristus bruņinieku brāļis trokšņotājus.

Rūsiņš pazina, tā bij Cēsu Bērtuļa balss.

«Klusu!» tā pati balss atkārtoja: «bīskaps jāj!»

Vesiķis to dzirdēdams devās pretī bīskapam, Rūsiņš turpretī palika savā vietā. Viņš neredzēja ne balto mēteļu, ne Rīgas bruņinieku, kas, izgreznojušies spalvām, mirdzēja savu bruņu spožumā. «Vai tad patiešām te taisnību viņi nedabūs?» viņš jautāja, domādams par savu brāli Aivesi. Vai nedabūs to ne Autines vīri, ne satezelieši no Toreidas? Viņa acis apstājās palejā, pie tautas. Sateklieši, Autinas vīri, lībji šaipus un viņpus Kaivas, cik liels būtu jūsu spēks, ja jūs būtu vienoti. Tad vis nevajadzētu līdzi spēlēt šo komēdiju, kura nupat sākās... Bet kāds spēks jūs sakals? Nē, nav tāda spē-

Ode nevarēja ne acu novērst no skaistās zelta aproces.

ka... Viss ies tāpat kā gājis: ikvienai pilij savs vadonis, un tā ļaudis klausīs tik tam. Tas ir viss... Nē, nav ko runāt par spēku, neviens jau par to nedomāja, ka lībjiem, leišiem, latviešiem, igauņiem jāsadodas roku rokā. Nē, bet sniedza gan tās pašas rokas pretī ienācējiem, jo tie atstāja par to viņās ozeringus. Bīskaps Alberts, diža auguma vīrs, izskatījās ne tik daudz pēc garīdznieka, kā pēc karavīra un politiķa. Viņš jāja sarunādamies ar Kaupo. No Romas varenības apmātais lībju virsaitis pēc dēla un znota nāves, kas abi bij krituši 1210. gadā pie Imēras, lai gan nosirmojis, turējās vēl stingri zirgā. Viņu redzot, Toreidas lībji nolieca acis, it kā viņi kaunētos, ka tiem bijis tāds ķēniņš... Ka viņš bij nopirkts, kā mazākie virsaiši, viņi neticēja.

Aristokratija nepārdodas.

Un tomēr, kamdēļ Kaupo pameta savu tautu? Kamdēļ viņš sāka pīties ar vāciešiem? Vai tad viņš nesaprata, ka savas tautas nodevēja vārdu viņš nesīs mūžīgi mūžam?

Ko viņš bij atradis svešo ticībā? Drūmi jau no izskata, staigāja viņi kā slepkavas. Esi līksms — viņš bij dzirdējis no bērna kājas. Bēdas — tas bij ļaunums, bet viņi arvienu mācīja: nepriecājies, nedomā par šo dzīvi, bet gatavojies uz nākošo. Nākošo? Vai tad varēja nākošā dzīve būt tāda kā šī dzīve . . . Nekad — tie bij meli! Mūsu gaišās birzis, vai tās nav vairāk vērts nekā viņu mirušais dievs? Bet tomēr Kaupo stāvēja, atmetis savu tautu, kā mūris par tiem! Nē, vēl vairāk, viņš cīnījās pret citiem lībjiem. Es esmu kāvis ugaunus, domāja pie sevis Rūsiņš, bet pats savus letgaļus? Nē, nekad, un tur, lūk, starpība starp mani un viņu.

Pa to laiku bīskaps Alberts un viņa pavadoņi bij nokāpuši no zirgiem, un Rūsiņš skaidri dzirdēja, ka bīskaps Alberts, paceldams sutānu*), zem kuras atmirdzēja bruņas, jautāja:

«Kamdēļ nav nolikts tāds pat krēsls Raceburgas bīskapam Filipa kungam, kā man?»

Noliektām mugurām brāļi — kalpotāji taisnojās, ka viņiem neesot bijis zināms par viņa eminences Raceburgas bīskapa ierašanos.

«Ak jūs muļķi, kā jums nekad nav gala!» izsaucās bīskaps Alberts. Patiesībā viņš jau nebij gribējis ņemt līdzi šo karstās putras strēbēju, bet vai tad tie nevarēja saprast, ka Filips pats gribēs bāzt iekšā degunu, kur vien tikai varēs.

Nosēdinājis pa labi Raceburgas bīskapu, Alberts uzaicināja Kaupo nosēsties sev pa kreisi.

Tad iznāca priekšā viens no brāļiem kalpotājiem un sauca:

«Viņa eminence bīskapa kungs lūdz zemes virsaišus!»

No ļaužu pūļa izvirzījās Rūsiņš, Vesiķis, Varidotis.

«Kur ir Ase», jautāja bīskaps.

«Ase paliek savējo vidū!» atbildēja kāds lībs.

«Kamdēļ tu nenāc?» jautāja bīskaps, vērdamies Asē.

«Manā vietā no mūsu tautas pie tevis, bīskapa kungs, sēž jau Kaupo!» atbildēja reizē dzēlīgi un reizē glaimīgi Satezeles virsaitis.

Raceburgas Filips, to redzēdams, nenoturējās un šņāca:

«O, jūs, ar neticīgo sirdi un cieto seju un glaimus runājošo mēli, kad jūs atzīsiet jūsu Radītāju?»

Pa to laiku ļaudis dūca kā bišu strops.

Te piepeši atskanēja sauciens:

«Bruņinieku brāļi apgāna svēto Luces leju!»

Izcēlās liela kliegšana un troksnis. Daži skrēja uz birzi, kas zaļoja starp Autinas - Luces upi un Koivu, citi sagrāba priesteri, kas bij atnācis līdzi ar bīskapu, gribēdami to sasaistīt un paturēt kā ķīlnieku.

«Vīri», to redzot iesaucās Rūsiņš, «vīri, kur jums ir prāts? Mēs esam šurp nākuši nevis ķildas celt, bet tās izbeigt. Tas ir kauns visiem letgaļiem! Mieru!»

Luces lejā bija atrasts milzīgais peregrīns Heince, kas toreiz ceļā uz mājām no Ugaunijas nositis mātes acu priekšā bērnu. Kamēr bij jānotiek apspriedei, sākās pratināšana.

«Ko tu tur darīji?» bīskaps jautāja.

Perigrīns ņirgājās un sacīja: «Es tur tos krūmos biju aizgājis savās darīšanās».

«Važās!» pavēlēja bīskaps.

Kādreizējo tēva slepkavu gan ieslēdza važās, bet, aizveduši gabaliņu, kalpotāju brāļi to pret dzeramnaudu atlaida.

Nakti pavadīja turpat, kurinot ugunis. Vāci salīda teltīs. Nākošā dienā sākās apspriešanās no jauna.

«Kādu gandarījumu tad jūs prasāt par to, ka brāļi, nezinādami ko dara — o, muļķu nekad nav trūcis — bīskaps atkārtoja vakarējo izteicienu — apskādējuši jūsu bišu kokus un laukus?»

«Nav tas vien», kliedza pretī lībji: «Viņi aplasa mūsu zēnus, kad mēs atstājam tos ganībās pie zirgiem.»

«Mums bij reiz druvas», runāja Autīnas letgaļi, «viņās auga skaisti pūri, bet ej tagad paskaties: izmīdīti tie tur stāv kā postaža. Un nav viņi tikai laukus, bīskapa kungs, apskādējuši, — viņi ir tos paņēmuši, it kā tie būtu viņu arti . . .»

«Vai nu tie māk art?» kliedza Vesiķa ļaudis: «Viņi zina tikai ķert, grābt, nosist! Nevienas bitītes vairs jūs neatradīsat stropos . . . Laupītāji!»

«Kur tad tās?»

«Kur? — aprijuši šūnas kopā ar mazuļiem!» kliedza lībji.

«Pareizi! Pareizi!» atskanēja no visām pusēm. Ļaudis viļņojās kā jūra. Kliedzienus pavadīja vairogu dauzīšana. Nelieši! Salašņas!

Te piecēlās Kaupo.

Mirkli valdīja klusums.

«Kamdēļ jūs tikai apsūdzat?» Kaupo sacīja. «Jūs visi esat redzējuši mūsu kunga bīskapa piemīlību, vai jūs arī paši neesat ko darījuši, ka tā pret jums Cēsu bruņinieku brāļi izturējušies?»

«Mēs esam aruši zemi un kopuši savas bišu saimes, nekā cita mēs neesam darījuši», atskanēja kā no vienas mutes.

«Nu, nu, padomājiet vien, vai arī jūs neesat kāvuši brāļus. Es esmu gatavs jūs aizstāvēt, lai jums tiktu atvieglināti jūsu kristietības pienākumi, bet arī jums no savas puses ir jāapsolās paklausīt mūsu kungu bīskapu pavēles.»

«Ko nu citu Kaupo var teikt?»

«Nost ar viņu! Nost! Mēs citādi nebūsim mierā, kamēr viņi visi ar savu Kaupo aizlasīsies!» brēca autinieši.

«Pareizi! Lai vācas prom! Nodevējs!»

«Kliedzat vien, kliedzat vien: gan jūs ar sabiedētu sirdi un apkaunotu prātu dosiet ķīlniekus», sacīja Kaupo, nespēdams pārkliegt troksni.

«Nemaz! Mēs cīnīsimies, varbūt mūs apkaus, bet mēs nelocīsim kaklus viņu priekšā. Mērs ir pilns. Mēs nekā cita negribam, lai tikai ņem savas skrandas un aizvācas!» kliedz letgaļi, sizdami vairogus.

To nu Raceburgas Filips vairs neizturēja. Viņš uzlēca kājās un brēca, purinādams stolu*): «Ak, jūs, odžu dzimums! Kā jūs varēsat attaisnoties tā kunga priekšā, nesdami vienmēr sevī neticības žulti! Nebrēcat. Tas, ko brāļi ņēmuši, tiks atrēķināts ar desmito tiesu.»

«Mēs gribam atpakaļ savus laukus! Savas bites mēs gribam atpakaļ!» atgaudoja pretī autinieši un satezelieši. «Ar desmito tiesu nemaz to nevar atrēķināt. «Savus zēnus, savus zēnus mēs gribam atpakaļ!» Atkal dārdēja vairogi.

Piecēlās bīskaps Alberts. Viņš mirkli klusēja, bet tad, redzēdams, ka viļņošanās drusku mitējusies, sacīja gluži mierīgā balsī: «Mēs esam dzirdējuši, ko saka aizskārtie.» Tad, pagriezies pret Cēsu bruņinieku brāļiem, viņš turpināja: «Ko jūs teiksiet sev par attaisnošanu?»

«Jā, to arī mēs gribētu zināt!» piekrita mestra vietnieks Rūdolfs, kas bij še ieradies no Rīgas līdz ar bīskapu Albertu.

«Es nu nezinu, vai mums nav jāatbild tikai kapitula**) priekšā,» ierunājās, stāvēdams savējo vidū, beidzot Cēsu Bērtulis.

«Nē, jums ir jāatbild kā kapitula, tā bīskapa kunga priekšā», sacīja mestra vietnieks. «Runājat!»

«Ko nu, kungi», ierunājās milzīgais peregrīns Heince: «tās visas ir pasakas: par parādu brāļi paņēma laukus.»

«Skatāties!» ļaudis sāka, to dzirdot, kliegt: «viņš jau ir svabads; tas vācu baroklis!»

«Lai runā pats komturs!» mestra vietnieks sacīja uz bīskapu.

«Tā jau bij kā stāstīja Heince», Cēsu Bērtulis atbildēja: «Viņi ņēma no mums dzelzi, ņēma kaļķu javu un nevarēja samaksāt.»

«Tie ir salti meli!» atskanēja no visām pusēm: «Mēs neesam tik kā melns aiz naga ņēmuši uz parādu!» Sākās atkal vairogu sišana.

«Vismaz man tā stāstīja», atbildēja komturs, paraustīdams plecus.

Bīskaps Alberts lika atsaukt notikuma aculieciniekus. Tie nebij neviens cits, kā tie paši trīs bēgļi, ko bij tai naktī Rūsiņš licis ielaist savā pilī. Cik toreiz viņi bij runīgi, tik tagad tie bij kūtri uz to. Viņi patiesībā nekā nezi-

*) Katoļu garīdznieka drānu gabals.

*) Katoļu garīdznieka drānu gabals.

**) Ordeņa brāļu gada sapulce, parasti sanāca Cēsīs; savā ziņā parlaments.

not, varbūt arī esot bijuši parādā bruņinieku brāļiem. Tā tie ņurdēja.

«Nožēlojamie!» Rūsiņš viņos skatīdamies domāja: «vergi, kuŗus var nopirkt, bet ne svabadi letu un lībju ļaudis.»

Pa to laiku jau bij ņēmis vārdu atkal Alberts.

«Jūs esat dūšīgi vīri», viņš sacīja, griezdamies pie lībjiem un letgaļiem: «jūs aizstāvat kā pienākas savas tiesības. Visas manas cerības ir uz jums! Es ticu, jūs būsit ne mazāk dūšīgi kaŗotāji par godu Jēzus svētai mātei Marijai. Bet jūs neesat vien dūšīgi, bet esat arī saprātīgi. Jūs sajēgsiet, ka tas, kas pieder Cēsu brāļiem, ko jūs tiem esat pēc neapšaubāmām liecībām (jūsu pašu cilvēki to liecināja!) iekīlājuši par saviem parādiem, neatmaksādami tos, — nevar vairs piederēt jums. Tamdēļ es lieku priekšā vienoties tā: letgaļi un lībieši saņem atpakaļ savā īpašumā bišu kokus (tajos vairs nav nevienas saimes, atskanēja no visām pusēm, bet Alberts likās to nedzirdam), bet Cēsu bruņinieku brāļi patur laukus!»

«Tā ir vislielākā bezkaunība!» nevarēdams izturēt, iekliedzās Rūsiņš. Viņš bij turējies, turējies, bet vadzis bij nu pilns. Tā ir vislielākā beskaunība! Viņš atkārtoja.

Sacēlās vispārējs troksnis. Pie Rūsiņa pieskrēja Cēsu Bērtulis, bet Rūsiņš atstūma to. Kā pērkoņa dārdieni iegrāvās vairogu sitieni.

«Vai tu esi tas taisnais mācītājs?» sauca pa to laiku Ase, pielēcis pie bīskapa Bertholda. Viņa acis zvēroja.

Raceburgas Filips pasauca Heinci.

«Skaties!» Filips norādīja vispārējā jūklī Heincem uz Rūsiņu: «ievēro to vīru, un kad ir laiks, padari to aukstu. Par to tu dabūsi veselu sauju ozeringu. Viņš izjauca visu!»

«Lībieši, letgaļi, vai jūs esat akli. Ne jūsu dvēseles tiem rūp, bet jūsu lauki. Minat šķēpus! Minat šķēpus!» Ase kliedza no visa spēka, kratīdams savu roku kā kaulą nūju (tā viņam bij nokaltusi.) Viņa mati plīvoja vējā.

«Taisnība! taisnība!» atkliedza savam virsaitim lībji, lekdami uz saviem šķēpiem, kamēr sakaltusē Ases roka lēkāja pa gaisu pati kā šķēps.

«Mēs zvēram dzīvot vai mirt ar jums kopā, lībji!» atbildēja, tāpat mīdami savus šķēpus, leti. «Zvēram! Zvēram!»

Uzkāpis savā zirgā, Rūsiņš, lai gan skumjš, uz ātru roku sarīkoja kaŗa ļeju: sitās šķēps pret šķēpu, sitās vairogs pret vairogu.

Bīskaps Alberts, to redzēdams, lika sedlot zirgus: jo te nebij nekā vairs ko darīt — bij skaidrs: cīņa bij pieteikta, bet viņš nebijās: noslēgtais miers ar ugauņiem solīja labas sekmes.

«Gan jūs ar sabiedētu sirdi un apkaunotu prātu dosiet ķīlniekus,» sacīja Kaupo.

Uz kauju.

No pils uz pili pa rudens krēslu gāja sūtņi; tie nāca no Toreidas lībjiem, kas arvienu bij bijuši uzaicinātāji uz kopēju uzstāšanos pret krusta kaŗotājiem. Sūtņi nāca pie lielvārdiešiem, pie saliešiem, pie Autīnas ļaudīm, pie satekliešiem, un tie piekrita viņiem. Sevišķi karsti bij Lielvārdes un Salas lībji.*) Lai pilīs būtu barība, sāka novākt vēl ne visai gatavos labības laukus. Labību pļāva sirpjiem.

Rūsiņš bij kā spārnos. Viņš allaž bij alcis kaŗa gājienu, lielāku darbu kā parastie. Viņš bij dzimis kaŗotājs.

«Viss līdz šim ir gājis nepareizi, viss!» viņš runāja, kamēr Ode slīka asarās. Viņa bij redzējusi tik daudz posta, kad tēva pili bij ielenkuši krustnešu un zemgaļu savienotie spēki. Un pēc tam sērgas! No pieciem Dabreļa bērniem, viņa vienīgā bij palikusi dzīva. Pēc brāļiem un māsām bij mirusi māte no bēdām, bet pats Dabrelis atkal no sērgas. Vai lai atkal viņa piedzīvo to pašu likteni pie saviem bērniem, ko viņas tēvs bija piedzīvojis pie saviem? Nē. tad labāk gals!

Pilij dzina no svētām eglūņām baļķus, ko taisīt vēl vienu aizsarga sienu gar upi, kas nebija nekāda dziļā. Rūsiņš cauras naktis sekoja darbiem, jo Sateklas ļaudis bijās rīkoties tik atklāti, kā lielvārdieši, kas to darīja gaišā dienas laikā, turpat fogtejas**) pārvaldnieka acu priekšā. Nebij jau nu tā, ka Rūsiņš neredzētu Dabreļa meitas asaras (Odi Rūsiņš bij apprecējis būdams atraitnis), bet vai nu šādā mirklī, šādās dienās, kad lībju gals, letu gals, letgaļu, tālavu gals taisījās sacelties, varēja to izrādīt. Nē, to viņš nedrīkstēja.

«Bet kamdēļ tad tu slēdzi draudzību ar Cēsu Bērtuli?» jautāja Aivess: «Vai tu nezini, kas draud vārda lauzējam?»

Cēsu Bērtuli? Vai tad Rūsiņš rīkojās pret viņu? Nē, viņi varēja būt tāpat draugi, kā tos laikos, kad gāja kaujās pret ugauņiem plecu pie pleca.

«Nekad!» atbildēja Aivess.

«Nekad!» atbalsojās paša Rūsiņa krūtīs.

Tad Sateklas virsaitis sacīja: «Un ja arī tā būtu, tad tomēr es iešu šo jauno ceļu; mēs tikai aizstāvamies, mēs neuzbrūkam. . .»

«Neviens te nav nācis virsū. Tu pats dodies postā!» atbildēja Aivess.

«Ak, ko tu saki! Cik ilgi, kad pienāks mūsu kārta! Vai tad nav tā gājis? Vispirms Daugavas saliešus, tad Rīgas lībjus. Ak, ak! Es visu paredzu! Posts un nelaime ir nākusi pār mums!»

«Es nezinu, kad mēs būtu kaŗojuši ar brāļiem», priecīgi teica Aivess: «Kā tur var runāt par kādu nomākšanu?»

«Tad mēs tagad kaŗosim!» atbildēja stingri Rūsiņš. «Palīdzi, Pērkon, mums!» viņš kliedza.

«Grūd vien nelaimē mūs visus, grūd», raudādama sacīja Ode. «Par

*) Lībji, kas dzīvoja uz salas Daugavā, pie Ikšķiles.

**) Fogteja: zināms apgabals, apriņķis, ko pārvaldīja fogts.

daudz labi jau ir gājis! Par daudz labi!»

«Vai tad tev, Ode, tava dzimtene tik drīzi aizmirsusies?» jautāja Rūsiņš, pagriezies pret sievu. «Tava dzimtene?»

«Dzimtene? Te nevar būt runa par dzimteni, bet par tavu paša bērnu likteni! Par Radagaisa un Dzintaras dzīvību!» Ode iegaudojās kā vilcene.

«Ode,» sacīja Aivess: «tā nu tīri nebūs, kā viņš iedomājies. Es izziņošu pulku. Tad mēs parādīsim viņam! To es saku. Pils kungs ir pulks, ne viņš...»

Mirkli Aivess klusēja, tad pagriezies pret Rūsiņu, teica: «Varidotis runāja patiesību. Frīzi, gotlandieši, sakši, pat dāņi — visi nāk šurp. Ko tu esi sadomājis, to var tikai traks.»

«Ko tu zaudē?» grūtsirdīgi atbildēja Rūsiņš: «Manā vietā dzīvosi tu!»

Lejā pa to laiku pie upes iekvēlojās ar jaunu sparu ieroču darbnīcas plēšas. Zem pils bij apavu darbnīca. Tur tos šuva cauras naktis. Kad sanāks āres ļaudis, gan vajadzēs i zobenu, i kurpju. Austuvēs šaudījās atspole. Šūdamas kaŗa vamžus un vērpdamas kaŗa autus, meitas un sievas dziedāja:

Zīle dzied, zīle dzied
Brāļa nama galiņā.
— «Tec, māsiņa, klausīties,
Kādu vēsti zīle nesa?»
— Zīle nesa tādu vēsti —
Bāliņam kaŗā iet;
Bāliņam kaŗā iet
Nepuškotu cepurīti.‹
«Tec, māsiņa, dārziņā,
Pušķo brāļa cepurīti. —»
Dziedādama appuškoja,
Raudādama pavadīja.
— Raud, māsiņa, vai neraudi,
Vairs tu manis neredzēsi!

Par deviņas vasariņas
Pārnāks mans kumeliņš.
Paprasaiti kumeļam,
Kur palika jājējiņš?
— Tur palika jājējiņš,
Kur guļ vīri kā ozoli,
Kur guļ vīri kā ozoli,
Kur zobenu sārtiem kṛauj,
Kur zobenu sārtiem krauj,
Kur cepures kaudzēs met,
Kur cepures kaudzēs met,
Kur asiņu upe tek,
Kur asiņu upe tek,
Kur kauliem tiltus taisa . . .
Tur staigā dievu dēli,
Dvēselītes lasīdami,
Atradusi dvēselīti,
Ietin baltā villainē,
Ietin baltā villainē,
Ienes svētā paēnā,
Ienes svētā paēnā,
Gulda dievu šūpulī.

Vienmuļīgi, gaŗi un skumji atskanēja dziesma rudens vakarā, ka pat Ranapura sāka gaudot. Tikai ceplī gaiši, jo gaiši sprēgādamas dega rožainas priežu šķilas. Bērni, vēl īsti nesaprazdami gatavošanos kaŗam, spēlējās ar kaķīti uz grīdas, bet Ode, mitrām acīm raudzīdamās, domāja par to miera pilno dzīvi, kas taisījās izgaist ... O, viņa zināja, ko nozīmēja kaŗš . . .

Sazināšanās nolūki starp sazvērniekiem kļuva zināmi Lielvārdes fogtejas pārvaldniekam. Noķerts bij kāds no sūtņiem, un pēc vairāk stundu ilgas spīdzināšanas, tas visu bij izstāstījis. Fogts tomēr neizrādīja, ka viņam kas būtu zināms. Noķertais pazuda, bet vecākajos aicināja uz mielastu. Tur tos apdzirdīja un pēkšņi uzbrūkot, sakala važās. Važas jau nebij ļaunākais, ļaunākais bij, ka pieprasīja kā ķīlniekus bērnus. Ar to pašā dīglī sacelšanās bij likvidēta. Bez saimnieka palikušo Lielvārdes pili (vecajie smaka Rīgas pagrabos) nodedzināja.

«Vai es nesacīju, ka viss kļūs zināms, ka nekas neiznāks . . .» gavilēja Aivess. «Ak tu, muļķi!»

«Ja izpostīta Lielvārde, vai vēl nestāv Satekla un Satezele?» atbildēja pretī Rūsiņš, tad piebilda: «Toreidas lībji ir bagāti un stipri!»

Aivess, redzēdams, ka Rūsiņš ietiepjas un grib pievienoties Toreidas lībjiem, izsūtīja ziņnešus, lai sanāktu kopā Sateklas pulks. Tai ņēma dalību tikai pilntiesīgie — meliores viri, — sievas, bērni, vergi bij izslēgti; Sateklā pie pulka nepiederēja arī Rūsiņa kaŗa draudze kā atkarīga no virsaiša. Tautas pulkā Rūsiņš stāvēja viens.

Salasijās pulks dievu kalnos. Tie visi bij ģimenes galvas, kuŗiem ikvienam bija «sava sēta», neatkarīgi vīri. Tikai daži sava vecuma dēļ ņēma pulkā dalību bez «sētas». Tāds «runas vīrs» bij arī Gādiņš. Pakalne, kur tagad stāv Raunā brīvības piemineklis: sieviete pie arfas — bij pilna ļaudīm. Gaisā valdīja nemitīga ŗūkoņa.

Kur nosvērsies pulks, lūk, bija jautājums: vai ar vāciem vai pret tiem, vai pavisam atturēsies?

Rūsiņš nolika melno ozolu pakājē gaili, maizi, alu.

«Dzidrie ūdeņi, lapotie koki, zaļie zāļāji, viss izteic dievības tuvumu, viņa esību!» dziedāja no birzs iznācis zīlnieks (viņam tur bij kāda ala patvērumam no lietus un negaisa — templis skaitījās visa birzs).

(Turpinājums sekos.)

Prof. Dr. L. Bērziņš

Varoņgars dzīvībā un nāves ēnā

Astoņpadsmitais gadu simtenis atrada latviešus sevišķi nospiestā stāvoklī, kur tautas īstais gars nevarēja izpausties savā daudzveidībā. No šiem laikiem tad ir uzglabājušās atsauksmes, kas latviešiem varoņgaru pilnīgi noliedz. Tā Hipeļa slavenajā romānā Lebensläufe (Dzīves gājumi) tiek apgalvots, ka latvietis var lepoties tikai ar zāļu vaiņagu, ja daudz, tad ar vaiņagu, kas pīts no vārpām. Par lauriem un slavas vaiņagiem nebija nemaz runas. Šis vienpusīgais uzskats pastiprinājās vēl vairāk, kad pati tautas dziesma sūdzējās par laikiem, kur

Kurzemniekus kaŗā dod,

jo mūsu Kronvalda audžu tēvs Katerfelds pazīst dziesmu, kas tā skan :

Vaidēt vaida Kurzemīte:
Kādi laiki atnākuši!
Tādi laiki atnākuši:
Kurzemniekus kaŗā dod!

Bet iešana uz mūžu krievu kaŗapulkos, kur kareivis nebaudīja cilvēka tiesības, un viņa sieva bij likumīgi pielīdzināma atraitnei, šī iešana nevienam nevarēja modināt prieku un sajūsmu, bez kuŗas īsta varonība nav domājama. Tāpēc tad arī tai laikā sāka ieviesties žēlabainas rekrūšu dziesmas, kā, piem.:

Sniga, sniga Rīgā sniegi,
Jelgavā balta krusa,

pie kam izrādās, ka runa nav ne par krusu, ne par sniegu, bet par asarām.

Pēc šādām liecībām varētu tiešām spriest, ka latviešiem vīra drosmes nav ne pavisam. Bet no seniem laikiem, kad latvieši, dzimteni aizstāvēdami, paši rīkoja savus kaŗa gājienus, ir uzglabājies arī kāds mazums dziesmu ar noteiktu varoņgara izpausmi. Tā, piem.:

Labāk mani kaŗā kāva,
Ne celiņa maliņā:
Māsiņai liela slava
Kaŗā kauta bāleliņa.

Kā redziet, te ieskanas arī slavas moments, kas allaž pavada lielus darbus. Arī vēlākos laikos, kad latviešu politiskā patstāvība ir nomākta, pagadās vēl novērot, ka latviešiem arī kaŗa laukā ir savs tikums un savs lepnums. Par tādu lepnumu, kas ir pat uzpūtīgs, runā kāda 17. g. s. uzrakstīta dziesma:

Kaŗavīri pārgājuši,
Staigā, purnu uzmetuši.

Acīmredzot, Kurzemes dēli, arī savus zobenus cilādami tais ķildās, kas dalīja Vakareiropas zemes, apzinājās savu nozīmi. — Un tiešām, dažā sadursmē latvietim bija it ievērojama loma, tā Kraukliņš aizveda zviedrus krieviem aiz muguras un tādā kārtā palīdzēja zviedru pulkiem sakaut krievus pie Narvas. Arī citās kaujās zviedru laikos latviešu ieročiem bija liela nozīme.

Krievu laikos un dzimtbūšanas apstākļos varonības impulsi, protams, tika ārkārtīgi vājināti, tomēr ne gluži izdzēsti. Kā «mūžam nerimst varoņu gars», to jau pārāk gaišā veidā ir pierādījis pasaules kaŗš. Bet atsevišķos gadījumos jau arī agrāki pierādījās, ka latvietis prot ar dzīves grūtībām pašaizliedzīgi cīnīties, vajadzības gadījumā arī nāvē dodoties. Sniegšu te uz vecu liecību pamata ziņas par dažiem tamlīdzīgiem gadījumiem.

Vispirms mums jāapstājas pie latviešu jūrnieka, kuŗa varonība uz mums runā vēl tagad pēc 132 gadiem. Pašķirstot Wöchentliche Unterhaltungen, atrodam tur 1805. g. beigās šādas ziņas:

«Šausmīgais orkans, kas 24. septembrī plosījās ar nedzirdētu šausmību, daudzus kuģus sadragādams un cilvē-

kus un mantas gremdēdams jūŗas dibenā, pameta savas briesmīgās darbības pēdas arī Dundagas un Kolkas raga krastā. Pēc puslīdz skaidras dienas orkans izcēlās piepeši, viņa tuvumu ne jausmās neparedzot. Vecā pils Dundagā, kas tik ilgi bija spītējusi laiku vētrām, tagad, vareno gaisa bangu apskalota, likās trīcam un grimstam. Vienā acumirklī vislielākie koki bija izgāzti no saknēm; jumta dakstiņus orkans mētāja kā vieglas lapas rudenī; katrs cilvēks sastingdams gaidīja, kādas būs sekas šim briesmīgajam dabas skatam. Tā orkans trakoja visu nakti, un tikko svīda rīta gaisma, kad kāds zemnieks, aiz bailēm gandrīz valodu zaudējis, no krastmales mājām krizdams klupdams skrēja uz pili un sauca: krastmalē redzot kuģus uz sēkli izdzenam, daudz tādu kuģu, un pa augstajām bangām visās malās līgojoties līķi, noslīkuši zirgi un kuģu drupas uz krasta pusi.» — Amata vīri nu steidzās cietējiem palīgā. «Bet ceļu visur apklāja krituši koki, un nebij ko domāt, ka krastu varēs sasniegt zirga mugurā. Orkans plosījās bez mitēšanās. Krusa un lietus mainījās viens ar otru, metot no augšas dziļumā otru jūŗu.

Pie Irbes ciema pamanīja vispirms kādu kuģi, kas atradās no krasta 2—300 soļu. Priekšdaļa bij jau pilnīgi iegrimusi ūdenī, tikai pakaļgals vēl pacēlās virs ūdens, un uz tā redzēja cilvēkus, kas izstiepa rokas, un kuru skaļās vaimanas pārkliedza pat brīžam vētras kaukšanu. Glābšana še likās neiespējama. Visi solījumi, visi pamudinājumi, ar kuŗiem mēģināja ierosināt krastmalē sanākušos zemniekus, palika bez panākumiem. Visi brēca: braukt jūŗā tikai divi soļi, tad mūsu laivas ir apkārt un mēs slīkstam nost!»

«Bet kas ir neiespējams varonībai, ko pavada cilvēkmīlestības svētās jūtas? Ķesteris Fricis, latvietis un privātmuižas Dundagas dzimtcilvēks, kas līdz tam bij mierīgi, iekš sevis iegrimis un klusēdams noskatījies briesmīgajā scēnā, tagad kā pārdabīgu jūtu ierosināts uz augstākiem darbiem, iznāca svinīgi no zemnieku vidus un teica: Es tās nabaga dvēseles glābšu vai miršu. Kas man nāks līdz? Es iešu pa priekšu, sauca šis cēlais vīrs. Viņa piemēram bija panākumi, pieteicās vēl pieci. Jūŗā izstūma zveju laivu. Krietnais Fricis satvēra stūri ar to varenības mieru, kas gan zin vērtēt mērķi, cik tas liels, bet nevis briesmas, cik tās lielas. Likās, ka lielie viļņi, kas pretim brāžas, laivu apklās vienā acumirklī. Krastā stāvētāji aizklāja seju: viņi ir pagalam! Tomēr nē, cilvēces ģenijs, kas glabāja savu svētnīcu latviešu sirdī, līdzināja uzvandīto ceļu viņu priekšā. Zvejnieku laiva šķēla putojošās bangas, sasniedza kuģi un uzņēma 9 cilvēkus, ar kuŗiem laimīgi nonāca malā. Krietnais Fricis bez vilcināšanās devās atkal braucienā un izglāba no šī kuģa, kas bija ķeizariskais transporta kuģis ar kazākiem, kad neviens viņam negribēja sekot, tāpēc ka bija no pūlēm nokauseti — izglāba viens pats visus cilvēkus, kas uz kuģa vēl bija atlikuši, skaitā 17. Visus citus bija bangas aizskalojušas, vai viņi bij galu dabūjuši briesmīgās nakts slapjumā un aukstumā.» Šo notikumu atstāstījis, autors piemin arī vēl, cik varonīgi izturējušies uz dažiem kuģiem paši kuģinieki, un slēdz tad savu vērtējumu šādiem svinīgiem vārdiem: «Briesmīgs bija orkāns, šausmīga bija viļņu trakošana; bet dabas uztraukumam cauri spīdēja silts neapgānītas cilvēcības saules stars.»

Tiktāl stāsts par varonīgo Frici, kas tad arī vēlāk tiek pelnītā kārtā godināts. Bet taisni jūŗa ar savu nesavaldāmo dabu prasa no cilvēkiem jo lielāku paššsavaldīšanos un pašaizliedzību. Vecie raksti vairākkārt dod liecības, kur nāves briesmās latviešiem šīs pašaizliedzības nav trūcis. Tā, piem., L. Av. 1824. g., stāsta par tādu gadījumu Engurēs.

«Izgājušā vasarā divi labi cilvēki no Engures ciema zvejas labad uz Dundagas jūrmalu zēģelēja, šie bija Rūsa saimnieka brālis Mārtiņš un māju meita Anne. Jau Mērsragas ragam gaŗāmbraucot, stipra vētra tos piepeši aizņem un apmet to laivu; tie divi cilvēki, cik varēdami, turas pie zēģelēm un pie laivas dibena. Loģa saimnieks Miķelis un Caurnansa Kārlis ar lielu pielādētu malkas laivu, labu gabalu no tās vietas, vēja labad guļ priekš enkura. Tik kā to noti ieraudzījuši, abi iekāpj tai mazā laiviņā, ko lieli laivinieki mēdz ikreiz līdzņemt, un pieir klāt, bet ak vai! Tā laiviņa par mazu abus uzņemt. Nu saka Rūsa Mārtiņš, kam tomēr sieva un bērni bija mājās palikuši: «Žēlojiet, mīļi, un glābjiet visu papriekš to meitu, jo tai spēks pietrūks turēties: pēcāki, ja variet, glābjiet ir mani!» Kā tas to teica, tā tie darīja, un Caurnansa Kārlis saņem to meitu un iecel ātri mazā laiviņā un steigdamies, pie malas nobraukuši, tūdaļ dodas atpakaļ ir to vīru izglābt. Dievs šiem žēlīgiem glābējiem palīdz, un viņi ir Mārtiņu dzīvu un veselu pie malas atved. Tīkli un tās citas lietas, kas Dundagā pie pārtikšanas bij vajadzīgas, to, zināms, jūŗas viļņi paņēma, bet slavēts lai ir Dievs, kas nāves briesmās labsirdīgus cilvēkus piesūtīja. Tie tiešām teicamu slavu priekš visas draudzes un priekš visiem, kas to dzird, pelna. Gods Dievam, ka nekās vidus nav tukšs pie labiem cilvēkiem!» (= nav bez labiem cilvēkiem).»

«Latv. Av.» 1828. g. 19. numurā lasām:

«Pēka Jānis no Būdendīkas pagasta ir tas vīrs, kuŗa godu tagad jau visa Krievuzeme no avīzēm pazīst, un kas arī mūsu avīzēs dārgi pieminams ir. Jo mūsu augsti cienīts ķeizars šo Pēka Jāni nevien ar goda zīmi pie krūtīm nesamu puškojis, bet arī 500 banko rubļus tam ir iešķiņķojis, par to, ka viņš viens pats triju cilvēku dzīvību glābis ir. Klausaities, mīļi lasītāji, kā tas noticis:

Septītā padesmitā oktoberā, pērnajā gadā, 4 Būdendīkas vīri, Jēča Miķelis, Jēča Sīmans, Zeltiņa Jānis un Tapiņa Niklāvs, rītos agri, pie lēna laika ar laivu jūŗā iegāje savus vadus apraudzīt un mencus kaut. Līdz pusdienai palika laiciņš labs, bet tad uz reizi, vējš sāmelī iegriezies, tik stipri ņēme pūst, ka vīri vairs nevarēja ar irkliem laivīņu valdīt, un ka jau viens vilnis pār otru tanī iegāzās. Gan nabadziņi visā spēkā darbojās, pie masta tapt, bet tiem nelaimējās: jo no lielas vētras bangas viņu laiva tape gluži apgāzta, un visi četri jūŗas dziļumā nogrime. Tapiņa Niklāvs acumirklī pazude, un vairs netape redzēts, līdz kamēr viņa līķis 24. novembrā tape pie malas izmests, bet tie citi trīs nenoslīke, un pie viņu laivas andrus pieturēdamies, no bangām mētāti, pēc palīga brēce. Ap to pašu laiku Pēka Jānis pie sava brāļa bijis, un uz mājām iedams, šos bēdīgus ļaudis ierauga. Nemaz neapdomādamies, viņš no zirga lec un jūŗas viļņos iegāžas, paša dzīvību netaupīdams. Jau vecais Jēča Miķels, 60 gadus redzējis, pie laivas vairs neturas, bet pamiris no viļņiem top šūpots; to mūsu Pēka Jānis papriekš sakampj, kā mironi pie krasta iznes, un to tik ilgi kopj, kamēr vecais atkal atspirgst un atdzīvojas. Bet kur Jēča Sīmanis un Zeltiņa Jānis? Un jau labs laiks ar pirmo aizgājis! Tie divi vēl pie savas laiviņas piekampušies, jau nāves bailēs cīnījās; jūŗa vienmēr jo augsta paliek; stormis lielāks vēl paceļas; kas glābs, kas žēlos?

Rē, Pēka Jānis otrā lāgā jūŗā gāžas, ne par bangām, ne par stormi bēdādams; viņš līdz kamiešiem brien, un tiem nelaimīgiem zvejniekiem rauga klāt pietapt. Netālu no tiem būdams, viņš sauc, lai laivu atstātu un pie viņa rāptos. Uz šo balsi abi divi, laivu pametuši, pie Pēka Jāņa kakla metas, to apkampdami, un šis itin kā no Dieva stiprināts, ar lielu apdomu abus pie krasta iznes un tā viņu dzīvību glābj.

Ak, kāds gods pie Kurzemes vīra! Viņa vārds lai godā minēts top visās zemēs, un ir pēcnākami lai viņa žēlastības darbu slavē un izteic! Tev, Pēka Jāni, notiek pelnīts gods pasaules priekšā, bet saldāku maksu atradīsi tu savā azotī, svētā apzināšanā, ka tu esi Dievam klausījis, kas saka: — Mums par brāļiem arī pienākas savu dzīvību dot (1. Jāņa 3, 16), un visjaukākā lone tevi tur gaida, kur pasaules tiesātājs tevi uzrunās: Ko tu vismazākiem no šiem darīsi, to tu manim esi darījis.»

Pie Būdendikas vārda avīze piesprauž piezīmi, ka «Būdendikas muiža un pagasts ir pašos vecos Leišu robežos pie Svientājas upes, kas citkārt Leišu zemi no Kurzemes šķire, pie paša lielceļa un tās jaunās, košās baznīcas, ko nelaiķa ķeizers Aleksanders (= Aleksandrs I) tur like būvēt.» Mūsu laikos Būdendika gan nav vairs «pašos robežos», bet ir piedalīta Lietavai. Iedzīvotāji tur tomēr, kā senāk, tā tagad ir latvieši, ko esmu tur novērojis vairākos apmeklējumos, pat savā tautībā it sīksti latvieši.

*

Ja autors te runājis par varondarba pieminēšanu pēcnākamos, tad gan varētu vēlēties, lai tiešām katrs apvidus celtu godā tos savus dēlus, kas ar savu pašaizliedzīgo varoņtikumu vēlākām audzēm atstājuši spožu piemēru. Tādu, paldies Dievam, netrūkst.

Tie gadījumi, kuŗus te minēju, ir, protams, individuālas dabas, jo nebija jau nekādas iespējas tautas garam paustieš spēku vienībā; bet ogles nekad nenodzisa, un tiklīdz laiks bija nācis, iededzās varoņgars spožās liesmās.

P. Andersons,
13. B. a. p. kult. noz. vadītājs.

Bauskas aizsargu nams

Kā daudz kas mūsu sadzīvē un apstākļos līdz 1934. gada 15. maijam atradās nenokārtotā, chaotiskā stāvoklī, tā arī Bauskas pilsētas sabiedriskā dzīve bija nonākusi īstā strupceļā. Vēl pirms pasaules kaŗa uzceltā Latviešu Ekonomiskās Sabiedrības izrīkojumu zāle, pašas sabiedrības bankrota dēļ, atradās nolaistā stāvoklī. Zāli laiku pa laikam gan izmantoja dažādas ceļojošas trupas un vietējās organizācijas. Sarīkojumu apmeklētājiem, sākot ar nemīlīgām, netīrām un aukstām telpām, vajadzēja par labu ņemt visu, — «kas nu bija un kā nu bija».

1934. gada 6. jūlijā, Bauskas pilsētas iestāžu un sabiedrisko organizāciju pārstāvju apspriedes protokolā atzīmēts, ka «Bauskas pilsēta izrīkojumu telpu ziņā atrodas ļoti neapskaužamā stāvoklī.» Apspriede no šī neapskaužamā stāvokļa meklēja izeju un vienojās par to, ka «vislabākā izeja būtu, ja bijušās Ekonomiskās Sabiedrības bez saimnieka palikušās un nolaistās izrīkojuma telpas izdotos iegūt Bauskas aizsargu pulkam, kā organizācijai, kas bauda vispārēju sabiedrības uzticību un ir pietiekoši autoritātīva vienība.» Balstoties uz šo sabiedrības pārstāvju atzinumu un turpinot jau iepriekš ievadītās sarunas, pulka komandieris J. Vērpelis, saziņā ar Aizsargu štābu, neatlaidīgi virzīja uz priekšu Bauskas aizsargu nama jautājuma kārtošanu un beidzot panāca tam labvēlīgu atrisinājumu. Jau 1934. gada 2. novembrī pulka vadība pārņēma iekšlietu ministrijas īpašumā un 13. Bauskas aizsargu pulka rīcībā 1934. gada 1. novembrī nopirkto bijušās Ekonomiskās Sabiedrības namu Bauskā. Pulka vadībai izdevās atpirkt arī nama izrīkojumu zāles iekārtu. Pārņēmis par Ls 100.000,— iegūto namu savā rīcībā, pulks nekavējoties ķērās pie nepieciešamo pārbūves un remonta darbu izvešanas. Vispirms iekārtoja telpas apriņķa priekšnieka pārvaldei, pulka štābam, aizsargiem un aizsardzēm, kas līdz šim bija mitinājušies nepiemērotās telpās kādā īrētā namā vai arī iztikuši pilnīgi bez savām telpām. Jau pirmā pusgadā pēc nama iegūšanas nolietotā un trūcīgā skatuves iekārta tika pārmainīta pret jaunu, laika vajadzībām piemērotu iekārtu pēc Dailes Teātŗa skatuves parauga.

Bauskas aizsargu nams.

Aizsargu namā tālāk iekārtoja piemērotas telpas aizsargu kluba vajadzībām un aizsargu sporta nodarbībām. Ar lielu rūpību pulka vadība gādāja par izrīkojumu zāles pārbūvi un izveidošanu. Zāles pārbūvi izveda pēc mākslinieka E. Treilona projekta un viņa personīgā uzraudzībā. Publikas ērtību labā no jauna uzcēla piemīlīgas foje telpas un iekārtoja piemērotas priekštelpas. Namu pilnīgi remontēja un izdaiļoja gan iekšēji, gan ārēji. Pārbūvētā un izdaiļotā aizsargu nama atklāšana notika 1935. gada 9. novembrī, kā goda viesiem piedaloties iekšlietu ministram V. Gulbim, armijas komandierim ģenerālim K. Berķim, aizsargu priekšniekam plkv. K. Praulam un citiem iekšlietu ministrijas un aizsargu štāba atbildīgām amatpersonām. Ne tikai aizsargu pulks, arī visa Bauskas sabiedrība no sirds priecājās par savu priekšzīmīgi iekārtoto aizsargu namu.

Dižā nama un skaistās zāles saimniekam, 13. Bauskas aizsargu pulkam, tīri dabīgi ir piekritis arī gādāt, lai viņa lepnums nebūtu, kā mūsu tautas Vadonis kādā vietā saka: «tikai skaistā nama stāvu skaits, bet tas gars, kas viņā mīt!» Patiesībai par godu jāsaka, ka Bauskā nav nevienas citas organizācijas, kas varētu un gribētu uzņemties sabiedriski-kultūrālās dzīves kārtošanu un vadīšanu. Gribot, negribot šie pienākumi ir nokļuvuši, jeb, labāki sakot, pašas sabiedrības nolikti aizsargu pulka vadības gādībā un zināšanā. Un ar aizsargu pulka nostāšanos Bauskas un tās apkārtnes sabiedriski-kultūrālās dzīves priekšgalā, sabiedriskais darbs šeit tiešām ir ieguvis citu sparu un jaunu garu. Savus plašos kultūrāli-sabiedriskos pienākumus pulks jau trešo gadu veic pēc labākās apziņas. Bauskas aizsargu nams kalpo nevien paša aizsargu pulka, bet visas pilsētas un apkārtnes sarīkojumu, apspriežu un sapulču vajadzībām. Gandrīz 50% no visiem pēdējos 2 gados Bauskas aizsargu namā notikušiem maksas sarīkojumiem nav paša pulka, bet citu organizāciju un iestāžu sarīkojumi. 1936. g. rudenī aizsargu telpās atklāta lasītava un bibliotēka ar 1200 sējumiem. Plašākus bezmaksas sarīkojumus, kā arī sevišķi lētas teātŗa izrādes, tautas koncertus u. t. t. sniedz vienīgi aizsargu pulks. 1935./36. gada izrīkojumu sezonā pulks saviem publiskiem bezmaksas priekšlasījumiem un koncertiem, nemaz neskaitot līdzi uz tautas izrādēm izdalītās brīvbiļetes (katrā izrādē no 200—250), tieši no saviem līdzekļiem piemaksāja apm. Ls 500,—. 1936./37. gada sezonā pulka sarīkojumi visumā gan vairs nav prasījuši sevišķas piemaksas, bet par to pēdējā sezonā publisku bezmaksas sarīkojumu bija drusku mazāk. Kamēr aizsargu pulkam vēl jāturpina kārtot saistības sakarā ar nama iegūšanu, pārbūvēm un remontiem, pulks nevar atļauties piemaksāt prāvākas summas kultūrāla

rakstura sarīkojumiem. Pēdējais apstāklis zināmā mērā kavē pulka kultūrālai darbībai izpausties visā tās iespējamā plašumā. Ar Bauskas pilsētas turpmāk solīto mateŗiālā pabalsta garantiju, ar visas vietējās sabiedrības uzticību un morālisko atspaidu pulka kultūrālie pasākumi (teātris, priekšlasījumi, koris, orķestŗi, bibliotēka, sports u. t. t.) sekmēsies arvienu labāk.

Bauskas aizsargu nama priekšrocības, salīdzinot ar līdzīgiem namiem citur: 1) vairāki saimnieciski izmantojami telpu kompleksi piešķiŗ namam labu rentabilitāti, 2) nama iegūšana un atjaunošana ļoti mazā mērā ir apgrūtinājusi vietējo sabiedrību un pulka nodaļas pagastos, nodaļu līdzekļi ir palikuši pašu nodaļu rīcībā (nama vajadzībām katra nodaļa ziedojusi caurmērā tikai Ls 100,—) un 3) telpu plašuma, lietderīgā un gaumīgā iekārtojuma ziņā namu var pieskaitīt priekšzīmīgākiem Latvijas aizsargu namiem.

„Aizsarga" abonenti aizsargu nodaļās

Kā mūsu žurnāla abonenti un abonentu pieaugums sadalās pa pulkiem, parādījām š. g. 4. burtnīcā (293. lpp.). Šeit publicējam nodaļas un vienības, kuŗās ar abonentu vākšanas listēm pieteikto eksemplāru skaits pārsniedz 60% no dalībnieku skaita:

Vieta	Vienība	Pulks	Abonentu %
1	Sakaru btl. 5. rt.	5. R.	320%
2.	Saldus pils. nod.	14. K.	243%
3.	Sakaru btl. 7. tel. rt.	5. R.	224%
4.	Vidsmuižas nod.	17. R.	221%
5.	Mazsalacas pils. n.	8. V.	210%
6.	Kuldīgas eskadriļa	14. K.	200%
7.	Pretķīm. aizs. rt.	5. R.	192%
8.	Smiltenes pils. nod.	7. V.	179%
9.	Skrīveŗu nod.	5. R.	166%
10.	Zaļenieku nod.	16. J.	161%
11.	Sakaru btl. 4. rt.	5. R.	156%
12.	Kaplavas nod.	12. J.	156%
13.	Bebrenes nod.	12. J.	147%
14.	Pulka štābs	3. L.	146%
15.	Sakaru btl. 1. rt.	5. R.	140%
16.	Jūrmalas nod.	Dz.	138%
17.	Sakaru btl. 2. rt.	18. D.	138%
18.	Lašu nod.	12. J.	136%
19.	Št. btl. str. un techn. rt.	10. C.	132%
20.	Štāba rt.	19. J.	128%
21.	Štāba rt.	5. R.	124%
22.	Pilskalnes nod.	12. I.	121%
23.	Štāba rt.	17. R.	120%
24.	Viļēnu nod.	17. R.	119%
25.	Št. btl. auto rt.	16. J.	116%
26.	Krāslavas pils. nod.	18. D.	114%
27.	Sātiņu nod.	14. K.	114%
28.	Vecmuižas nod.	13. B.	112%
29.	Nurmuižas nod.	1. T.	112%
30.	Aizkraukles nod.	5. R.	111%
31.	Neretas jātn. nod.	4. J.	110%
32.	Sakaru btl. 6. rt.	5. R.	109%
33.	Sakaru btl. 9. rt.	5. R.	109%
34.	Sakaru btl. 2. rt.	5. R.	108%
35.	Sēļu nod.	8. V.	107%
36.	Sējas nod.	5. R.	107%
37.	Lestenes nod.	11. T.	105%
38.	Padūres nod.	14. K.	105%
39.	Jūŗas dzn. 2. rt.	5. R.	103%
40.	Štāba btl. 2. rt.	16. J.	102%
41.	Štāba btl. 2. rt.	15. L.	101%
42.	Līvbērzes nod.	16. J.	101%
43.	Rucavas nod.	15. L.	97%
44.	Kapiņu nod.	18. D.	97%
45.	Ļaudonas nod.	9. M.	95%
46.	Paņemunes nod.	13. B.	95%
47.	Raņķu nod.	14. K.	91%
48.	Augšpils nod.	19. J.	91%
49.	Istras nod.	3. L.	90%
50.	Skrundas nod.	14. K.	89%
51.	Varakļānu nod.	17. R.	89%
52.	Kursīšu nod.	14. K.	88%
53.	Kurmales nod.	14. K.	88%
54.	Braslavas nod.	8. V.	86%
55.	Bērzmuižas nod.	16. J.	86%
56.	Daugavpils nod.	Dz.	86%
57.	Puzes nod.	2. V.	86%
58.	Rundāles nod.	13. B.	86%
59.	Aizviķu nod.	15. L.	86%
60.	Ozolmuižas nod.	17. R.	85%
61.	Pildas nod.	3. L.	85%
62.	Ropažu nod.	5. R.	84%
63.	Jasmuižas nod.	18. D.	84%
64.	Stendes nod.	1. T.	83%
65.	Tomes nod.	5. R.	83%
66.	Kārķu nod.	7. V.	83%
67.	Tūjas nod.	8. V.	83%
68.	Sesavas nod.	16. J.	82%
69.	Raudas nod.	12. I.	82%
70.	Allažu nod.	5. R.	82%
71.	Zaubes nod.	5. R.	82%
72.	Ogres nod.	5. R.	82%
73.	Salienas nod.	12. I.	82%
74.	Ozolnieku nod.	16. J.	82%
75.	Sakaru rt.	Dz.	82%
76.	Pulka štābs	11. T.	81%
77.	Snēpeles nod.	14. K.	81%
78.	Jaunsvirlaukas nod.	16. J.	81%
79.	Sakstagalas nod.	17. R.	80%
80.	Kandavas pag. nod.	1. T.	80%
81.	Vidrižu nod.	5. R.	79%
82.	Alūksnes pils. nod.	7. V.	79%
83.	Jelgavas nod.	Dz.	79%
84.	Krotes nod.	15. L.	78%
85.	Vaiņodes nod.	15. L.	77%
86.	Mežmuižas nod.	16. J.	77%
87.	Lizuma nod.	10. C.	77%
88.	Pļaviņu pils. nod.	5. R.	77%
89.	Zeltiņu nod.	7. V.	76%
90.	Skaistas nod.	18. D.	76%
91.	Ventspils nod.	Dz.	76%
92.	Jaunlatgales nod.	Dz.	76%
93.	Zvārdes nod.	14. K.	76%
94.	Līvānu pils. nod.	18. D.	75%
95.	Rozēnu nod.	8. V.	75%
96.	Salas nod.	5. R.	75%
97.	Makašēnu nod.	17. R.	73%
98.	Madonas pils. nod.	9. M.	73%
99.	Salaspils nod.	5. R.	73%
100.	Rendas nod.	14. K.	72%
101.	Jaunsaules nod.	13. B.	71%
102.	Zēmes nod.	11. T.	71%
103.	Ķeipenes nod.	5. R.	70%
104.	Suntažu nod.	5. R.	70%
105.	Pulka štābs	1. T.	70%
106.	Cesvaines nod.	9. M.	69%
107.	Nītaures nod.	5. R.	69%
108.	Kazdangas nod.	6. A.	69%
109.	Stendes nod.	Dz.	69%
110.	Štāba rt.	4. J.	69%
111.	Mangaļu nod.	5. R.	68%
112.	Stirnienas nod.	17 R.	68%
113.	Virbu nod.	1. T.	68%
114.	Maltas nod.	17. R.	68%
115.	Skrudalienas nod.	12. J.	66%
116.	Ilzenes nod.	7. V.	66%
117.	Lubānas nod.	9. M.	66%
118.	Limbažu pils. nod.	8 V.	65%
119.	Krustpils pils. nod.	18. D.	65%
120.	Čiekurkalna nod.	Dz.	65%
121.	Bebru nod.	5. R.	65%
122.	Mēmeles nod.	4. J.	65%
123.	Vestienas nod.	9. M.	65%
124.	Viļķenes nod.	8. V.	64%

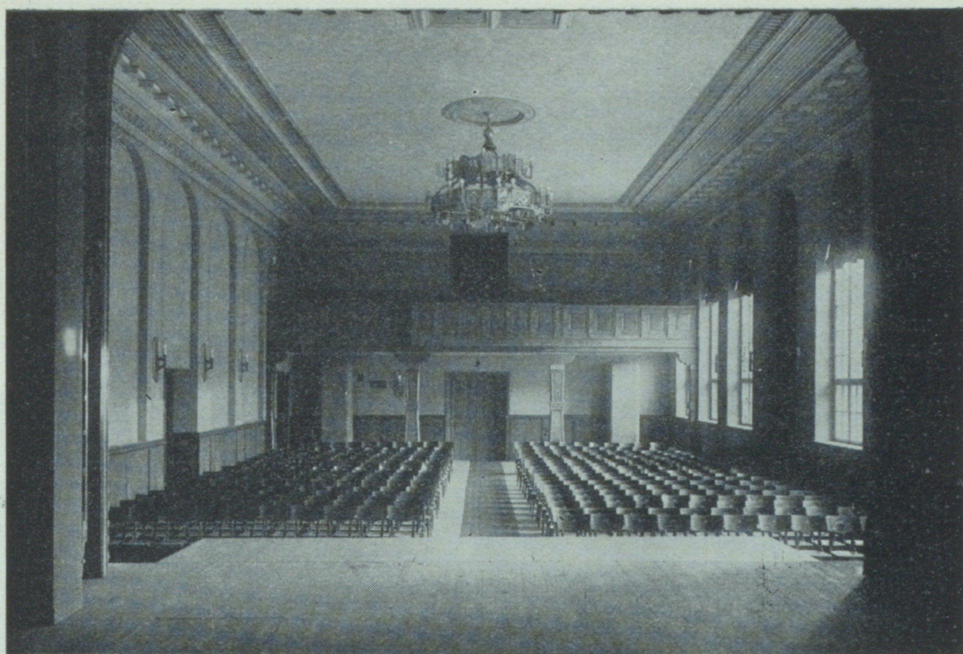

Bauskas aizsargu nama priekštelpa.

125.	Vilces nod.	16. J.	64%
126.	Ādažu nod.	5. R.	64%
127.	Garozas nod.	16. J.	64%
128.	Bukmuižas nod.	17. R.	64%
129.	Naukšēnu nod.	8. V.	64%
130.	Jaunjelgavas nod.	4. J.	64%
131.	Sventes nod.	12. I.	64%
132.	Litenes nod.	9. M.	63%
133.	Štāba btl. 1. rt.	16. J.	63%
134.	Dobeles nod.	16. J.	62%
135.	Mālupes nod.	7. V.	62%
136.	Sakaru btl. 3. rt.	18. D.	62%
137.	Lielvārdes nod.	5. R.	61%
138.	Alūksnes pag. nod.	7. V.	61%
139.	Kalvenes nod.	6. A.	61%
140.	Pulka štābs	17. R.	61%
141.	Struteles nod.	11. T.	60%
142.	Vecpiebalgas nod.	10. C.	60%
143.	Strenču nod.	7. V.	60%
144.	Mērsraga nod.	1. T.	60%
145.	Slātes nod.	4. J.	60%
146.	Pociema nod.	8. V.	60%
147.	Džūkstes nod.	16. J.	60%
148.	D-pils-Grīvas nod.	Dz.	60%
148.	Dzērbenes nod.	10. C.	60%
149.	Dzērbenes nod.	10. C.	60%

Šīs ir «Aizsarga» izplatīšanā izcilākās vienības. Visiem, kas veicinājuši «Aizsarga» lasītāju skaita pieaugumu, žurnāla redakcija izsaka sirsnīgu pateicību.

1938. g. abonentu vākšanas listes piesūtītas pagastu aizsargu nodaļu priekšniekiem, aizsardžu pulciņu priekšniecēm, rotu komandieriem pilsētās un pulku štābiem. Pie šo vienību vadības «Aizsargu» var pasūtīt kā līdzšinējie lasītāji, tā pieteikties jauni, iemaksājot vismaz Ls 1,— par eks. Ab. vākšanas listes šogad numurētas, un **to II eksemplārs visiem jāsūta atpakaļ** izdevniecībai. Uz pieprasījumu vienībām izsūtīs papildu listes.

Izrīkojumu zāle.

Ar katru gadu «Aizsarga» abonentu skaits pieaug un nostiprinās. Kā pārskatā redzam, ir ļoti rosīgas vienības, kas devušas pat pāri par 100% abonentu. Tanī pat laikā ir nodaļas ar tikai dažiem abonentiem. Šogad jāpanāk, lai šīs mazāk aktīvās nodaļas, kādas vēl ir katrā pulkā, tuvotos čaklākajām. Pēdējām, savukārt, uzdevums: ne soli neatlaisties, bet gan kaut pāris eksemplārus vēl piedabūt klāt. To taču varam, ja vien aktīvāki ieteiksim «Aizsargu» sabiedrībā! Līdz ar sava žurnāla katru jaunu eksemplāru būsim arī aizsargu organizāciju un jaunā laika domu stiprinājuši.

Šajā burtnīcā uzsākam jauno «Aizsarga» daļu «Mana māja» (850. lpp.).

CHRONIKA

* Par Aisargu štāba priekšnieku iecelts līdzšinējais apmācības daļas priekšnieks un «Aizsarga» atb. redaktors kapt. J. Ķikulis, kas ar Valsts Prezidenta pavēli 17. novembrī paaugstināts pulkveža-leitnanta dienesta pakāpē.

* 27. novembrī Aizsargu namā pulcējās Latvijas labāko šāvēju saime, lai saņemtu pasaules meistarsacīkstēs Helsingforsā un Latvijas meistarsacīkstēs izcīnītās balvas. Reizē ar balvu izdalīšanu šaušanas organizāciju savienība atzīmēja arī savu 10 gadu darbības jubileju. Uz svinībām ieradās ministru prezidenta biedrs M. Skujenieks, sabiedrisko lietu ministrs A. Bērziņš, robežsargu brigādes komandieris ģenerālis Bolšteins, aizsargu priekšnieks pulkvedis Prauls un citi goda viesi. Viesus sagaidīja šaušanas organizāciju savienības valde un revīzijas komisija ar priekšsēdētāju ģenerāli Klinsonu priekšgalā. Aktu ievadīja ar savienības darbības pārskata nolasīšanu. Sevišķi sekmīgs bijis pēdējais darbības gads, kad virsleitn. Kļava izcīnīja pasaules meistara godu Helsingforsā un, pateicoties Valsts Prezidenta Dr. K. Ulmaņa, valdības, Rīgas pilsētas un citu labvēļu palīdzībai, izbūvēta moderna šautuve Ziepniekkalnā. Ministru prezidenta biedrs M. Skujenieks izdalīja 27 balvas un 23 medaļas, kuras mūsu šāvēji bija izcīnījuši Helsingforsā. Uzvarētājiem Latvijas meistarsacīkstēs balvas bija ziedojusi valdība. Aizsargu priekšnieks pulkv. Prauls izdalīja Aizsargu štāba ziedotās balvas labākajiem šāvējiem - aizsargiem. Mazkalibra sac. šautenes (modernākās) saņēma Pornalis, Andrejevs, Valters, bet pārējie — orderus municijas saņemšanai.

2. Ventspils pulks.

* Visas pulka vienības piedalījās 18. novembra svinību rīkošanā. Ventspilī aizsargi-kājnieki, jūras aizsargi un aizsardzes ierindā ieradās svētku dievkalpojumā, ko kuplināja pulka orķestri. Pēc tam aizsargi piedalījās kopējā parādē. To pieņēma garnizona priekšnieks pltn. A. Orniņš. Aizsargu, organizāciju un skolu jaunatnes parādes notika Dundagā, Ugālē, Piltenē. Pagastu nodaļas valsts svētkus atzīmēja ar piemērotiem izrīkojumiem, priekšlasījumiem un Valsts Prezidenta runas noklausīšanos.

* 27. novembrī pulka aizsargu saime un Ventspils sabiedrība atvadījās no pulka kom. palīga K. Medņa, kas ar 1. dec. pārcelts uz robežsargu brigādi. Par K. Medņa nopelniem pulka dzīves veidošanā pateicās pulka komandieris J. Priede.

* 4. decembrī Latviešu biedrības zālē notika kupli apmeklēts štāba rotas sarīkojums. Ar priekšnesumiem piedalījās M. Zinkevičs, V. Lasmanis, J. Pranka, B. Peinberga, K. Čakars un Latviešu biedrības vīru koris, A. Grīnberga vadībā.

3. Ludzas pulks.

* Pulka komandējošā sastāva apspriedi 20. novembrī Ludzā atklāja aizsargu štāba priekšnieks pltn. J. Ķikulis, nesot aizsargiem Valsts Prezidenta Dr. K. Ulmaņa, kaŗa ministra gen. J. Baloža, sabiedrisko lietu ministra A. Bērziņa un aizsargu priekšnieka plkv. K. Praula sveicienus un novēlējumus turpmākā darbā. Pulka kom. A. Kārkliņš sniedza pārskatu par pulka pag. darbības gadu. Galvenā vērība piegriezta kultūrālai darbībai. Lielākas rosības attīstīšanu ievērojami kavē līdzekļu trūkums, jo apriņķa iedzīvotāju rocība nav lielā un nav arī saimniecisku uzņēmumu — aizsargu darba atbalstītāju. Pārskatu par darbību atsevišķās nozarēs sniedza pulka amata personas, kam sekoja aizsargu štāba organizācijas daļas priekšnieka Ed. Rapsa norādījumi. Pulka goda tiesā ievēlēja: tieslietu pārzini E. Šmitchenu, bataljona kom. E. Sakenfelu, št. rotas ārstu J. Berri, pulka vec. ārstu A. Kotānu un Kārsavas nod. pr-ku J. Matīsu; revīzijas komisijā: Zvirgzdenes nod. pr-ku J. Masalu, št. rotas saimn. pr-ku P. Ošupu un aizs. pulc. pr-ci A. Svenni; palīdzības fonda komisijā: I btl. ārstu K. Lejiņu, št. rotas kom. V. Kārkliņu un aizs. pulc. pr-ci A. Runkuli.

Aizsargu nama mazā zāle.

Pulks pagājušā darbības gadā veicis labiem panākumiem svētītu kultūrāli-sabiedrisku darbu. Šī darba sekmes jūtamas plašā pierobežā un ievērojami veicinājušas valstiski nacionālo ideju nostiprināšanos, sevišķi tajos latviešos, kuŗi agrākos gados pieskaitīja sevi cittautiešiem. Pie šī lielā darba sirsnīgiem līdzgaitniekiem un pulka vadības ierosināto pasākumu izvedējiem dzīvē īpaši jāmin apriņķa pamatskolu skolotāju plašā saime ar savu vadītāju — tautskolu inspektoru un pulka kultūrālās nozares vadītāju O. Svenni priekšgalā.

Dzimtenes pētīšanas darbā ir izdevies atrast apriņķa četrus vecus oriģināltērpus, kuŗus par tādiem atzinis Valsts vēsturiskais mūzejs. Par šiem tērpiem arī pulks vispārīgos aizsargu svētkos šogad ir godalgots. Jāpiezīmē, ka līdz tam tieši par Latgali bija visniecīgākie materiāli.

Tautas tradiciju vākšanā iegūti labi rezultāti un savāktas 6372 dažādas tradicijas: 4434 dainas, 98 dažādas dziesmas, 218 pasakas, 47 teikas, 4 leģendas, 18 sakāmvārdi, 186 dažādi ticējumi, un 1506 mīklas. Samērā ar pag. gadu tradiciju savākts par 4888 vairāk. Par šo darbu Folkloras krātuve izteikusi pulkam pateicību. Bez tam katrā pagastā reģistrētas tautas dziesmu teicējas un dziedātājas, kopskaitā 147 un Folkloras krātuvei pieprasīti darbinieki dziesmu uzrakstīšanai.

Ar Folkloras krātuves atbalstu izdots latgaliešu labāko pasaku krājums prof. Šmita redakcijā. Krājumā ievietotas arī apriņķī savāktās pasakas. Ar pieminekļu valdes un valsts vēsturiskā mūzeja vadības gādību, pulks kopā ar pilsētas pašvaldību atveŗ Ludzā vēstures-etnografijas mūzeju. Kultūras fonda dome mūzeja inventāra iegādei piešķīrusi Ls 3.500,—. Pag. gadā Pieminekļu valdei nosūtīti vairāki senvietu apraksti un lielāks skaits senmantu. Turpinās materiālu vākšana pulka izdodamai grāmatai «Latgales senatne». Izdevuma zinātnisko pārbaudi uzņēmies Latvijas vēstures institūts.

Darbības gadā nolasīti 445 priekšlasījumi. Samērā ar pag. gadu, priekšlasījumu skaits pieaudzis par 172. Noturēti 24 vietās kursi ar 736 klausītājiem. Apriņķa mērogā sarīkoti bērnu svētki ar 8000 dalībniekiem. Svētku atlikums Ls 400,— nodots apriņķa skolēnu kopēdināšanas fondam. Teātŗa izrādes sarīkotas 43, par 12 izrādēm vairāk kā pag. gadā. Pulkā pastāv un darbojas 16 koŗi ar 503 dziedātājiem. Sarīkoti 52 koncerti. Uz vispārīgiem dziesmu svētkiem Rīgā pieteikti 10 koŗi ar 362 dziedātājiem. Darbojušies 4 pūtēju, 4 stīgu orķestŗi.

Kopējais skaidrais atlikums no pag. gada sarīkojumiem Ls 5.507,62.

* 6. novembrī pulka štāba aizsardžu pulciņa rīkotā Rīgas leļļu teātŗa viesizrāde, Kr. Lindes vadībā, bija labi apmeklēta. Maziem un arī lieliem skatītājiem šāda veida pirmo reizi redzētie priekšnesumi sniedza daudzus jautrus brīžus. Ieradusies bija arī tuvāko pagastu skolu jaunatne.

* 7. novembrī Istras nodaļas aizsargu un aizsardžu svinīgo solījumu pieņēma pulka komandieris A. Kārkliņš. Vakarā dir. Štāla vadībā nodaļas koris atskaņoja labi sagatavotās dziesmas. Sarīkojumu kuplināja dziedātāja E. Cukure.

* 14. novembrī Ludzā notika nodaļu sporta pulciņu vadītāju sanāksme, kuŗu atklāja pulka kom. A. Kārkliņš.

* 18. novembrī rīkotā pulka aizsardžu rokdarbu un citu vērtīgu mantu loterija pavairoja pulka ierobežotos materiālos līdzekļus par Ls 1.600,—. Vakarā notika svētku koncerts, kuŗā piedalījās pulka štāba koris un aizs. pulciņa dubultkvartets.

4. Jēkabpils pulks.

* 10. novembrī Jēkabpils aizsargu namā pulcējās pulka komandējošais sastāvs gadskārtējā sanāksmē. To atklāja aizsargu štāba priekšnieks pltn. J. Ķikulis, sapulcētiem nododams Valsts Prezidenta un aizsargu vadības novēlējumus. Pulka darbības nozaru vadītāji savos ziņojumos sniedza pārskatu par aizsargu un aizsardžu darba sekmēm, kas šogad atkal augušas. Aizsargu štāba priekšnieks pltn. J. Ķikulis, organizācijas daļas priekšnieks Ed. Rapss un sanitāro apmācību pārzinis Dr. L. Prīmanis deva norādījumus darba turpmākai nostiprināšanai. Goda tiesā ievēlēja: I btl. kom. Bulānu, št. rt. kom. Pormali, 2. rt. kom. Pērnavu, I btl. adj. Grigali un Zasas nod. pr-ku Zadinānu. Revīzijas

Skats 13. B. a. p. bibliotēkas telpā.

komisijā: III btl. kom. Kazāku, 1. rt. kom. Šiliņu un I btl. adj. Grigali. Palīdzības fonda komisijā: I btl. kom. Bulānu, III btl. kom. Kazāku, IV btl. kom. Rikmani, dzn. kom. Liepiņu un Viesītes nod. pr-ku Kalniņu.

* Jēkabpils aizsargi 18. novembrī piedalījās kopīgajā Krustpils un Jēkabpils parādē Jēkabpilī. Parādi pieņēma apgabala garnizona priekšnieks ģen. Krustiņš. Parādes dalībnieku un skatītāju kopskaits bija ap 5000.

* 18. novembra svinības spoži izdevās Viesītē. Aizsargu, aizsardžu, organizāciju un skolu jaunatnes parādi pieņēma btl. kom. Malcenieks. Aizsargu sarīkojumu uzveda M. Priedulājas «Zeme svētīs». Slātē aizsargi un aizsardzes pulcējās pagasta telpās uz svinīgu aktu. Pēc tam notika 3. rotas un skolu parāde, ko pieņēma btl. kom. Bulāns. Aizsardžu rīkotā koncertā piedalījās A. Spenners un V. Reizniece. Mēmelē svinīgo aktu skolā ievadīja nodaļas priekšnieks Neimanis. Aktā bija ieradies arī Lietuvas robežapsardzības vietējā rajona pārstāvis Mikelenas, kas sirsnīgos vārdos novēlēja vislabāko Latvijai un mūsu Tautas Vadonim.

5. Rīgas pulks.

* Pulka komandieris Jēkabs Legzdiņš iecelts par Iekšlietu ministrijas administrātīvā departamenta vicedirektoru, un 16. novembrī J. Legzdiņš pulka komandēšanu nodeva Rīgas apriņķa jaunajam priekšniekam Mārtiņam Treijam, kas līdz šim tādos pat amatos darbojās Cēsu apriņķī. No līdzšinējā pulka kom. J. Legzdiņa pulka saime, Rīgas apriņķa policija un apriņķa pašvaldības pārstāvji atvadījās 3. decembrī Virsnieku klubā. J. Legzdiņa nopelnus izcēla aizsargu priekšnieks plkv. K. Prauls, pulka kom. pal. kapt. N. Ošiņš un apriņķa pašv. vec. E Zvaigzne. J. Legzdiņam pasniedza vairākas piemiņas balvas.

* Pulka štāba aizsardžu pulciņa rīkotā pēcpusdienas tēja ar Latvijas ražojumu propagandu un modes apskati, ir viens no Rīgas publikas iemīļotākiem sarīkojumiem. Arī šogad šis sarīkojums izdevās spoži. Plašās Virsnieku kluba zāles bija dekorētas lauru kokiem, krāšņiem rudens ziediem un neskaitāmām mirdzošām svecēm visos galdos. Reti kādā Rīgas atklātā sarīkojumā var sastapt tik izmeklētu publiku kā šinī sarīkojumā: mirdz dārgakmeņi, greznas ādas rotā dāmas. Prožektoru spožā gaismā pa uzbūvēto podijumu defilē manekeni jaunākos modes tērpos, pie kuŗiem tik spilgti parādās Latvijas sasniegumi drēbju, ādas un citu ražojumu rūpniecībā. Viss pašu zemē ražots, viss skaists un smalks. Plūst menueta skaņas un efektīvā virknējumā pa zāli aizvijas aizsardžu gājiens senlaicīgos tērpos. Kuplie krinolīni, ampīri un bīdermeieri pauž seno dienu romantiku un rāda publikai, ka viss dzīvē atkārtojas — tikai nedaudz mainot savas formas. Nepārtraukti plūda Rīgas labākā sabiedrība uz šo pēcpusdienas tēju un līdzi tai plūda zelta straumīte, dodama aizsardžu pulciņa kasē pāri par Ls 2.000,— skaidra atlikuma, ko aizsardzes izlietos labdarīgiem un kultūrāliem mērķiem.

Jaunieceltais Aizsargu štāba priekšnieks pulkvedis-ltn. J. Ķikulis.

* Pulka štāba aizsardžu pulciņš, ņemdams paraugam senču paradumu un sekodams Vadoņa aicinājumam — dzīvot sadraudzībā un saticībā, sarīko reiz mēnesī vakarēšanu. Tās rīkotājas parasti ir 2 grupu aizsardzes. Pārējās aizsardzes viešņas. Dalības nauda 35—40 sant. no personas. Vakarēšana sākas plkst. 20.00. Uz balti klātajiem galdiem ziedi, kas aicināt aicina sēsties pie galda. Rīkotājas parasti paciena savas viešņas ar tautiskiem dzērieniem, kā — miestiņu, paniņām, ābolu tēju un cepumiem — karašām un raušiem. Netrūkst arī daudzinātā cūkas šņukurīša ar zirņiem. Pavīd gan viens otrs kulinārijas jaunums, bet pārsvarā īpati latviskais. Rīkotājas rūpējas arī par garīgu ieguvumu un sniedz interesantus priekšnesumus — deklamācijas, inscēnējumus (kuŗos daudz humora, asprātības), koŗa un solo dziesmas, mūzikas priekšnesumus un tautiskas dejas. Šajos vakaros aizsardzēm dota iespēja vingrināties gan virtuves, gan skatuves mākslā un parādīt, ko katra spēj. Še dota iespēja atgriezties pie senlatvju tradicijām. Pārējā vakara daļa ātri aizrit gan kopējās pārrunās, gan dzirkstošā priekā, kuŗš izpaužas dejā un rotaļās. Šādā vakarēšanā dažkārt piedalās tālākas viešņas — Jelgavas aizsardzes. Tad izceļas dziesmu kaŗš, apdziedāšanās.

6. Aizputes pulks.

* Valsts proklamēšanas svētkus 18. novembrī pulka vienības atzīmēja ar dievkalpojumiem, svinīgiem aktiem un sarīkojumiem. Aizputē uz tirgus laukuma notika aizsargu, sabiedrisko organizāciju un skolu jaunatnes parāde, kuŗu pieņēma pulka kom. palīgs J. Zvirbulis. Ar uzrunu pie parādes dalībniekiem griezās Aizputes-Kuldīgas kaŗa apriņķa priekšnieks pltn. J. Bērziņš. Aizputes Latviešu biedrības telpās notika štāba rotas mantu loterija un vakarā svinīgs akts ar Valsts Prezidenta runas noklausīšanos un teātŗa izrādi. Aktu kuplināja Aizputes valsts ģimnazija koris.

Svētku parāde pēc svinīgā dievkalpojuma notika arī tālajā jūrmalas ciemā Sakā, kuŗā piedalījās aizsargu kājnieki un jātnieki. Parādi pieņēma III btl. kom. A. Zaure.

* Gudenieku nodaļas aizsargi pašu spēkiem stājušies pie jauniegūtā nama pārbūves un cer to vēl šogad dabūt zem jumta. Nams prasījis kapitālu pārbūvi. Būves darbos un materiālu pievešanā dalību ņem arī pagasta iedzīvotāji.

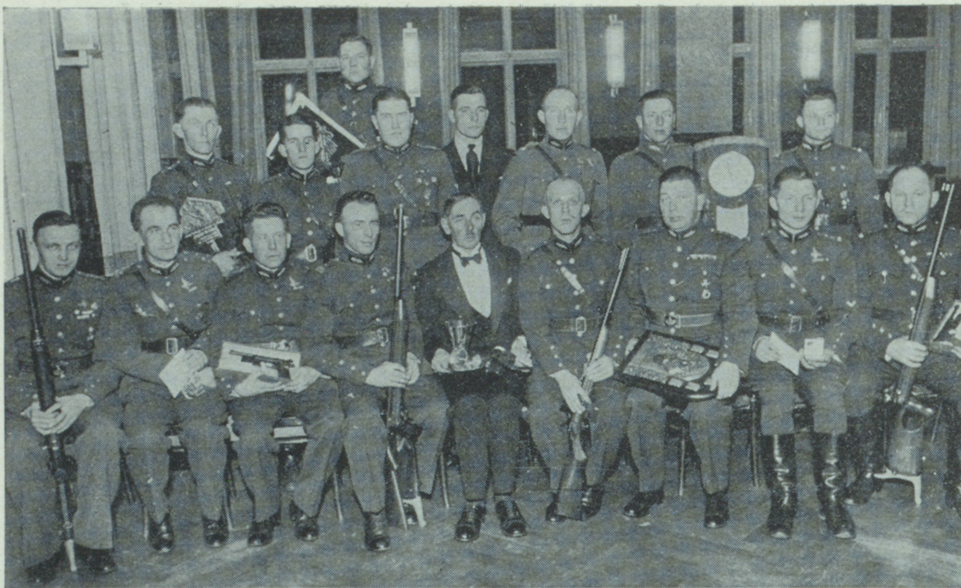
* Dunalkas nod. priekšnieks A. Burģelis, uz pulka vadības ierosinājumu un sadarbībā ar vietējām organizācijām, ķeries pie priekšdarbu veikšanas pieminekļa celšanai tautas atmodas laika darbiniekam Andrējam Spāģim, kuŗš dzimis Dunalkā. Pieminekli nodomāts celt ar vietējiem līdzekļiem Dunalkas centrā. (Par A. Spāģi skat. rakstu «Aizsarga» 1936. g. 6. burtnīcā.)

* No pulka aizgājis, pāriedams uz dzīvi Bauskas apriņķī, kapelāns Bronislavs Dyura, kuŗam par sekmīgu darbību, kā garīgā, ta pulka kultūrāli-sabiedriskā dzīvē, pulka komandieris izteicis pateicību.

* Par pulka kasieri iecelts Jānis Jirgensons, Aizputes pilsētas galva.

7. Valkas pulks.

* 28. novembrī Valkā notika pulka komandējošā sastāva apspriede. Tajā ieradās arī aizsargu štāba priekšnieks pltn. J. Ķikulis, organizācijas daļas priekšnieks Ed. Rapss un sanitārās daļas priekšnieks Dr. Bergs. Apspriedē piedalījās kopskaitā ap 220 personas.

Aizsargu organizācijas labākie šāvēji ar balvām, kuŗas tie saņēma šaušanas organizāciju savienības vakarā 27. novembrī.

Sanāksmes dalībniekus uzrunāja pulka kom. K. Briedis, pēc kam pārskatus sniedza atsevišķu nozaŗu vadītāji. Aizsargu štāba priekšnieks pltn. J. Ķikulis nodeva sveicienus no aizsargu augstākās vadības, kā arī deva norādījumus par šaušanas apmācībām un aizsargu militāro sagatavošanu. Aizsargu štāba organizācijas daļas priekšnieks Ed. Rapss sniedza norādījumus un paskaidrojumus par organizācijas iekšējo dzīvi un pienākumiem. Pulka goda tiesā ievēlēja II btl. kom. J. Rudzīti, III btl. kom. Rengartu, vada kom. Kubulnieku, rotas kom. Mucenieku un vada kom. Kārkli. Palīdzības fonda komisijā: btl. kom. Austriņu, btl. kom. Rudzīti, btl. kom. Rengartu, vet. ārstu Zāmeli un vec. aizsardzi Eliasi. Revīzijas komisijā: btl. kom. Rengartu, rotas kom. Ceriņu un Jērcēnu aizsardžu pulciņa priekšnieci Zutis. Noslēdzot apspriedi, pulka kom. K. Briedis pateicās aizsargu štāba vadībai par dotiem norādījumiem. Klātesošie sumināja Valsts Prezidentu, kaŗa ministru, sabiedrisko lietu ministru un aizsargu priekšnieku.

* 18. novembrī Valkā, pēc dievkalpojuma un pilsētas valdes svinīgās sēdes, notika svētku parāde, kuŗā piedalījās aizsargi, aizsardzes, organizācijas un skolas. Parādes dalībniekus uzrunāja pulka kom. K. Briedis, atceroties Latvijas tapšanu, kad tautas uzupurēšanās un varoņgars ieguva brīvu, neatkarīgu valsti. Suminot Vadoni, kaŗa ministru, nacionālo valdību, mūsu varonīgo armiju un draudzīgās kaimiņvalsts Igaunijas viesus, kas bija kuplā skaitā ieradušies no Igaunijas Valkas, parādes dalībnieki uzsauca trīskārtēju «lai dzīvo!». Igaunijas pārstāvis, Igaunijas Valkas garnizona pr-ka vietnieks kolonels Helms, sirsnīgos vārdos nodeva sveicienu no draudzīgās kaimiņvalsts. Brašam maršam skanot, parādes dalībnieki vingrā solī nogāja gar goda viesu rindu. Parādi pieņēma pulka kom. K. Briedis. Vakarā bija koncerts, kuŗā piedalījās F. Vīksna, L. Kazeka, aizsargu dubultkvartets un ģimnazijas absolventu b-bas jaukts koris.

* Valsts svētku svinības rīkoja arī visas pulka vienības. Lielākos centros notika parādes, svinīgi akti, izrīkojumi.

* Pie Strenču nodaļas nodibināts vīru dubultkvartets, kuŗu vada māc. V. Ozols.

* Par Smiltenes pilsētas aizsardžu pulciņa priekšnieci iecelta Livija Mačulāne.

* Latvijas Sarkanā krusta Smiltenes nodaļas slimnīca jau septiņus gadus aizsargiem un aizsardzēm sedz to ārstēšanas daļu, kas viņiem būtu jāmaksā pašiem. Ar š. g. oktobri līdzīgu pretimnākšanu slimnīca izrāda arī mazpulku dalībniekiem.

* Vairākas nodaļas un aizsardžu pulciņi ar ziemas iestāšanos atjaunojuši vakarēšanas. Tādas notikušas Mēros, Gaujienā u. c.

8. Valmieras pulks.

* Pulka komandieŗu apspriedē ievēlēja pulka jauno goda tiesu sekojošā sastāvā: III btl. kom. A. Melders, štāba rotas kom. J. Ruģēns, Brenguļu nodaļas pr-ks A. Purgalis, III btl. adjutants H. Krievs un 9. rotas kom. J. Vītols. Pulka revīzijas komisijā: I btl. kom. D. Bērtulsons, 1. rotas kom. A. Sietiņsons un Kauguŗu aizsardžu pulc. pr-ce Z. Lazdiņa.

* Pulka aizsardzes jau gatavojas rokdarbu izstādei nākamā gada pavasarī, kad notiks arī aizsardžu dienas. Speciālistes vadībā vairākās nodaļās tiek rīkoti rokdarbu kursi. Rokdarbu gatavošanā turpmāk piegriezīs lielāku uzmanību stilam un gaumei, sevišķi latviskā stila izpratnei.

* Pēc pulka sporta kluba gada pārskata par notecējušo darbību konstatējams: pulkā 43 sporta vienības ar 901 dalībnieku; 841 sanāksme ar treniņiem pulcinājuši 10759 sportistus; sarīkota 101 sacīkste ar 1205 dalībniekiem. Notikuši 58 izbraukumi ar 762 dalībniekiem. 26 pulciņi darbojušies tik sekmīgi, ka stādīti priekšā pulka standarta iegūšanai. Valmieras sportisti izcīnījuši I vietu Vidzemes pulku starpā, iegūstot kaŗa min. ģen. J. Baloža balvu. Arī pilsētu sacensībās šaušanā Valmierai pieder I vieta. Pulka sportisti uzstādījuši 3 jaunus pasaules un 10 aizsargu sporta rekordus. Starptautiskā mērogā pulka sportisti valsts krāsas aizstāvējuši ar Zviedriju un Igauniju. Pulkā sporta pulciņi pa bataljoniem padoti īpaši ieceltiem vada komandieŗiem.

* Štāba rotai noorganizēta īpaša kultūrālā grupa, kuŗas apspriede notika 8. novembrī Valmierā. Apspriedi vadīja pulka kultūrālās nozares vadītājs E. Putniņš, bet piedalījās pulciņa pr-ce A. Ruģēns, kultūrālās grupas vadītāja A. Meneka, fiziskās audzināšanas instruktore A. Ezergailis, štāba rotas kom. J. Ruģēns, vada komandieris A. Lapinskis un R. Daliņš, ģimnazijas dir. V. Kalējs u. c. Sanāksme nolēma sevišķi sekmēt sabiedriskās palīdzības darbu, aicinot talkā visas aizsardzes. Valsts un ievērojamu vīru piemiņas svētkus vienmēr kuplinās piemērotiem referātiem un priekšnesumiem.

* Uz 11 darba gadiem 6. novembrī atskatījās štāba rotas aizsargi. Piemērots sarīkojums notika Mednieku kluba zālē. Pēc dievkalpojuma svinīgo solījumu deva 11 aizsardzes un 16 aizsargi. Solījumu pieņēma pulka kom. A. Prauliņš. Ziņojumu par štāba rotas sasniegumiem šaušanā sniedza vada kom. R. Daliņš. Labākiem šāvējiem izdalīja balvas un krūšu nozīmes. Sekoja pulka kom. referāts no cikla «Ceļojuma piezīmes Somijā».

* Mājturības kursi štāba rotas aizsardzēm notika aizsardžu mītnē. Tie ilga 2 nedēļas, instruktores Z. Irbes vadībā. Kursos piedalījās 25 pulciņa aizsardzes.

* 14. novembrī uz 10 darba gadiem atskatījās Bauņu aizsardžu pulciņš. Vakarā notika R. Blaumaņa «Skroderdienas Silmačos» izrāde.

* Uz 10 gadu darbību 18. novembrī atskatījās Valmieras pagasta aizsardzes. Sarīkojumu Baložu skolā, kur bija pulcējušies ap 200 viesu, ievadīja pulka māc. A. Anševica svētruna. Aizsardžu svinīgo solījumu pieņēma pulka kom. palīgs kapt. Zariņš. Sekoja Blaumaņa «Skroderdienas Silmačos» izrāde. Valmieras pagasta aizsardžu pulciņā darbojas 28 aizsardzes, to sekmīgi vada pr-ce M. Savaļniece.

* Valsts proklamēšanas 19. gada dienā patriotiski sarīkojumi notika gandrīz visās nodaļās. Pagastu nodaļas, kuŗās 18. novembra sarīkojumi nenotika, ieradās uz svinībām tuvākās pilsētās. Šādi apvienoti sarīkojumi notika Valmierā, Rūjienā, Mazsalacā, Ainažos un Limbažos. Pilsētu sarīkojumi iesakās jau 17. novembra vakarā: notika gājieni uz Brāļu kapiem. 18. novembrī notika parādes. Valmierā svētku parādē piedalījās Kauguru garnizons, štāba rotas, Kauguru, Brenguļu, Jaunvāles un Koku pagastu nodaļu aizsargi. Parādi pieņēma garnizona pr-ks pltn. Jaunsniķers. Vairākās nodaļās bez dievkalpojumiem, koncertiem, teātŗa izrādēm, notika arī referāti, kuŗus nolasīja sabiedrisko lietu ministrijas lektori. Labi organizēti 18. novembŗa sarīkojumi notika: Pāles, Ainažu, Vitrupes, Puikules, Jaunburtnieku, Katvaru, Umurgas, Vaidavas, Rozēnu pagastu un Ainažu, Mazsalacas, Rūjienas, Salacgrīvas un Limbažu pilsētu nodaļās. Pulka kom. A. Prau-

liņš svētku parādi pieņēma Limbažos. Tāpat pulka kom. A. Prauliņš piedalījās Duntes un Liepupes nodaļu apvienotā sarīkojumā Duntē, kur vakarā pieņēma aizsardžu svinīgo solījumu.

* Valmierā jau vairāk gadus pastāv tradicija Ziemassvētkos apdāvināt trūcīgāko un mazturīgāko ģimeņu bērnus. Šo darbu veic sabiedriskās palīdzības komiteja, kas sastādās no sabiedrisko organizāciju un iestāžu pārstāvjiem. Lai veicinātu šo cildeno pasākumu, štāba rotas aizsardžu pulciņš 5. decembrī rīkoja pēcpusdienas tēju ar Latvijas ražojumu propagandu un modes apskati. Sarīkojums viesiem ļoti patika un deva ienākumu pāri par Ls 1000,—. Sarīkojumu vadīja pulciņa priekšniece A. Ruģēne.

9. Madonas pulks.

* Pulka komandējošā sastāva apspriedē, kas 1. decembrī notika Madonā, bija pulcējušies ap 150 komandieŗi un aizsardžu pulciņu priekšnieces. Apspriedi atklāja aizsargu štāba priekšnieks pltn. J. Ķikulis, kuŗš savā uzrunā izcēla aizsargu darba sekmes pagājušā darbības gadā un sapulcētiem nodeva Valsts Prezidenta K. Ulmaņa, kaŗa ministra ģenerāļa J. Baloža, sabiedrisko lietu ministra A. Bērziņa un aizsargu priekšnieka pulkv. K. Praula pateicību un novēlējumus. Pulka kom. J. Krīgens pulka darbības pārskatā pasvītroja pūles, ar kādām pulka saime retā vienprātībā un neatlaidībā uzcēlusi aizsargu namu, arī pēdējā gadā turpinādama līdzekļu vākšanu saimniecības ēkas būvei, kas tagad jau zem jumta. Līdz šim ēkas būve izmaksājusi tikai apm. Ls 5.000,—, jo kā būvmateriāli, tā darba spēks iegūti atvieglotos noteikumos. Aizsargu nams kļuvis par Madonas un apkārtnes sabiedriskās dzīves centru. Nams rentējas ar 3½% un nama izmantošana atmaksājas. Pag. darbības gadā Litenes nodaļa izbūvējusi tiltu, Sausnejas, Kalsnavas un Lubānes nodaļas — šautuves, Gulbenes nodaļa — sporta laukumu, Adulienas, Dzelzavas un Saikavas nodaļas izdarījušas namu remontus, bet nekustami īpašumi iegūti Litenē un Oļos. Visvairāk līdzekļu nodaļām devuši bazāri. Pulka štābs gada laikā sarīkojis 26 izrīkojumus, no tiem 8 bezmaksas. Pulka kultūrālās nozares vadītājs P. Kalniņš sniedza pārskatu par kultūrālo darbību nodaļās, kas sarīkojušas 159 priekšlasījumus, 48 kursus, 121 teātŗa izrādi, 52 koncertus, 26 kīno izrādes, 6 izstādes un 24 ekskursijas. Pag. gadā pie nodaļām darbojušies 19 koŗi ar 850 dziedātājiem un 9 orķestŗi. Revīzijas komisijas ziņojumu sniedza btl. kom. Skreija. Par darbību savās nozarēs ziņoja pulka vec. aizsardze Rezovska, fiz. audz. instr. Urbasts, pulka vec. ārsts Kalniņš un ķīmiskā dienesta vadītājs Finartijs. Aizsargu štāba organizācijas daļas priekšnieks Ed. Rapss pulka darbības novērtējumā izcēla komandējošā sastāva nopelnus aizsargu dzīves celšanā un tuvāk pakavējās pie darba organizācijas pamata vienībā — pagasta aizsargu nodaļā, kā arī deva norādījumus līdzsvara un saskaņas ieturēšanā pagasta sabiedriskā dzīvē. Nodaļu priekšniekiem un aizsardžu pulciņu priekšniecēm paredzēti 2 dienu kursi, lai šīs amatpersonas papildinātos sabiedriskā darbā nepieciešamākās zināšanās. Aizsargu štāba sanitāro apmācību vadītājs Dr. L. Prīmanis aizrādīja, ka organizācijas dalībnieki veselības pārbaudes vēl var izdarīt līdz 1938 .g. 1. janvārim, pēc kam pārbaudes pārtrauks uz 3 gadiem. Sportistiem veselība jāpārbauda katru gadu līdz 1. aprīlim, tāpat katram aizsargam un aizsardzei jāapmeklē pirmās palīdzības un veselības kopšanas kursi. Pulka kom. palīgs Krēvics ziņoja, ka pavasaŗa apmācībās piedalījušies 84% aizsargu, bet rudens — 62%. Daļai komandējošā sastāva un grupu komandieŗu vēl jāapmeklē pavasarī rīkojamie kursi pie armijas pulkiem. Tālāk norādījumus deva Azsargu štāba priekšn. pltn. J. Ķikulis. Tiem aizsargiem, kas pēdējo 2 gadu laikā nav kārtīgi piedalījušies apmācībās, atļauts šinī ziemā sarīkot papildu mācības, lai katrs varētu papildināt apmeklēto apmācību dienu skaitu līdz uzstādītai normai. Kas arī šādos apstākļos nebūs vajadzīgās apmācību dienas apmeklējuši, tie aizsargi, cik paredzams, tuvākā nākotnē tiks iesaukti rezervistu apmācībās. Pārējiem ar 1938. gadu militāro apmācību programa būs atvieglota. Nodaļām tomēr vismaz reizi mēnesī jāsapulcējas, tekošo jautājumu kārtošanai, katrā sanāksmē arī 1—2 stundas veltot ierindai, lai aizsargi drīzāk piesavinātos jauno ierindas reglāmentu.

Pulka goda tiesā ievēlēja: Jātn. divīziona kom. A. Jozepu, pulka saimn. priekšnieku M. Šteinbergu, 1. rt. kom. K. Būmani, 7. rt. kom. F. Sproģi un Jaungulbenes nod. pr-ku A. Ābelīti. Revīzijas komisijā: III btl. kom. A. Skreiju, 9. rt. kom. O. Bielaju un Lubānas nod. pr-ku K. Kampīti. Palīdzības fonda komisijā: I btl. kom. J. Evertu. Apspriedes noslēgumā štāba priekšnieks pltn. J. Ķikulis un pulka komandieris J. Krīgens pateicās komandieŗiem par uzmanību sanāksmē, pēc kam sapulcētie sumināja savu augstāko Vadoni, goda šefu, sabiedrisko lietu ministru un aizsargu vadību.

* 6. novembrī pulks rīkoja teātŗa izrādi Madonā. Viesojās Zemnieku drāmas teātris ar V. Zonberga «Jauno siržu tiltu». Izrāde bija apmeklēta labi.

* 7. novembrī Jaungulbenes nodaļa rīkoja bazāru, kuŗš nodaļai deva labu atlikumu.

5. Rīgas a. p. komandējošā sastāva apspriedes kopskats. Pirmās rindas vidū aizsargu priekšnieks pulkv. K. Prauls.

* 7. novembrī Ļaudonas aizsargi un aizsardzes rīkoja Mārtiņu vakaru.

* 14. novembrī Madonā viesojās Latgales teātris ar Zeibolta «Mājas naids». Luga bija ļoti labi sagatavota un izpelnījās publikas atzinību. Apmeklētāju ap 300.

* 18. novembra svinības pulka rajonā šogad notika ar daudz lielāku dalībnieku skaitu, kā iepriekšējos gados. Nodaļās rīkotie sarīkojumi un teātra izrādes pulcināja visur reti lielu apmeklētāju skaitu. Madonā svinības ievadīja ar garīgu koncertu, kuru izpildīja pulka orķestris. Aizsargu namā notika garīgs akts. Tad uzrunas teica pulka komandieris J. Krīgens un lauku pašvaldību vecākais Mūrnieks. Sekoja parāde, kurā piedalījās aizsargi, aizsardzes, organizācijas, biedrības, skolu jaunatne un iestāžu darbinieki. Parādi pieņēma pulka komandieris. Pēc parādes valsts un pašvaldību iestāžu vadītāji un organizāciju pārstāvji ieradās Lisas kalna kapos, kur nolika vaiņagu pie kritušo brīvības cīnītāju pieminekļa. Madonas pilsēta šogad sevišķi izcēlās ar krāšņo ilumināciju. Virs aizsargu nama, pilsētai pāri, spoži un krāšņi mirdzēja uzraksts «Visu Latvijai!» Blakus gaišajam aizsargu namam arī pamatskola un vidusskola izcēlās ar savu gaumīgo ilumināciju. Tāpat pārējie nami pilsētā bija labi dekorēti. Vakarā Madonas sabiedrība pulcējās aizsargu namā, lai noklausītos Valsts Prezidenta radio runu un vakara priekšnesumus.

* Gulbenē svētku svinības sākās 17. novembra vakarā ar dievkalpojumu baznīcā. Pie pieminekļa iededza svētās ugunis, nolika vaiņagu un mācītājs noturēja aizlūgumu. 18. novembrī kopējā parādē piedalījās karavīri, aizsargi, organizācijas un skolu jaunatne. Vakarā bija pieslēgums Valsts Prezidenta radio runai un koncerts. Lielākas parādes, gājieni, sarīkojumi notika: Lubānā, Ļaudonā, Jaungulbenē, Liezerē, Cesvainē, Litenē u. c. Lubānā svinības ieradās pulka kom. palīgs A. Krēvics.

10. Cēsu pulks.

* 14. novembrī notika pulka komandējošā sastāva apspriede, kurā piedalījās aizsargu štāba priekšnieks pltn. J. Ķikulis un organizācijas daļas priekšnieks Ed. Rapss. Pēc pulka komandiera M. Treija uzrunas sanāksmi atklāja štāba priekšnieks pltn. J. Ķikulis, nododams Valsts Prezidenta Dr. K. Ulmaņa, kara ministra ģen. J. Baloža, sabiedrisko lietu ministra A. Bērziņa un aizsargu priekšnieka plkv. K. Praula sveicienus, kuŗus plātesošie uzņēma ilgiem aplausiem. Tālāk savā runā štāba priekšnieks novērtēja aizsargu sasniegumus pag. gadā un deva norādījumus turpmākajam darbam. Vispārēju pārskatu par pulka darbību sniedza pulka komandieris M. Treijs. Pulka darbība visās nozarēs bijusi rosīga un sekmīga. Izcilus panākumus pulks guvis šaušanas sacīkstēs. Aizsargi strādājuši pašaizliedzīgi, pareizi saprazdami uzdevumus, kādus viņiem uzliek atjaunotā Latvija un Vadoņa ievadītais celtniecības laikmets. Sīkākus pārskatus par atsevišķu nozaru darbību sniedza: pulka revīzijas komisijas pārstāvis E. Gulbis, kultūrālās nozares vadītājs V. Grozgalvis, vecākā aizsardze A. Reichholde, fiz. audzin. instruktors R. Ķirkums, vecākais ārsts Dr. K. Vanadziņš, pulka komandiera pal. kapt.-ltn. R. Freibergs un gāzu virsnieks E. Smilga. Pārrunās par pulka turpmāko darbību piedalījās un savus norādījumus deva arī aizsargu štāba organizācijas daļas priekšnieks Ed. Rapss. Pulka goda tiesā ievēlēja: btl. kom. A. Leiti, rotas kom. A. Šveicu, tieslietu vad. K. Boni, btl. adj. K. Lubavu un nod. pr-ku V. Ķerpi; revīzijas komisijā: btl. kom. E. Gulbi, nod. pr-ku K. Žaguru un rotas kom. K. Vanagu; palīdzības fonda komisijā: rotas kom. O. Roski, rotas kom. Cābuli, rotas kom. K. Vanagu, nod. pr-ku Streipu un btl. kom. A. Leiti.

* Līdzšinējais pulka komandieris M. Treijs, kurš iecelts par Rīgas apriņķa priekšnieku, 20. novembrī nodeva pulka vadību jaunieceltajam Cēsu apriņķa priekšniekam J. Pubulim. Pulka štāba darbinieku vārdā no bijušā komandiera atvadījās un jauno komandieri apsveica darbvedis K. Skujiņš.

* Kārļu pagasta aizsardžu pulciņš 7. novembrī nosvinēja 10 gadu darbības atceri. Pēc dievkalpojuma, kuru vadīja māc. J. Meisters, aizsardzes pulka vadības vārdā sveica pulka komandiera pal. kapt.-ltn. R. Freibergs. Viņš pieņēma arī aizsardžu svinīgo solījumu, novēlēdams aizsardzēm vislabākos panākumus darbā. Svinīgā akta noslēgumā aizsardzes sumināja savu priekšnieci Liepiņu, kura pulciņā darbojas no viņa dibināšanas dienas. Aizsardžu un aizsargu drāmatiskā kopa ar labiem panākumiem izrādīja M. Zīverta lugu «Tīreļpurvs».

* Štāba bataljona aizsardžu pulciņš izrādījis lielu aktīvitāti līdzekļu vākšanā. Pulciņa sarīkotās mantu loterijas vienmēr devušas prāvu atlikumu. Pateicībā par sniegto atbalstu, bataljona vadība sava pulciņa aizsardzēm 25. novembrī bija sarīkojusi godināšanas vakaru. Pulka komandiera uzdevumā čaklās aizsardzes sveica komandiera pal. kapt.-ltn. R. Freibergs. Vakars liecināja par labo sadarbību, kāda valda starp aizsargiem un aizsardzēm.

11. Tukuma pulks.

* Tukumā 18. novembra svinības ievadīja svētbrīdis Brāļu kapos un dievkalpojums baznīcā. Tirgus laukumā notika aizsargu, skolu un organizāciju parāde, kuru komandēja btl. kom. Stelmachers, bet pieņēma pulka kom. E. Mauriņš.

Vakarā aizsargi Viesīgā b-bā rīkoja Tautas Vadoņa Dr. K. Ulmaņa 60 gadu atceres aktu. Zālē virs skatuves uzraksts «Celiet galvu augšā un skatāties droši visiem acīs!» Karogiem un ziediem greznotā skatuvē novietots Vadoņa krūšu tēls. Ievadot vakaru, pulka kom. E. Mauriņš īsā uzrunā norādīja uz šī vakara aicinājumu — labāk saprast savu Vadoni, lai labāk varētu viņam kalpot. Uzrunai sekoja valsts himna. Tad pārpildītajā zālē par Tautas Vadoņa Dr. K. Ulmaņa dzīvi un darbu runāja Latvijas preses b-bas priekšnieks J. Druva, norādot, ka ikviena pienākums ņemt par priekšzīmi Valsts Prezidenta dzīvi, jo viņš visu sevi ziedojis tautai un valstij. «Kā kalpot tautai un valstij, to jūs varat mācīties no Prezidenta», teica Preses biedrības priekšnieks. «Neaizmirstiet vietu, kur esat dzimuši, nepiemirstiet ģimeni, baznīcu un skolu. Gods un ciena ir jādod šīm četrām vietām, un augstākais tikums ir arī atdot godu sirmajam tēvam un mātei. Tikai tad jaunatne varēs sasniegt savus ideālus. Vadonis ir mūs mācījis rūpēties par šīm vietām un cienīt tās. Jaunatne, paklausiet saviem vecākiem un vadītājiem un izpildiet darbu skolā un mājā vislabāk, kā to darījis Vadonis jaunībā, tad sekmēsies katrs jūsu darbs. Tikai darbs var mums visiem pašķirt ceļu un vest uz augšu. Atmetīsim veco Ādamu, egoismu un personīgo interešu stādīšanu pirmā vietā, ja mēs vēlamies, lai šie laiki pastāvētu mūžīgi.» Redaktors J. Druva nobeidza referātu ar Prezidenta vārdiem — «Kam drosme ir un goda prāts un taisna sirds, kam tauta tuvāku par draugu stāv, tas nāk man līdz, lai mūžam slavā, godā zeltu Latvija!» Noslēgumā pulka kultūrālās nozares vadītājs dir. J. Lapiņš aizsargu vārdā pateicās Preses biedrības priekšniekam par vērtīgo referātu. Klātesošie sumināja Vadoni Dr. K. Ulmani, pēc kam aizsargu koris noskandināja — «Mēs sumināma tevi, tautas vienotāj». Sekoja koncerts un Valsts Prezidenta radio runas noklausīšanās.

* 22. novembrī Tukuma aizsargi sarīkoja Tukuma atbrīvošanas 19 gadu atceres svinības. Godinot brīvības cīņu varoņus, Brāļu kapos ieradās lāpu gājienā aizsargi, skolu jaunatne un organizācijas. Varoņu atdusas vietā plīvoja neskaitāmas svecītes, kuras bija aizdedzinājušas aizsardzes. Pilsētas galva T. Ziverts nolika krāšņu vaiņagu. Pl. 19 Viesīgā b-bā notika svinīgs akts. Karogiem un zaļumiem greznotā skatuvē novietoti Valsts Prezidenta Dr. K. Ulmaņa un kara ministra ģen. J. Baloža krūšu tēli. Aktu ar uzrunu ievadīja pulka kom. E. Mauriņš, pieminēdams varonīgās atbrīvošanas cīņas un tos tautas dēlus, kas atdevuši savas dzīvības par Tēvu zemes brīvību. Klātesošie ar piecelšanos godināja kritušo varoņu piemiņu, pie kam aizsargu koris dirig. Helviga vadībā izpildīja «Dusiet nu saldi». Pulka kom. E. Mauriņa runu noslēdza valsts himna. Pēc tam plkv. Upītis nolasīja referātu par atbrīvošanas cīņu laikmetu un Tukuma atbrīvošanu.

* Pulka mantu loterijai aizsardžu pulciņi un atsevišķas aizsardzes bija ziedojušas daudz vērtīgu mantu, par ko pulka komandieris ziedotājām izteicis pateicību. Izceļot pašus vērtīgākos darbus, lietpratēju komisija piešķīrusi ziedotājām arī godalgas: 1. godalgu (kristalla augļu vāzi) — Matkules aizsardžu pulciņa priekšniecei Lidijai Ezergailis, par austu galda celiņu pārstaipu dreļļu technikā; 2. godalgu (kristalla saldumu trauku) — Zebrenes aizsardžu pulciņa priekšniecei Verai-Lizetei Rudelei, par īru mežģīņu technikā darinātu galdautu, un 3. godalgu (sudraba tējkarotes) — Matkules pulciņa aizsardzei Annai Balodei, par galdautu, darinātu izvilkumu un ielocītu rakstu technikā.

12. Ilūkstes pulks.

* Sakarā ar līdzšinējā pulka kom. J. Pubuļa pārcelšanu tādā pat amatā uz Cēsu apriņķi, par 12. Ilūkstes aizsargu pulka komandieri un Ilūkstes apriņķa priekšnieku iecelts Kārlis Bērziņš. Jaunais pulka kom. K. Bērziņš dzimis 1901. g. Jēru pagastā. Iekšlietu ministrijas dienestā atrodas no 1922. gada. Bijis Daugavpils prefektūras 1. iec. priekšnieks un Jelgavas apriņķa policijas 2. iec. priekšnieks Jelgavā. 24. novembrī līdzšinējais pulka kom. J. Pubulis pulka komandēšanu nodeva jaunieceltajam pulka komandierim K. Bērziņam.

* Valsts 19 gadu pastāvēšanas svētkos Lašu nodaļa, kopā ar pašvaldību un organizācijām, nolika krāšņu ziedu vaiņagu pie brīvības cīņās kritušo karavīru piemiņas plāksnes. Dievkalpojumu baznīcā kuplināja aizsargu vīru koris. Vakarā Latviešu b-bas namā notika svinīgs akts: sapulcētie noklausījās tautas Vadoņa runā, LLK lektora priekšlasījumā un aizsargu vīru koŗa patriotiskās dziesmās. Nodaļas dramatiskais pulciņš uzveda P. Aldres lugu «Zemes uzvara».

* Raudas nodaļa, kopā ar pagasta pašvaldību un pamatskolu, atzīmēja 18. novembŗa svētkus ar svinīgu aktu. Pagasta vecākais R. Mežancis savā uzrunā pakavējās atmiņās pie Latvijas tapšanas notikumiem, pēc kam akta dalībnieku gājiens devās uz pamatskolu, lai noklausītos Valsts Prezidenta svētku runu. Sekoja sabiedrisko lietu min. lektora priekšlasījums un kino izrāde par lauksaimniecību. 18. novembrī pagastā nebija nevienas saimniecības, kuŗā neplivinātos sarkanbaltais karogs.

13. Bauskas pulks.

* Valsts 15 gadu pastāvēšanas svinības Bauskā ievadīja varoņu piemiņas dievkalpojums 17. novembrī, kad Bauska atzīmē arī pilsētas atbrīvošanu. No baznīcas aizsargi, aizsardzes, skolu jaunatne un organizācijas lāpu gājienā devās pie kritušo karavīru pieminekļa pilskalnā. Te svētku rīcības komitejas priekšsēdētājs, pulka kult. noz. vadītājs direktors P. Andersons teica uzrunu un nolika vaiņagu. Goda sardzē stāvēja aizsargi un vecie strēlnieki. 18. novembrī notika svinīga pilsētas valdes sēde un svētku dievkalpojums. Plkst. 18 aizsargu namā svētku dalībnieki noklausījās Valsts Prezidenta radio runu un noskatījās Zemnieku drāmas teātŗa uzvesto A. Saulieša lugu «Audžu bērni». Aizsargu nama plašā zāle bija pārpildīta līdz pēdējai vietai.

* 18. novembŗa svētkus Iecavā atzīmēja ar dievkalpojumu un aizsargu un organizāciju gājienu pie Brīvības pieminekļa. Apriņķa vecākais Piekuss atklāja pie pieminekļa svētās uguns altāri. Bārbelē, pēc svinīgās sēdes un dievkalpojuma, aizsargi bija rīkojuši plašu bazāru, tautisko deju uzvedumus un teātŗa izrādi.

* 28. novembrī Iecavas nodaļa Izglītības biedrības plašajā zālē sarīkoja koncertvakaru, kur bez Rīgas mākslinieķiem-solistiem bija uzaicināts dziesmas skandināt arī 16. Jelgavas aizsargu pulka aizsardžu ansamblis. Jo sevišķu publikas piekrišanu guva ansambļa dziesmas. Apmeklētāju bija pilna zāle.

* 7. novembrī rīkotais pulka bazārs devis Ls 3272,94 lielu atlikumu. Pulka komandieris bazāra organizētājiem un mantu ziedotājiem izsaka pateicību.

14. Kuldīgas pulks.

* 24. novembrī Kuldīgā notika pulka komandējošā sastāva apspriede, kuŗu atklāja aizsargu štāba priekšnieks pltn. J. Ķikulis. Štāba priekšnieks nodeva sanāksmei aizsargu augstākā Vadoņa — Valsts Prezidenta Dr. K. Ulmaņa, goda šefa ģenerāļa J. Baloža un sabiedrisko lietu ministra A. Bērziņa sveicienus un novēlējumus. Pulka kom. J. Kalve referēja par pulka vispārējo darbību. Par atsevišķo nozaŗu darbību ziņoja pulka kultūrālās nozares vadītājs, vecākā aizsardze, fiziskās audzināšanas instruktors un vecākais ārsts. Pēc aizsargu štāba vadības norādījumiem turpmākajam darbam, sanāksmes dalībnieki jūsmīgi sumināja Vadoni un valdību.

* Par pulka kom. palīgu iecelts kapt. Eduards Smiltēns, līdzšinējais 10. Aizputes kājnieku pulka rotas komandieris. E. Smiltens dzimis 1898. g. Koņu pag., ir brīvības cīņu dalībnieks, aktīvi darbojies Daugavpils sabiedriskās un sporta organizācijās.

* Par pulka štāba bibliotēkāri iecelta Elza Paukšens, kas līdz šim izpildīja sekretāres pienākumus Kuldīgas pils. aizsardžu pulciņā.

* Valsts vētku svinības 18. novembrī Kuldīgā ievadīja baznīcu zvani. Organizāciju un iestāžu pārstāvji, aizsargi, skolu jaunatne un daudz pilsētas iedzīvotāju ar vaiņagiem un ziediem devās uz kritušo brīvības cīnītāju atdusas vietu. Kapos svētrunu teica mācītājs O. Sakārnis. Kritušo cīnītāju kapu kopiņas klāja ziediem. Pēc tam visās baznīcās notika svētku dievkalpojumi. Pilsētas valdes svinīgo sēdi atklāja pilsētas galva J. Dreimanis ar uzrunu. Tirgus laukumā notika parāde, kuŗu pieņēma aizsargu pulka komandieris J. Kalve. Parādē piedalījās vairāk kā 1000 personu. Svinību dalībnieki jūsmīgi sumināja Valsts Prezidentu K. Ulmani, kaŗa ministru ģenerāli J. Balodi, sabiedrisko lietu ministru A. Bērziņu, valdību un armiju. Vakarā Kuldīgas Sadraudzīgā biedrībā notika svētku koncerts.

* Saldū 18. novembrī pilsētas valdes telpās notika svinīga sēde, kuŗā piedalījās Saldus pilsētas, Saldus un Cieceres pagastu pašvaldību, aizsargu un organizāciju pārstāvji. Sēdi vadīja Saldus pilsētas galva A. Zandbergs. Pēc tam visi kopīgi ieradās Saldus Brāļu kapos un svētbrīdī pakavējās pie kritušo brīvības cīnītāju atdusas vietām un nolika vaiņagu. Baznīcās notika svinīgi dievkalpojumi, uz kuŗiem pulcējās aizsargi, ugunsdzēsēji, skolas, organizācijas un daudz iedzīvotāju. Tirgus laukumā notika parāde, ko pieņēma II bataljona kom. T. Lepše.

* Kabiles aizsargu saime stājusies pie sava pagasta dievnama izdaiļošanas. Aizsardzes darina jaunu segu altārim un priekškarus logiem. 18. nov. svētku izrīkojuma atlikumu — 200 ls aizsargi nodevuši baznīcas un apkārtnes uzkopšanai.

15. Liepājas pulks.

* Kalētu nodaļa 6. novembrī rīkoja savu tradicionālo Mārtiņu vakaru. Vakarā ieradās II btl. kom. J. Ģibietis, kas izdalīja nodaļas labākiem šāvējiem izcīnītās balvas. Referātu par pilsoņu pienākumiem un tiesībām tagadējā laikā nolasīja pulka Jūras divīziona vecākais flagvirsnieks tiesn. B. Albats. Sekoja teātŗa izrāde. Programu kuplināja ar patriotiskām deklamācijām, dziesmām un tautiskām dejām.

* Liepājā vietējās aizsargu vienības 18. novembrī piedalījās kopējā garnizona un skolu parādē, ko pieņēma garnizona priekšnieks ģen. O. Dankers. Aizsargu vienības parādē komandēja štāba btl. kom. M. Lēgers.

* Aizsargu — kājnieku, riteņbraucēju, jātnieku, aizsardžu, sportistu,

Vilces aizsargi un aizsardzes kūmās.

18. Daugavpils a. p. jaunā šautuve.

skolu un organizāciju kopējo 18. nov. parādi Durbē komandēja 3. rotas kom. Baumanis, pieņēma I btl. kom. Puņņenovs. Valsts svētku svinību rīkošanā savos pagastos piedalījās gandrīz visas pulka nodaļas.

16. Jelgavas pulks.

* 7. novembrī Jelgavā notika pulka komandējošā sastāva un aizsardžu pulciņu priekšnieču apspriede. To atklāja aizsargu priekšnieks pulkv. K. Prauls, apsveikdams pulka saimi no Valsts Prezidenta Dr. K. Ulmaņa, kaŗa ministra ģen. J. Baloža un sabiedrisko lietu ministra A. Bērziņa. Pārskatu par pulka darbību sniedza pulka kom. Ausmanis un atsevišķo darbības nozaŗu vadītāji. Norādījumus militāro apmācību sekmēšanā deva aizsargu štāba priekšnieks pltn. J. Ķikulis. Aizsargu štāba organizācijas daļas priekšnieks Ed. Rapss norādīja uz aizsargu sadarbību ar citām organizācijām. Sanitārās daļas priekšnieks ārsts-pltn. Bergs deva norādījumus pulka ārstiem, bet aizsardžu instruktore L. Torgani — aizsardžu pulciņu priekšniecēm.

Komandieŗu goda tiesā ievēlēja: II divīziona kom. K. Lāceri, štāba btl. kom. E. Zalpēteri, štāba btl. kom. pal. P. Jansonu, 2. rt. kom. A. Šteinbergu un Sīpeles nod. pr-ku V. Kugrēnu. Pulka revīzijas komisijā: I divīziona kom. V. Gedrovicu, štāba btl. 2. rt. kom. G. Beimutu un Sesavas nod. pr-ku A. Dumpi. Pulka palīdzības komisijā: I btl. kom. P. Blūmu.

* Valsts 19. gada svētkus Jelgavā ievadīja ar garnizona un aizsargu svinīgo dievkalpojumu Jelgavas Sv. Trīsvienības baznīcā. Plašais dievnams bija pārpildīts līdz pēdējai iespējai. Bija ieradušies visi Jelgavas iestāžu vadītāji, kaŗavīri, aizsargi, aizsardzes, skolu jaunatne un citi jelgavnieki. Svinīgo dievkalpojumu vadīja visi Jelgavas mācītāji ar prāvestu Reinhardu priekšgalā. Pēc dievkalpojuma Hercoga Jēkaba laukumā notika garnizona, aizsargu, un organizāciju parāde. To komandēja 3. Jelgavas kājnieku pulka pltn. Streipa, bet pieņēma garnizona priekšnieks plkv. Apsītis. Klāt bija arī aizsargu pulka kom. A. Ausmanis, pilsētas galva H. Štolcs, apriņķa vecākais T. Dārznieks, LLK vadība un pilsētas valde. Pēc parādes notika manifestācijas gājiens uz Jelgavas atbrīvotāju piemineklī. Vakarā Jelgavas aizsargu telpās pulcējās aizsargu saime līdz ar piederīgiem. Ieradās pulka kom. Ausmanis, viņa palīgs kapt. Briedis, pulka vecākā aizsardze Ķullīte, komandieŗi, aizsardzes, aizsargi. Plkst. 18 visi noklausījās tautas Vadoņa runu. Pēc Vadoņa runas vienojās tautas lūgšanā. Štāba bataljona kom. Zalpetris griezās pie aizsargu saimes ar uzrunu, pēc kuŗas klātesošie sumināja Valsts Prezidentu Dr. K. Ulmani, kaŗa ministru ģen. J. Balodi un nacionālo valdību. Par 18. novembŗa nozīmi un valsts tapšanas dienām runāja agr. h. c. Mazvērsītis.

* Zaļenieku nodaļa 28. nov. rīkoja loteriju-allegri. Sarīkojums bija kupli apmeklēts un deva rīkotājiem prāvu atlikumu, par kuŗu nodomāts iegādāties mājturības priekšmetus aizsardžu pulciņam. Loterijai sekoja Jelgavas teātŗa viesizrāde — Dostala operete Klīvija.

* Ozolnieku aizsargi, nodaļas pr-ka J. Skadiņa vadībā, sanāca un izraka pasaules kaŗā kritušo 23 kaŗavīru trūdus, kuŗi bij apbedīti ārpus kapsētām. Tos iezārkoja sešos, aizsargu pašu pagatavotos zārkos un 28. nov. ar militāru godu apbedīja Cenas kapsētā, atsevišķā Brāļu kapu nodalījumā. Apbedīšanas ceremoniju izpildīja pulka II bataljona mācītājs J. Ķullītis. Nodaļas priekšnieks J. Skadiņš nodaļas aizsargu un aizsardžu vārdā nolika vaiņagu un deva solījumu, ka aizsardzes un aizsargi šo kapu kops un neļaus zālēm aizaugt.

17. Rēzeknes pulks.

* No 12. līdz 28. novembrim visās pulka vienībās tika sarīkotas mazās kaujas apmācības. Apmācības vadīja pulka komandieŗa palīgs J. Samiņš. Uz apmācībām bija izbraukuši 9. Rēzeknes kājnieku pulka virsnieki: kapt. Zvirbulis, kapt.-ltn. Alsiņš, vltn. Melnbārdis, vltn. Loženicins un instruktori. Aizsargu - jātnieku apmācībās ieradās Zemgales divīzijas štāba v. v. Koks. Apmācībās piedalījās aizsargu kājnieki, jātnieki un riteņbraucēji pilnā sastāvā un tās norisinājās ļoti sekmīgi.

* Laikā no 3. līdz 17. novembrim pulka štāba aizsardžu pulciņš pulka mītnē rīkoja mājturības kursus, kuŗos piedalījās kopā 40 personas. Kursus vadīja Latvijas sieviešu nacionālās līgas instruktore Liepa, bet pārzināja pulka štāba pulciņa priekšnieces palīdze Freifelde.

* 17. novembrī Rēzeknē dzīvojošie komandieŗi un aizsargi piedalījās kopējā gājienā uz Brāļu kapiem. Pārējie komandieŗi un aizsargi pulcējās pie Latgales atbrīvošanas cīņu vietu pieminekļiem Rušenicā un Varakļānu pag. Strodu ciemā, kur godināja kritušos varoņus.

* Atzīmējot valsts 19 gadu pastāvēšanas svētkus, 18. novembrī pulka aizsargi, aizsardzes un sportisti piedalījās svinīgos dievkalpojumos un noklausījās Valsts Prezidenta Dr. K. Ulmaņa radio runu. Rēzeknē, Varakļānos un Rozentovā notika aizsargu parādes, kuŗās piedalījās skolu jaunatne, valsts un pašvaldības iestāžu pārstāvji un ugunsdzēsēji. Rozentovā parādi pieņēma pulka kom. V. Zarāns, bet Varakļānos pulka kom. palīgs J. Samiņš. 18. novembŗa vakarā notika plaši sarīkojumi un priekšlasījumi, kas bija rīkoti sabiedrisko lietu ministrijas pārstāvju vadībā. Atlikums no sarīkojumiem par labu kaŗa aviācijas fondam.

* 21. novembrī Sakstigalā svinīgo solījumu deva 17 jaunas aizsardzes. Carīgo aktu izpildīja pulka vecākais mācītājs Tomašunas. Aizsardzes uzrunāja pulka kom. V. Zarāns. Apsveica pulka vecākā aizsardze V. Zarāne, pulka kom. palīgs J. Samiņš, Rēzeknes kaŗa apriņķa priekšnieks pltn. Līcis un citi sabiedriskie darbinieki. Pulciņa priekšniece Leitāne pateicās viesiem par apsveikumiem, pēc kam sekoja M. Priedulājas «Dzimtenes dziesmas» izrāde.

18. Daugavpils pulks.

* Pulka komandieŗu, aizsardžu pulciņa priekšnieču un ārstu sanāksme notika 21. novembrī, apriņķa vecākā sēžu zālē Daugavpilī. Apspriedē piedalījās aizsargu štāba priekšnieks pltn. J. Ķikulis, organizācijas daļas priekšnieks Ed. Rapss un sanitārās daļas priekšnieks ārsts pltn. Bergs. Štāba priekšnieks pltn. J. Ķikulis nodeva sanāksmes dalībniekiem Valsts Prezidenta Dr. K. Ulmaņa, kaŗa ministra ģenerāļa J. Baloža, sabiedrisko lietu ministra A. Bērziņa un aizsargu priekšnieka pulkv. K. Praula sveicienus. Pārskatu par pagājušo darbības gadu sniedza pulka kom. D. Silavs, pastrīpojot, ka aizsargi un aizsardzes nevien pilsētās, bet arī laukos bijuši rosīga darba darītāji, un ikviens aizsargu organizācijas dalībnieks turējis par svētu pienākumu pielikt rokas pie saimnieciskās un kultūrālās dzīves celšanas un veidošanas. Saimnieciskā ziņā pulks veicis lielu darbu, izbūvējot modernu

šautuvi. Revīzijas komisijas ziņojumu sniedza btl. kom. Inka. Par pulka kultūrālo darbību referēja kultūrālās nozares vadītājs Kalniņš, par sportu — fiz. audz. instruktors Rudzītis, sanitārā nozarē savus atzinumus sniedza pulka vecākais ārsts Dr. Teffers. Organizācijas daļas priekšnieks Ed. Rapss deva norādījumus par aizsargu savstarpējām attiecībām un turpmāko darbu. Sekoja dažādas pārrunas un norādījumi no aizsargu vadības. Ievēlēja arī pulka revīzijas komisiju, goda tiesu un palīdzības fonda pabalstu piešķiršanas komisiju.

* 1935. g. 25. nov. armijas komandieris atļāva pulkam izbūvēt aizsargu šautuvi uz Kaŗa ministrijai piederošās zemes pie Čerepovas. Pateicoties Daugavpils pilsētas valdes pretimnākšanai (viņa sabiedrisko darbu kārtībā ziedoja Ls 12.860,25), Daugavpils prefektūras, Dzelzceļu aizsargu pulka III bataljona un Dzelzceļu policijas atbalstam ar līdzekļiem un gulžņiem, pēc apmēram pusotra gada intensīva darba pulks tagad ir ieguvis priekšzīmīgi izbūvētu šautuvi, kādas otras Latvijā nav. Šautuves izbūvē jāatzīmē Sakaru bataljona saimniecības priekšnieka A. Ludkeviča neizsmeļamā enerģija un pūles, kuŗš šajā pusotra gada laikā visu savu brīvo laiku un atvaļinājumus ziedojis jau 1933. gadā ierosinātā šautuves jautājuma realizēšanai. Šautuve līdz šim izmaksājusi Ls 16.688,—. Sakaru bataljons no saviem līdzekļiem ieguldījis Ls 3.500,—. Šautuves atklāšanā 7. novembrī piedalījās Zemgales divīzijas kom. ģenerālis Bachs, prefekts Jansbergs, pilsētas galvas biedrs un Sakaru bataljona kom. Inka, pilsētas valdes locekļi, apriņķa vecākais, prefektūras un dzelzceļu policijas iecirkņu priekšnieki, Sakaru bataljona komandieŗi un aizsargi un daudzi citi aizsargu labvēļi, kuŗi visi novēlēja aizsargiem turpmākās gaitās, sevišķi šaušanā, izcilas sekmes un panākumus. Pulka kom. D. Silavs, savā atklāšanas uzrunā pateicās visiem, kas atbalstījuši šautuves izbūvi. Sakaru bataljona saimniecības priekšnieks A. Ludkevičs sniedza pārskatu par šautuves izbūves darbiem. Pēc tam Zemgales divīzijas komandieris ģenerālis Bachs, pulka komandieris D. Silavs un pārējie goda viesi izdarīja tradicionālo mērķī šaušanu. 21. novembrī šautuvi apmeklēja Aizsargu štāba priekšnieks pltn. J. Ķikulis, kuŗš izteica savu apbrīnošanu un atzinību par veikto darbu.

* Nīcgales aizsardžu pulciņš bija sarīkojis mājturības kursus. 3. novembrī kursi noslēdzās ar ēdienu gatavošanas sacensībām, pirmām uz laukiem Daugavpils mājturības rajonā. No 20 kursu apmeklētājām sacensībā piedalījās 6. Izvēlētie ēdieni bija vienkārši un gatavojami no katrā lauku sētā esošiem produktiem. Sacensību dalībnieces ēdienus izgatavoja ar prasmi, kā arī garšīgus, ko atzina ekspertu komisija. Godalgas un balvas izpelnījās visas sacensību dalībnieces.

* Sakaru bataljona aizsardžu pulciņš 6. novembrī pilsētas kluba telpās bija rīkojis Mārtiņu vakaru ar tradicionālo Mārtiņu zosi un kāpostiem. Vakarā bija ieradušies daudzi vietējie sabiedriskie darbinieki, iestāžu vadītāji un kupls pârējo viesu pulks. Aizsardzes ar pulciņa priekšnieci Birkhāni tiešām bija ļoti rūpīgas un gādīgas nama mātes.

* Pulka fiziskās audzināšanas instr. Arn. Rudzītis pulka sporta pulciņu vadītāju sanāksmē ziņoja par ziemas sporta programu un nāk. vasarā rīkojamiem aizsargu vingrošanas un tautas deju svētkiem Daugavpilī. Svētki notiks pulka jaunajā sporta laukumā. Tas būs viens no plašākiem Latvijā — normāla lieluma, ar sešiem skrejceļiem un visām labierīcībām sportistu vajadzībām. Valsts mūzeja Daugavpils nodaļas vadītājs O. Kalējs iepazīstināja sanāksmi ar Latgales novada tautisko tērpu un cimdu paraugiem, kas īpati ar raksta vienkāršību un krāsu harmoniju.

19. Jaunlatgales pulks.

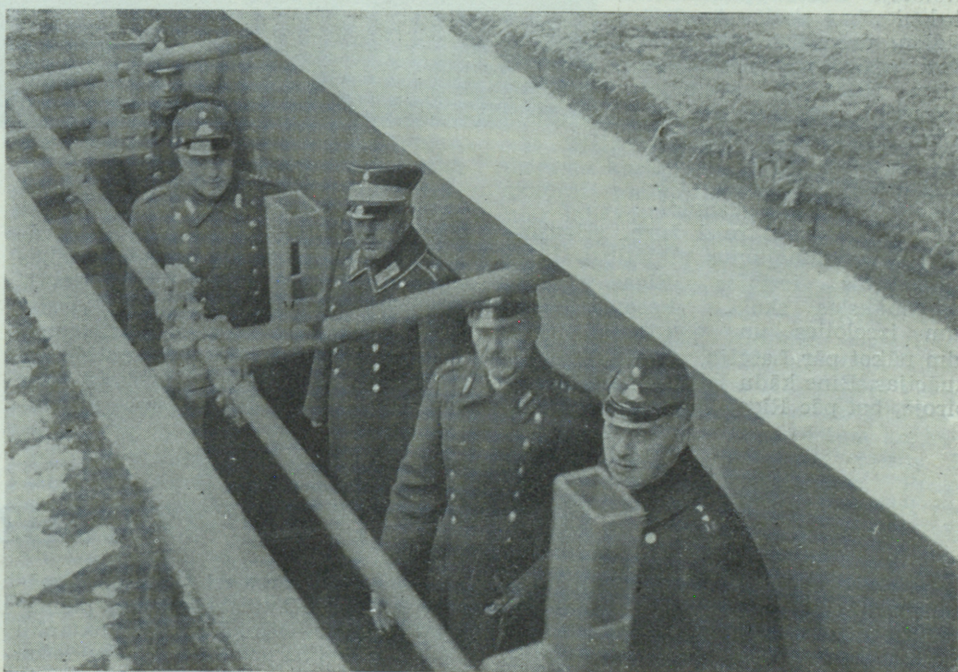
* Valsts pierobežā — Jaunlatgales apriņķī valsts pastāvēšanas 19. svētkus rīta agrumā iezvanīja baznīcu zvani. Skolās notika svinīgie akti, baznīcās svētku dievkalpojumi un pilsētu un pagastu pašvaldību namos svinīgās sēdes. Karogotās pilsētas, ciemi un lauku sētas liecināja, ka svētku svinībās ņem līdzdalību ikviens pierobežas iedzīvotājs. Jaunlatgalē svinības ievadīja ar svinīgo pilsētas valdes sēdi pamatskolas aktu zālē. Vakarā pilsētas iedzīvotāji un skolu jaunatne pulcējās Aizsargu namā, kur noklausījās Tautas Vadoņa svētku runu. Svinības noslēdza aizsargu sarīkojums-koncerts ar Rīgas mākslinieku piedalīšanos.

* Gauros 18. novembrī, pēc pagasta pašvaldības svinīgās sēdes, svētku viesi noklausījās S. l. m. pārstāvja priekšlasījumu. Vakarā notika 2 svētku izrīkojumi: Gauru pamatskolā aizsargu nodaļas rīkotais, un pierobežas Ozolu pamatskolā — pagasta pašvaldības un robežsargu kopējais svētku sarīkojums. Kacēnos svinīgo padomes sēdi atklāja padomes priekšsēdētājs Vanags. Pēc svinīgā dievkalpojuma, ko noturêja vietējais mācītājs Preibergs, notika svētku parāde. Tajā bez vietējā garnizona, aizsargiem un organizācijām piedalījās arī bijušie partizāņu pulka kaŗavīri. Vakarā notika apvienots organizāciju sarīkojums. Purvmalā aizsargu nodaļa kopā ar organizācijām bija pulcējušās tautas namā. Kuplā dalībnieku saime noklausījās radio pieslēgumu svētku svinībām galvas pilsētā. Vakarā notika aizsargu sarīkojums. Uzveda K. Zariņa «Zemes spēku». Svētku svinības ar aizsargu sarīkojumiem notika arī Rugājos, Bērzpilī, Tilžā, Linavā, Augšpilī, Upmalē, Vīksnā, Rītupē u. c.

* Pulka sporta klubs nodibinājis šacha sekciju. Par tās vadītāju pulka komandieris iecēlis vietējās ģimnazijas skolotāju Ed. Tauriņu. Šinīs dienās uzsāka Jaunlatgales meistarības izcīņu šacha spēlē. Turnīru atklāja pulka kom. G. Mežulis. Sacensībā piedalās ap 80 dalībnieku 2 grupās. Saspēles notiek katru otrdienu un piektdienu, aizsargu namā.

Dzelzceļu pulks.

* Pļaviņās 4. dec. notika Dzelzceļu aizsargu pulka Pļaviņu nodaļas aizsardžu pulciņa iesvētīšana ar aizsardžu un aizsargu svinīgo solījumu. Svinības iesākās ar liturģisku dievkalpojumu Sv. Pētera baznīcā. Dievkalpojumu noturēja pulka mācītājs prof. Maldonis, bet mākslinieciskiem priekšnesumiem kuplināja brīvmāksliniece Valija Graubiņa, čellists brīvmāksl. J. Ozoliņš un Pļaviņu pilsētas aizsargu koris diriģ. P. Michailova vadībā. Pēc tam aizsardzes un aizsargi parakstīja svinīgo solījumu. Pulka kom. J. Ozoliņš uzrunāja aizsardzes, aicinādams tās būt čaklām un priekšzīmīgām pulciņā, ģimenē un sabiedrībā. Pulka vecākā aizsardze O. Kulitāne sveica tautas dziesmas vārdiem: Dod, Dieviņ, kalnā kāpt, Ne no kalna lejiņā.

Betonētā slēptuve 18. D. a. p. šautuvē.

Arturs Juŗasteters

Jēkaba Bīnes 25 darba gadi

Novembŗa mēneša beigās, Latvju mākslinieku biedrība atzīmēja sava patreizējā priekšnieka Jēkaba Bīnes 25 darba gadus. Bīne dzimis Rīgā 1895. g. 11. aprīlī. Viņa tēvs cēlies no diklenešiem un tēva līnijā Bīnem ir sencis Juris Bīne, kuŗš kā spējīgs namdaris un konstruktors ir savā laikā piedalījies Rīgas jaunās sv. Ģertrūdes baznīcas torņa celšanā. Savukārt, diklenieša Juŗa Bīnes mājas «Čabuļus» rentējis mākslinieka Brastiņa tēva tēvs — tā abu šo ģimeņu pārstāvju sadarbībai mākslā un reliģijā ir jau savas sākotnīgas sakritības, jo, tāpat kā Brastiņa, arī Bīnes nodarbība ir viendaudz pazīstama glezniecībā, rotmākslās un teorētizēšanā par mākslas jautājumiem.

Ļoti agri, 6 gadu vecumā, Jēkabs Bīne sācis staigāt mākslas gaitās, jo Rīgā pie vecākiem toreiz dzīvojis krievu gleznotājs Gorbātovs, kuŗš studēja politechnikā un mācījās Blūma mākslas skolā. Turpmāk, Gorbātova sniegtos ierosinājumus padziļināja minchenietis Nīlanders, kuŗš bija zīmēšanas skolotājs Bīnes apmeklētā tirdzniecības skolā. Ar dažādām prēmijām un citiem atzinības pierādījumiem Nīlanders sekmēja jaunekļos censānos un interesi uz mākslu. Šinī laikā, ap 1912. gadu skolas biedra-redaktora Jūl. Pētersona brālēna uzmudināts, Bīne pirmo reizi žurn. «Dadzis» rāda savus zīmējumus atklātībai. 1913. gadā viņš iestājas Rīgas pilsētas mākslas skolā. Pasaules kaŗam izceļoties un okupācijas vilnim nākot pār Latviju, pēc skolas evakuācijas, Bīne kādu laiku strādā Bēgļu birojā, bet pēc Rīgas krišanas vācu rokās — izceļo uz Haŗkovu, kur turpina mākslas studijas vietējā mākslas skolā. Haŗkovā Bīne uzsāk savas gaitas žurnālistikā, jo ir Puriņa vadītā laikraksta «Atvase» referents par Latvijas lietām. Viņa uzdevums ir sekot pēc vācu laikrakstiem par notikumiem dzimtenē un sniegt par tiem ziņas Krievijā dzīvojošiem latviešu bēgļiem. Mākslas skolā Bīnes meistars ir pazīstamais ukraiņu sadzīves ainu gleznotājs un portretists Ļubimovs. Haŗkovā Bīne līdz ar pārējiem tautiešiem - māksliniekiem Strautu, Dīriķi, Avotu un Siliņu piemo reizi piedalās t. s. «septiņu izstādē» (Vistavka semī, 1917.). Atgriezies Latvijā, 1921. g. mākslinieks iestājas akadēmijā prof. Tillberga vadītā figūrālā meistardarbnīcā, ko beidz 1926. g. Akadēmijas laikā Bīne pirmo reizi ņem dalību Latvijā, Mākslas veicināšanas biedrības rīkotā izstādē Daugavpilī 1924. g. Akadēmijas laikā viņš arī sācis gleznot altārgleznas provinces baznīcām — Cesvainē, Jumpravā (diploma darbs), Vecsaulē, bet sv. Jāņa baznīcas mācītāja istabā Rīgā ir izvests loga gleznojums pēc Bīnes meta «Kristus ar Pēteri uz jūŗas». Jau akadēmijas laikā Bīne ir aktīvs Neatkarīgo mākslinieku vienības biedrs un piedalās viņas izstādēs, bet vēlāk pāriet uz Latvju mākslinieku biedrību. Bīnes darbi redzēti Kultūras fonda rīkotās un latviešu mākslinieku reprezentācijas izstādēs ārzemēs. Bīnes gleznas ir Valsts mākslas mūzejā, Rīgas pilsētas mākslas mūzejā, Tukuma, Jelgavas un Liepājas mūzejos, daudzās skolās, sabiedriskās iestādēs un privātkolekcijās Latvijā un Krievijā. Ļoti liels ir rotmākslas priekšmetu skaits, kas gatavoti pēc Bīnes metiem. Latvijas laikā Bīne sācis interesēties par mākslas teorijas jautājumiem, vēsturi, etnografiju, un uz šo laiku attiecināmi viņa pirmie raksti un priekšnesumi lekcijās. Arī dievturībā Bīne sācis darboties šai laikā. Kā audzinātājs un lektors, paralēli nodarbībai mākslā, Bīne pazīstams Sabiedrisko lietu ministrijas pasākumos, presē ar saviem rakstiem un recenzijām par mākslu un Latvijas tautas ūniversitātē, kur tas vada glezniecības studiju.

Jēkabs Bīne.

Apskati un recenzijas

Militārais apskats Nr. 10. Galvenais redaktors pulkv. Ļūļaks; atbildīgais redaktors plkv.-ltn. Kontrovskis. Saturā: Vispārējā nodaļā: Armijas gadskārtējās šaušanas sacīkstes — pulkv. Ļūļaks; Dalītie ieskati — J. K.; Vācijas rezerves kaŗa gadījumā — T.; Itaļu 1937. g. lielie manevri — Am. Vispārējā taktika: Kaujas apmācība piemēros — pulkv.-leitn. Vidiņš; Prettanku vienības Vācijas armijā — pulkv. leitn. Upītis; Uzdevums bez iepriekš noteikta darbības veida pastipr. vācu bataljonam — A. Mauriņš; Ziņu iegūšana no gūstekņiem un pārbēdzējiem — A. V.; Koordinātu noteicējs artilerijā — kapt. Aboliņš; Līdzteku vēdekļa vai tēmēšanas punkta azimuts? — A.; Motocikls kaŗaspēkā — Ms; Tagadnes kājnieku ieroču attīstības ceļi — M.; Dzelzceļu nozīme kaŗā — kapt. Cimermanis. Mi-

litārpolītiskais pārskats. Chronika. Bibliografija. Sīkumi.

«Aizsarga» redakcijai piesūtītās grāmatas.

A.-s. Valters un Rapa izdevumi: R. Miķelsons — Latvijas vēstures lasāmā grāmata. I daļa. Milda Priedulāja — Jaunā laiva. Luga 2 cēlienos. Skolu, jaunatnes un mazpulku izrādēm. Jānis Jaunsudrabiņš — Augšzemnieki. Romāns. Jānis Medenis — Mūžīgā diena. Dzejas. Mārtiņš Zīverts — Galvu augšā! Drāma 3 cēlienos. Veronika Strēlerte — Vienkārši vārdi. Dzejas. Al. un A. Dzērvīši — Rokdarbu metodika. K. Zariņš — Kaugurieši. Vēsturisks romāns. Marija Hamsune — Langerudas bērni. Mājās un kalnu ganībās. No norvēģu valodas tulkojusi Lizete Skalbe. Herberts Cukurs — Starp zemi un sauli. Romāns. Jūlijs Lācis — Mūža meža maldi. Romāns par latviešu izceļotāju dzīvi Brazilijā. II un III daļa. Līgotņu Jēkabs — Mēs vai viņi. Skatu luga 5 cēlienos. Moljers — Skopulis. Komēdija piecos cēlienos. Tulkojis K. Jēkabsons. Vilis Veldre — Dižmuiža. Romāns. J. Curiks un I. Bangerska — Angliski-latviskā vārdnīca. Prof. P. Šmits — Vēsturiski un etnografiski raksti.

A. Gulbja grāmatu apgādniecības izdevumi: Dāniels Defo — Robinsons Krūziņš. No angļu valodas tulkojis Olģerts Liepiņš. Pirmā daļa. Edvins Mednis — Mūsu uzvaru ceļi. Jaunības apcirkņi Nr. 14. J. Širmanis — Jūras zaķi. Jaunības apcirkņi Nr. 15. A. Grīns — Trīs gadsimti un trīs vadoņi. J. Jaunsudrabiņš — Mana dzīve. Kārlis Students — Sarkanā Sērmukša. Dzejas. Kārlis Skalbe — Garā pupa. Pasakas. Rūta Skujiņa — Bērnības zemē.

Dažādi izdevumi:

Latvijas atbrīvošanas kaŗa vēsture I. Virsredaktors ģenerālis M. Peniķis. Redaktori: ģenerālis Ed. Kalniņš, pulkvedis A. Plensners, pulkvedis A. Krīpens, pulkvedis A. Apsīts, kaŗa vēsturnieks Bērziņš, publicists A. Kroders, rakstnieks Līgotņu Jēkabs un rakstnieks A. Grīns. (Izd. «Literātūra»). Latvijas vēstures avoti. Latvijas vēstures institūta izdoti. 1. sējums. — Dokumenti par «Pēterburgas Avīzēm». 2. sējums — Senās Latvijas vēstures avoti. (Latvijas vēstures institūta apgādiens). Lauksaimnieka gada grāmata 1938. gadam. Doc. P. Kreišmaņa redakcijā. (Izd. LLK). Lauksaimniecības leksikons 6. Redaktors Dr. agr. J. Apsīts. (Izd. «Zelta Grauds»). Kārlis Kraujiņš — Gijs de Mopasāns, dzīve un darbi. Pasaules slavenie vīri Nr. 21. (A. Raņka izd.). V. Lapenieks — Pēdējais kalums. Varoņspēle 1 cēlienā. Paulis A. Rūmaris — Kāda zemnieka dēla jaunība. Romāns. (Autora izdevniecība.) 10 dziesmoti gadi. Mūzikas-dziedāšanas biedrības «Fortisimo» darbības atskats. Eesti vabadussōda 1918.—1920. I. Vabadussōja Ajaloo Komitee populaarteaduslik välijanne. (Izd. Vabadussōja Ajaloo Komitee, Tallinn). Jānis Bundulis — Atziņu prelūdijas. (Izd. «Grāmatrūpnieks».)

Nacionālais teātris

17. novembrī valsts svētkus ievādīja ar Viļa Cedriņa prologu «Pirmā pusnaktī» un Zeiboltu Jēkaba lugas «Trīs soļi uz laimi» pirmizrādi. Cedriņa prologs attēloja Latvijas dzimšanu un rādīja senlatvju varoņus, kas kopā ar Laimu pie šūpuļa svētī jaunpiedzimušo viņa lielajam darbam vienotās tautas labā. Prologa kāpinājumu noslēdza valsts himna. To nodziedāja «Dziesmuvaras» koris. Zeibolta «Trīs soļi uz laimi» ir luga, ko jau 1899. gadā rādīja Rīgas latviešu teātris. Kalpa puisis Sirsins ar stipru gribu cenšas iegūt turību. Mantā viņš saskata visas dzīves laimi. Bet grūts un sarežģīts ir šis laimes iegūšanas ceļš. Pirmais solis sperts, kad Sirsins pēc 15 gadu neatlaidīgas cīņas kļūst par saimnieku. Ar materiāli izdevīgām precībām Sirsins sper tālāko otro soli, kaut gan sievu nemīl. Un tad nāk arī trešais solis — mīlamas meičas iegūšana, kad pirmā sieva mirusi. Nu Sirsins atzīst, ka manta vien, sevišķi, ja tā netaisni iegūta, nav cilvēka augstākā laime. Tas, ko redzējām 17. novembrī uz Nacionālā teātŗa skatuves, tomēr nebija tikai Zeibolta luga. Zeibolta tekstu drāmaturgs V. Zonbergs jūtami papildinājis un pārstrādājis. Pierakstītas klāt atsevišķas ainas, personas, iepītas dejas un dziesmas. Izrāde ar to vienīgi ieguva kā spēles spraiguma, tā raksturu skaidrības ziņā. Dažas kuplejas un sentimentālie dziedājumi gan varēja izpalikt. Skatītājiem dejas, kā parasti, ļoti patika. Kadriļu un čigānu deju uz publikas vēlēšanos atkārtoja. Skatītāji līdzdzīvoja kā sižetam, tā pārdomātiem raksturu tēlojumiem, ko sniedza Nacionālā teātŗa izcilākie spēki: J. Šāberts (Sirsins), A. Klinte (Maija), L. Šmits (Mārcis), M. Bērziņa (Ilze), O. Uršteins (Juris), A. Brechmane (Dārta), V. Švarcs (skolas tēvs) u. c. Režija — J. Oša, dekorācijas — V. Valdmaņa. P. N.

Pagājušais mēnesis Nacionālajā operā.

Mūsu simfoniskā mūzika diemžēl nevar lepoties ar pārāk kuplu uzplaukumu. Ja ar vasaras simfoniskajiem koncertiem viņa mazliet atdzīvojas, tad ziemā vienīgā iestāde, kuŗa rīko publiskus simfoniskus koncertus ir Nacionālā opera. Šie koncerti gan notiek samērā reti, toties operas vadība pieliek visas pūles, lai māksliniecīskā ziņā viņi arvien atrastos pienācīgā augstumā, uzaicinot gan ievērojamus diriģentus, gan arī pasaulslavenus solistus.

II simfonisko koncertu šinī sezonā bija uzaicināts diriģēt prof. Nikolajs Maļko. M. ir liela vēriena mākslinieks, kuŗa vārds plaši pazīstams Vakareiropā. Agrāk viņš ilgus gadus darbojies Krievijā un krievu mūzika uz visiem laikiem iekaŗojusi viņa visdziļākās simpatijas. Tas bija jūtams arī šai koncertā. Lai gan nekā negātīva nevar teikt arī par Mocarta D-dūra simfonijas atskaņojumu, tomēr programas smaguma punktā bija krievu mūzika — N. Rimski-Korsakova «Spāņu kapricio» un P. Čaikovska simfonija Nr. 5. Sevišķi pēdējā lie-kas viņam tuva, un to viņš arī veidoja ar retu sirsnību apgaŗotību. Ritmi un vispār visa uztvere gan savdabīga un īpatnīga, tomēr izjusta un pārdzīvota, kādēļ arī pārliecinoša un nekad neatstāj tukšas frazes iespaidu. Publikas daudz — lieks pierādījums, ka arī nopietnai mūzikai mums netrūkst cienītāju.

Sekojot jau par nerakstītu likumu palikušajai skaistajai tradicijai, arī šogad Nacionālajā operā, mūsu valsts dzimšanas dienā, 18. novembrī bija rīkots svētku koncerts.

Telpas šogad uzpostas reti krāšņi, patīkami pārsteidz tas, ka telpu dekorētājiem nekad netrūkst labas gribas un izdomas arvien sniegt ko jaunu, vēl neredzētu. Jūsmīgiem aplausiem apsveikts koncertā ieradās Valsts Prezidents Dr. K. Ulmanis. Koncertu noklausījās arī ministru kabineta locekļi, ārvalstu diplomātiskie pārstāvji un daudz augstāko virsnieku un ierēdņu. Publikas pilns nams. Programā bez jau agrāk dzirdētiem arī divi interesanti jaundarbi. Kā pirmā valsts himnai sekoja A. Skultes simfoniskā poēma «Brīvības piemineklis». Autors, lai gan vēl gluži jauns, uzrāda jau it respektējamus sasniegumus kompozicijas mākslā. Darbs rakstīts plašā vērienā, interesanti un svaigi iecerēts un sevišķi izceļas ar skanīgu instrumentāciju. Orķestŗa krāsas un koloritus Skulte pārvalda kā vecu vecs meistars, un kā orķestŗa komponistam viņam paredzama nākotne. Programas turpinājumā A. Kaktiņš orķestŗa pavadījumā nodziedāja divas spēka pilnas J. Zālīša dziesmas: «Ko zobenu cilā» un «Mēs un mūsu vienotā zeme». Pirmās daļas noslēgumā Arn. Berkholca «18. novembŗa trauksme». Arī šis jaundarbs modina visdzīvāko interesi: spēcīgajam tekstam Berkholcs ir pratis rast arī piedienīgu mūziku. Koŗa partija skanīga un, lai gan rakstīta bez sevišķām pretenzijām, tomēr panāk it iespaidīgu kopskaņas kuplumu un izteiksmes spraigumu. Orķestŗa partija mazāk padevusies: kur orķestris paliek viens, viņš diezgan jūtami «nobāl», kas sevišķi sakāms par noslēgumu.

Programas otrās daļas sākumā divas Melngaiļa un viena Graubiņa dziesma korim «à capella». Abi šie skaņraži pieskaitāmi mūsu koŗa dziesmas labākajiem meistariem, tikai izvēlēto dziesmu raksturs ne visai atbilda vakara svinīgajam noskaņojumam. Turpinājumā vēl viens plašākas formas orķestŗa darbs — Alfrēda Kalniņa simfonisks tēlojums «Latvija». Šis opus veidots ar īsta meistara roku un krāšņā un kontrastiem bagātā valodā stāsta par mūsu dzimtās zemes likteni un dabu, par viņas baltām un nebaltām dienām. Tēlojums veltīts I Latvijas ministru kabinetam. Programas beigās vēl koris ar orķestri atskaņoja A. Jurjāna patriotisko kantāti «Tēvijai». Soliste V. Briede. Noslēgumā J. Kalniņa «Dziesma brīvai Latvijai».

Koŗus iestudēja un koncertu vadīja T. Kalniņš. Simfoniskos tēlojumus, orķestŗa pavadījumus solo dziesmām un «Dziesmu brīvai Latvijai» — J. Kalniņš. Izpildītājos Nacionālās ope-

ras orķsetris, operas jaukts un P. K. vīru koris.

Novembŗa beigās pirmo reizi rampas gaismu ieraudzīja arī Eižena Leščevska jaunais balets «Pēdējais valsis». Tas nu ir jau mums trešais orīģinālbalets, lai gan pēdējo pilnā mērā par tādu nevar uzskatīt, jo Leščevskis izstrādājis tikai sižetu un choreografisko veidojumu, bet mūzika ņemta no veseliem trim Štrausiem — Johanna, Jozefa un Eduarda un vēl pāris citiem autoriem, kuŗu baleta vajadzībām aranžējis Otto Karls.

Ja balets ir mākslas forma, kur visu izteic choreografija un mūzika, tad sižets ar reljefiem ārējiem notikumiem šo uzdevumu lielā mērā atvieglo, bet Leščevska jaunā baleta sižeta smaguma punktā ir tīri psīcholoģiskas dabas pārdzīvojumi, kā mīla, greizsirdība u. t. t., kas nekādā ziņā nevar sacensties ar raibu raibo deju virkni, kuŗas seko viena otrai, un drāmatiskās darbības pavedienu bieži tik tālu nomāc, ka skatītājs viņu brīžiem pavisam aizmirst. Drāmatiskās darbības spraiguma ziņā pārliecinošākie pāris pēdējo skatu: uzdzīve ungāru krodziņā un aina kalnos.

Neskatoties uz samērā neizdevīgo sižetu, balets tomēr pelna visplašāko ievērību. Inscēnējums un choreografiskais veidojums spoži un efektīgi. Dejās, lai gan maz klasiskā elementa, jo viņas vairāk nosveras uz operetes un revijas pusi, tomēr daudz izdomas un labas gaumes. Autors baleta iestudējumā gan kā režisors, gan arī kā baletmeistars uzrāda daudz atjautības un patiesa talanta. Ar panākumiem viņš tēlo arī vienu no galvenajām lomām — baronu Otto Kotalli-Reichenbergu. Sakārtojot baleta mūziku, Leščevskis veicis tiešām apbrīnošanas cienīgu darbu, jo scēniskajām situācijām viņa pieskaņota ar lielu smalkjūtību un taktu. Šī mūzika pati par sevi, lai gan nepretendē ne uz kādām dziļākām vērtībām, tomēr tiem, kam «iet pie sirds» Vīnes valša romantika, sagādās daudz patīkamu brīžu.

Baleta inscēnējumā sevišķi izceļas dekorātors Pēteris Rožlapa. Ar katru jaunu darbu viņš iet lieliem soļiem uz priekšu un šoreiz dekorātīvajā ietērpā viņš jau panācis lielu vienkāršību un izteiksmes spraigumu. Sevišķi patika ēteriskais vieglums un gracija pirmajā skatā, rotaļīgais un dzīvespriecīgais Vīnes Prāteris un stilizātors ungāru krodziņā. Ļoti jauki kostimi. Izpildītājos visa mūsu baleta trupa. Redzamākie solisti: Stefija — Edīte Pfeifere, vijolnieks Roberts Gesters — Osvalds Lēmanis, balerīna Ilomka Kortese — Mirdza Griķe, Pēteris fon Pālens — Rūdolfs Saule un citi. Diriģents Arvīds Norītis. Publika baletu uzņēma ļoti atsaucīgi un, cerams, arī turpmāk neliegs viņam savas simpatijas. Vold. Upenieks.

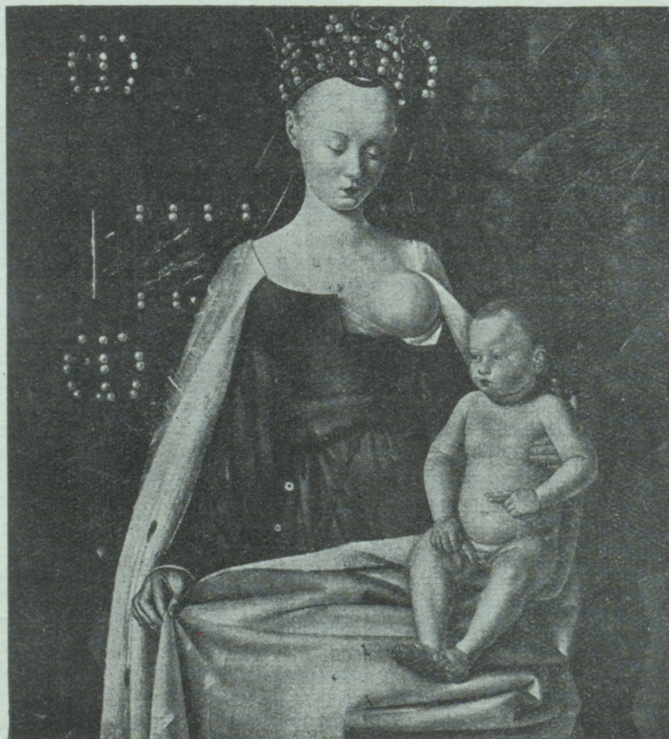
Anšlāvs Eglītis

Franču glezniecības šedevru izstāde Parīzē

Franču glezniecības iespaids Eiropas mākslā ir neaprēķināms. Sākot ar XIII g. s., tēlotājas mākslas vadīja un ierosināja Italijas daudzās skolās sazarojusē renesansa glezniecība. XVII g. s. šo lomu pārņēma flāmi un holandieši, bet ap XVIII g. s. franči. No tā laika līdz pat mūsu gadsimtam franču mākslai piederējusi vadošā loma. Visi franču glezniecības posmi plaši atbalsojušies Eiropā, razdami gan vienkāršus atdarinātājus, gan arī gleznieciski spējīgākās tautas ierosinājuši uz patstāvīgiem meklējumiem.

Parīzes pasaules izstādes laikā sarīkota plaša un vispusīga franču mākslas ievērojamāko darbu izstāde. Šie darbi, upurējot milzu līdzekļus, savākti gan no provinces mūzejiem, ārvalstu krātuvēm, gan privātām kollekcijām, pat no Amerikas, uz kurieni pēdējā laikā aizplūst ļoti daudz mākslas darbu. Šī izstāde, kas, kā paši franči izsakās, var tikt atkārtota tikai pēc vairākiem desmitiem gadu, ir viens no ievērojamākiem pasaules izstādes momentiem un pelna, lai kaut īsumā pie tās pakavētos, pieminot tikai pašus izcilākos vārdus.

Jau XV g. s., kad Eiropas glezniecība atradās itaļu un pa daļai jau flāmu iespaidos, frančiem ir kādas pilnīgi patstāvīgs un īpatns meistars, ar kuŗu īsteni sākas franču glezniecība. Tas ir Žans Fukē. Visbiežāk viņš gleznojis pusfigūras dabīgā lielumā, portretus, svētos, Dievmāti. Viņa darbus raksturo plankumu un līniju vienkāršība, svinīgums un ritms, kas piešķiŗ viņa kompozicijām monumentālu mieru. Kaut gan viņš jau zīmēja anatomiski pareizi un asi raksturoja sejas, viņš bieži, pēc veco baznīcas gleznotāju parauga, lieto zeltītus posmus un rotājumus, ar kuŗiem prata sasniegt lieliskus dekorātīvus efektus. Viņa franciskais gars izpaužas nodoma, formu un līniju skaidrībā, jo franči necieš nekā neskaidra, samežģīta, pusvārdā noklusēta. Franči nav žēlojuši pūļu, lai pienācīgi izceltu šo savas glezniecības ciltstēvu. Savākti gandrīz visi viņa nedaudzie darbi no ārzemju mūzejiem. Lieliska ir viņa Antverpenes Dievmātes glezna, viens no smalkākiem tā laika Dievmātes tēlojumiem.

Dievmāte un bērns.

J. Fukē (15. g. s.) glezna Franču glezniecības šedevru izstādē Parīzē.

Pēc Fukē ievērību pelna galma gleznotāji tēvs un dēls Kluē, pirmklasīgi meistari un amata virtuozi, kuŗiem tomēr trūkst Fukē varenības un lieluma.

XV g. s. Francijas karalis Fransuā I iekaŗoja Italiju un pārveda Francijā veselu rindu itaļu mākslinieku, kas kopā ar saviem franču mācekļiem nodibināja tā saukto «Fontenblo» skolu. Ar to sākās franču mākslas pilnīga pakļaušanās itaļu iespaidam, kas ilga vairākus gadsimtus. Rafaēls un viņam sekojošie itaļu meistari kļuva par franču elkiem; franču gleznotāju sapnis bija dzīvot Romā. XVI g. s. ievērojamākie franču autori Nikolā Pusēns un ainavists Klods Lorēns gandrīz visu mūžu pavadīja Italijā. Viņu darbu sižeti bija parasti aizgūti no grieķu un romiešu teikām vai vēstures. Pusēns sasniedza augstu meistarību figūrālā glezniecībā un viņa darbu raksturīgā pazīme ir stingra uzbūve un līniju rotaļīgais ritms. Kaut arī viņam neizdevās izveidot pilnīgi patstāvīgu, no itaļu mākslas neatkarīgu stilu, franciskо garu pauž asā skaidrība, ar kādu tas izveido savas sarežģītākās kompozicijas.

(Turpinājums sekos.)

A. Kroders

Mēneša apskats

Vīrestībā dzīvot, cīnīties un uzvarēt, lai mūžam būtu Latvija, patstāvīga, neatkarīga, visu mīlēta, sargāta un kopta. Jo vīrestība pirms deviņpadsmit gadiem Latviju radīja: Tēvzemes mīlestība, drosme, pašaizliedzība, disciplīna, vienprātība un vienība. To mums šogad valsts svētkos, 18. novembrī, atgādināja Valsts Prezidents. Ir taču saprotams, ka to, kas ar mīlestību, pašaizliedzību, vienprātību, drosmi un vienību, kas ar šiem īsteniem vīrestības tikumiem radīts, to nevar tālāk veidot un izkopt ar saskaldītiem spēkiem un savstarpēju neuzticību, pat ienaidu. Un tādēļ tikai pēc tam, kad 15. maijs atjaunoja šos vīrestības tikumus, mēs atkal varam runāt par darbu, kas dod panākumus un sasniegumus, varam runāt par darba iznākumu, kas «mūsu valsts pamatus arvien vairāk un vairāk nostiprina», lai labklājība pieņemtos arvien plašākos tautas slāņos. Savā svētku runā Valsts Prezidents, konstatēdams šo valsts pamatu nostiprināšanos un labklājības pieņemšanos, var tautai vēstīt, ka ārējā politikā arī pagājušais gads pagājis miera veicināšanā, ciešā sadarbībā ar Baltijas kaimiņiem — Igauniju un Lietuvu. Saimnieciskā rosība pašā Latvijā strauji attīstās: auguši dzelzceļu pārvadājumi, noguldījumi kreditiestādēs, pieņēmusies ārējā un iekšējā tirdzniecība, augusi preču ražošana rūpniecībā, paplašinājusies ražu, kopražu, aramzemes un sējumu platība lauksaimniecībā, paplašināti meliorācijas darbi, augusi nodarbinātība rūpniecībā, tirdzniecībā un lauksaimniecībā vairojas mašīnu ievešana lauku darbos, pieaug mūsu dabas bagātību izmantošana un vienmēr aug un attīstās plaša celtniecība pilsētās un laukos. Bet «rocības pacelšana nozīmē arī visas dzīves līmeņa pacelšanu». Rodas uzplaukums arī kultūras dzīvē. Augošā labklājība skar arī tādas grūti atrisināmas problēmas, kā apdzīvotība un dzimstība, kas reizē ar labklājības augšanu tiek pie vieglākas atrisinājuma iespējas. Vispāri augošā labklājība pozitīvi ietekmē visu sociālo jautājumu atrisināšanu. Līdz ar to Valsts Prezidents svētku dienā atgādina neaizmirst, ka lielākai labklājībai seko arī lielākas rūpes. Un tādēļ viens no valdības nākošā darba vissvarīgākiem uzdevumiem būšot «izlīdzināt starpības un lēcienus dzīves ritumā, saimnieciska uzplaukuma un saimnieciska atslābuma gados». Tas, citiem vārdiem, nozīmē, ka tagad valdībai ir iespējams nedzīvot tikai no rokas mutē, bet skatīties arī uz priekšu, paredzēt arī grūtākas dienas, lai visa tautas un valsts saimniecība tās varētu izturēt bez smagiem satricinājumiem un pārbaudījumiem. Tā ir mūsu lielā priekšrocība, ka tagad varam nevien izmantot, ko augošā labklājība mums visiem dod, bet šajā uzplaukuma laikā iekrāt rezerves grūtām dienām, kādas var nākt katrai tautai, kad pasaules saimniecība piedzīvo sastrēgumus un rosības apstāšanos. Saskaldītā, nevienotā valstī mums tas nebija iespējams un tādēļ, saimnieciskai krizei iesākoties, mēs nenovēršami slīdējām bezdibenī. Šo Prezidenta aizrādījumu mēs gribam ielāgot kā vienu no vissvarīgākām un nopietnākām priekšrocībām, ko mums dod nacionālās idejas valdības laiks, radīdams mūsu zemē stipru un ar tautu vienotu nacionālu varu. Jo ar tādu valdības darbību, ar tādu viņas gatavošanos arī grūtajām dienām mēs esam pasargāti no visām nejaušībām un no visiem pārsteigumiem.

Tādēļ disciplīna, vienprātība, drosme, pašaizliedzība, Tēvzemes mīlestība un vienība paliek joprojām tas vīrestības stiprais pamats, uz kura vienīgā var celties spēcīga garā un labklājībā mūsu Tēvija.

Vēl ciešāk vienoti un sakausēti darba un uzvaru, panākumu gribā lāčplēši arī šogad sanāca savos svētkos kopā ar Valsts Prezidentu, kopā ar savu pavēlnieku kaujās — kaŗa ministru, kopā ar citiem kauju vadoņiem un tagadējo armijas vadību. Lāčplēši ir cietas gribas, drosmes, bezbailības, pašaizliedzības un karstas Tēvzemes mīlestības izlase. Izlase no visiem daudziem tūkstošiem, kas gāja kaujās sevi nežēlojot. Lāčplēši un kalpakieši. Jo kalpakieši bija paši pirmie, kas brīvprātīgi stājās zem tikko paceltā neatkarīgās Latvijas karoga, pierādīdami, ka viņiem visiem bez izņēmuma bijusi apņemšanās atdot visu sevi, lai brīva būtu Tēvija.

Ar šo izlasi tad arī šogad runāja Valsts Prezidents. Runāja kā ar visuzticamākiem, kā ar vistuvākiem, kā ar tiem vīriem, uz kuŗu gribas un uz kuŗu vīra drosmes balstoties var droši turpināt jaunās Latvijas celšanas darbu. Ja šī varonīgā, vienībā sakausētā saime sargās iesākto un tādas sekmes nesošo celšanas darbu, tad nav nekāda spēka, kas varētu to apturēt.

«Pagājušais gads ir liecinieks tam, ka lāčplēšiem un kalpakiešiem ir doti arvien lielāki un plašāki darbi un pienākumi un no viņiem prasīts vairāk atbildības, nekā agrāk,» Lāčplēšu svētkos sacīja Valsts Prezidents. «Un iznākums visam tam ir tas, ka saule, jaunā saule pie Latvijas debesīm kāpj arvien augstāk,» taisīja slēdzienu pats Prezidents, ar gandarījumu atskatīdamies uz veiktiem uzdevumiem. «Kaut arī darbs ir bijis grūts un plašs, un atbildība reizēm varēja likties par daudz smaga, tas tomēr nav nevienu atbaidījis no darba un no pienākumu uzņemšanās.»

Ar tik uzticīgiem un pārbaudītiem līdzgaitniekiem tad arī var doties tālākā darbā, var doties jaunās cīņās un uzvarās. Un turpinot iesākto jaunās Latvijas celšanas darbu, jaunas cīņas ir tiešām sagaidāmas. Arī par tām runāja Prezidents ar lāčplēšiem un kalpakiešiem. «Mani novērojumi rāda,» Prezidents teica, «ka mūsu Latvijas jaunajai saulei pie Latvijas debesīm augstāk kāpjot, ēnas top īsākas, bet dažkārt arī tumšākas, un šās ēnas dažkārt izliekas tādas, kurās ir lasāmi draudi jaunām cīņām tālākā mūsu dzīvē pie mūsu uzdevumu veikšanas. Es te domāju mūsu iekšējo dzīvi un viņas jautājumus, jo šās ēnas nav nekādas tuvās pagātnes ēnas, bet tās nāk atpakaļ no senās pagātnes.»

Bet Prezidents droši skatās nākotnē, jo viņš zina, ka «ja mums būs vajadzība cīņās iet, tad es esmu drošs, ka mēs arī iesim, — es iešu bez bailēm, un es esmu drošs, ka jūs visi, lāčplēši un kalpakieši, nāksiet man līdz un stāsaties pirmajās rindās.» Un Prezidenta aicinājums rada skaļām gavilēm pavadītu atbalsi, kas liecināja, ka varonīgā izlase nekādu cīņu nebaidās un ka viņa šajās cīņās arī uzvarēs. Jo mēs negribam vairs nevienam atdot ne pēdu mūsu zemes, bet mēs negribam arī atdot nekā no tā, ko radījis mūsu gars un ko veikušas mūsu rokas. «Ne pēdu no tā, kas mūsu!» kā Lāčplēšu svētkos uzsauca Prezidents, lāčplēšu un kalpakiešu ilgi suminâts par šo apņēmību un par uzticību un paļāvību visās nākošajās cīņās.

Saimniecības vadība un tās pienākumi. 26. un 27. novembrī Rīgā sanāca ļoti svarīgs kongress, tas bija tirgotāju, rūpnieku un namsaimnieku pirmais apvienotais kongress atjaunotā Latvijā. Lai gan šiem arodiem piederīgo skaita ziņā minēto arodu apvienība ar saviem 13—14% no visiem zemes iedzīvotājiem ne tuvu nevar līdzināties tiem 66%, ko sastāda lauksaimnieki, taču pavisam cita kļūst aina, ja izejam no naudas apgrozības skaitļiem, kādā gadījumā 4—500 miljoniem, ko gada laikā ražo lauksaimniecībā nodarbinātie 800.000 mūsu zemes iedzīvotāji, tiem pretim stāv daudzreiz ievērojamāki skaitļi: rūpniecības ražojumu vērtība pārsniedz 400 milj. ls; ārējās tirdzniecības apgrozība ir 500 milj. ls, iekšzemes tirdzniecības — 1.000 miljonu ls; banku noguldījumi sniedzās pie 400 milj. ls; noteiktākas ir ziņas par

Valsts Prezidents Dr. K. Ulmanis atklāj tirgotāju, rūpnieku un namsaimnieku pirmo kopējo kongresu.

namsaimniekiem, taču Rīgā vien, dzīvokļus nerēķinot, veikalu, darbnīcu, noliktavu telpu īres pārsniedz 30 milj. latus. Šie naudas apgrozības skaitļi rāda, cik svarīgas intereses ir izpaudušās pirmajā saimniecisko vīru kongresā. Tādēļ arī Valsts Prezidents ieradās šajā kongresā, un tur vēl ar referātiem uzstājās finanču un ārlietu ministri.

Valsts Prezidents savā atklāšanas runā uzsvēra kongresā reprezentēto arodu svarīgo nozīmi tautas un valsts saimniecībā, aicinot viņus savus uzdevumus saprast un veikt «daudz plašākā, valstiskā uztverē un apjomā,» pie tam uzsvērdams, ka «valdības vēlēšanās arvienu ir un būs, lai jūs varētu savās vietās droši stāvēt un pastāvēt, savu darbu sekmīgi veikt saskaņā ar visas valsts prasībām, vajadzībām un mērķiem». Taču, aicinot palīgā attiecīgās kameras pie likumu izstrādāšanas, Prezidents neaizmirsa atgādināt, ka «kameras savās atsauksmēs izteic vistuvāko aprindu ieskatus un domas; bet valdībai katrs likumprojekts jāpieskaņo visas valsts vajadzībām un apstākļiem,» ar ko pasvītrotas sadarbības robežas starp kamerām un valsts vadību, un pāri atsevišķām interesēm un vajadzībām atkal no jauna uzsvērts visas tautas, valsts kā vesela, vienota organisma dzīvības un labklājības princips.

Konkrēti par rūpnieku un tirgotāju īpašām interesēm runājot, Prezidents atgādināja, ka «valdība nekad nav izjutusi prieku iejūdzoties saimnieciskos pasākumos. Valdība atzīst saimnieciskā darbā par pamatu privāto uzņēmību.» Taču ir dažas nozares un daži apstākļi, kur valdībai ir jāiejaucas ar savu līdzdalību, vai nu lai stiprinātu latviešu svaru, vai arī lai sekmētu ražošanas racionālizāciju, u. tml. Finanču ministrs L. Ekis savā runā šo vajadzību pasvītroja attiecībā uz latviešu saimnieciskā spēka stiprināšanu, sacīdams, ka «nekāda loģika un morāle neattaisno stāvokli, ka latvietim arī turpmāk tiktu atstāts tikai samērā grūtais zemes arāja darbs. Mēs esam taisnības valsts, bet šai taisnībai jābūt vispārējai un priekš visiem rakstītai. Es to šeit gribētu attiecināt uz latviešu uzņēmības sektora pastiprināšanu mūsu tirdzniecībā un rūpniecībā nākotnē.»

Bet kur šo sevišķo apsvērumu nav, tur valdošais paliek privātas uzņēmības princips, kā to uzsvēra arī Valsts saimniecības departamenta vicedirektors Jēkabsons savā referātā par valsts ieguldījumiem tirdzniecības un ražošanas uzņēmumos, sacīdams, ka «valsts uzņēmība nav atzīta par vēlamu, jo tirdzniecībā un rūpniecībā jāļauj attīstīties privātai iniciātīvai un brīvai konkurencei.» «Par to esat droši,» sanākušos mierināja Valsts Prezidents.

Ļoti svarīgas problēmas kongresa noslēguma runā skāra Tirdzniecības un rūpniecības kameras priekšsēdētājs Andr. Bērziņš, uzsvērdams, ka ļoti nopietnas valsts saimniecības un tautas labklājības intereses bieži prasa valsts iejaukšanos privātā saimniecībā, kaut, piem., regulējot uzņēmumu skaitu, lai savstarpējā neorganizētā konkurence neradītu tādus apstākļus, ka lielākai daļai iesākto uzņēmumu jāaiziet bojā. Šāda spēku skaldīšana ir jāaptur un saimnieciskās darbības enerģija jāievada organizētā gultnē, lai derīgā enerģija nes produktīvus panākumus. Tāpat pavisam citādi uzņēmājiem jāskatās uz saviem sociāliem pienākumiem, nekā viņi bija paraduši uz tiem skatīties pilnīgi brīvās konkurences laikā. Direktors Andr. Bērziņš atgādināja kongresa dalībniekiem vārdus, ko starptautiskās namsaimnieku apvienības priekšsēdētājs Jean Larmeroux izveidojis par šīs apvienības lozungu: «Privātais īpašums nav privilēģija, kas būtu jāaizstāv, bet tas ir dzīves iekārtojums, kas uzliek lielus morāliskus, saimnieciskus un sociālus pienākumus.» Pie šī principa tagad direktors Andr. Bērziņš sauc turēties arī mūsu saimnieciskās dzīves vadītājus un virzītājus, jo viņiem jāsaprot, ka viņu uzkrātais īpašums nav tikai viņu personīgs nopelns, bet tas sastādās no daudziem elementiem, kur ieausta visas tautas enerģija. Un tādēļ privātā īpašuma turētājam ir arī lieli pienākumi pret tautu un viņas dzīves organizētāju — valsti. Tas ir jaunā laika uzskats, kuram jāuzvar. Un tādēļ dir. Andr. Bērziņš visus rūpniekus, tirgotājus un namsaimniekus aicina iesākt strādnieku labklājības un labierīcību nodibināšanu un izveidošanu. Un šis pienākums jāuzņemas labprātīgi, «lai drakoniskie sodi nebūtu tas dzenulis, ar kuriem kāds vēlāk gribētu izskaidrot mūsu rūpniecības uzņēmumu priekšzīmīgo sociālo iekārtu.»

Tā šīs svarīgās saimnieciskās aprindas arvien ciešāk saistās ar valsts uzdevumiem un vienmēr vairāk kļūst par pozitīvu, radošu faktoru mūsu zemes labklājības augšanā.

Ražu celšanas darbs.

26. novembrī atklāja Latvijas lauksaimniecības kameras rīkoto pirmo sēklu, labību un pārstrādājumu izstādi, kuras nolūks lauksaimniekiem un visiem citiem pierādīt, ka ražas celšanai nav vajadzīgi tikai labi mākslīgie mēsli un laba zemes apstrādāšana, bet arī labs sēklas materiāls, kā to savā runā uzsvēra arī Zemkopības ministrs J. Birznieks. Gan esam guvuši panākumus ražas celšanas ziņā, taču šī parādība vēl neattiecas uz visām kultūrām un neattiecas arī uz visām lauku saimniecībām vienādā mērā. «Laba, tīra, zemes fizikālām īpašībām atbilstoša sēkla jau ir zināma garantija, ka rudenī saimnieks var cerēt iegūt pēc iespējas labāku ražu.» Saprotams, ka līdztekus jāiet labai zemes kopšanai un mēslošanai.

Ražas celšana ir sauciens pēc lauksaimnieka ienākumu vairošanas. Un tādēļ jau Pļaujas svētkos Jelgavā Valsts Prezidents nāca ar aicinājumu pacelt ražas par 50 procentiem; šo pašu aicinājumu viņš atkārtoja arī vēlāk, 18. novembra valsts svētku runā, jo tas ir svarīgs nacionālpolitikas jautājums, — rosība lauksaimniecībā cels visas zemes rosību, augs pirktspējas, paplašināsies ražošana, vairosies turība! Ražu celšana tādēļ ir vajadzīga nevien lauksaimniekam pašam, bet tikpat lielā mērā arī strādniekam, rūpniekam, tirgotājam, gara darbiniekam — visiem.

Laba sēkla ir viens no līdzekļiem, kā pacelt ražas. Protams, ir jāturpina nezāļu izskaušana, tīrumu uzlabošana, derīgas zemes paplašināšana,

darba spēka pietiekoša nodrošināšana u. t. t.

29. novembrī Rīgā sapulcējās ap 1000 sēklaudzētāju no visiem Latvijas novadiem, lai sēklu izstādes laikā apspriestu dažus attiecīgus jautājumus. Vispirms «Latvijas centrālā sēklu eksporta» dir. J. Steps uzsvēra, ka pasaules tirgū lieli pieprasījumi pēc laba sēklas materiāla un labības sēklu audzētājām saimniecībām lielākas izredzes savu ražojumu novietošanai ārzemēs. Patlaban jau organizēti 65 sēklas iepirkšanas punkti provincē, bet visā Latvijā ar sēklu tirdzniecību nodarbojas 3000 firmas. Šogad lauksaimnieki nodos apmēram 2000 tonnas uzlabota sēklas materiāla.

Līdz šim arvien mēs bijām paraduši atsaukties uz citām zemēm, ka tur augsta raža. Bet sēklaudzēšanas saimniecības mūsu pašu zemē pierāda, ka šie Vakareiropas valstu paraugi mums nebūt nav neaizsniedzams sapnis. Tas ir jau panākts un dažu labu reizi Eiropas paraugi pat pārspēti. Tikai lauksaimniecības kultūras izplatīšanās enerģiski jāturpina. Nedrīkst mūsu zemē būt tāds stāvoklis, ka atsevišķās saimniecībās atsevišķas kultūras sasniedz ļoti augstu stāvokli, bet šādas parādības paliek tikai par patīkamu izņēmumu. Tādam stāvoklim jātop vispārīgam, ir jāpanāk visas zemes lauksaimniecības kultūras ievērojama pacelšana. Tad lauksaimnieku labklājība sasniegs to līmeni, pēc kā cenšas lauksaimnieku vadītāji jau ilgus gadus, un ko ar panākumiem tagad arvien tuvāk piepildījumam ved tagadējā valsts vadība, tāpat arī personas un iestādes, kuŗu rokās atrodas Latvijas lauksaimnieku labklājības celšanas iespējas.

Ievērojami uzlabojas satiksme.

Par kādas tautas vai zemes kultūras un labklājības līmeni visai pareizi var spriest pēc tā, kā šajā zemē organizēta satiksme. Piemēram, vecajos krievu laikos šajā valstī bija apgabali, kur nebija nekādas daudzmaz ērtas un modernas satiksmes, un tādēļ šo zemi dibināti sauca par tumsas un neizglītības zemi. Tajos pašos krievu laikos, kad arī mums bija tā nelaime piederēt pie viņas, arī mūsu zemē satiksme bija samērā diezgan vāji organizēta, un bija plaši novadi, kuŗus nekādi satiksmes ceļi neaizsniedza, un šiem apgabaliem bija jādzīvo daudz trūcīgākos un kultūras ziņā daudz neizdevīgākos apstākļos. Latvijas valsts laikā satiksmes jautājumam allaž piegriezta nopietna vērība, taču partiju laikā nebija iepējams panākt ievērojamu uzlabošanos, kā vispāri nebija iespējams plānveidīgi un sistēmatiski izkopt mūsu zemi līdz augstas kultūras valsts līmenim. Bet kopš 15. maija, tikko triju gadu laikā, vilcienu kustība atklāta uz 280 klm jaunu dzelzceļu līnijām, pievienojot satiksmes ceļiem svarīgus apgabalus, kur līdz šim bija līdz tuvākai stacijai jābrauc pat līdz 40—50 klm. Tāpat ievērojami uzlabojumi panākti vilcienu satiksmes ātruma ziņā. Vispirms jau uz galvenām ātrvilcienu līnijām, kur notiek satiksme ar ārzemēm (Rīga - Daugavpils, Rīga - Valka, Rīga - Meitene), pēc pārbūves darbiem bija iespējams pavairot kustības ātrumu līdz 85 klm stundā, kāds ātrums tiks vēl pavairots pēc signālu mēchaniskas centrālizācijas. Sevišķi svarīgi, ka arī uz šaursliežu līnijām izdevies kustības ātrumu pavairot līdz 45 klm stundā, kas ir ļoti ievērojams satiksmes uzlabojums.

Patlaban atklātas divas jaunas dzelzceļa līnijas. 4. decembrī atklāja kustību Rīgas - Rūjienas līnijas pēdējā posmā no Mazsalacas līdz Rūjienai, līdz ar ko visa jaunbūvētā līnija 149 klm gaŗumā ir atklāta kārtējai vilcienu satiksmei. Līnijas būvdarbi iesākti 1928. gada 18. decembrī, tā tad ilguši tepat 9 gadus. Cik svarīga šī līnija, to liecina jau tas, ka pa līdz šim atklāto līnijas gaŗumu gada laikā braukuši 600.000 pasažieŗi. Saprotams, ka jaunam dzelzceļam nav tīri praktiski - saimnieciska nozīme vien, jo ērta satiksme ir arī ievērojams garīgās kultūras faktors, un no šāda viedokļa uzlaboto satiksmi nemaz nav iespējams diezgan augstu novērtēt. Tādēļ jau arī Satiksmes ministrs B. Einbergs, līniju atklādams uzsvēra: «Daudz pateicības jau izteikts par tiem līnijas posmiem, pa kuŗiem jau pastāv satiksme, un Dzelzceļu virsvaldes kustības skaitļi nepārprotami liecina, ka šai pateicībai pamatā ir vairāk, nekā vienkārša pieklājība.» Jo apgabaliem, kas satiksmei pieslēgti ar jaunām dzelzceļu līnijām, tas ir neatsveŗams ieguvums kā apgabala saimnieciskā uzplaukuma, tā arī kultūras darbu rosības ziņā.

Tikpat svarīga ir plašā Vidzemes vidienes apgabala Rīga - Ērgļi pieslēgšana dzelzceļa satiksmei, jo taisni šis apgabals atradās ļoti neizdevīgos satiksmes apstākļos. Šo līniju satiksmei līdz Ērgļiem atklāja š. g. 10. decembrī. Vēl paliek līnijas izbūve līdz Madonai, ar ko šis svarīgais un kultūrālais apvidus būs apmierināts satiksmes ziņā, kam nevien vietēja, bet liela valsts saimniecības un politiska nozīme.

Sakarā ar satiksmes apstākļu uzlabošanu jāmin arī Rīgas jaunās dzelzceļa stacijas projekta izstrādāšana. Pēc projekta Rīgā būs tikai viena novietošanas stacija. Jaunā stacija projektēta pēc vismodernākiem atzinumiem, ar piebūves telpām dažiem ierēdņiem un ar plašām publikas ērtībām. Pavisam izbūve aprēķināta uz 26,9 milj. latu, pie kam 10 miljonus segs valsts budžeta kārtībā, bet 16,9 milj. jāsagādā aizņēmuma ceļā, kas sedzams no dzelzceļu ietaupījumiem un no ieņēmumu pieauguma. Būvdarbus domāts sākt 1938. gadā un pabeigt 1942. gadā.

Līdz ar to jāizsaka cieša pārliecība, ka šo monumentālo celtni ceļot mūsu architekti pratīs atrast tādu atrisinājumu, ka jaunā Rīgas dzelzceļa stacija būs lielisks latviešu architektūras sasniegums, bet nebūs mēchanisks citu tautu domu un atziņu atdarinājums, ar ko, diemžēl, mums tik bieži jāsastopas vērojot jaunās celtnes pilsētās un arī laukos.

Lauku dzīves kārtošana.

Šī kārtošana ir pagastu pašvaldību uzdevums, un šajā ziņā vietējām pagastu pašvaldībām ir plašas darbības iespējas. Lai izstrādātu kopīgu plānu par pagastu turpmāko darbību, Iekšlietu ministrs V. Gulbis š. g. 22. novembrī bija sasaucis apriņķu lauku pašvaldību vecāko sanāksmi. To atklājot ministrs uzsvēra pagastu rosīgo un arī saprātīgo darbību, kas vispirms izpaudusies agrāko parādu lietu veiksmīgā nokārtošanā, jo no 11 milj. ls pirms 1934. gada 15. maija pilsoņu parādi par nodokļiem u. c. samazinājušies līdz 2,9 milj. ls, kas ir liels panākums. Budžeti pēdējos gados gan au-

Sēklu, labību un pārstrādājumu izstādē.

guši, bet tas izskaidrojams ar pastiprināto un paplašināto pagastu pašvaldību darbību. Tekošā saimniecības gadā pagastu budžetu kopsumma ir 17,7 milj. lati, kā sanāksmē ziņoja pašvaldību departamenta vicedirektors G. Caucis, pret 15,4 milj. gadu iepriekš. Budžeta summu pieaugums galvenā kārtā izpaužas izdevumos par izglītības lietām, par veselības kopšanu, par bērnu apgādību u. c. tml. uzdevumiem. Vairojušies arī pagastu kapitāli par 7,9 milj. ls, tagad sasniedzot 59,28 milj. ls. Tas galvenā kārtā jaunās celtniecības panākums, jo pēdējos trijos gados pagasti celtniecības mērķu sekmēšanai izdevuši 8,82 milj. ls, pie kam 52 proc. sedz no pagastu budžetiem, bet 48 proc. ir aizņēmumi Latvijas zemnieku kreditbankā.

Sanāksmē izteiktos lauku dzīves vadītāju ierosinājumus un atzinumus Iekšlietu ministrija tagad sakopojusi un sistēmatizējusi. Šie atzinumi paredz, ka pagastu budžetu kopsumma atstājama līdzšinējos apmēros, nepaaugstinot pagastu izdevumus. Pagasti arī turpmāk piedalās skolotāju algošanā ar 0,5 milj. ls un Lauksaimniecības kameras atbalstīšanā ar 0,207 milj. ls. Vairāk vajadzīgi veterinārārsti, un pēc iespējas ierīkojamas arī veterinārambulances. Turpmāk pagastu valdes apriņķu vecākiem iesūtīs darbības pārskatus tikai pa gada ceturkšņiem, bet ne katru mēnesi. Katru mēnesi jāiesūta tikai ziņojumi par kases apgrozību. Bērnu kopēdināšana ierīkojama visās skolās, bet 6-kl. un 2. pak. pamatskolās vēlams ierīkot arī mācības virtuves. Lielāka vērība jāpiegriež skolu ēku un apkārtnes apkopšanai un izdaiļošanai, dārzu ierīkošanai u. tml. Pie skolām jāierīko paraugdārziņi, rotaļu laukumi un augļu koku audzētavas, kur vien tas iespējams. Pagastu pašvaldībām jāpiedalās kooperātīvos un sabiedrībās. Stingri jāseko, lai nespējnieku patversmēs būtu labs uzturs un tīrība. Jau tūdaļ ar 1937. gada decembri jāsāk sarīkot pagastu pašvaldību amatpersonu sanāksmes apriņķu mērogā, dienaskārtību un laiku paziņojot pašvaldību departamentam.

Strādnieku nami.

Latvijas tirdzniecības - rūpniecības kameras priekšsēdētājs Andr. Bērziņš, noslēgdams rūpnieku, tirgotāju un namīpašnieku pirmo kopīgo kongresu, uzsvēra šo saimniecisko aprindu jaunos sociālos pienākumus un aicināja viņus iesākt darbu strādnieku labklājības un labierīcību nodibināšanā un izveidošanā, jo — privātīpašums nav nekāda privilēģija, bet tas ir dzīves iekārtojums, kas uzliek lielus morāliskus, saimnieciskus un sociālus pienākumus. Un dir. Andr. Bērziņš deklarēja agrāk mūsu zemē pavisam neparastu uzskatu: «Nebūtu nekāda nozīme tikai uzbūvēt jaunu fabriku, kaut ietu bojā tūkstošiem mūsu tautas dzīvā spēka.» Tā tad nevis fabrika, lai viņa darbotos diezin kādiem līdzekļiem, nevis fabrikanta peļņa, lai diezin kā tā gūta. Bet mērķis ir cits. Mērķis ir — mūsu tautas dzīvais spēks, dzīvais cilvēks, dzīvais latvietis. To saglabāt, to vairot, to veselu un stipru, darba spējīgu uzturēt, neatņemot viņam cilvēcīgo prieku un patiku dzīvot kultūras cilvēka cienīgu dzīvi.

Tā ir jauna polītika, kas visiem uzņēmējiem uzliek pavisam jaunus pienākumus — gādāt par tautas dzīvā spēka labsajūtu, par viņa cilvēka cienīgai atbilstošu dzīves un darba apkārtni.

Šādiem ierosinājumiem jau paklausījusi viena fabrika — Smita cementa fabrika, uzceldama strādnieku klubam īpašu namu. Jaunās celtnes pamati likti pag. gada 15. maijā, un tā ir pirmā tāda veida celtne Latvijā, celta tikai strādnieku vajadzībām. Namā ir priekšzīmīga virtuve, spēļu telpas un plaša zāle azaidam vai arī kultūrālām vajadzībām.

Tā praktiskā sadarbībā izveidojas solidāras attiecības starp strādniekiem un darba devējiem. Lokautu un streiku vietā stājas kultūras darbs un saprašanās lietišķas apstākļu izpētīšanas ceļā.

Jaunā sociālā polītika nes pavisam jaunu, radošu jaunās Latvijas saturu.

Gādība par mūsu tautas dzīvo spēku.

Veselības veicināšanas biedrība, apzinādamās, ka dzimstības mazināšanās mūsu zemē rada nopietnas bažas, atzinusi, ka pie šī svarīgā jautājuma atrisināšanas jāstājas ar lielu enerģiju un darba gribu. Biedrība bija sasaukusi plašāku apspriedi š. g. 7. dec., piedaloties ārstiem, zinātniekiem, sabiedriskiem darbiniekiem, kas par šo jautājumu interesējās. Sapulcētie vienprātīgi atzina, ka pie Veselības veicināšanas biedrības jādibina «Tautas dzīvā spēka pētīšanas institūts», kas uzņemtos gan teorētiskus pētījumus, gan praktisku uzdevumu kārtošanu. Institūta projektus izstrādājuši Dr. med. J. Prīmanis un prof. Dr. med. P. Stradiņš. Sapulcē radīja komisiju, kuras uzdevums ir uz šo projektu un citu materiālu pamata izstrādāt Institūta iekārtu un darbības plānu. Varam tikai apsveikt šāda darba iesākumu, kurā piedalīties būtu aicināmas visplašākās ieinteresētās aprindas. Ar valsts vadības, tāpat ar preses un plašu sabiedrisku iestāžu atbalstu jaunais institūts varēs veikt nopietnu un svētīgu darbu, un ar laiku rast praktisku atrisinājumu jautājumam, kas no mūsu nācijas pastāvēšanas un augšanas viedokļa ir vairāk kā svarīgs, kā to rāda ne viena vien parādība, par kurām pie gadījuma plašāk izteiksimies arī šajā vietā.

ĀRZEMES UN ĀRPOLĪTIKA

T. Veicherts

Mēneša apskats

Iepriekšējā pārskata slejās aprādījām, ka uz Londonas neiejaukšanās komitejas lūgumu, Anglijas valdība griezusies pie abām spāņu pretinieku nometnēm ar ierosinājumu atteikties no ārzemju brīvprātīgo palīdzības un atbalstīt tā starptautiskā aparāta darbību, kam būtu uzdots rūpēties par minēto karotāju evakuāciju no Pireneju pussalas. Drīz vien pēc šī projekta iesniegšanas, arī Padomju savienības valdība grozīja līdzšinējo izturēšanos un paziņoja savu piekrišanu angļu-franču izstrādātam plānam ārzemju brīvprātīgo jautājumā. No frankistiem saņemta atbilde, zīmējoties uz starptautiskās komisijas iecelšanu brīvprātīgo skaita noskaidrošanai un noteikšanai. Principā Salamankas valdība piekrītot šādas komisijas sūtīšanai uz nacionālistu Spāniju, bet līdz ar to viņa uzstādot dažus noteikumus, kas zināmā mērā apgrūtinot Londonas izstrādātā projekta izvešanu dzīvē. Neraugoties uz to, ārzemju laikraksti zināja vēstīt, ka Italija jau sākusi pa daļai revakuēt savus cīnītājus. Daudzi domā, ka līdzīga rīcība esot izskaidrojama ar itaļu pārliecību ģen. Franko drīzā un drošā uzvarā, kā arī viņa militārā stāvokļa sitprumā. Nacionālistu armija jau esot tik tālu un tik labi noorganizēta, ka ārzemju brīvprātīgo atbalsts tai vairs neesot vajadzīgs, kurpretim valensiešu pretestības spēks un spars balstoties vai vienīgi uz starptautisko brigādi.

Kaut gan pēc Chichonas ieņemšanas un Astūrijas frontes likvidēšanas spāņu kaŗalaukus nav iezīmējušas kaut cik svarīgās pārmaiņas, tomēr šķiet, ka valensieši jau nopratuši sava stāvokļa nopietnību un tādēļ arī viņu valdība nolēmusi pārcelties no Valensijas uz Barselonu. Pēdējā laikā pat

klīst baumas, par miera un izlīguma sarunām, kuŗas it kā būtu ievadījis ar ģen. Franko pārstāvjiem Katalonijas valdības galva Kompānis savā ārzemju ceļojuma laikā Briselē un Parīzē. Kaut gan ieinteresētas puses noteikti atsauc šīs ziņas, tomēr apstākļu paziņēji uzsveŗ, ka abu pretinieku pagurums dodot stipru pamatu ticēt minēto sarunu iespējamībai.

Tā kā no 50 spāņu provincēm 35 jau dzīvo zem frankistu karoga, tad savu saimniecisko un c. interešu labā angļi ieskatījuši par nepieciešamu uzsākt pusoficiālus konsulārus sakarus ar Salamanku. Pie tam Londonā pasvītro, ka angļu valdības nodoms sūtīt uz nacionālistu apgabaliem un ostām īpašus aģentus nebūt vēl nenozīmējot diplomātiskās sanāksmes uzsākšanu ar ģenerāli Franko un Anglijas līdzšinējās neitrālitātes atmešanu spāņu lietās. Arī vienā daļā franču sabiedrības vērojama stipra strāva, kas prasa līdzīgu rīcību no Francijas valdības. Tomēr jāatzīst, ka Parīzi, vismaz šimbrīžam, būs diezgan grūti uzvest uz šāda ceļa, vēra ņemot kreiso partiju lielo iespaidu, kas joprojām vēl uzskata ģen. Franko par uzurpātoru un sazvērnieku.

Tā maz pamazām starptautiskais saspīlējums ap Spānijas jautājumu kļūst arvienu vājāks, zaudēdams savu līdzšinējo asumu un bīstamību.

*

Tomēr stāvoklis rietumu valstu attiecībās arvienu vēl nedod pamatu kaut cik drošam un ilgstošam optimismam. Vācu prese joprojām vēršas ar niknięm uzbrukumiem Čechoslovakijai un Austrijai, bet itaļu laikrakstos lasāmi tik naidīgi raksti pret Franciju, kas liek domāt, ka tuvākā nākotnē diemžēl vēl nesola draudzīgas sadarbības nodibināšanos starp Romu un Parīzi. Tad fašistu valdības 15 gadu pastāvēšanas svētkos Musolini uzstājās ar plašu runu, kas asiem vārdiem vēršas pret Versaļas mierlīguma «netaisnībām» un uzsvēra nepieciešamību ierādīt Vācijai atkal vietu zem «Afrikas saules«, t. i. atdot tai pasaules kaŗā atņemtās kolonijas. Bez tam novembŗa mēn. sākumā, Italija pieslējās tā sauc. pretkomūnisma paktam, kuŗu pag. gada 25. novembrī noslēdza Vācija un Japāna. Parakstītā līguma ievadā teikts, ka 3. internacionāle apdraudot visu civilizēto pasauli, kādēļ Italija tagad dodot savu atbalstu Vācijai un Japānai cīņai ar kopējo ienaidnieku. Līgums paredz minēto triju valstu apspriedes, savstarpēju informācijas apmaiņu un saskaņotus iekšējus soļus jautājumos par komūnisma apkaŗošanu savās teritoriālās robežās. Tad, kā franču laikraksti aprāda, jaunā trejsavienība soloties uzaicināt arī citas valstis, kuŗu iekšējais miers būtu apdraudēts, spert vajadzīgos soļus, kas darītu galu marksisma aģitācijai un darbībai. Šāds punkts varot dot iemeslu aprādītām lielvalstīm iejaukties savu tuvo vai tālo kaimiņu iekšējā dzīvē, kā tas notiekoties Spānijā vai Ķīnā.

Angļu, franču un amerikāņu prese izturas pret noslēgto pretkomūnisma līgumu stingri noraidoši, saskatot viņā mēģinājumu vēl vairāk kā līdz šim pasināt partiju garu patreizējā starptautiskā dzīvē un pagarināt pastāvošo Romas-Berlīnes asi līdz Tokijai. Reizē ar to Romas līgums deva iemeslu Pad. Savienības asam protestam pret Italijas rīcību, kas pēc Maskavas domām esot pretēja 1933. gadā noslēgtā itaļu-krievu draudzības pakta garam. Itaļi atkal uzsvēra, ka padomju valdības bažas esot nevietā, jo pretlieliniecisma pakts neesot vērsts ne pret vienu valsti kā tādu, bet vienīgi pret 3. internacionāles darbību, no kuŗas arī Maskavā cenšoties oficiāli norobežoties.

Tuvāk iztirzājot minēto paktu, rietumu prese nāk pie slēdziena, ka viņa tiešā ieguvēja patlaban esot Japāna, jo Tālo austrumu jautājumā Tokija tagad radījusi noteiktu plaisu Eiropas lielvalstu starpā. Japāna varot būt droša, ka tuvākā nākotnē viņas priekšā vairs nenostāsies eiropiešu vienotā fronte, tā kā par kaut kādiem saimnieciskiem vai citāda veida ārējiem spaidiem vairs nevarot būt domas un runas. Un tiešām, Briseles konferences neveiksme un viņas darbu pārtraukšana lielā mērā pastiprina šo apsvērumu pareizību. Pēc Japānas otrreizējās atteikšanās sūtīt uz Briseli savus pārstāvjus, konferencei neatlika nekas cits, kā, pieņemot diezgan nenoteiktu un «diplomātisku» rezolūciju, kas konstatē, ka Tālajos austrumos notiekas kaŗa darbība un ka Japāna liegusi savu līdzdalību Briseles sanāksmei. Kas būs tālāk — nav viegli pateikt, bet drīzāk iespējams, ka Austrumāzijas problēma atkal atgriezīsies Ženēvā un sagādās Tautu Savienībai jaunas grūtības.

Japāņi totiesu turpina savu kaŗa gājienu, ieņemdami pēc niknām, asiņainām kaujām Šanhajas ķīniešu kvartālus un laužas tālāk uz rietumiem — Nankinas virzienā. Neraugoties uz ķīniešu drošsirdību un varonīgo pretestību, tie tomēr spiesti atkāpties un pat pārcelt savu galvas pilsētu uz Čingkingu.

*

Domājams, ka kritika un opozicija, uz kādu citās valstīs atdūrusies Romas, Berlīnes un Tokijas noslēgtā draudzība, spiedusi kā Italiju, tā arī Vāciju uz zināmu mērenību un atturēšanos no žestiem, kas varētu paasināt viņu attiecības sevišķi ar Angliju. Roma šinī sakarībā pat ievadīja sarunas ar Londonu par līdzšinējo domstarpību nokārtošanu un izbeigšanu itaļu-angļu attiecībās. Diemžēl, šis nodoms nav nonācis kaut cik taustāma un konkrēta atrisinājuma posmā, bet vēl palicies tikai diplomātiskās sarakstes un notu apmaiņas stadijā.

Arī angļu-vācu attiecību kārtošanā iestājās dzīvāks un rosīgās brīdis. Uz Berlīni novembŗa mēneša vidū devās Anglijas ārlietu viceministrs lords Halifaks, lai informētos par Vācijas viedokli rietumu valstu turpmākās sadarbības jautājumā. Šķiet, ka vāci izteikuši gatavību izlīgt ar angļiem, bet ar noteikumu, ja Londona piekrīt tuvākā nākotnē atrisināt par labu Vācijai koloniju jautājumu un atzīmē šo prasību par likumīgu un taisnīgu. Pēc lorda Halifaksa brauciena, Londonā ieradās Francijas ministru prezidents Šotāns un ārlietu vadītājs Delboss, lai apspriestos ar angļu valsts vīriem, kādu stāvokli ieņemt Francijai un Anglijai pret vācu prasībām. Šais apspriedēs izpaudusies pilnīga vienprātība un saskaņa abu valstu centienos, kas pat dod pamatu runāt par Parīzes-Londonas ass reālu nodibināšanu. Anglija un Francija būtu ar mieru piekrist zināmiem grozījumiem pastāvošo koloniālo mandātu sistēmā, bet par šādu piekāpšanos viņas prasa Vācijas sadarbību ar Tautu Savienību un viņas pretimnākšanu Eiropas valstu plašākas un ciešākas kopdarbības jautājumos. Tuvākā nākotnē tad nu gaidāma lielāka diplomātiska rosība un konkrētāki mēģinājumi izbeigt līdzšinējo saspīlējumu mūsu kontinenta lielvalstu attiecībās un sadzīvē.

*

Novembŗa otrā pusē Beļģijā, beidzot, sastādījās jauna valdība ar Polu Žansonu priekšgalā. Pēc mēneša ilgās krizes beļģi atgriezušies gandrīz pie tā paša kabineta sastāva, kāds bija aizgājušam van Zēlandam. Līdz ar to atzīmējams, ka pag. mēnesī uz Londonu devās oficiālā vizītē beļģu karalis Leopolds 3., kas angļu galvas pilsētā tika saņemts ar lielu sirsnību un sajūsmu.

Arī Rumānijā notikās valdības krize, bet pēc divu nedēļu sarunām Tataresko no jauna uzņēmās valdības vadību, izdarot tikai dažas pārmaiņas sava iepriekšējā kabineta sastāvā.

Stiprs iekšpolītisks saspīlējums pēdējā laikā vērojams Francijā, kur atklāta plaša organizācija, kas ar ieroču palīdzību gribējusi gāzt pastāvošo partiju iekārtu. Parīzē un citās pilsētās izdarītas daudzas kratīšanas un apcietināšanas fašistiski noskaņotās labā spārna pilsonības aprindās, kuŗas vaino apvērsuma gatavošanā un «sazvērestībā pret republiku».

Francija atradās arī mūsu sabiedrības interešu degpunktā. Uz franču ārlietu ministra uzaicinājumu novembŗa beigās Parīzē ieradās mūsu ārlietu ministrs V. Munters, kuŗa braucienam piešķirama liela nozīme Latvijas un Francijas draudzības un sadarbības turpmākā izveidošanā un padziļināšanā.

*

Krasas pārmaiņas iestājās pag. mēnesī Brazilijā, kur republikas prezidents Vargas atlaida parlamentu un senātu, izsludināja kaŗa stāvokli un dekretēja jaunu satversmi, kas izstrādāta pēc autoritāro valstu parauga. Šo soli prezidents motīvē ar to, ka valdībai nākuši zināmi komūnismu juku un apvērsuma plāni, kuŗus 3. internacionāles aģenti gribējuši izvest visā drīzumā, lai tādā kārtā ierautu valsti īstā pilsoņu kaŗā.

Brazilijas notikumi skaļi atbalsojušies nevien Ziem.-Amerikas Savienotās Valstīs, bet arī biržā, kuŗu prese saskata minētās pārmaiņās barziliešu mēģinājumu pārorientēties uz Vācijas un Italijas pusi. Brazilijas jaunā valdība gan paskaidro, ka viņai neesot nodoma pieslieties vācu, itaļu un japāņu pretlieliniecisma līgumam un ka savā turpmākā polītikā tā drīzāk iešot ceļu, kas vedis braziliešu agrāko metropoli — Portugali — pie iekšēja miera un saimnieciskās labklājības . . .

M A N A M Ā J A

Sākot ar šo burtnīcu «Aizsarga» redakcija ieved žurnālā jaunu daļu «Mana māja». Šo daļu ar pilnu tiesību varētu saukt arī par praktisko. Tās nolūks būs sniegt īsus, praktiska satura rakstus, norādījumus un informāciju jautājumos, kas skar lauksaimnieka, lauksaimnieces un sievietes darbu mājā: saimniecībā, dzīvoklī, ģimenē.

Žurnāla redakcija nedomā ar jauno daļu aizvietot lauksaimniecības, mājturības u. c. speciālo literātūru un žurnālus. «Mana māja» grib būt intereses modinātāja tajā «Aizsarga» lasītāju daļā, kas citus žurnālus neabonē, un šiem lasītājiem sniegt kaut īsu informāciju par dažādo iestāžu ierosinājumiem, noteikumiem, pabalstiem, jauniem darba un saimniekošanas paņēmieniem, žurnāliem, atsevišķiem rakstiem u. t. t.

«Mana māja» centīsies būt palīgs aizsardzēm praktiskajā darbā, sniedzot norādījumus un ierosinājumus lauku sētas kopšanā, dzīvokļa iekārtošanā, audzināšanā, veselības saglabāšanā, uztura jautājumā u. c.

Jauno daļu «Mana māja» uzsākam uz «Aizsarga» lasītāju vairākkārt izteiktu vēlēšanos. Redakcija cer, ka arī «Manas mājas» satura kuplināšanā žurnāla lasītāji neliegs savus atzinumus un līdzdarbību.

Vet.-ārsts K. Kaņeps

Jaunas atziņas par zirga darba spējām

Visos laikos zirgkopju cenšanās un pūļu mērķis ir bijis ieaudzēt augstvērtīgus — ātrus, izturīgus zirgus. Visa plašā hipoloģijas literātūra, cilts raksti, jaunzirgu izlases, sacīkstes un mācība par eksterjēru vadās no vienas dzinējas domas — meklēt un atrast objektīvas metodes, kā pazīt un novērtēt zirga darba spējas vēl pirms ilgstošākas to praktiskās pārbaudes attiecīgā darbā: kā paredzēt, vai zirgs būs derīgs, piemēram, smagajam jātnieku dienestam, straujām kustībām, augstu šķēršļu pārvarēšanai u. t. t., vai nē.

Mācība par zirga miesas ārējo uzbūvi (eksterjēru), par to, kādas īpašības no mēchanikas un statikas viedokļa vēlamas, kādas nevēlamas, ir ļoti sīki izstrādātas. Prasības, lai zirgam būtu platas un dziļas krūtis, labi attīstīts skausts, pareizā slīpumā plecs, pareizi leņķotas locītavas u. t. t. — visas tās ir pamatotas un ar mēchanikas likumiem pierādāmas eksterjēra pamatprasības, kuŗas nav novecojušās arī tagad un nekad nevarēs kļūt liekas. Uz ļoti rūpīgu mērījumu pamata ir uzstādītas sīki izstrādātas «ideālā zirga» eksterjēra normas, kuŗām atbilstot zirgam vajadzētu darbā pierādīt vislielākās spējas. Protams, zinātnes vēsturiskā attīstībā ir mainījušies uzskati par to, kuŗš eksterjēra punkts stādāms pirmā vietā; arī cilvēka aistētiskās un individuālās garšas prasības ir spēlējušas līdz savu lomu. Tā, piemēram, viena, šķiet, anatomiski un fizioloģiski tik pamatota prasība, ka labam lēcējam jābūt ar dziļām, liela apmēra krūtīm, izrādās, praksē vislabākiem sacīkšu zirgiem nemaz nav jāpilda, kā pierādījuši ļoti rūpīgi izdarītie šo zirgu mērījumi. Arī citos eksterjēra punktos daži vislabākie sacīkšu zirgi nemaz neatbilst tām eksterjēra prasībām, kādas atzīstam par ideālām. Šīs praktiskās atziņas ir pamudinājušas meklēt bez ārējām pazīmēm vēl kādus citus objektīvus pieturas punktus zirga darba spēju novērtēšanā.

Paliekot pie diezgan pavirša uzskata, ka zirga mēchaniskais darbs būtu pielīdzināms mašīnas darbam, varam teikt, ka kādas mašīnas darba spēju lielums nepavisam neatkarājas no visu mašīnas riteņu un sviru, pēc mēchanikas likumiem pareizi aprēķinātas un uzbūvētas sistēmas vien, bet ļoti lielā mērā arī no motora augstvērtības un stipruma. Attiecībā uz zirgu visu to, ko pie mašīnas apzīmējam par mēchanismu, apskata un vērtē mācība par zirga statiku, vai plašākā nozīmē eksterjēra mācība. Tuvāk paskaidrot, kas te ir motors, jau daudz grūtāk, un prasītu plašāku iztirzājumu. Bet vienkāršības dēļ par zirga motoru varam uzskatīt visu muskuļu darbam nepieciešamu vielu un īpaši skābekļa piegādātāju šķidrumu — asinis un asinis dzinēju sūkni — sirdi. Tā tad zirga spējas ļoti lielā mērā atkarājas no labi attīstīta sirds muskuļa un labas asiņu apgādes.

Par zirga asiņu sastāvu, tur notiekošām pārgrozībām intensīva darba laikā ir izdarīta vesela rinda interesantu pētījumu. Skābeklis, šī organismam darbā tik nepieciešamā gāze, plaušās tiek uzņemta asinīs, kur saistās pie sarkanām asinsšūniņām jeb eritrocitiem, kas sirds dzīti to pievada nodarbinātiem muskuļiem un citiem organiem. Organisms nu spēj šo skābekļa piegādi pēc vajadzības pastiprināt dažādā veidā; vispirms jau paātrinot un padziļinot elpošanu. Bez tam ļoti svarīga nozīme ir organisma spējām vajadzības brīdī strauji palielināt asins vados cirkulējošo sarkano asins šūniņu skaitu un kopējo šais šūniņās ieslēgto haimoglobīna daudzumu (haimoglobīns ir tā viela, kas saista skābekli). Organisms, prasībām palielinoties, varētu teikt, laiž apgrozībā savas asins rezerves. Šīs rezerves var izrādīties ievērojami lielas. Tā, atrasts, ka smagajiem vezumu vilcējiem eritrocitu skaits vienā kubikcentimetrā tūliņ pēc smaga darba veikšanas ir bijis caurmērā par 1,44 miljoniem lielāks, nekā dīkā stāvot; tā saucamiem pilnasiņu zirgiem par 2,72 miljoniem (individuāli pat par 7,2 miljoniem) lielāks. Arī haimoglobīna daudzums asins šūnās (un tā tad skābekļa saistīšanas spējas) pēc darba ir lielāks. Šīs asins rezerves, kā pētījumi pierāda, organismā glabājas galvenokārt liesā, no kurienes ļoti īsā laikā var tikt izsviestas asins vados. Netiešs šī uzskata apstiprinājums var būt arī tas fakts, ka angļu pilnasiņu zirgiem, kas, izrādās, ļoti strauji spēj mobilizēt savas asins rezerves, liesa ir 1,81 reizes smagāka nekā caurmēra zirgiem.

Šie īsumā minētie zinātnisko pētījumu rezultāti pamudinājuši taisīt praktiskus secinājumus. Ja eksterjērs nereti viļ, vērtējot zirga darba spējas, — vai nebūtu nepieciešami ņemt vērā arī īpatņa asinsapgādi, tā asins rezerves tikko aprādītā nozīmē?

Ar zinātniskiem faktiem pamatotu atbildi uz šo jautājumu ir meklējuši vairāki pētnieki, no kuŗiem jāmin Hannoveras Veterinārās augstskolas profesors Oppermann's un viņa līdzstrādnieki. (No viņu jaunākā darba, kas nesen publicēts žurnālā «Zeitschrift für Veterinärkunde» arī ņemti šinī rakstiņā minētie skaitļi un citēti slēdzieni.) Jautājuma noskaidrošanai tie izmeklējuši pavisam 180 Hannoveras Kavalērijas skolas un citu kaŗaspēka vienību zirgus, no kuŗiem lielākā daļa izcilus augstvērtīgi, arī Latvijā

pazīstami sacīkšu zirgi. Saņemot kopā šo pētījumu rezultātus, var teikt, ka tiešām zirgiem ar lielākām spējām arī asins rezerves ir lielākas. Laba asiņu apgāde var atsvērt dažu labu eksterjēra trūkumu, kamēr eksterjēra priekšrocības daudz retāki spējīgas aizstāt trūcīgo asinspiegādi. Tādēļ zirga izvēlē, pirmām kārtām, jāvadās no datiem, ko var dot zirga asins apgādes pārbaudes, bet nav jāpiešķir tā pārmērīgi lielā uzmanība eksterjēram, kā tas darīts līdz šim. Protams, būtu jau ļoti vēlams, ja īpatnis atbilstu kā vienām, tā otrām prasībām.

Šīs atziņas par sakarībām starp asins rezervēm un darba spējām, šķiet, dod atbildi arī uz jautājumu, kā izskaidrot dažkārt grūti atrisināmo mīklu par daža laba eksterjēra ziņā pavisam nepieņemama zirga teicamiem sasniegumiem sacīkstēs un cita, pēc eksterjēra spriežot, vērtīga zirga vājiem rezultātiem.

Jāpiezīmē, ka asins sastāva īpašības, asins apgāde ir iedzemdējama, kā bioloģijā parasts teikt — homozigota īpašība un tādēļ svarīgi uz to griezt visu zirgaudzētāju uzmanību.

Pavisam nost no tēmas, bet loģiskā sakarā ar tikko teikto var pieminēt, ka līdzīgi pētījumi par sakarību starp miesas būvi un asins sastāva maiņām ir tikuši izdarīti arī pie cilvēkiem, galvenokārt sportistiem.

R. Barševska,
mājturības instruktore

Vairāk latviskas pašapziņas arī mūsu dzīvokļu iekārtošanā!

Patreizējā laikmetā, kad mūsu zemi aizrauj nacionālā ideja, mēs cenšamies nokratīt visus svešos iespaidus, parādīt savas kultūras īpatnības, jo tikai tad kāda tauta var pastāvēt, ja tai ir sava kultūra, savs pasaules uzskats.

Mums jāatsakās no svešu paraugu atdarināšanas, jo ar to mēs citu tautu priekšā nekad nevarēsim izcelties un izsaukt apbrīnošanu. Mums jācenšas celt gaismā un izveidot mūsu pašu kultūras īpatnības. Un šis bagātību krājums ir liels. Mūsu tagadnes kultūra jādibina uz mūsu senās kultūras pamatiem. Šī senā kultūra ir dzīva. Dzīvs ir mūsu senais pasaules uzskats. Tikai vajag to celt godā, ieaudzināt sevī vairāk latviska pašlepnuma. Latviskais ir tikai tas, ko latvietis pats radījis un veidojis svešā neietekmēts.

Mums būtu jākaunās redzēt savā apkārtnē svešu paraugu, dažreiz tik bezgaumīgos atdarinājumus. Sevišķi tas būtu sakāms par mūsu tuvākās apkārtnes — dzīvokļa iekārtošanu.

Tiešām, apskatot mūsu lauksaimnieku un pilsoņu dzīvokļus, redzam maz iepriecinoša. Mūsu sievietes strādā rokdarbus, un pat ļoti daudz strādā. Tikai, diemžēl, laiks un materiāls tiek izšķiests bezvērtīgu priekšmetu darināšanai. Te nu labu tiesu vainīgi mūsu rokdarbu veikali, kas pilni ar šādiem mazvērtīgiem paraugiem. Tāpēc neiegādājaties visu to, ko sniedz šie veikali, jo tā ir tikai mazvērtīgā tirgus prece, kas pa lielākai daļai ņemta no vāciu bezgaumīgiem rokdarbu žurnāliem.

Rokdarbi ir taisni tie, kas paceļ dzīvokļa vērtību. Rokdarbam jābūt īpatnam, vienreizējam; tas nedrīkst līdzināties fabrikas vairuma darbam, jo cilvēka roka ir tā, kas katru darbu apgaro, katrai lietai piedod savu personīgo, īpatnību. Un dzīvoklis ir tā vieta, kur visvairāk var izpausties personīgā gaume. Izmetīsim bez žēlastības no mūsu dzīvokļiem visus mazvērtīgos un neskaistos rokdarbus, un dosim vietu vērtīgiem, ar gaumi darinātiem darbiem!

Nebūs par ļaunu no sākuma atdarināt tieši etnografiskos paraugus, jo tā dabīgi piesavināsimies latviskās gaumes izpratni. Pašdarinātās segas, mēbeļu drānas, spilveni — maigās, acij patīkamās, saskanīgās krāsās, baltie un krāsainie, pēc etnografiskiem paraugiem darinātie adatas darbi gan prasa daudz vairāk laika un pacietības, kā kāds rupji izpildīts rišeljē technikas šuvums vai pēc uzdrukāta parauga šūts krusta dūriens, apšūts ar mašīnas darinātām mežģīnēm.

Par istablietām jāsaka, ka maz būs iespējams atrast etnografisku paraugu, kas atbilstu latviskai gaumei. Par kādu īpatnēju mēbeļu stilu gandrīz nevar būt runa. Gaŗajos atkarības laikos paraugi ņemti pa lielākai daļai no muižām, tos tikai pārveidojot. Šo stilu mākslīgi radīt dažos gados arī nav iespējams. Stilam jāizaug pamazām, gadu simteņos, uz veco tradiciju pamatiem.

Jaunas mēbeles veidojot nav jāizdomā kāds fantastisks veids, bet jāmēģina pareizi saprast un atdarināt seno priekšmetu formas. Tā kā istablietas mēs nevaram tik viegli aizsviest kā vienu otru sīkumu, un ne katrreiz iespējams tās pārveidot, tad tomēr vajadzīgo latviskumu mēs iegūsim, papildinot istablietas ar mūsu pašu darinātiem audumiem, rokdarbiem un citām rotājošām sīklietām. Jāveicina laukos senā mājas māksla un amatniecība. Mums ir tik daudz darba pratēju audumos, metala kalumos, koka izstrādājumos, podniecības darbos, pinumos, kas līdz pēdējam laikam saglabājuši savu īpatnību un vērtību. Kā pierādījums tam — plašie darbu klāsti izstādēs.

Mums jāprot mīlēt un pareizi saprast šie darbi. Pasūtiet istabu iekārtas un rotājošās sīklietas pie vietējiem amatniekiem ,ar to veiciniet mūsu daiļamatniecības atdzimšanu un tālāk veidošanos!

Vienkāršāk jau izliekas ieiet veikalā un nopirkt pēc pēdējās modes istabas iekārtu — «garnitūru», kas gatavota fabrikā pēc viena šablona. Bet tā mēs iegūstam tikai modes preci bez paliekošas vērtības, kas šodien mums, kā katra modes lieta, izliekas skaista, bet rītu jau ir zaudējusi visu savu pievilcību.

Jāņem arī vērā, ka skaistums ne ikreiz ir saistīts ar greznumu. Skaists ir tas, kas īsts un patiess.

Vairāk vienkāršības, vairāk latviskā gara!

Gādāsim, lai mums apkārt būtu skaistums, spodrība un kārtība, lai mēs varētu būt lepni uz savu latvieša māju un sētu!

Informācija un ierosinājumi

Ūdens piegāde.

Ūdens piegādes darbs lauku saimniecībās ik dienas parasa daudz darba spēka. Darba spēka daudzumu var samazināt mēchanizējot ūdens piegādi. Ja ūdens jānes no akas ar spaiņiem, tad, ierīkojot akā sūkni un novadot ūdeni uz patēriņa vietu pa cauruli, darba patēriņš samazināsies 4—5 kārtīgi. Darbu vēl lielā mērā atvieglos, ja ūdens sūknēšanu izdarīs ar kādu dzinējspēku. Visērtāk to izdarīt ar elektrību, bet kur tās nav, tur ļoti noderīgs vēja motors. Jaunā tipa vēja motorus — propellera vēja turbīnas — tagad izgatavo Liepājas kaŗa ostas darbnīcas un tas maksā Ls 380,— bez torņa. Pie augstām dzelzs cenām, dzelzs tornis, atkarībā no augstuma, tagad izmaksā Ls 800—1000,—. Dzelzs torņa vietā var celt koka torni, kas, ierēķinot visu materiālu un celšanu, izmaksās ap Ls 200,—. Pirmo Liepājas kaŗa ostas darbnīcu būvēto propellera tipa vēja turbīnu — LKOD š. g. 29. novembrī uzstādīja savā saimniecībā Ēveles «Pīpos», Ēveles aizsargu noda-

ļas priekšnieks Kārlis Ķeņģis. Ja saimniecība bez mēchaniskā dzinējspēka iekārto ūdens uzkrāšanas tvertni, ūdens nolietnes, dubļu akas un silta ūdens ražošanas tvertnī, tad Latvijas lauksaimniecības kamera izmaksā pabalstu Ls 150,— apmērā.

Jārūpējas par laukstrādnieku apgādi.

Ikgadus mēs tagad lauku darbos nodarbinām pāri par 45.000 ārzemju laukstrādnieku. Laukstrādnieku trūkumu nākotnē mēs varēsim mazināt, ja saistīsim darbā vairāk laukstrādniekus ģimenes cilvēkus. Par lielāko šķērsli ģimenes laukstrādnieku nodarbināšanai ir dzīvokļu trūkums. Ļoti bieži ģimenes laukstrādnieki tamdēļ spiesti pārcelties uz dzīvi pilsētās un ciemos.

Lielākām saimniecībām tamdēļ jo silti ieteicams pārbūvēt strādnieku dzīvokļus, iekārtojot ne tikai puišiem un meitām atsevišķas (šķirtas) istabas, bet paredzot telpas arī laukstrādniekiem ģimenes cilvēkiem. Kam lielāka rocība, tas var celt atsevišķas ģimenes strādnieku mājiņas.

Lai veicinātu ģimenes strādnieku rašanos, Latvijas lauksaimniecības kamera izsniedz no Tautas labklājības ministrijas summām bezprocentu aizdevumu laukstrādniekiem - deputātniekiem uz 3—4 gadiem līdz Ls 200,—, atkarībā no ģimenes lieluma, nepieciešamā inventāra iegādei. Pēc gada nodzīvošanas no aizdevuma dzēš par katru ģimenes locekli Ls 25,—.

Aitu kūtīs temperātūra nedrīkst būt augsta.

Novērots, ka aitas daudz slimo un jēru mirstība ir liela, ja aitu kūtis ir par siltām. Aitu kūtīs temperātūra jāuztur ne augstāka par 8—10° C. un jāraugās, lai telpās nebūtu caurvēja. Tā kā liellopu kūtīs temperātūra parasti ir augstāka par 10° C, tad ieteicams aitas turēt atsevišķās telpās.

Papildināsim zināšanas.

Jaunlaiku lauksaimniekam jāprot ne tikai parastie lauku darbi, bet tam jābūt lietpratējam visās nozarēs — labam tirgotājam, architektam, mēchaniķim u. t. t.

Zināšanu nekad nebūs par daudz, un to iegūšanai un papildināšanai jāiegādājas labas grāmatas un jālasa lauksaimniecības žurnāli. Zināšanu papildināšanai jāizmanto no darbiem brīvākie ziemas vakari.

Latvijas lauksaimniecības kamera izdod šādus lauksaimniecības žurnālus:

L a t v i j a s l a u k s a i m n i e k u — iznāk 2 reizes mēnesī un maksā gadā Ls 8,—.

S ē t ā u n D r u v ā — iznāk ik nedēļas un maksā gadā Ls 4,—.

Z e m k o p i — iznāk 2 reizes mēnesī un maksā gadā Ls 8,—.

D ā r z k o p ī b a s u n b i š k o p ī b a s ž u r n ā l u — iznāk reizi mēnesī un maksā gadā Ls 6,—.

Ikviens lauksaimnieks, lasot lauksaimniecības literātūru, atradīs kādu zelta graudu, kas palīdzēs celt saimniecības ienesību. Par lauksaimniecības žurnālu lasīšanu Seces Muŗajauču saimnieks M. Rozenbergs saka: «Nav tik nabagas saimniecības, kas nespētu lauksaimniecības žurnālu abonēt, un nav tik bagātas, kar varētu to nedarīt.» Kas nav paradis daudz lasīt, kas grib daudz izlasīt īsos rakstos, tam visnoderīgākais būs illūstrētais nedēļas lauksaimniecības žurnāls — S ē t ā u n D r u v ā.

Agronoms J. Ķ.

S P O R T S

I. Grīnberga,
5. R. a. p. fiz. audz. instr.

Tautas dejas

Dejas māksla ir viena no vecākām mākslām un viņas pirmsākumi meklējami sirmā senatnē. Kad vēl nebija pazīstama mūzika, dzeja, pirmatnējais cilvēks savus pārdzīvojumus — priekus un bēdas — centās izteikt kustībās, pavadītās dažādām balss skaņām, kuŗām vēlāk pievienojās primitīvu instrumentu radītie trokšņi. Dejas materiāls ir pats cilvēks ar savām kustībām, mīmiku un fantaziju. Pārdzīvojums dejā ieverts skaidri uzskatāmā, tveŗamā formā. Pamazām, tautai attīstoties, veidojās un attīstījās arī viņas dejas, kļūdamas par visas tautas īpašumu, kuŗas mēs apzīmējam ar vārdu «tautas dejas». Tautas deja pieder pie dabisko kustību veida, tajā atrodami primitīvi maģiski un kultūrāli elementi, tautas parašas un ticējumi. Katrā zemē tautas deja ir attīstījusies īpatnēji, atkarībā no tautas rakstura, klimata un dažādo ārējo apstākļu ietekmējumiem. Latvju tauta, atrazdamās gadu simteņiem ilgi svešinieku jūgā, bij aizmirsusi skaisto, dabisko kustību prieku. Viņas dejas, līdzīgi citām senču atstātām vērtībām, gulēja apputējušas un aizmirstas. Arī dažādajos šķiru politikas laikos latviešiem nebija vaļas domāt par savām bagātībām; atrazdamies dažādu ietekmju varā, bija pat daudzi, kas kaunējās visa latviskā. Tagad, turpretim, kad viss latviskais ar katru dienu kļūst mums tuvāks un mīļāks, tautas deja tiek atkal celta godā, kāds tai pienākas. No šaurās skatuves, kur viņai — un arī tikai retumis — tika ierādīta kauna pilna ubadzītes vieta, tautas deja kļuvusi atkal tautas īpašums, un kā senās dienās skaistina un priecina mūsu sanāksmes. Beidzot mēs esam izpratuši tautas dejas skaistumu un redzam, ka daiļuma un vērtības ziņā viņa stāv daudz augstāk par mums tik svešām sakropļotām nēģeŗu

Tautas dejas atkal kļūst tautas īpašums.

un citu eksotisko zemju dejām, kas ieviesušās mūsu sabiedrībā.

Mūsu tautas dejas, tāpat kā citas mūsu gara mantas, ir senču atstāts mantojums, kas mūs saista ar tālo pagātni, rāda mūsu senču fantaziju, ritma izjūtu un skaistuma izpratni. Tautas dejas mums jākultivē, jo viņas mums tuvākas, atbilstošākas. Diemžēl, jāsaka, ka tautas deju krāšanā un saudzēšanā ir nesalīdzināmi mazāk darīts, kā citu gara mantu krāšanā, — bezgala daudz daiļuma ir gājis zudumā, daudz kas ir piemirsts, nesameklējams. Tāpēc katram pasākumam, katram solim, ko speŗam mūsu deju vākšanā, uzrakstīšanā un apmācīšanā, ir kolosāla nozīme. Ar katru pagātnes aizmirstības pūram atņemto un tagadnei ziedoto velti, — vai nu tā būtu deja, dziesma, teika vai pasaka, — mēs kļūstam bagātāki, latviskāki, lepnāki.

Horeografiskā ziņā latvju tautas dejas ir stipri īpatnējas un diezgan lielā mērā atšķiŗas no citu tautu dejām. Viņās sastopam noteiktību veidojumā, figūru zīmējumā, atturību žestos, kustību dabiskumu, bez liekas koķetērijas. Deju veidojuma ziņā, ja mēs to uzzīmējam, atrodam lielu līdzību ar mūsu pazīstamākiem ornāmentiem; tas vēl lieku reizi rāda senlatviešu nosvērtību, daiļuma izjūtu. Protams, dažās mūsu dejās ir jūtama arī citu tautu ietekme, piem., zviedru, arī vācu, bet tas nebūt nemazina mūsu deju vērtību un īpatnību, jo latviskais ir pārsvarā. Arī dažu deju nosaukumos sastopami citu tautu ietekmējumi, piem., nelatviskie nosaukumi — Ekusēze, Eņģelītis u. c.

Latvju tautas dejas sadalās pāŗu un grupu dejās. Grupu dejas sastāv no trīs-, četr- un astoņpāŗu grupām. Pie senlatviešiem maz sastopamas viendejas, nav arī pazīstamas tikai sieviešu vai arī tikai vīriešu grupu dejas.

Parastākās figūras - veidojumi grupu dejās ir: dārziņš, divi dārziņi, vija (ķēde), cilpu mešana, žogu pīšana, caurdejošana, tītaviņas, sudmaliņas — vai nu dāmas vien, vai kungi vien, vai abi, tad apgrieziens elkoņos u. c.

Latvju tautas deju soļi ir vienkārši un ritmiski, nav nekādu sarežģījumu izpildījumā, — tie ir tikpat vienkārši, cik daiļskanīgas un vienkāršas ir mūsu daiņas. Ritms visās dejās ir $^2/_4$ vai $^4/_4$. Mēs sastopam šādus soļus: parasto soļošanu, teciņus soli (viegla skriešana), pievilciena soli, palēciena soli, polkas soli, galopa soli.

Roku stāvokļi un kustības dejās var būt šādi: parastais roku tvēriens (pāru dejās, dārziņā u. c.), krusta tvēriens (pāru dejās, kungs ar dāmu sadevušies krustotās rokās priekšā; šeit jāievēro, lai dāmas roka būtu virspusē), rokas gurnos (vai nu abas, vai tikai brīvā roka gurnā; rokas gurnā jātur tādējādi, ka četri pirksti atbalstīti priekšpusē un īkšķis aizmugurē, bet nekad otrādi, vai saliekti pirksti), rokas krustotas virs krūtīm (kungiem — jāievēro, lai elkoņi būtu pacelti plecu augstumā), rokas viegli ieliektas elkoņos (teciņus solī, kā jau pie skriešanas), plaukstu sišana. Pie apgrieziena elkoņos, vai sudmaliņām — dāmas brīvā roka gurnā, kunga — brīvi pacelta augšā.

Tautas dejas mūs saista ar tālo senatni un tuvina latviskai daiļuma izjūtai un izpratnei.

Saķeršanās pie polkas var būt vai nu tāda, kā pie valša, vai arī kungs uzlicis savas rokas uz dāmas gurniem, dāma — savas uz kunga pleciem.

Runājot par mūsu deju īpanībām, jāmin arī mūzikālais pavadījums. Mūzika ir īpatnēji latviska, piem.: Gatves dejā, Gaŗā dancī, arī citās. Vienā otrā mūzikas daļā ir arī jūtama cittautu ietekme. Senlatvieši savas dejas pa lielākai daļai dejojuši latvisku instrumentu — kokļu, stabuļu u. c. — pavadībā. Nebūtu slikti, ja mēs, kaut vai uzvedumiem, sameklētu šos instrumentus un spēlētājus un dejotu tad šādā, un nevis kāda džesa, pavadījumā.

Tautas dejas, tāpat kā citas mūsu gara mantas, jāuzglabā un jārāda īstas — tīrā veidā, bez liekiem iepinumiem un saistījumiem, un ja tādus pielietojam, piem., uzvedumiem, tad jāraugās uz to, lai pārveidojums, iepinums vai saisinājums atbilstu latviskam dejas raksturam. Jāņem vērā dejās pielietojamie soļi, ritms, veidojums, dabiskās kustības. Nedrīkst sajaukt dabisko deju ar mākļīgi radīto — kā vēsturiskam faktam pēdējai nav vērtības, tai var būt tikai mākslinieciska nozīme. Tautai jāmāca īsta deja.

Ka latvieši bijuši dejas mīļotāji, rāda mūsu daiņas, — senlatvieši, ticēdami dažādiem labo un ļauno garu iespaidiem, pielabinoties dejojuši tiem par godu, piem.: kristībās, kāzās, bērēs, dažādu dabas parādību veicināšanai, kuplas labības augšanai, pļaušanai, sniega nākšanai u. t. t. Ar šo ticējumu sabrukšanu zudušas arī šīs dejas, par tām vairs stāsta tikai daiņas. Daudz senlatvieši dejojuši arī svētkos un vienkārši prieka pēc, arī padižošanās dēļ, jo dejā var parādīt savu lokano augumu, tērpu, rotas u. t. t.

Krāšņajos tautas tērpos dejotas dejas atstāj neizdzēšamu iespaidu, rāda mūsu senču-senlatviešu daiļuma izjūtu un māksliniecisko izpratni. Katram latvietim, lai tas būtu pilsētnieks vai laucinieks, vajadzētu iegādāties goda tērpu — tautas apģērbu. Ja mūsu senču zeltenes grūtajos klaušu laikos atrada brīvus brītiņus villaiņu un krekliņu u. c. izrakstīšanai, tad tagad, kur mēs piederam tikai sev un savai tautai, varam pielocīt latvisku pūru, ar tautas apģērbu kā pirmo sākot. Paraugu un padomdevēju šajā nozarē mums netrūkst. Gribas ticēt, ka mēs, aizsardzes un aizsargi, esam un būsim tie, kas goda vietā valkāsim tautisko tērpu, un būsim lepni, ja aizvien biežāk savās sanāksmēs varēsim dejot Zvejnieciņu, Litenieti, Sudmaliņas u. c.

Apskatot tautas dejas kā vienu no fiziskās audzināšanas faktoriem, tās jāapskata tāpat, kā citi fiziskās attīstības veicināšanas veidi. Zinot, kādi faktori veido tautas deju, varam arī konstatēt, kādu iespaidu tā atstāj uz ķermeņa attīstību. Vieglas ķermeņa kustības attīsta un stiprina organismu, spēcina iekšējo organu darbību; ritms un mūzika dara šo darbu vieglāku. Tautas deja ne tikai spēcina un veicina iekšējo organu darbību, bet arī skaistina mūsu ķermeni, māca mūs apzināti valdīt par savām ķermeņa kustībām, dara tās veiklākas un graciozākas, atbrīvo mūs no locekļu neveiklā stinguma un stūrainības. Viss tas savukārt iespaido mūsu psīchi — mūsu gara stāvoklis uzlabojas, rodas dzīves prieks un veselīga pašapziņa. Visu to zinot, nav lieki vēl reiz uzsvērt, ka tautas dejas, arī no paidagoģiskā viedokļa skatoties, pēc iespējas vairāk atbalstāmas un kultivējamas, jo tās cilvēku veselīgi un harmoniski attīsta.

Nobeidzot šo īso aprakstiņu, gribu vēl pieminēt vienu, proti: aizsardzes-gi, atrazdamies dažādos Latvijas stūros, novados, nedrīkst pieļaut iet zudumā vēl neuzrakstītām tautas dejām. Tās katrā ziņā, pie katras izdevības, vai nu jāuzraksta, vai jāiemācās izpildīt un tad jādod tālāk lietpratējiem, — ar to būs pakalpots visai tautai. Līdz šim ir jau savāktas un uzrakstītas, viegli saprotamā formā, pāris desmit dejas, pateicoties Johannai Rinks un Jānim Ošam. Saucas šīs burnīcas «Latvju tautas dejas» 1., 2., 3. un 4.

Š A C H S

Visus uz šo nodaļu attiecošos sūtījumus un korespondenci lūdzam adresēt K. Bētiņam, Rīgā, Ausekļa ielā 3—60.

Partija Nr. 57.

Spēlēta Ķemeru turnīra III kārtā.
Baltie: G. Stālbergs (Zviedrija).
Melnie: Bēks (Böök, Somija).
Pieņemtais dāmas gambits.

1) d2—d4 d7—d5
2) c2—c4 d5:c4
3) Zg1—f3 Zg8—f6
4) e2—e3 e7—e6
5) Lf1:c4 c7—c5
6) 0—0 a7—a6!
7) Dd1—e2 Zb8—c6
8) Tf1—d1 b7—b5
9) Lc4—b3 Dd8—b6
10) Zb1—c3 Lc8—b7
11) d4—d5 e6:d5
12) Lb3:d5 b5—b4
13) Ld5:f7+!

Ar šo atklātni līdz 12. melno gājienam spēlētas jau vairākas partijas. Teksta gājiens ir zviedru lielmeistara Stālberga jauninājums.

13) . . . Ke8:f7
14) De2—c4+ Kf7—e8
15) Dc4—e6+ Lf8—e7
16) Zf3—e5! Th8—f8
17) Zc3—d5!

Arī ar šo gājienu baltie iegūst pāráku spēli. Tomēr liekas, ka 17) Td1—d7! bija vēl spēcīgāks. Baltie draud 18) T×e7+, Z×e7. 19) D×e6 un to novērst var tikai 2 gājieni: I Db6—d8. Uz to seko 18) T×d8+, Z×d8! 19) Db3!, b4×c3. 20) Da4+ un baltie iegūst vēl vienu figūru. II Ta8—d8. Tagad baltie ar 18) Td7×e7+, Zc6:e7. 19) De6×b6, b4×c3, 20) h2—h3! ieguvuši dāmu pret 2 figūrām un draud vēl D×b7 un b2×c3.

17) . . . Db6—d8!

Labāka gājiena melniem nav.

18) Ze5×c6!

Tas ir spēcīgāks par 18) Zd5×f6, g7×f6. 19) Td1×d8+, Ta8×d8 un melnie iegūst vēl zirdziņu e5, ar labu spēli.

18) . . . Lb7×c6
19) De6×c6+ Ke8—f7
20) e3—e4! Zf6×d5
21) Td1×d5 Dd8—c8
22) Td5—f5+ Kf7—g8
23) Tf5×f8+ Kg8×f8
24) Dc6—d5 Dc8—e8
25) Lc1—e3

Galotne vēl nav baltiem tik viegli vinnēta.

25) . . . Ta8—d8
26) Da5—c4 De8—b5
27) Dc4—e6

Dāmu nomaiņa dotu melniem lielākas izredzes uz neizšķirtu.

27) . . . Db5—e2
28) g2—g3 De2×b2
29) Ta1—c1 Db2—f6
30) De6—c4! Df6—b6
31) Kg1—g2 a6—a5
32) Le3×c5 Le7×c5
33) Dc4×c5+ Db6×c5
34) Tc1×c5 Td8—d4

Beigu spēlē baltie viegli uzvar. 35) e4—e5, a5—a4. 36) Tc5—b5, a4—a3. 37) Kg2—f3, Td4—d3+. 38) Kf3—e2, Td3—d4. 39) f2—f4, Kf8—f7. 40) f4—f5, Kf7—e7. 41) Ke2—e3, Td4—g4. 42) Tb5—b7+, Ke7—f8. 43) e5—e6, h7—h5. 44) Ke3—f3, Tg4—d4. 45) h2—h3, Td4—d3. 46) Kf3—f4, b4—b3. 47) a2×b3, Td3—d4+. 48) Kf4—e5, Td4—a4. 49) b3×a4, a3—a2. 50) Ke5—d6. Melnie padodās.

Partija Nr. 58.

Spēlēta Bādenes turnīrā (pie Vīnes) š. g. 18. septembrī.
Baltie: P. Keres; melnie S. Flōrs.

1) d2—d4, Zg8—f6. 2) c2—e4, g7—g6. 3) Zg1—f3, Lf8—g7. 4) g2—g3, c7—c6. 5) Lf1—g2, d7—d5. 6) c4×d5, Zf6×d5. 7) 0—0, 0—0. 8) Zb1—c3, Zd5×c3 (R. Špīlmans «Wiener Schachzeitung'ā» domā, ka šinī vietā labāk būtu 8) . . . Zb6, lai turpinātu ar Zb8—d7 un c6—c). 9) b2×c3, c6—c5. 10) Lc1—a3 (Labs gājiens, kas novērš Zc6). 10) . . . c5×d4. 11) Zf3×d4! Dd8—c7. 12) Dd1—b3, Lg7—f6 (labākas izredzes, partiju izlīdzināt, deva 12) . . . Zc6). 13) Tf1—d1, Zb8—d7. 14) c3—c4, Zd7—c5. 15) Db3—b4, Zc5—e6 (Šis zirdziņa manevrs dod melniem sliktu spēli. Tikai ar 15) . . . Za6! 16) Dc3, Le6 melnie vēl kaut kā varēja glābties). 16) Zd4—b5! Dc7—e5. 17) Ta1—c1, Tf8—d8. 18) Td1—d5! (tas izšķir partiju par labu baltiem, kuri spēlē lieliskā stilā). 18) . . . Td8×d5 (uz 18) . . . D×e2 sekotu 18) Zc7 ar ļoti spēcīgu spēli baltiem). 19) c4×d5, a7—a6? 20) Zb5—a7!! (ar šo problēmveidīgo turpinājumu baltie iegūst veselu figūru, kas izšķir partijas likteni). 20) . . . Ze6—d4 (arī pēc 20) T×a7. 21) T×c8+, Zf8. 22) Db6 baltie vismaz iekaro figūru). 21) Tc1×c8+, Ta8×c8. 22) Za7×c8, De5×e2. 23) h2—h4! Zd4—f5. 24) Db4—e4! Melnie padevās. Slavenais igaunis šo partiju nospēlējis priekšzīmīgi.

Mūsu tālpartiju sacīkstes.

Sacīkšu otrā grupā aizsargs J. Ozoliņš Katvaros pieveicis divās partijās J. Dosbergu (kurš no spēles izstājies), vienā partijā J. Laipenieku un otro partiju ar Laipenieku pabeidzis neizšķirti. Bez tam J. Ozoliņš divās partijās uzvarējis Jāni Zemīti.

Jau agrāk J. Ozoliņš guvis uzvaru, resp. viņam skaitās uzvarētas divas partijas pret A. Sīmani, divas pret J. Endziņu (kurš izstājies), divas pret R. Ošu, viena pret A. Bērziņu, divas pret L. Melchertu. Spēle otrā grupā tuvojas noslēgumam.

III grupā J. Slēzis Rucavā pieveicis abās partijās Dr. A. Lerchi, Krimuldā un vienā partijā M. Lilji, Rīgā.

Tos III grupas dalībniekus, kas vēl līdz šim nav iesūtījuši savu dalības naudu, nopietni lūdzam to izdarīt visdrīzākā laikā, jo pretējā gadījumā būsim spiesti viņus no sacīkstes izslēgt.

Latvijas-Lietuvas gadskārtējā 7. valstu sacīkste šachā

notika Rīgā, š. g. 27. un 28. novembrī, Rīgas pilsētas I ģimnazijas telpās. Lietuvas komanda šoreiz bija pastiprināta ar Berlīnē dzīvojošo Lietuvas meistaru P. Listu, jo lietuvieši katrā ziņā vēlējās revanšēties par neveiksmēm iepriekšējo gadu cīņās. Tomēr arī šoreiz uzvaru guva Latvija ar 9,5 pret 6,5 punktiem.

Cīņas skaitliskie rezultāti ietverti sekojošā pārskatā:

Lietuva:

1) V. Mikenass . . 1, 0
2) P. Lists 0, 1/2
3) P. Vaitonis . . . 1/2, 1/2
4) M. Luckis . . . 1/2, 0
5) M. Vistaņeckis . . 1/2, 1/2
6) Abramavičius . . 1, 0
7) Arlauskas . . . 1/2, 0
8) Dišlers 0, 1

Kopā 6,5 p.

Latvija:

1) V. Petrovs . . . 0, 1
2) Fr. Apšenieks . . 1, 1/2
3) M. Feigins . . . 1/2, 1/2
4) T. Bergs 1/2, 1
5) Dr. V. Hāzenfuss . 1/2, 1/2
6) Koblencs . . . 0, 1
7) K. Ozols 1/2, 1
8) V. Mežgailis . . . 1, 0

Kopā 9.5 p.

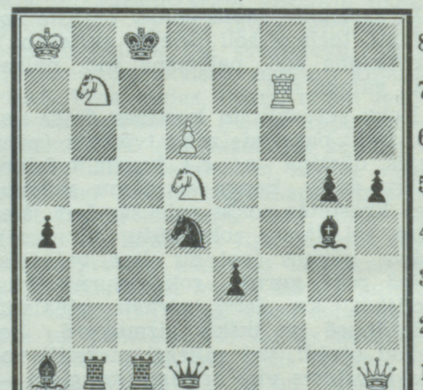
Līdz šim Latvija uzvarējusi Lietuvu 5 reizes, bet Lietuva Latviju tikai 2 reizes.

Pasaules meistarības cīņā

starp Dr. Aļechinu un Dr. Euvi, Aļechins ieguvis jau tādu pārsvaru, ka par viņa uzvaru nav ko šaubīties. Kad šīs rindiņas parādīsies atklātībā, šacha karaļa tronī būs no jauna nosēdies ģeniālais A. Aļechins. Šis fakts ir jo ievērojamāks tamdēļ, ka līdz šim nevienam no agrākiem pasaules meistariem (V. Steinitcam, Dr. E. Laskeram, J. R. Kapablankam) nav izdevies atgūt reiz zaudēto tituli. Šo brīnumu veicis vienīgi Aļechins, spīdoši pieveicot savu lielo pretinieku Dr. M. Euvi, kuram viņš 1935. gadā cīņu zaudēja. Pie šī jautājuma atgriezīsimies vēl nākotnē. (Pēc pēdējām ziņām Aļechins sasniedzis uzvarai vajadzīgo punktu skaitu jau pēc 25. partijas, ar 15,5 pret 9,5).

Uzdevums Nr. 38.

G. Gavrilova, Ismailā.

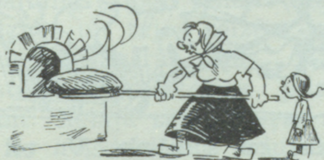
Baltie: Ka8; Dh1; Tf7; Zb7 un d5; Bd6 (6).
Melnie: Kc8; Dd1; Tb1 un c1; La1 un g4; Zd4; Ba4, e3, g5, h5 (11).
Mats divos gājienos.

Ludvigs Šanteklers

Ceļš uz Ziemassvētkiem

Gan paši Ziemas svētki jauki,
Tak skaista ar' to gaidīšana,
Kad visiem lielas darīšanas,
Kad katram sava skraidīšana.
Par svētku galdu vajag gādāt,
Tak jāgaida vēl viesi ar:
Cik maizes vien nav jāpiecepj,
Ka krāsne gandrīz pārplīst var.

Ir galerti jau recējuši,
Vēl kāposti tik jāsutina,
Bet cepeši kad krāsnī čurkstas,
To smarža visur ielīst zina.

Ak, pīrāgi, ak, plāceņkalni,
Ak, brūno piparkūku grupas,
Ak, ķiršu sulas, ķirbju šķēles,
Ak, jāņogu un ābolzupas!
Viss svētku priekam tā tiek gādāts,
Lai it nekā vairs nepietrūkst,
Lai tēviem tabaka tiek griezta,
Lai vīriem miestiņš mucās rūgst.

Bet maziem būs it saldas mantas,
Tās atvilktnēs jau sarindotas,
Te konfektes, te ķinķēziņi,
Te lelles rindā sakārtotas ...
Tik patīkami braukt no meža,
Kad snidzis sniedziņš pūkains, maigs,
Kad svētku eglīte tiek vesta —
Pie loka daiņo zvaniņš maigs . . .

Kad viss tā gatavots ir godam,
Tik gaišas visiem sirdis tiek,
Lai skanot svētvakara zvaniem
It visām svecēm liesmot liek.
Cik svētlaimīgi visi jūtas,
Kad egļu zaros sveces dedz;
Caur skuju vīraku pat vecie
Tad bērnu dienu ainas redz.

Bet ja caur logu naktī skatās
Kāds svētku bērns, tas drīz vien
jauž,
Ka visos kaimiņmājas logos
Jau svētku gaisma prieku pauž.

Ačuks

Notikums Ziemassvētku vakarā

E. Rirdana vēsturiskas bildes.

Tagad, protams, laiki citādi; tagad nelabais nevar vis vairs dauzīties pa pasauli — tūliņ noprasīs, vai pase ir, pierakstīts esi un, vispār, kas tu par putnu tāds esi? Vecajos tumšajos laikos, tad bijis citādi; tad nelabais nekaunējies pat svētku vakaros mētāties apkārt un lūkot, vai nevar kādu grēcinieku pa vakara tumsu aizraut uz elli. Ja vien grēcinieks šā vai tā, nelabais uzreiz — caps! pie apkakles un prom ar visu. Mans tēva tēvs pats,

piemēram, stāstīja, kā viņa kaimiņam Birumam reiz Ziemassvētku vakarā izdevies. Nalabais aba' uz papēžiem vien minis . . .

Tā bijis:

Baznīca no viņiem bijusi ļoti tālu, tāpēc svētku vakarā apkārtējie sabraukuši tādā kā saiešanas namā, kur dedzināta eglīte. Starp citiem braucējiem bijis arī Birums ar savu sievu.

Kalnā, pie kroga, Birums pasviedis grožus sievai, bet pats naski meties pa ceļu augšā, noteikdams: «Tu, siev, pagaidi tepat — es būšu uz aci atpakaļ!»

«Ku' nu, gaisā, šausies?» sieva bārusies. «Nokavēsim vēl eglīti ar visu tavu bizošanu. Skaties, kas braucēju — zirgs aiz zirga.»

«Tas būs — žip un rei... es tik druscinņ,» Birums skriedams apgalvojis.

Protams, to neviens nav varējis apgalvot, ka Birumam krogā nebūtu steidzamas darīšanas. Kā saka: kā nu tu, vīrieša cilvēks, pa svētkiem gluži sausā sēdēsi? Tak jau . . . kāds atnāk ciemos, vai, ko tad nu?

«Ko tev krogā vajadzēja?» Biruma sieva par varēm centusies izdibināt, kad Birums atgriezies kāpis kamanās.

«Kas bija? — nekas nebija. Mums tur no vasaras tāda maza padarīšana.» Birums atņurdējis un izdevīgā brīdī piegrūdis roku pie kažoka iekškabatas, kur bijusi noglabāta pudele.

Un tā jau patiesībā ir: ko tu, cilvēks, sievietēm vari uzskaidrot, ko ... Viņām par visu tādi savādi uzskati un spriedumi. Gan jau vēlāk mājās . . . nostādīs, kā saka, notikuša fakta priekšā.

Birums uzmetis zirgam ar pātagu.

Piebraukuši. Birums piesējis zirgu turpat pie ieejas namā, lai vēlāk vieglāk atrast, un abi ar sievu devušies iekšā.

Skaists ir Ziemassvētku vakars. Mirdz svecītes, smaršo egļu zaļums un pazīstamu dziesmu skaņas vijas gaisā.

Jo ilgāk Birums uzturējies telpās, jo vairāk tas nācis pie atziņas, ka nav labi — šinī vakarā nākt ar tādu pudeli kabatā, kā viņam, te, šinī vietā. Tas nav pavisam labi. Bez tam — viņš taču sievu arī gribēja, un pa daļai jau piekrāpa, apgalvodams, ka viņš krogā nekā nav pircis.

Apsvēris visu to, Birums virzījies uz izeju. Kaut tik ticis ārā, tad viņš ātri tiks no tā draņķa vaļā. Nogrūdīs to kamanās, gan tad vēlāk . . .

Lēni Birums vēris durvis un salīcis gājis laukā. Zaglīgiem soļiem tas de-

E. Rirdans

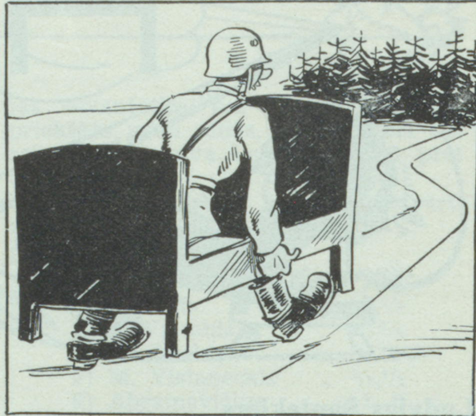
Instruktora rokas grāmata ilūstrācijās

6. lpp. Baiļu sajūta piemīt katram cilvēkam un tā to pamudina meklēt drošību.

333. lpp. Nostāda ložmetēju zemē, masko un, ja vajadzīgs, ierok to.

103. lpp. Gultas nav jāliek zem logiem un gar ārējām sienām . . . ja iespējams nelikt arī klāt iekšējām sienām.

vies kamanām klāt un nobāzis tur pudeli. Pēc tam vieglu sirdi devies atpakaļ namā.

Bet tad tūliņ sācis rīkoties nelabais. Viņš izdarījis tā, ka pirms Biruma vēl viens cits bijis izgājis ārā uzsmēķēt. Tam Biruma rīcība izlikusies jocīga, tāpēc viņš zadzies pie šā kamanām raudzīt, ko viņš tur noslēpj. Sācis čamdīt — šņabja pudele! Paklunkšķinājis to — pilna. Nu, vai ziniet . . . Protams, te nekā ko zināt nav. Kaimiņš bāzis tik pudeli savā kabatā. Svētkos varen noderēs.

Kaimiņš ar atradumu gājis iekšā un nostājies Birumam turpat aiz muguras. Kādu laiciņu nekas, bet tad arī pudeles atradēju sākušas mocīt pārdomas. Sirdsapziņa prasījusi: bet vai tik tas bija vien labi darīts? Saprot, tādā vietā un tādā vakarā, un šitā darīt!?

Nē, tas neiet! Un pudele klusām pārceļojusi no atradēja kabatas Biruma kažoka ārkabatā.

Birums pa to laiku jau bijis pavisam aizkustināts. Sācis jau gluži vai raudāt. Mudīgi viņš grābis kabatā pēc mutautiņa, bet sagrābājis . . . aukstu pudeles kaklu. Birumam karsts vien pārskrējis pār kauliem. Viņš gluži labi sapratis, kas to izdarījis. Tumsības ķēniņš, cits neviens. Tad redz, ko viņš ar tevi izstrādā! Tieci nu tagad no pudeles vaļā!

Trijiem milzīgiem soļiem Birums bijis laukā un sviedis pudeli pa roku galam sniegā. Nozibējis vien . . . «Nu

es gribu redzēt, ko nu viņš darīs,» Birums sevī nodomājis un gājis telpās atpakaļ.

Ļaunais tomēr nav vis snaudis. Tagad viņš izdarījis tā, ka tieši tobrīd gar pajūgiem pa ceļu gājis kāds vīrelis, ko visā pagastā pazinuši par tādu, kas izdevīgā mirklī neaizmirst izrevidēt otra kamanas vai ratus. Savā reizē viņš ļoti skaisti nospēris pātagu vai ratu ādas segu.

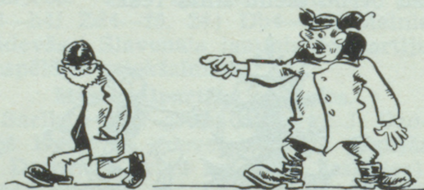
Šoreiz tas špicbuks, pa sniegu pie kamanām zagdamies, uzminis kaut kam cietam virsū. Viņš to pacēlis un no prieka gandrīz paģībis. Šņabītis!? Tāda laime viņam sen nebijusi gadījusies.

Tanī mirklī, kamēr špicbuks tīksminājies ap pudeli, kāds pavēris durvis un, makari pie kamanām ieraudzījis, sabrēcis:

«Vai tu šeit? Laikam atkal gramsties ap kamanām?»

Špicbuks pa vecam ieradumam nogrūdis savu atradumu pirmā izdevīgā vietā un šoreiz par nelaimi — Biruma kamanās.

«Uz pēdām taisies kā pazūdi!» špicbukam sabrēkts.

«Iešu jau, iešu — ko nu brēc tik traki!», špicbuks gājis prom, skābu prātu atstādams atradumu Biruma kamanās.

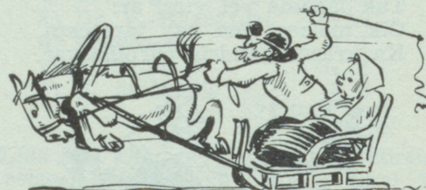
Birums pa to laiku priecājies ap eglīti un laiku pa laikam neaizmirsis apraudzīt kabatas arī. Priecīgu sirdi viņš pārliecinājies, ka šoreiz uzvarējis: pudele nav vis griezusies atpakaļ. Ārā nākot tas juties it sevišķi laimīgs. Lai nu nauda kur nauda — kad tik no velna pudeles vaļā.

Bet tad uzreiz, kamanās kāpdama, sieva iesaukusies: «Vei, ku' joki — viena šņabja pudele kamanās!»

Birumam visi mati pēkšņi piecēlušies stāvus. Viņš vēlāk pats stāstījis: taisni pats jutis, ka zaķādas cepure paceļas kā jumts gaisā. Atkal tā pudele! Vai gan no viņas vairs nekad Birums netiks vaļā?

Bet pagaid! Birums grābis pudeli pie kakla, paskrējies uz tīrumu un cirtis ar spēku pudeli pret akmeni.

«Nejautā tagad nekā,» Birums teicis sievai: «Gan es tev kādreiz izstāstīšu. Bet tagad brauksim tā, lai zilas zēve-

les šķīst gar sliecēm!» Un vēl bieži līdz mājai tas bažīgi skatījies atpakaļ.

Tā nelabais senāk muļķojies.

Klaidoņa filozofija.

— Es patiesi netieku gudrs, kā lai īsti ģērbjas? Kājās man ir bankas direktora zābaki, bikses no izmeklēšanas tiesneša, skolotāja svārki un veca barona platmale — un tomēr es vēl izskatos pēc klaidoņa!

Pareiza atbilde.

Uzpūtīga dāma pastā nopērk marku.

— Vai man pašai marka jāuzlipina? — viņa jautā ierēdnim.

— Nē, kundze, — atbild ierēdnis, — pilnīgi pietiks, ja jūs to marku uzlipināsiet tikai vēstulei.

MAZAJIEM LASĪTĀJIEM

F. Vancēvičs

Princesīte Sniedzīte

Lielajā mežā ir kāds klajumiņš, ap kuŗu kā milzu torņi stāv kuplas egles un varenas priedes pin necaurredzamu zaru režģi. Vasarā laukums ir tīkami ēnains un vēss, bet ziemā te Lauskis, skaļi skandinādams ledus āmuru, ceļ savai mazmeitiņai, princesītei Sniedzītei, sniega pili. Meža gariņi un rūķīši tam čakli palīdz, jo viņi visi Sniedzīti ļoti mīl.

Arī šoziem pils drīzi vien tika gatava. Un skaista tā izskatījās! Sniegbaltu torņu smailes augstu pacēlās pāri koku galiem un vizmoja visās vaŗavīksnes krāsās. Neskaitāmu logu rindās mirgoja zvaigznes un tajos reizēm parādījās rūķīšu jautrās sejas. Nu viņi drīkstēja padraiskoties pils istabās un lielajā zālē, kuŗas sienas bija no visdzidrākā ledus kaltas. Viņi skraidīja pa vītņu trepēm augšā un lejā, un viņu koka tupeles skaļi klaudzēja. Visi bija priecīgi. Tikai pati princesīte Sniedzīte likās domīga un noskumusi.

«Kas ar tevi noticis, manu meitenīt, ka tu rādi tik bēdīgu sejiņu?» jautāja norūpējies Lauskis. «Vai tev kāds pāri nodarījis?»

«Ak nē, tētiņ!» princesīte klusi atbildēja. «Es vēlētos, lai tu man dāvinātu Ziemassvētku eglīti.»

«Ha, ha, ha!» iesmējās Lauskis. «To jau mums pilns mežs. Ņem kuŗu gribi.»

«Bet nav tādu, kā cilvēku bērniem. Vējiņš man stāstīja, ka viņiem Ziemassvētkos sarīkojot eglītes ar mirdzošām svecītēm zaros. Tādu es gribu!»

«Ak, šis nebēdnis tev atkal ir stāstījis niekus. Nu, labi, es tev dāvāšu eglīti, visskaistāko eglīti, kāda vien manā valstī būs atrodama,» solīja Lauskis un, pasaucis ziņnešus, pavēlēja tiem uzmeklēt viskrāšņāko eglīti un to tūlīt atnest mazajai princesītei.

Ziņneši skrēja dienu, skrēja nakti, bet nekur nevarēja visskaistāko eglīti atrast. Tiesa, Lauska lielajos mežos to bija daudz. Tikai neviena no tām viņiem nelikās skaista. Vienai zariņi bija līki, otrai galotne pārāk smaila, bet citai atkal meža zvēriņi apbružājuši skujiņas. Tikai Ziemeļmeitas lielajā valstībā viņi atrada skaistu eglīti, kuŗai nebija nekādas vainas. Ziemeļmeita labprāt atļāva tālajiem ciemiņiem paņemt skaisto kociņu, un gribēdama arī pati mazajai princesītei darīt prieku, uzpūta eglītei savu salto elpu, kas skaistā kociņa skujiņas acumirklī pārklāja ar sudrabainu sarmu. Tagad šī eglīte izskatījās vēl jaukāka. Ziņneši ar to svētku naktī atgriezās mājās.

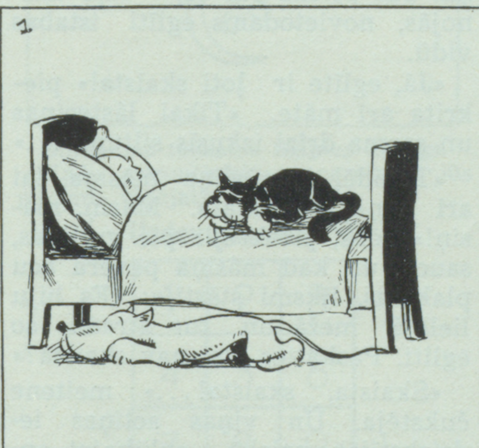
Atnesto eglīti viņi iesprauda pils laukumiņa vidū, un ap to drīzi vien sapulcējās visi meža iemītnieki. Tur sanāca stirniņas, zaķīši, lapsas. Pat dusmīgais vilks, kas arvien staigāja sabozies, atskrēja palūkoties princesītes eglītē.

Princesīte Sniedzīte ļoti priecājās par skaisto dāvanu. Līdz ar zaķīšiem viņa skrēja eglītei apkārt un jautri smējās, kad no pieskārieniem lāsteciņas ieskanējās: «Ling! ling! ling!» Nu meža laukumiņā valdīja īsta svētku līksme. Līdz ar Sniedzīti priecājās arī pārējie meža iemītnieki.

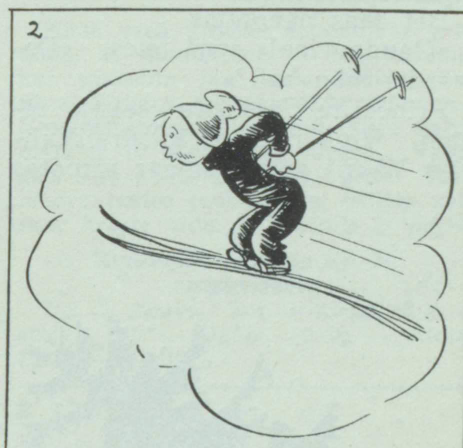
Piepēši viņu priekus pārtrauca cilvēka soļi. Laukumā uznāca zēns, apsnigušā puskažociņā un padusē nelielu cirvīti, kuŗa asais

E. R.

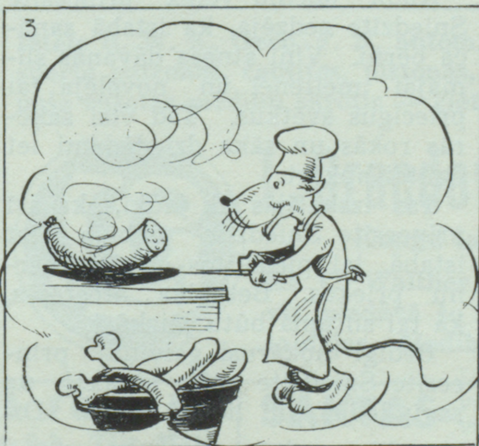
Raugi — zelta sapņus redz draugi

Jauno gadu gaidījuši,
Vecgadu prom baidījuši,
Draugi dus un sapņus redz,
Miegs kad maigs tiem acis sedz.

Jauna gada naktī ainas
Sapnī rādās pasakainas:
Jānīts sapnī sportot prot,
Kā pa gaisu paslēpot.

Sapnī Duksīts pie tā ticis,
Pēc kā centies neapnicis;
Tas par pavāru ir kļuvis,
Virtuvi par savu guvis.

Ņurim gaužam laba oma —
Sapnī ticis tas pie loma,
Nasko peli arī tvēris,
Ko bij dzīvē velti ķēris. L. Š.

asmenis baigi spīguļoja mēness gaismā.

«Tavu jauku kociņu!» — ieraudzījis princesītes eglīti, viņš iesaucās. «Tā manai slimajai māsiņai sagādās īstu Ziemassvētku prieku.» Un noliecies pie princesītes Sniedzītes kociņa, viņš sāka to cirst nost. Baigi atbalsojās cirvja cirtieni klusajā mežā. Augstu kokā ieķērcās vārna. Gaisā pacēlās ūpis, šalcošiem spārniem pārlidodams meža laukumiņu. Zaķīši bēga uz visām pusēm. Arī stirniņas viņiem sekoja. Tikai vilks palika pie princesītes Sniedzītes un katru mirkli bija gatavs mazajam pārdrošniekam uzbrukt.

Sniedzīte viņu tomēr nelaida. Ieķērusies vilka sarainajās spalvās, viņa to rāja:

«Kuš, vilciņ, neaiztiec viņu! Lai viņš nes manu eglīti savai slimajai māsiņai. Man nav žēl.»

Tad vilks lēni cilpoja uz midzeni. Svešā zēna pārdrošība viņu bija ļoti sakaitinājusi. Vilks gaŗi iegaudojās.

Bet zēns nenobijās.

«Gaudo vien!» viņš teica. «Domā, ka man bail?»

Princesīte Sniedzīte sekoja zēnam. Viņa redzēja, ka draiskulīgais Vējiņš grieza sniega virpatas

mazajam gājējam apkārt un raustīja viņa drēbes. Sniedzīte apsauca nerātno brāli, bet tas viņai nepaklausīja: pūta ledaino elpu zēnam taisni sejā un, nebēdīgi svilpodams gar viņa ausīm, reizu reizēm ieknieba tajās ar saviem ledus pirkstiem. Zēns par to daudz neuztraucās. Uzvilcis jērādas cepuri galvā, viņš lieliem soļiem gāja uz kādu nelielu mājiņu, kuŗas logā mirgoja gaismiņa.

Princesīte Sniedzīte, Vējiņa nesta, ātrāk par zēnu nokļuva turp un, pašķīrusi ar pirkstiem ledus puķu trauslos zarus, ieskatījās pa loga rūti cilvēku mītnē. Gultiņā gulēja meitenīte. Tās matu cirtas, kā gaišs vainadziņš, apskāva bālu sejiņu uz sniegbalta spilvena. Blakus gultiņai sēdēja māmiņa un klusi dziedāja:

«Aijā, guli, mazo meitiņ,
aizver actiņas,
tad tev sapņus brīnumjaukus
miegā redzēs tās!»

Princesīte Sniedzīte klausījās dziesmā un apskauda cilvēku bērnus, kuŗiem bija māmiņas, kas prata tik jauki dziedāt.

Bet nu pienāca arī zēns un, skaļi nodauzījis sabristās kājas pie durvju sliegšņa, ar visu eglīti iegāja istabā.

«Ak tu, nebēdnis tāds!» viņam pārmeta māte, «bez manas atļaujas aizgājis mežā!»

«Bet paskaties, mammucīt, kādu skaistu eglīti es atnesu! Māsiņai būs prieks par to,» viņš taisnojās, novietodams eglīti istabas vidū.

«Jā, eglīte ir ļoti skaista!» piekrita arī māte. «Tikai lāsteciņas un sarma drīzi izkusīs siltumā...»

«Tamdēļ jāmodina māsiņa, lai arī viņa to apskata. Māsiņ, māsiņ!» zēns, pieskrējis pie gultiņas, sauca, un kad māsiņa pavēra acu plakstus, līksmi stāstīja: «Es biju lielajā mežā un tur atradu šo eglīti. Paskaties, vai nav skaista?»

«Skaista, skaista!...» meitene čukstēja. Un viņas actiņas iedzirkstījās priekā, aplūkojot apsarmojušo eglīti. «Kad atnāks mūsu skolas biedri, tad tiem būs ap ko papriecāties.»

Kādu laiciņu vēlāk princesīte Sniedzīte redzēja, ka istabā sanāca bērni. Viņi atnesa dāvanas slimajai meitenei un novēlēja tai priecīgus svētkus. Tad visi saķērās rokās un sāka dziedādami iet eglītei apkārt.

Tas izskatījās tik jauki, ka arī princesīte Sniedzīte gribēja ieiet istabā, lai piedalītos cilvēku bērnu priekos. Bet viņa atcerējās, ka tai siltumā būtu jāizkūst.

Bēdīgi nokārusi galviņu, princesīte Sniedzīte gāja atpakaļ uz savu ledus pili lielajā mežā. Divas lielas asaras mirdzēja princesītes acīs. Arī Vējiņš, domādams par cilvēku zēna mīlestību pret savu māsiņu, bija kautrīgs un kluss.

«Māsiņ!» viņš pēkšņi iesaucās. «Es dzirdu mūziku skanam.»

Arī Sniedzīte apstājās un, aizturētu elpu, ieklausījās svētās nakts klusumā. Saskanīgā korī dzima brīnišķa dziesma:

Klusa nakts, svēta nakts!

Kuri-Beri

Svētku miers

Kad svecītes iedegās eglītē spoži,
Tad pele, kas šaubījās ceļa jūtīs,
Sev sacīja: «Nu vari našķēt iet droši!»

Bet ai! Tiklīdz no alas tā līda,
Tā ieskrēja resnajam runcim krūtīs,
Kas izlaidies gulēja turpat uz grīdas.

Sirds pelei no bailēm pukstēt stājās.
Tā sarāvās maziņa, nāvi jau gaidot.
Bet brīnums! Runcis pat nelēca kājās.

O, nē! Viņš vēl novērsās vairāk uz malu,
Un ūsas braukot un mīlīgi smaidot,
Ļāva pelītei mierīgi aizbēgt uz alu.

Tā skrēja pa alu un gavilēja:
«O, māsas! Es priecīgu ziņu jums nesu:
Nu miers arī kaķi reiz uzvarējis!»

Bet saimniece tajā pašā reizē
Pa klēti meklēja putraimu desu
Un veltīgi vērās pa labi un kreisi.

Tā vērās visapkārt, līdz skats tai krita
Uz runci, kam ūsas spīdēja taukos,
Un viss viņai pēkšņi saprotams šķita:

«Ak, blēdi, Tad tu to desu man ēdi?!
Lūk, tāpēc es brīnos, kā pozā tik jaukā
Ar vēderu pilnu tu mierīgs še sēdi!»

Un dusmās saimniece ķēra jau koku,
Bet, ieraugot svecītes spīdam caur logu,
Šo nedarbu piedeva kaķim kā joku.

Kam patīk smieties

Spriedums.

— Nu, Voldiņ, kā tev patīk tavs skolotājs?

— Citādi būtu labi, tikai zināšanas viņam pavājas. Iedomājies, tēt, šodien viņš man prasīja, kas esot atradis Ameriku?

Taupīgs dēls.

— Es nekad to nebūtu domājis, dēls, ka tava skološana izmaksās tik dārgi...

— Un pie tam, tēt, es vēl sliktāk mācos kā citi!

Gudrinieks.

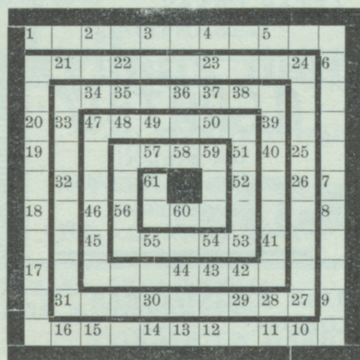
— Pēcīt! Kāpēc tu Ziemassvētku vecītim rakstītai vēstulei uzlipināji pastmarkas abās pusēs?

— Bet, mīļo māt! Šai vēstulei taču vajadzīgs daudz pastmarku, jo debesis ir tik tālu!

Atbildīgais redaktors: Pulkvedis-ltn. J. ĶIKULIS.
Izdevējs: AIZSARGU ŠTĀBS, «ŽURNĀLS AIZSARGS».
Grāmatspiestuves A.-S. «ROTA», Rīgā, Blaumaņa ielā 38-40. 9388

Spirāles mīkla Nr. 15

(A. M.)

1-4 — pasaules daļa, 2-4 — sievietes vārds, 3-5 — lidoņu pirmtecis (teikā), 4-6 — ķīmisks elements, 6-9 — pagasts Vidzemē, 6-7 — ūdens ietvertas sauszemes, 8-11 — apdzīvota vieta, 9-11 — žogs, 10-13 — pilsēta Kurzemē, 12-15 — griestu balsti, 14-17 — puķes, 16-19 — valsts amatpersonas, 18-21 — pagasts Vidzemē, 20-23 — šaujamie rīki, 22-25 — noteikums, 24-26 — pretstats gaismai, 25-28 — pagasts Vidzemē, 27-30 — rietumi, 29-33 — mākslinieki, 31-33 — apceļotāji, 32-35 — trauslas vielas, 34-38 — lapu koki, 36-40 — stāsts bērniem, 37-40 — kauls, 39-43 — tuksneša «vilciens», 41-43 — pagasts Zemgalē, 42-45 — viesulis, 44-45 — neredzama viela, 45-47 — piena produkti, 46—49 — stacija Vidzemē, 48-51 — insekts, 50-52 — upe Latvijā, 51-54 — debess spīdeklis, 52-55 — pagasts Latgalē, 53-55 — ieleja, 55-57 — iepriekšējas izmaksas, 56-58 — vīrieša vārds, 57-60 — telpa, 59-61 — augs, 60-61 — ūdens krātuve.

Uzdevums Nr. 16

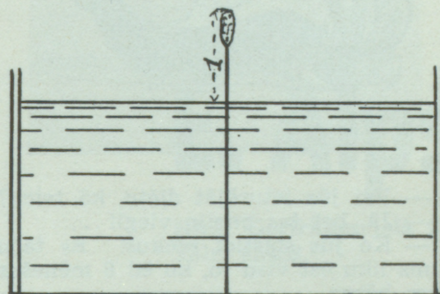
Zīmējumā redzams Ēģiptes karogs. Kādu astronomisku nepareizību jūs pie viņa vērojat?

Uzdevums Nr. 17

1	2	3
4	5	6
7	8	9

Sakārtojiet šos skaitļus tā, lai viņu summa 15 būtu vienāda horicontāli, vertikāli un diagonāli.

Uzdevums Nr. 18

Kādā vecā ķīniešu aritmētikas grāmatā, ar nosaukumu — Kiu-tschang, kas sastādīta jau apm. 2600 gadus pirms Kristus, ievietots šāds uzdevums: Kvadrātveidīga dīķa vidū, kuŗa katra mala ir 10 pēdas, aug niedra. Viņas gals virs ūdens paceļas 1 pēdu. Kad niedru noliec pret krastu, vālītes gals skaŗ krasta vidu. Cik dziļš ir dīķis?

Krustvārdu mīklas Nr. 14 atrisinājums.

1-2 — Abava, 3-4 — avots, 5-6 — stīga, 7-8 — Ugāle, 9-10 — Aloja, 11-12 — Ijabs.

Grūta diēta.

— Vai jūs ieturējāt diētu, kā teicu?
— Jā, bet tas nebija viegli...
— Ko jūs stāstiet niekus! Es taču jums liku ēst visu to, ko ēd 8 mēnešus vecs bērns.
— Jā, jā! Bet pamēģinājiet jūs paši norīt papirosu galus, pogas, sērkociņus un citas lietas, tad vis tā nerunāsiet!

Pastā.

— Vai man nav pienākusi vēstule uz pieprasījuma ar burtiem «M. T.».
— Viņa šeit atrodas jau pus gadu.
— Tas nekas! Burti nozīmē: «Mūžīgi Tavs».

Kritiķis.

— Vakar mans puika pielavījies pie maniem dzejoļiem un lielu daļu no tiem paspēja saplēst...
— Vai tad viņš jau prot lasīt?

Ja kustoņi varētu runāt.

Aptiekā.

Zoss: Vai es nevarētu dabūt kādu preparātu, ar ko būtu iespējams attaukoties vēl līdz Ziemassvētkiem.

Divdabīgi.

Lopu tirgotājs sūta sievai tēlegramu.

«Tā kā šodien lopus pārvadāšanai vairs nepieņem, tad es varēšu ierasties tikai rīt.»

Praktiska interese.

— Interesanti būtu zināt, ar kādiem līdzekļiem vecie ēģiptieši varēja tik ilgi saglabāt savas mūmijas?

— Jūs, droši vien, esiet senatnes pētnieks?

— Nē, konservu fabrikants.

Atklāta sirds.

— Sieviņ, vai tev neliekas, ka esi par daudz dekoltēta? Mēs taču neejam uz balli, bet gan pie tuva drauga uz trūcīgām vakariņām.

— Tamdēļ jau arī gribu ierasties ar atklātu sirdi.

No laulāto dzīves.

— Ak, manu mīlulīt, manu zelta gabaliņ . . .

— Jā, sieviņ?

— Ak, neesi nu, August, sentimentāls: tu tak gluži labi zini, ka es runāju ar Mopsīti!

AUTO LIETOTAS DAĻAS

B. Aizikovičs

Elijas ielā Nr. 8.
Tālr. 26849.

„Jul. Auškaps"

Rīgā, Brīvības gatvē Nr. 25.
Tālr. 92332.

ATSPIRDZINOŠI DZĒRIENI.

Autokar

Īpašn. Z. Supins un E. Soloveičiks.

LATOLA AUTOMĀTS UN GARĀŽAS
Kr. Barona ielā Nr. 54.
Tālr. 23460.

METALLIETUVE

J. Baltiņš

Rīgā, Ģertrūdes ielā Nr. 80.
Tālr. 20079.

KUNGU UN DĀMU FRIZĒTAVA

„Betke"

Īpašn. N. Jordans A. Jaunzems.
Rīgā, Vaļņu ielā Nr. 2.
Tālr. 22838.

TIRDZNIECĪBAS UN RŪPNIECĪBAS

A-S. „Bofar", Rīgā

MEŽU EKSPLUATĀCIJA UN KOKU EKSPORTS Valdemāra ielā Nr. 19.
Tālr. 20055.

LATVIJAS MAKARONU DARBNĪCA

F. Boruchmans

Rīgā, Blaumaņa ielā Nr. 27.
Tālr. 28031.

FINIEŖU KASTU DARBNĪCA
JĀNIS BUTUROVIČS
Rīgā, L. Maskavas ielā 90-92.
Tālr. 24135.
Pieņem pasūtījumus iesaiņošanas kastu pagatavošanai, transporta, preču pārvadāšanas un citām vajadzībām.

Firma „Centrobus"

Rīgā, Stabu ielā Nr. 74.
Tālr. 92315 un 27328.

AUTO TRANSPORTS,
dažādas degvielas un smēreļļas.

N. Chmeļs

AUGĻU TIRDZNIECĪBA VAIRUMĀ.

Centrāltirgū, vairuma pāviljonā

Sarežģījumi.

— Vai Putniņa kungam izdarītā operācija labi izdevusies?
— Viņam radušies sarežģījumi.
— Tiešām?
— Jā, viņš samīlējies savā kopējā.

Slikts pareģis.

— Sakiet, saimniek, kad reiz izbeigsies šī lietus tecēšana caur manas istabas griestiem?
— Bet, mīļais, es taču neesmu nekāds meteorologs, lai varētu jums to pateikt!

Lopu tirgū.

— Tik tukšu tirgu es vēl nekad neesmu redzējis! Ja vēl mēs ar kaimiņu nebūtu atbraukuši, tad šodien tirgū neredzētu nevienu kārtīgu lopu.

DRĒBNIEKS

R. Cirliņš

Audēju ielā Nr. 11, dz. 2.
Tālr. 23397.
Pasūtījumi tiek pieņemti uz visādiem moderniem **kungu apģērbiem.**

K-S. „Dzintars"

ZIEPJU RŪPNIECĪBA

Rīgā, Vārnu ielā Nr. 22.
Tālr. 97220.

Asenizācijas darbu iestāde

A. Dūda

Rīgā, Purvciema ielā 8. Tālr. 92128.
Darbus izp. apzinīgi, lēti un ātri. Kā transportlīdzekli lietojam spēc. izbūvētu auto, kurš iznāk lētāk kā ar zirgiem.

TRIKOTĀŽU UN ADĪTU PREČU RŪPNIECĪBA

E. Fains, Rīgā

Daugavgrīvas ielā Nr. 4.
Tālr. 42553.

Feigelsons

AUGĻU UN KONFEKŠU VEIKALI:

Brīvības ielā Nr. 80.
Kr. Barona ielā Nr. 49.

DĀMU APĢĒRBU ATELJĒ

O. Gumplers

Gogoļa ielā Nr. 8-10, dz. 4.
Tālr. 26818.

D. Gutkins

SIENA UN AUZU TIRGOTAVA

Rīgā, Maskavas ielā, Sarkanos spīķeros Nr. 50. Tālr. 30308.

„Chr. Haffelberg"

Rīgā, L. Jaunā ielā Nr. 13. Tālr. 34497.
Dib. 1877. g. Grāmatu sietuvu un darbnīca mākslas adrešu vākiem un viesību grāmatām. 1. Latv. daiļamatniec. izst. zelta med. Rīgā 1937. g.

BŪVKOKU, GALDNIEKU MATERIĀLU UN MALKAS TIRGOTAVA

H. Helšteins

Rīgā, Nameiša bulv. Nr. 5.
Tālr. 42781.

BŪVKOKU, GALDN. MATERIĀLU UN MALKAS TIRGOTAVA

V. Henkins

Zasulaukā, Kalnciema ielā 78. Tālr. 42809. Tālr. pr. dz. 42955. Tramvajs Nr. 8. Autobuss Nr. 30.

AUTO karosēriju darbnīca
Pieņem visāda tipa vieglas un smagas uzbūves. Darbu garantē.

V. Karlsons, Rīgā

Brīvības ielā 107. Tālr. 95987;
priv. dzīv. 92603.

ELEKTROTECHNISKU PIEDERUMU TIRGOTAVA

V. Kaulēns

Brīvības gatvē Nr. 90-94.
Tālr. 51151.

Kungu apģērbu darbnīca. Pieņem pasūtījumus un izlabojumus par mērenām cenām. Pasūtījumi tiek pagatavoti noteiktā laikā. Glīts darbs.

J. Kiršners

Marijas ielā 13, dz. 9. Tālr. 24228.

RĪGAS TRIKOTĀŽU TIRDZNIECĪBAS-RŪPNIECĪBAS

Akc. Sab. „Kolibri"

Rīgā, Kūrbādes ielā 2-a.
Tālr. 30081 un 21863.

DĀMU DRĒBNIEKS

J. Krustkalns

Amata meistars.

Rīgā, Stabu ielā Nr. 29.
Tālr. 96567.

V. Kalugins, Rīgā

AUGĻU TIRGOTAVAS

AUGĻU TIRGOTAVA

G. Kreilis

Skolas ielā Nr. 38. Tālr. 98295.

Marka „LĀCIS"

ALUMINIJA TRAUKI

MĒCHANISKA UN AUTO REMONTU DARBNĪCA

J. Lasmanis un A. Leinasaris

Rīgā, Brīvības ielā 151. Tālr. 92333.

ROKDARBU VEIKALS

E. Lapainis

Kr. Barona ielā 33-35. Tālr. 31377. Lielā izvēlē dažādi gatavi un zīmēti rokdarbi un rokdarbu piederumi. Pagatavo hēlera un kurbela darbus.

K. Lesnickis

PĀRTIKAS UN TABAKAS PREČU TIRGOTAVA

Rīgā, Zolitūdes ielā Nr. 19. Tālr. 42093.

PIEPRASIET VISUR AUGSTVĒRTĪGĀS

T. Likopa „Pinguin"

TINTES UN ZĪMOGKRĀSAS

Izkārtnes

Osvalds Meijers

Rīgā, Dzirnavu ielā 40. Tālr. 28626.

RĪGAS VILNAS VĒRPTUVE

„Merino"

Austuve, vērptuve, apretūra, krāsotava un mēchaniska adītava, Rīgā, Artilerijas ielā 47. Tālr. 92132, 91209, 97052. Vilnas un zīda audumi.

ELEKTRĪBAS apgaismošanu ierīko un izlabo jaunbūvēs un dzīvokļos. Uzstāda un izlabo MOTORUS.

Techn. elektr. **Art. Miķelsons**

Brīvības ielā 119, tālr. 94698.

KUNGU UN DĀMU FRIZĒTAVA

A. Moisejevs

Dzirnavu ielā Nr. 92. Tālr. 34538.

MODES SALONS

Serafima Nikolajevs

Matīsa ielā 20, dz. 10. Tālr. 92056.

ČUGUNA LIETUVE UN MAŠĪNU FABRIKA

„G. G. Ostvalds"

Rīgā, M. Nometņu ielā 35. Tālr. 41898.

APAVU RŪPNIECĪBA

Pēters Ozoliņš

Kungu un dāmu apavi. Pēdējie jaunumi.

Rīgā, Marijas ielā 103. Tālr. 91317.

M. Ozola

METALLRŪPNIECĪBA

Rīgā, Akmeņu ielā Nr. 14. Tālr.: 23008, 43408.

MAŠĪNU UN BŪVES ATSLĒDZNIEKA DARBNĪCA

J. Ozols

Rīgā, Kuģu ielā Nr. 22, Uzvaras bulv. stūrī. Tālr. 32286.

JAUTRI PAVADĪSIET LAIKU

K. Pernavs restorānā

Kalnciema ielā Nr. 84. Tālr. 41470. Silti un auksti ēdieni. Atspirdzinoši dzērieni. Laipna apkalpošana.

„Radio-Modern"

Kr. Barona ielā 16-18. Tālr. 28559.

Seansu sākums: darbdienās plkst. 18, svētdienās plkst. 14.

„HANS SEELIG"

Rīgā, Tirgoņu ielā 17. Tālr. 33265. GUMIJAS PRECES, PĀRSIENAMAIS MATERIĀLS, LABATORIJU - SLIMNIEKU KOPŠANAS PIEDERUMI.

Vairumā. Mazumā.

Savāds jautājums.

— Sakiet, lūdzu, vai šai pilsētiņā ir piedzimis arī kāds liels pilsonis? — ceļotājs apvaicājas provinces pilsētiņas iedzīvotājam.

— Nē, nē, — tas atbild samulsis, — cik man zināms, pie mums pilsētiņā piedzimuši tikai mazi bērniņi.

Apmierinoša atbilde.

— Labi, ka es jūs beidzot sastopu: nu jūs taču reiz samaksāsiet savu parādu.

— Ļoti žēl, bet man nav neviena paša santima klāt.

— Un kā mājās?

— Paldies, mājās visi veseli!

Viņš un viņa.

— Gaidi mani rīt pulksten sešos pie pasta.

— Labi. Bet cikos tu domā atnākt?

IELU BRUĢĒŠANAS DARBUS UZŅEM

V. Ridels

Avotu ielā Nr. 56-a, dz. 7. Tālr. 91876.

Firma «RĪGAS PAPĪRA KULĪŠU DARBNĪCA UN SPIESTUVE»

Rīgā, Dzirnavu ielā 30. Tālr. 32677. Izgatavo papīra kulītes, visām vajadzībām, ar un bez uzrakstu, kā arī visus drukas darbus. — Rakstāmlietas, papīrs.

NAŽU RŪPNIECĪBA

Rudevics

Rīgā, Vecauces ielā 7. Tālr. 43024. Izgatavo: dārznieku, miesnieku, virtuves un galda nažus. Dažādus virtuves piederumus un šķēres.

AKCIJU SABIEDRĪBA

Rīgas konzervju fabrika

S. K. F.

DRĒBNIECĪBA

E. Soloveičiks

Blaumaņa ielā 16-18. Tālr. 27544.

Lielā izvēlē angļu drānas.

BŪVGALDNIECĪBA

K. Steinbergs

Rīgā, Brīvības gatvē Nr. 76. Tālr. 51209.

Pieņem pasūtījumus priekš jaunbūvēm. Izgatavo logus, durvis, trepes.

Speciālists visādos kungu apģērbu veidos un dāmu kostīmos.

D. Tokers

Dzirnavu ielā 102. Tālr. 21965. Pagatavo pēc mod. laika prasībām.

TRIKOTĀŽU UN ZEĶU FABRIKA

Akc. Sab. „Unitas"

Rīgā, Mārstaļu ielā Nr. 9-11. Tālr. 22879.

A. Viencevičs

gaļas un desu rūpniecība

JELGAVĀ,

Viestura ielā 14. Tālr. 510.

Lielā ielā 4. Tālr. 560.

Architekts Augusts Freibergs

Jelgavā, Skolas ielā 12, tālr. 599 run. no pl. 18,00. Rīgā, Baznīcas ielā Nr. 5, dz. 7, run. no pl. 8,30—16,30. Izgat. būvprojektus, sast. maksas aprēķinus, uzņemas būvuzraudzību.

LIEPĀJĀ
Zivju ielā Nr. 12, tālr. 550, latv. manufaktūras, kleitu, veļas, adītu lietu un sīkpreču veikalā

„ĒRGLIS"

vislabākā iepirkšanās vieta.

Turp. pieņ. vērpt linus un pakulas. Pārdod šķietus u. atspoles. Pērk un pārdod dūnas.

Īpašn.
J. un A. Sīvarti

Koku tirdzniecība un eksports

K. Kasparovičs & Ko

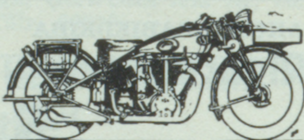
Liepājā, Lielā ielā Nr. 7.
Tālr. 1148.

Latvijas Zivkopju Kooperātīvs

Liepājā, Kr. Barona ielā 3.
Tālr. 569.

Motocikleti «NSU», «D», «ARDIE» un «Calthorpe»

Separātori «WESTFALIA»
Velosipedi «LATVELLO»

T-N.S. Dans

Liepājā, Graudu ielā 39.
Tālr. 298, 525.

MĒCHANISKA DARBNĪCA

K. Sproģis

Liepājā, Baterijas ielā Nr. 2.
Tālr. 1636.

TIRDZNIECĪBAS NAMS

J. I. Spektors

LIEPĀJĀ, Graudu ielā 46.
Tālr. 921.
Manufaktūra un konfekcija.

«Centrālā aptieka»

Īp. E. un E. KAPENIEKS.
Liepājā, Graudu ielā Nr. 35, Helēnas ielas stūrī.
Tālr. 590.

ILGVIĻŅI

EĻĻAS-SUTAS ar jaunākās konstrukcijas aparātu «VELLA». Akurāts darbs. Ārzem. eļļas. Mērenas cenas.

Ida Zaķis

Dāmu friziere un diplomēta ilgviļņu speciāliste.
Liepājā, Tirgoņu ielā 16, dz. 2.
Tālr. 805.

I ŠĶ. RESTORĀNS

H. Vecvagaris

Bagātīga bufete, silti un auksti ēdieni katrā laikā. Biljardi. Lasāms galds.

Liepājā, Rožu laukumā 1.
Tālr. 724.

Jaunā aptieka

PROV. V. BROKS
Liepājā, Raiņa ielā Nr. 27.
Tālr. 380.

Kūrmājas aptieka

H. ZAKSA.
Liepājā, Kūrmājas prosp. 12.

B. Glāzers

LIEPĀJĀ, Biržas laukumā Nr. 18.
Tālr. 113.
SIĻĶU IMPORTS.

J. Kalniške

Liepājā, Kaiju ielā 25. Tālr. 1268.
Izgatavo plaši pazīstamos sakņaugu kultivātorus «DELTA», rokas sakņu rušinātājus, cukurbiešu izceļamos arklus un dažādus dārza kapļus.

Lauvas aptieka

Prov. R. BĒRZES mant.
Pārvaldn. prov. M. Višņiks.
Liepājā, Brīvības ielā 73. Tālr. 164

Piedāvā visādas konfektes
Liepājas konfekšu fabrika

E. Gordons

Stendera ielā Nr. 8.
Tālr. 133.

MATERIĀLPREČU UN TAPETU TIRGOTAVA

E. Kļaviņš

Liepājā, Raiņa ielā Nr. 38.
Lāču ielas stūrī. Tālr. 297.

A. F. Roehricha mant. aptieka

Liepājā, Pēteŗa ielā 10.

ĀDU ĢĒRĒTAVA UN GATAVU ZĀBAKU FABRIKA

N. Heidens un Ch. Zalcmans

Ūdenszābaki, tanki, pastalas un gatavas zirglietas, par fabrikas cenām.
Liepājā, Kr. Barona ielā 32. Tālr.386.

APAVU RŪPNIECĪBAS P.-S.

„A. Plotkins"

LIEPĀJĀ:
Rožu lauk. Nr. 8. Tālr. 288.
Rožu lauk. Nr. 12. Tālr. 1064.
Vairumā. Mazumā.

Tirgus aptieka

LIEPĀJĀ, Vecais tirgus 7.
Tālr. 650.

1937. GADS
15.
G. GĀJUMS

AIZSARGS

1.—12.
(163.—174.)
BURTNĪCAS

MĒNEŠRAKSTS VALSTS AIZSARDZĪBAI UN AIZSARGU DOMAI, LATVISKAI RAKSTNIECĪBAI UN KULTŪRAI

1937. gada saturs

VISPĀRĒJĀ DAĻA

MILITĀRĀ DAĻA

LITERĀRĀ DAĻA

AIZSARGU UN AIZSARDŽU DZĪVE

LIETUVAS AIZSARGI

BIBLIOGRAFIJA UN MĀKSLA

LATVIJA PAGĀJUŠĀ MĒNESĪ

ĀRZEMES UN ĀRPOLĪTIKA

M A N A M Ā J A

S P O R T S

Š A C H S

H U M O R S

MAZAJIEM LASĪTĀJIEM

MAKSA 50 SANT.